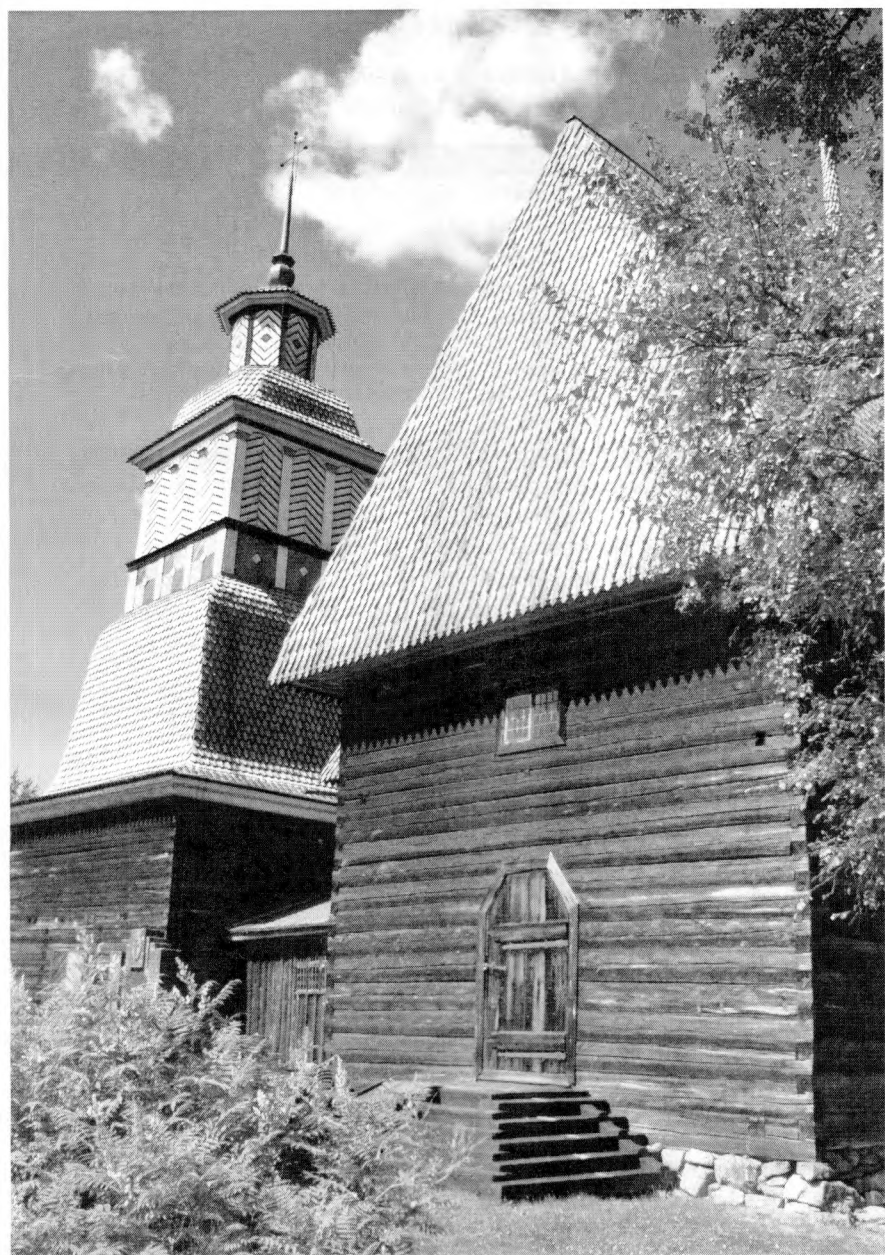

Я. Я. Лапатка

**Беларуска-
ФІНСКІ**
РАЗМОЎНІК-
ДАВЕДНІК

ЗМЕСТ

Ад аўтара	10	Tekijalta
Фінляндыя	11	Suomi

РАЗМОЎНИК	15	KESKUSTELUOPAS
Алфавіт	15	Aakkoset
Склады і націск	17	Tavut ja paino
Інтанацыя	18	Intonaatio
Некаторыя асаблівасці фінскай мовы	18	Jotkut suomen kielen ominaisuudet
Адпаведнікі беларускіх і фінскіх літар для напісання беларускіх прозвішчаў і назваў пры запаўненні анкет або пры яшчэ якіх патрэбах	19	Valkovenäjän ja suomen kirjainten yhtäläisyydet kirjoitettaessa valkovenäläisiä sukunimiä ja nimityksiä mm. täytettäessä lomakkeita
Анкетныя звесткі	20	Henkilötiedot
ШТОДЗЁННЫЯ ЗНОСІНЫ	22	JOKAPÄIVÄISET IHMISSUHTEET
Фіны вачыма беларусаў	22	Suomalaiset valkovenäläisien silmin
Прывітанне	23	Tervehtymisiä
Развітанне	23	Hyvästeleminen
Падзяка і прабачэнне	24	Kiittäminen ja anteeksi pyytäminen
Знаёмства	25	Tutustuminen
Сям'я	26	Perhe
Тэматычны слоўнік	27	Aihesanasto
АЭРАПОРТ	29	LENTOASEMA
Інфармацыйныя надпісы	31	Tiedotuskirjoituksia
Словы і фразы	31	Sanoja ja lauseita
У САМАЛЁЦЕ	34	LENTOKONEESSA
Інфармацыйныя надпісы ў самалёце	34	Tiedotuskirjoituksia lentokoneessa
Словы і фразы	34	Sanoja ja lauseita
ТАКСІ	36	TAKSI
Словы і фразы	37	Sanoja ja lauseita
АЎТОБУС	38	LINJA-AUTO BUSSI
Словы і фразы	40	Sanoja ja lauseita
МЕТРО	42	METRO
Інфармацыйныя надпісы на платформах і ў вагонах метро	44	Tiedotuskirjoituksia metron laitureilla ja vaunuissa
Словы і фразы	44	Sanoja ja lauseita
Цягнік	45	Juna
Інфармацыйныя надпісы ў вакзале, на платформах і ў вагонах	47	Tiedotuskirjoituksia rautatiasemalla, laitureilla ja vaunuissa
Словы і фразы	48	Sanoja ja lauseita

ТРАМВАЙ	53	RAITIOVAUNU	
Инфармацыйныя надпісы	54	Tiedotuskirjoituksia	
Словы і фразы	55	Sanoja ja lauseita	
НА АЎТАМАБІЛІ	56	AUTOLLA	
Инфармацыйныя надпісы на дарогах і вуліцах	59	Tiedotuskirjoituksia teillä ja kaduilla	
Фразы па тэме	60	Sanoja ja lauseita	
Пракат аўтамабіля	60	Autovuokra	
На аўтазаправачнай станцыі	61	Huoltoasemalla	
На дарозе	62	Maantiellä	
Паркоўка	63	Pysäköinti	
Дарожная аварыя	64	Kolari	
У аўтамайтэрні	64	Autokorjaamossa	
Тэматычны слоўнік	65	Aihesanasto	
НА КАРАБЛІ	67	LAIVALLA	
Инфармацыйныя надпісы	70	Tiedotuskirjoituksia	
Словы і фразы	70	Sanoja ja lauseita	
Тэматычны слоўнік	72	Aihesanasto	
Инфармацыйныя надпісы	73	Tiedotuskirjoituksia	
У ГОРАДЗЕ	73	KAUPUNGISSA	
Инфармацыйныя надпісы	73	Tiedotuskirjoituksia	
Словы і фразы	75	Sanoja ja lauseita	
У АТЭЛІ	77	HOTELLISSA	
Словы і фразы	77	Sanoja ja lauseita	
Тэматычны слоўнік	80	Aihesanasto	
ХАРЧАВАННЕ	82	RUOKAILU	
Инфармацыйныя надпісы	83	Tiedotuskirjoituksia	
Словы і фразы	83	Sanoja ja lauseita	
Тэматычны слоўнік	86	Aihesanasto	
Агульнае	86	Yleistä	
Закускі	87	Alkupalat	
Гародніна	88	Vihanneksia	
Садавіна, ягады, арэхі	88	Hedelmiä, marjoja, pähkinöitä	
Супы	90	Keitot	
Мясныя стравы	90	Liharuokia	
Рыба і морапрадукты	91	Kalaruokia	
Дэсерт	92	Jälkiruoka	
Безалкагольныя напіткі	92	Alkoholittomat juomat	
Спіртныя напоі	93	Alkoholijuomia	

ПАКУПКИ	94	OSTOKSET
Словы і фразы	97	Sanoja ja lauseita
Тэматычны слоўнік	98	Aihesanasto
Адзенне	98	Vaatteet
Абутак	99	Jalkineet
Гадзіннікі	99	Kellot
Канцылярскія тавары	100	Kansliatarvikkeet
Касметыка і догляд	100	Kosmetiikka ja kauneudenhoito
Упрыгожанні	101	Korut
Бытавая тэхніка	102	Kodinkoneet
Спартыўныя тавары	103	Urheilutarvikkeet
ПОШТА	104	POSTI
Словы і фразы	104	Sanoja ja lauseita
Тэматычны слоўнік	105	Aihesanasto
ЗДРАОЎЕ	107	TERVEYS
На прыёме ў лекара	107	Lääkärin vastaanotolla
Зубны лекар	109	Hammaslääkäri
Лекар можа паставіць наступны дыягназ	110	Lääkäri voi tehdä seuraavan diagnoosin
Тэматычны слоўнік	110	Aihesanasto
Агульнае	110	Yleistä
Лекары	112	Lääkärit
Сімптомы	112	Oireet
У АПТЭЦЫ	114	APTEEKISSA
Інфармацыйныя надпісы ў апэцы	114	Tiedotuskirjoituksia apteekissa
Словы і фразы	115	Sanoja ja lauseita
ЧАС	117	AIKA
Словы і фразы	117	Sanoja ja lauseita
Тэматычны слоўнік	117	Aihesanasto
Час сутак	117	Vuorokaudenajat
Дні тыдня	118	Viikon päivät
Месяцы і поры года	118	Kuukaudet ja vuodenajat
Другія выразы аб часе	119	Muut ajanilmoituksia
ТУРЫСТЫЧНЫ ДАВЕДНІК	121	MATKAOPAS
ДАЧКА БАЛТЫЙСКАГА МОРА	121	ITÄMEREN TYTÄR
Адметнасці ды музеі	124	Muutama nähtävyyds ja museos
Рэстараны	130	Ravintoloita
Пражыванне	131	Majotus
Вольны час	133	Vapaa aika

ЭСПА	136	ESPOO	
Адметнасці ды музеі	136	Muutama nähtävyyks ja museo	
ВАНТАА	140	VANTAA	
Адметнасці ды музеі	141	Muutama nähtävyyks ja museo	
Пражыванне	143	Majotus	
СТАРЫ ГОРАД ПОРВАА	144	VANHA KAUPUNKI PORVOO	
Адметнасці ды музеі	145	Muutama nähtävyyks ja museo	
Пражыванне	147	Majotus	
Рэстараны	148	Ravintoloita	
Вольны час	149	Vapaa aika	
САВАНЛІННА	151	SAVONLINNA	
Пражыванне	153	Majotus	
Рэстараны	153	Ravintoloita	
ЛАХЦІ		LAHTI	
Адметнасці ды музеі	156	Muutama nähtävyyks ja museo	
Пражыванне	157	Majotus	
Рэстараны	158	Ravintoloita	
Вольны час	158	Vapaa aika	
ТАМПЭРЭ	159	TAMPERE	
Пражыванне	162	Majotus	
ЛЕГЕНДЫ СТАРОЙ СТАЛІЦЫ	163	VANHAN PÄÄKAUPUNGIN TARINOITA	
Адметнасці ды музеі	167	Muutama nähtävyyks ja museo	
Вольны час	171	Vapaa aika	
Пражыванне	172	Majotus	
СТАРЫ ГОРАД РАЎМА	173	VANHA KAUPUNKI RAUMA	
Адметнасці ды музеі	174	Muutama nähtävyyks ja museo	
Пражыванне	177	Majotus	
Рэстараны	178	Ravintoloita	
Адметнасці ды музеі	179	Muutama nähtävyyks ja museo	
ХЯМЭЭНЛІННА	179	HÄMEENLINNA	
Пражыванне	182	Majotus	
Рэстараны	183	Ravintoloita	
Вольны час	183	Vapaa aika	
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПАРК ОЎЛАНКА	185	OULANGAN KANSALLISPUISTO	
ЛАПЛАНДЫЯ	188	LAPPI	
РОВАНІЕМІ	192	ROVANIEMI	
Адметнасці ды музеі	193	Muutama nähtävyyks ja museo	
Пражыванне	194	Majotus	
Вольны час	195	Vapaa aika	
ДЗЕД МАРОЗ	197	JOULUPUKKI	
Пражыванне	200	Majotus	

LUKIJALLE

Hyvä lukija!

Haluan toivottaa sinut lämpimästi tervetulleeksi Suomeen ja/tai kiittää kiinnostuksestasi Suomea kohtaan! Sinulla on kädessäsi suomenkielinen fraasikirja. Sen tarkoitus on olla avuksesi, kun lähdet matkalle pohjoiseen maahan.

Vailko-Venäjä ja Suomi ovat lähes naapurimaita. Meidät erottaa toisistamme vain runsaan tunnin pituinen lentomatka eikä matka maitsekaan ole kovin pitkä. Meillä on siten kaikki mahdollisuudet tehdä yhteistyötä monella eri alalla: kaupan, kulttuurin, sivistyksen, opetuksen alalla.

Suomen kieltä pidetään vaikeana ja osittain se on tottakin. Substantiivien sijamuotoja on jopa seitsemäntoista, vaikka kuulemma käytämmekin aktiivisesti vain neljäätoista. Sen sijaan emme käytä prepositioita lainkaan.

Toisaalta ääntäminen on helppoa:

- *sanat lausutaan, niin kuin ne kirjoitetaan;*
- *paino on aina ensimmäisellä tavulla;*
- *pitkät vokaalit lausutaan pitkinä, lyhyet lyhyinä.*

Suomalaiset eivät myöskään nyrpistä nenäänsä, mikäli joku tekee kielioppivirheitä, vaan kannustavat puhumaan lisää.

Pidä hauskaa kielen kanssa!

*Parhain terveisin,
Christer Michelsson,
Suomen suurlähettiläs Liettuassa ja Valko-Venäjällä*

СЛОВА НА ДАРОГУ

Шаноўны чытач!

Будзем радыя вітаць вас у Фінляндыі. Шчыры вам дзякуй за цікавасць да нашай краіны! Вы трымаеце ў руках беларуска-фінскі размоўнік, які будзе для вас, безумоўна, карысным не толькі падчас вандроўкі па нашай паўночнай краіне.

Беларусь і Фінляндыя — амаль што суседзі. Мы знаходзімся ўсяго толькі ў адной гадзіне палёту з Мінска да Хельсінкі, ды і падарожжа наземным транспартам не такое ўжо доўгае. Такім чынам, у нас ёсць усе магчымасці для супрацоўніцтва ў самых розных галінах: у гандлі, культуры, навуцы і адукацыі.

Фінская мова лічыцца складанай, і збольшага гэта насамрэч так. У фінскай мове ажно сямнаццаць склонаў, праўда, актыўна выкарыстоўваецца толькі чатырнаццаць. Па гэтай прычыне мы амаль не ўжываем прыназоўнікі.

Апрача таго, вымаўленне фінскіх слоў вельмі лёгкае:

- *словы вымаўляюцца так, як яны пішуцца;*
- *націск заўсёды на першым складзе;*
- *даўгія галосныя вымаўляюцца паддоўжана, кароткія — каротка.*

Фіны не насупліваюцца, калі хтосьці робіць граматычныя памылкі, а, наадварот, заахвочваюць размаўляць па-фінску.

Жадаю поспехаў у карыстанні фінскай мовай!

З найлепшымі пажаданнямі,

Крыстэр Мікельсан,

Пасол Фінляндыі ў Літве і Беларусі

АД АЎТАРА ● ТЕКІЈАЛТА

Гэтая кніга ўдала спалучае размоўнік з даведнікам і складаецца з дзвюх аднайменных частак. Размоўнік дае сітуацыйныя фразы наступным чынам: беларуская фраза — фінская фраза — вымаўленне па-фінску. Вядома, беларускае вымаўленне далёка ад чыстага фінскага, але зразумець адзін аднаго фінскія і беларускія суразмоўцы могуць. Апрача таго, у першай частцы даюцца неабходныя звесткі аб тым, як карыстацца грамадскім транспартам: як аплочваць праезд, як уваходзіць і выходзіць з аўтобусаў, трамваяў, метро і г. д. Усё гэта робіцца зусім не так, як на Беларусі, таму прыведзеныя звесткі дапамогуць беларускаму турысту не трапіць у няёмкае становішча. Немалаважна і тое, што аўтар падрабязна апісвае, як павінен паводзіць сябе аўтамабіліст на дарогах Фінляндыі і чым можа пагражаць парушэнне правілаў руху.

Другая частка дае звесткі аб гарадах, іх гісторыі, музеях, атэлях, месцах для правядзення вольнага часу. Кошт на ўсе віды транспарта, атэляў, устаноў вольнага часу падаюцца ад мінімальнага. Яны могуць, ды і будуць, мяняцца, але дадуць турысту ўяўленне аб тым, на якія расходы трэба арыентавацца. У даведніку даецца шмат спасылак на карысныя для турыстаў сайты.

ФІНЛЯНДЫЯ • SUOMI

Фінляндыя — дзяржава ў Паўночнай Еўропе. Яе плошча складае 338 424 км², што нашмат больш за Беларусь. Але насельніцтва ў Фінляндыі ледзь не ў два разы меней, чым на Беларусі: 5 502 593 чалавекі па дадзеных на 2016 год. Праўда, траціна тэрыторыі краіны — Лапландыя — заселена вельмі мала: пры плошчы каля сотні тысяч квадратных кіламетраў там жыве ўсяго 200 000 чалавек. Асноўная маса насельніцтва канцэнтруецца на ўзбярэжжы Балтыйскага мора і ў цэнтры краіны. А ў сярэднім — Фінляндыя рэдканаселеная краіна, шчыльнасць насельніцтва якой складае ўсяго 18,1 чалавека на квадратны кіламетр.

Прыкладна 9500 гадоў таму ляднік, адыходзячы на поўнач, вызваліў прасторы краіны і басейн азёрнай сістэмы Сайма-Піелінен. А першыя паселішчы на тэрыторыі Фінляндыі з'явіліся каля 7000 гадоў таму. Як і ўсе краіны, Фінляндыя ў сваім развіцці прайшла праз каменны, бронзавы і жалезны вякі. Гэта быў так званы дагістарычны перыяд. Гістарычны, г. зн. летапісны, перыяд пачынаецца недзе ў XIII–XIV стагоддзях. А да таго пра таямнічую краіну на ўскрайку Гіпербарэі хадзілі розныя чуткі ды байкі. Напрыклад, старажытнарымскі гісторык Тацыт у сваёй кнізе «Германія» пра фінаў пісаў так: «...у фенаў — незвычайная здзічэласць, вартае жалю ўбоства, яны не маюць ні абарончай зброі, ні коней, ні сапраўдных хат, іхні харч — трава, іхняя вопратка — скуры, іхняе ложа — зямля». Такі вобраз Фінляндыі на доўгі час замацаваўся ў галовах «цывілізаваных» еўрапейцаў.

А вось першы гісторык Фінляндыі Йоханес Мессеніўс у XVII стагоддзі пісаў зусім іначай: «Фінляндыя ў вялікай колькасці вырабляе добра прыдатныя для гандлю тавары, якімі мясцовыя гандляры маглі б мяняцца з чужаземцамі і атрымліваць ад таго вялікія прыбыткі. Апрача таго, фіны займаюцца земляробствам, у азёрах і рэках вялізная колькасць рыбы, бязмежныя абшары фінскай зямлі такія багатыя, што могуць пракарміць як сваіх жыхароў ды іхніх суседзяў, так і чужаземцаў. І ўсё гэта магло б прывабіць шмат зарубежных гандляроў, варта толькі ўсталяваць добрыя гандлёвыя адносіны».

Аднак чужаземцы прыходзілі на фінскую зямлю не толькі дзеля ўсталявання добрых гандлёвых адносінаў. Ні шведы, ні наўгародцы не маглі дапусціць, каб такая зямля засталася «безгаспадарнай». І «гаспадары» знайшліся. З усходу Валадар Вялікі Ноўгарад ішоў «до корелы і сумі за мягкой рухлядью», а з захаду з тымі ж мэтамі насядала Швецыя. Фінляндыя з роднаснай Карэліяй апынуліся на стратэгічным скрыжаванні інтарэсаў дзвюх вялікіх дзяржаў таго часу. У гэтым лёсы Беларусі і Фінляндыі вельмі падобныя. Доўгі час нашыя краіны былі арэнай сутыкнення вялікіх дзяржаў.

Любая захопніцкая дзейнасць патрабуе грунтоўнага ідэалагічнага забеспячэння. А таму як адны, так і другія сцвярджалі, што нясуць пагрузлым у бязбожжы паганскіх вераванняў фінам і карэлам «святло ісціннай веры». З усходу «ісцінная вера» была візантыйскага абраду, з захаду — лацінскага. Таму пасля Вялікага расколу хрысціянскай царквы ў 1054 годзе карэлаў і фінаў наўгародцы хрысцілі ў праваслаўе, а шведы — у каталіцтва.

Фіны так адчайна супраціўляліся, што давялі Швецыю да трох крыжовых паходаў (1154–1155–1157?, 1239 і 1293). З тае пары пачалося шведскае валадарства. Але спакою не было. Ішлі бясконцыя войны паміж Швецыяй і Ноўгарадам, паміж Швецыяй і Даніяй, паміж Швецыяй і Польшчай, паміж Швецыяй і Маскоўскім царствам, паміж Швецыяй і Расійскай імперыяй, пакуль у 1809 годзе краіна не стала Вялікім княствам Фінляндскім у складзе Расійскай імперыі. Каб забяспечыць ляяльнасць фінаў, імператар Аляксандр I даў Фінляндыі шырокую аўтаномію. Засталіся ў сіле старыя законы, Фінляндыя выпускала свае грошы і паштовыя маркі, мела сваю паліцыю і войска, сваё грамадзянства. Хуткімі тэмпамі развівалася прамысловасць. Тады ж расквітнеў і рух фенаманаў, якія імкнуліся развіваць фінскую самабытную культуру, літаратуру і мастацтва. Самымі палкімі прыхільнікамі ды абаронцамі фінскай мовы і культуры былі шведафіны, г. зн. шведы, якія нарадзіліся і жылі ў Фінляндыі. Яны выступалі за роўнасць фінскай і шведскай моваў. Пачаўся збор фальклору фінаў і карэлаў. З'явілася на свет «Калевала». І ў 1863 годзе Аляксандр II сваім указам надаў фінскай мове правы дзяржаўнай нароўні са шведскай. Таму да нашых дзён на Сенацкай плошчы ў Хельсінкі стаіць помнік гэтаму імператару. І наогул, фіны вельмі ляяльна ставіліся да Расіі. Яны не здрадзілі імперыі ў час Крымскай вайны, не падняліся ў час паўстання на Беларусі і ў Польшчы ў 1863 годзе.

Але спакойнае развіццё краіны і добрыя адносіны з Расіяй былі зруйнаваныя непамерным імкненнем расійскіх уладаў да поўнай русіфікацыі. Абавязкова ўводзілася справаводства на рускай мове, абвешчалася ўсеагульная вайсковая павіннасць. Дайшло да таго, што ў 1904 годзе адбылося забойства генерал-губернатара Мікалая Бобрыкава, які занадта жорстка ўзяўся прыводзіць фінаў у рускае аблічча.

Незалежнасць Фінляндія атрымала ў 1917 годзе пасля бальшавіцкага перавароту ў Расіі, але ў краіне выбухнула грамадзянская вайна, якая цягнулася 108 дзён. Белыя войскі пад камандаваннем К. Г. Манергейма перамаглі, але падчас вайны загінула каля 30 000 фінаў.

Увосень 1939 года пачалася Зімняя вайна, у выніку якой частка тэрыторыі Фінляндыі перайшла да Савецкага Саюза. Гэта штурхнула краіну ў абдымкі Трэцяга рэйха, і ў 1941 годзе Фінляндія ўступіла ў Другую сусветную вайну разам з Нямеччынай. Разам, але не ў саюзе і не ў падпарадкаванні. Фінляндія вяла сваю, самастойную вайну — працяг Зімнай вайны. Яна скончылася ў 1944 годзе выгнаннем фінскімі войскамі Лапландскай вайсковай групойкі немцаў, як таго запатрабаваў Савецкі Саюз. У час Другой сусветнай вайны толькі тры еўрапейскія сталіцы краін, якія ўдзельнічалі ў вайне, не зведалі варожай акупацыі: Лондан, Масква і Хельсінкі.

Пасля вайны Фінляндія мусіла выплаціць Савецкаму Саюзу велізарныя рэпарацыі. Выплата ажыццяўлялася галоўным чынам прамысловай прадукцыяй. Гэта дало штуршок індустрыяльнаму развіццю дзяржавы. Фінляндія — адзіная краіна, якая своечасова і цалкам выплаціла ўсе ваенныя рэпарацыі.

У 1995 годзе Фінляндія ўступіла ў Еўрапейскі Саюз. Цяпер гэта заможная дзяржава з моцнай сацыяльнай абаронай сваіх грамадзян. Не маючы ніякіх прыродных рэсурсаў, апрача лесу ды вады, Фінляндія змагла пабудаваць квітнеючую краіну. Яе вызначае поўнае законапаслушэнства жыхароў, адсутнасць карупцыі і вялікая прывабнасць для турыстаў.

Турызм з'яўляецца важнай часткай фінскай эканомікі. Таму да гэтай справы фіны паставіліся вельмі сур'ёзна. У краіне некалькі тысяч турыстычных аб'ектаў на любы густ. Зімнія лыжныя трасы і летнія пешыя маршруты, сплаў па лапландскіх рэчках і гонкі на снегаходах, атэлі, хостэлы, кемпінгі — усё гэта прадстаўлена ў самым шырокім спектры і разлічана

на розныя турыстычныя кашалькі. Яшчэ большую прывабнасць дадае нязменна ветлівы і кваліфікаваны персанал, які можа абслугоўваць кліентаў на розных мовах. Але, аддаючы належнае еўраінтэграцыі, фіны ўчэпіста трымаюцца за сваю мову і фінскасць. Гэтак жа ўпарта трымаюцца сваёй мовы і культуры нешматлікае шведскамоўнае насельніцтва Фінляндыі — усяго каля 300 000 чалавек. Аднак шведская мова нароўні з фінскай з'яўляецца дзяржаўнай. Закон аб мовах абавязвае ўсіх без выключэння дзяржаўных чыноўнікаў ведаць шведскую мову ў аб'ёме, дастатковым для справаводства і абслугоўвання шведскамоўных кліентаў. Парады і дыскусіі з кліентам аб ужыванні той або іншай мовы абслугоўвання — недапушчальныя. Таму бланкі афіцыйных дакументаў заўсёды з'яўляюцца двухмоўнымі. Двухмоўнымі з'яўляюцца інфармацыйныя надпісы на прамысловых таварах і ўпакоўках харчовых тавараў. Ніякая кампанія не мае права вызначаць, на якой мове інфармаваць спажыўца. Гэта тычыцца інфармацыйных надпісаў у гарадах. Прычым парадак надпісаў такі: у месцах з пераважна фінскамоўным насельніцтвам надпісы робяцца спачатку на фінскай мове і дублююцца на шведскай. І наадварот. Гэтае правіла выконваецца няўхільна.

РАЗМОЎНІК • KESKUSTELUOPAS

Алфавіт • Aakkoset

Фінская мова карыстаецца лацінскай пісьменнасцю. Алфавіт фінскай мовы складаецца з 25 літар, у тым ліку 17 зычных і 8 галосных.

На пісьме кожнаму гуку адпавядае заўсёды адна і тая ж літара. Ніжэй прыводзіцца параўнальная табліца фінскага алфавіта. Але трэба памятаць, што прыклады вымаўлення могуць быць вельмі прыблізнымі. Літары **Bb, Cc, Ff, Qq, Ww, Xx, Zz** ужываюцца толькі ў запазычаных словах.

Фінская літара	Адпаведнасць	Вымаўленне
Aa	a	Амаль як беларускае а
Bb	b	Больш прыглушана, чым беларускае б , бліжэй да п
Cc	cэ	Як беларускае с перад е, і, э і як беларускае к у астатніх выпадках
Dd	d	Крыху больш прыглушана, чым беларускае д
Ee	э	Блізка да беларускага э
Ff	ф	Як беларускае ф , толькі ў запазычаннях
Gg	—	Адпаведніка ў беларускай мове няма, насаваы гук пасля н
Hh	х	Больш лёгкае, чым беларускае х
Ii	i	Як беларускае i
Jj	й	Ётавы гук перад галоснымі
Kk	к	Амаль як беларускае к

Фінская літара	Адпаведнасць	Вымаўленне
Ll	л	Прамаўляецца як сярэдняе паміж беларускім цвёрдым і мяккім л , але бліжэй да цвёрдага
Mm	м	Як беларускае м
Nn	н	Як беларускае н , перад g і k як насавы гук
Oo	о	Як беларускае о , толькі ніколі не рэдуцыруецца
Pp	п	Блізка да беларускага п
Qq	—	Толькі ў запазычаннях
Rr	р	Часам больш раскацістае, чым беларускае р
Ss	с	Крыху больш шапялявы гук, чым беларускае с , але без пераходу ў ш
Tt	т	Амаль як беларускае т
Uu	у	Як беларускае у
Vv	в	Блізка да беларускага в
Yy	—	Падобна да ю ў слове люлька
Ää	—	Падобна да беларускага я ў слове лялька
Öö	—	Падобна да беларускага ё ў слове лёгка

Галосныя **а**, **о**, **у** вымаўляюцца больш глыбока, чым адпаведныя беларускія гукі. Рэдукцыя галосных адсутнічае ў любых пазіцыях. Зычныя гукі вымаўляюцца больш цвёрда, чым адпаведныя мяккія гукі беларускай мовы. Прыдыханне (аспірацыя) таксама адсутнічае. Усе галосныя гукі фінскай мовы могуць быць кароткімі і даўгімі. Зычныя гукі таксама адрозніваюцца па даўжыні, але даўгімі могуць быць не ўсе.

Даўгімі не бываюць гукі **d**, **h**, **j**, **v**. Апрача таго, гук **d** сустракаецца толькі паміж галоснымі і пасля **h**, напрыклад: **sade**, **tehdä**, **lehden**.

Кароткія гукі ў фінскай мове азначаюцца на пісьме адной літарай, а даўгія — дзвюма: **saari, totta**. Паміж кароткімі і даўгімі гукамі няма ніякай розніцы ў якасці, розніца толькі ў колькасці, што мае сэнсавае значэнне: **tuli — tuuli — tulli** (агонь — вецер — мытня).

У фінскай мове ёсць 16 найбольш ужывальных дыфтонгаў, якія можна падзяліць на чатыры групы.

Усе галосныя могуць утвараць дыфтонгі:

- на і: **-ai, -äi, -oi, -öi, -ui, -yi, -ei**;
- на u: **-au, -eu, -iu, -ou**;
- на y: **-äy, öy**;
- іншыя: **-ie, -uo, -yö**.

Першая група дыфтонгаў можа сустракацца ў любым складзе слова, а тры апошнія — толькі на пачатку слова.

Шыпячыя гукі кшталту **ж, ч, ш, дж** у фінскай мове адсутнічаюць.

Адсутнічае і азвачэнне глухіх зычных перад звонкімі.

Склады і націск ● Tavut ja paino

Словы, а значыць і склады, у фінскай мове могуць пачынацца толькі з адной зычнай: *hattu* (капялюш), *soppa* (суп), *kaunis* (прыгожы). У некаторых запазычаных словах сустракаецца два зычных на пачатку слова, але па большасці запазычанні адаптаваныя пад фінскія правілы вымаўлення: *grafitti, professori*, але *rakuuna* (драгун), *risti* (крыж).

У складаных словах падзел складоў праходзіць паміж кампанентамі складаных слоў: *ve|ron||mak|sa|ja* (падаткаплацельшчык).

Калі зычны стаіць паміж дзвюма галоснымі, ён належыць да наступнага складу: *ka|tu* (вуліца), *sa|na* (слова), *va|sa|ra* (молат).

Даўгія галосныя і дыфтонгі ствараюць адзін склад і дзяліцца не могуць: *aa|mi* (ранак), *aal|to* (хваля), *ei|len* (учора), *röy|tä* (стол).

Дзве галосныя, якія стаяць побач, не ўтвараючы дыфтонга, дзеляцца на два склады: *kor|ke|ja* (высокі), *tär|ke|ä* (важны).

Склады, якія заканчваюцца на галосныя гукі, называюцца адкрытымі, а тыя склады, якія заканчваюцца на зычныя, называюцца закрытымі.

Перанос робіцца ў адпаведнасці з падзелам на склады, але гэтак жа, як і ў беларускай мове, адна літара не пераносіцца і не пакідаецца на

папярэднім радку, нягледзячы на тое, што можа ўтвараць склад: нельга перанесці make-а, трэба пераносіць — ma-kea (салодкі).

Націск у фінскай мове трохступенны, і ў залежнасці ад пазіцыі ў слове склад можа несці на сабе галоўны націск, другасны націск або быць зусім ненаціскным. Галоўны націск у фінскай мове заўсёды падае на першы склад (фанетычнае абазначэнне «.» (кропка)), другі склад застаецца ненаціскным, а далей кожны няцотны склад нясе другасны націск (фанетычны знак «:» (двукроп'е)), цотны ж застаецца ненаціскным. Апошні склад заўсёды ненаціскны: sa|no|mat:|ta (не прамаўляючы ні слова).

У складаных словах кожны кампанент утварае націск самастойна, але на першы склад першага кампанента націск заўсёды крыху больш моцны.

Інтанацыя • Intonaatio

Інтанацыя фінскага апавядальнага сказа роўная або нават крыху спадае ў канцы сказа. Інтанацыя пытальнага і загаднага сказа моцна спадае ў канцы.

Некаторыя асаблівасці фінскай мовы • Jotkut suomen kielen ominaisuuudet

У фінскай мове няма катэгорыі роду. Усе словы, так бы мовіць, аднародныя. Прыметнікі таксама не маюць роду: добры/добрая па-фінску будзе адно слова: hyvä, сябар/сяброўка: ystävä і г. д.

Па той прычыне займеннікаў мужчынскага, жаночага і сярэдняга роду таксама няма.

У фінскай мове 15 склонаў, якія без прыназоўнікаў указваюць на стан альбо месца, дзе адбываецца дзеянне. Напрыклад:

talo	дом
talossa	у доме
talossani	у маім доме
talossanikin	і ў маім доме таксама

Слова ў фінскай мове не можа пачынацца збегам двух зычных:

драгун	rakuuna
крыж	risti

Галосны гук **о** заўсёды вымаўляецца ясна і глыбока, незалежна ад пазіцыі, г. зн. не пераходзіць у ненаціскае **a**.

Адпаведнікі беларускіх і фінскіх літар для напісання беларускіх прозвішчаў і назваў пры запаўненні анкет або пры яшчэ якіх патрэбах • Valkovenäjän ja suomen kirjainten yhtäläisyydet kirjoitettaessa valkovenäläisiä sukunimiä ja nimityksiä mm. täytettäessä lomakkeita

Адпаведнікі літарам і гукам дж, дз, ж, ч, ш у фінскай мове адсутнічаюць. Таму тут прыводзіцца два спосабы перадачы гэтых літар пры напісанні лацінай:

Дж дж = Dzh dzh; Dž dž;

Жж = Zh zh;

Ўў; Чч = Tsh tsh; Tš tš;

Шш = Sh sh; Šš.

Перадача злучэння **шч** можа выглядаць так: **Shtsh** або **Štš**.

Беларуская літара і гукі	Фінскія адпаведнікі
Аа	Aa
Бб	Bb
Вв	Vv; Ww
Гг	Hh; Gg
Дд	Dd
Дж дж	Dzh dzh; Dž dž
Дз дз	Dz dz
Ее	Je je
Ёё	Jo jo
Жж	Zh zh; Žž
Зз	Zz
Іі	Ii
Йй	Jj
Кк	Kk
Лл	Ll

Беларуская літара і гукі	Фінскія адпаведнікі
Мм	Mm
Нн	Nn
Оо	Oo
Пп	Pp
Рр	Rr
Сс	Ss
Тт	Tt
Уу	Uu
Ўў	У злучэннях au, eu, ou
Фф	Ff
Хх	Hh
Цц	Ts ts
Чч	Tsh tsh; Tš tš
Шш	Sh sh; Šš
Ыы	Yy
Ьь	—
Ээ	Ee
Юю	Ju ju
Яя	Ja ja

Анкетныя звесткі • Henkilötiedot

(у міграцыйнай службе, у паліцыі, у атэлі і г. д.)

Etunimi	Імя
Sukunimi	Прозвішча
Mies/Nainen	Мужчына/Жанчына
Herra/Rouva/Neiti	Спадар/Спадарыня/Спадарычня
Syntymäaika	Дата нараджэння
Syntymäpaikka	Месца нараджэння
Kansalaisuus	Грамадзянства
Maа	Краіна
Osoite kotimaassa	Адрас у сваёй краіне

Puhelin	Тэлефон
Sähköposti	Электронная пошта
Ammatti	Прафесія
Naimaton	Нежанаты/Не замужам
Avoliitto	У законным шлюбе
Avoliitto	У грамадзянскім шлюбе
Eronnut	Разведзены/Разведзеная
Leski	Удавец/Удава
Lapset	Дзеці
Passi Nro	Пашпарт №
Myönnetty	Дата выдачы
Voimassaoloaika	Тэрмін дзеяння
Tarkoitus	Мэта прыезду
Työmatka	Дзелавая паездка
Loma	Адпачынак
Osoite Suomessa	Адрас у Фінлянды

Фіны вачыма беларусаў ● Suomalaiset valkovenäläisien silmin

На працягу доўгіх гадоў у свеце — і на Беларусі ў тым ліку — складаўся вобраз фінаў як людзей малаэмацыянальных, маўклівых, суровых і непрыветных. Гэта так і не так. Маўклінасць фінаў значна перабольшана. Але варта мець на ўвазе, што з незнаёмамі, асабліва замежнікамі, пачынаць размову фіны не спяшаюцца, хаця паміж сабой размаўляюць шмат, асабліва па тэлефонах. Аднак, пры ўсёй сваёй суровасці, фіны заўсёды гатовыя прыйсці на дапамогу. На вашу ўсмешку нават незнаёмы адкажа ветлівай усмешкай.

Гаварыць з незнаёмымі фінамі лепей за ўсё аб надвор'і, аб цяжкасці фінскай мовы, што складае своеасаблівы нацыянальны гонар. Фіны — людзі прамыя і заўсёды выразна кажуць «так» або «не». Абяцанне для фінаў — справа святая: яны заўсёды яго выконваюць. Таму, апроча ўсяго іншага, ветлівае і паважнае абыходжанне з вашага боку цэніцца вельмі высока, і з вамі абыйдуцца такім жа чынам.

Фіны — народ законапаслухмяны. Гэта асабліва заўважаецца на дарогах, дзе сціплая «Лада» і шыкоўны «Майбах» едуць па адных правілах. Варта згадаць сціпласць фінаў і поўную адсутнасць саслоўнай фанабэрыстасці. Дзеці самых багатых людзей і дзеці беспрацоўных разам вучацца ў школах, разам харчуюцца ў школьных сталоўках, ездзяць у школу на веласіпэдах або на грамадскім транспарце. А з 16 гадоў улетку будуць працаваць, зарабляючы сабе кішэнныя грошы.

Трэба таксама памятаць, што фіны вельмі фармалізаваныя людзі. На дзелавых перамовах у іх не бывае ўступных размоў, да тэмы пераходзяць адразу. І справы лепей за ўсё вырашаць буднымі днямі, бо на выхадныя і святочныя дні вашыя партнёры маюць свае планы, і парушэнне іх непажадана. Фіны вельмі пунктуальныя, і таму на ўсе сустрэчы трэба з'яўляцца свечасова.

Беларускія
ЕўраРазмоўнікі

Я. Я. Лапатка

**Беларуска-
ФІНСКІ
РАЗМОЎНІК-
ДАВЕДНІК**

Выдавец Уладзімір Сіўчыкаў

Мінск 2018

УДК 811.161.3'374 = 511.111

ББК 81.2я7

Л24

Серыя заснавана ў 2010 годзе

Valkovenäläis — suomalainen matka-ja keskusteluopas

Выданне ажыццёўлена пры падтрымцы Фінскага таварыства аўтараў
навуковых твораў

Julkaistu Suomen tietokirjailiat ry:n tuella

Аўтару дапамагала *Дарына Каравай*

Daryna Karavai tekijan avustajana

Л24 Лапатка, Я. Я.

Беларуска-фінскі размоўнік-даведнік / Я. Я. Лапатка, прадм. К. Мікельсан. —
Мінск : Выдавец Уладзімір Сіўчыкаў, 2018. — 204 с. : фат. — (Серыя «Беларускія
ЕўраРазмоўнікі»).

ISBN 978-985-7030-45-3.

Беларуска-фінскі размоўнік-даведнік прызначаецца найперш тым, хто выязджае
ў Фінляндыю ў камандзіроўку, на адпачынак, турыстам, аднак будзе цікавым і карыс-
ным і тым, хто не збіраецца ў Суомі.

Ён мае адметную структуру: можа дапамагчы карыстальнікам, якія ўпершыню
сутыкнуліся не толькі з фінскай мовай, але і з фінскімі рэаліямі. Дзеля гэтага ў кнігу
ўключаны практычны граматычны даведнік. Раздзелы размоўніка забяспечаны
тэматычнымі беларуска-фінскімі слоўнічкамі. У кнізе таксама змешчана актуальная
інфармацыя пра самыя важныя турыстычныя аб'екты.

Утрымлівае размоўнік-даведнік і практычную транскрыпцыю.

1.161.3'374 = 511.111

ББК 81.2я7

ISBN 978-985-7030-45-3

© Лапатка Я. Я., 2018

© Прадмова. Крыстэр Мікельсан, 2018

© Афармленне.

Выдавец Уладзімір Сіўчыкаў, 2018

Фіны нялёгка ўсталёўваюць сяброўскія адносіны. Але затое на ўсё жыццё, і на свайго фінскага сябра вы можаце спадзявацца заўсёды.

У размовах нават з незнаёмымі людзьмі фіны па-большасці ўжываюць зварот на «ты». Не лічыце гэта праявай няветлівасці — такі моўны этыкет складаўся гадамі.

Фіны вялікія патрыёты сваёй Радзімы. Незалежнасць краіны, чалавечая годнасць, трапяткія адносіны да прыроды, сям'я, дзеці — усё гэта ўваходзіць у сістэму каштоўнасцей фінаў. Яны ніколі не лезуць без чаргі і не штурхаюцца, калі садзяцца ў грамадскі транспарт, нікога не прыспешваюць. І ўсё гэта таму, што яны вельмі добра засвоілі заповіт: «Не рабі нікому таго, чаго не хочаш сабе».

Прывітанне • Tervehtymisiä

Добры дзень!	Huvää päivää/ Päivää!	Хювяя пяйвяя/Пяйвяя!
Добрай раніцы!	Huvää huomenta/ Huomenta!	Хювяя хуомэнта/ Хуомэнта!
Добры вечар!	Huvää iltaa/Illtaa!	Хювяя ілтаа/Ілтаа!
Вітаю!	Hei/Moi/Moro!	Хэй/Мой/Моро!
Здароў!	Terve!	Тэрвэ!
Ласкава просім!	Tervetuloa!	Тэрвэтулоа!
Як справы?	Mitä kuuluu?	Мітя куулуу?
Дзякуй, добра.	Kiitos, huvää.	Кіітос, хювяя.
А у вас?	Entä teille?	Энтя тэйллэ?
Прыемна вас пабачыць!	Hauska nähdä!	Хаўска няхдя!

Развітанне • Hyvästeleminen

Да пабачэння!	Näkemiin!	Някэміін!
Пакуль!	Heido! Hei hei!	Хэйдо! Хэй хэй!
Пабачымся!	Nähdään!	Няхдяян!
Да сустрэчы!	Tapaamisiin!	Тапаамісіін!
Патэлефануем!	Soitellaan!	Сойтэллаан!

Да пабачэння! (па тэлефону)	Kuulemiin!	Куулэміін!
Да заўтрага!	Huomiseen!	Хуомісээн!
Бывай(це)!	Huvästi!	Хювясті!
Дабранач!	Huvää yötä!	Хювяя юётя!
Спі спакойна!	Nuku hyvin!	Нуку хювін!
Прыемных сноў!	Kauniita unia!	Каўнііта унія!
Перадавай прывітанне.	Kerro terveisiä.	Кэрро тэрвэйсіа.
Шчаслівай дарогі!	Huvää matkaa!	Хювяя маткаа!

Падзяка і прабачэнне • Kiittäminen ja anteeksi pyytäminen

Дзякуй.	Kiitos.	Кійтос.
Дзякуй вялікі.	Kiitos paljon.	Кійтос пал'ён.
Дзякуй за візіт.	Kiitos käynnistä.	Кійтос кяўнністія.
Дзякуй за ваш падарунак.	Kiitos lahjastanne	Кійтос лах'ястаннэ.
Дзякуй за ваш ліст.	Kiitos kirjeestänne.	Кійтос кір'йээстаннэ.
Дзякуй за падтрымку.	Kiitos tuesta.	Кійтос туэста.
Дзякуй за дапамогу.	Kiitos avusta.	Кійтос авуста.
Дзякуй за ўсё.	Kiitos kaikesta.	Кійтос кайкэста.
Калі ласка.	Ole hyvä.	Олэ хювя.
Прабачце, што...	Anteeksi, että...	Антээксі, эття...
- я спазніўся/спазнілася.	- olen myöhässä.	- олэн мюёхясся.
- я забыўся/забылася.	- unohdin.	- унохдін.
Прабачце, я не меў/не мела рацыі. (Я памыляўся/памылялася)	Anteeksi, olin väärässä.	Антээксі, олін вярясся.
Прабачце, я шкадую.	Anteeksi, olen pahoillani.	Антээксі, олэн пахойллані.
Нічога страшнага.	Ei se mitään.	Эй сэ мітян.
Усё добра.	Kaikki hyvin.	Кайккі хювін.

Прабачце, што вы сказалі?	Anteeksi, mitä sanoitte?	Антээксі, міця санойттэ?
Прабачце, вы можаце гаварыць больш павольна?	Anteeksi, voisitteko puhua hitaammin?	Антээксі, войсіттэко пухуа хітааммін?
Выбачайце, я не дачуў... - не зразумеў. - зразумеў няправільна.	Anteeksi, en kuullut... - en ymmärtänyt. - ymmärsin väärin.	Антээксі, эн кууллут... - эн юммяртянют. - юммярсін вяярян.
Вы можаце паўтарыць?	Voisitteko toistaa?	Войсіттэко тойстаа?
Скажыце, калі ласка, яшчэ раз.	Voisitteko sanoa vielä kerran.	Войсіттэко саноа в'іеля кэрран.
Гэта не праблема.	Ei se ole ongelma.	Эй сэ олэ онгэлма.

Знаёмства • Tutustuminen

Як цябе завуць?	Mikä sinun nimesi on?	Мікя сінун німэсі он?
Як Вас завуць?	Mikä nimenne on?	Мікя німэннэ он?
Мяне завуць...	Minun nimeni on...	Мінун німэні он
Вы знаёмыя?	Oletteko tuttuja?	Олэтэко туттуйя?
Дазвольце прадставіць вам...	Haluaisin esitellä teille...	Халуайсін эсітэлля тэйллэ...
- маю жонку/мужа. - сябра/сяброўку.	- puolisoni. - ystäväni.	- пуолісоні. - юстявяні.
Прыемна пазнаёміцца.	Hauska tutustua.	Хаўска тутустуа.
Адкуль вы прыехалі?	Mistä olette tulleet?	Містя тэ олэттэ туллээт?
Я прыехаў з Беларусі.	Olen tullut Valko-Venäjältä.	Олэн туллут Валко-Вэняйялта.
Адкуль вы родам?	Mistä olette kotoisin?	Містя олэттэ котойсін?
Я родам з Беларусі.	Olen kotoisin Valko-Venäjältä.	Олэн котойсін Валко-Вэняйялта.
Я жыву ў Мінску.	Asun Minskissä.	Асун Мінскісса.

Я не ведаю фінскую мову.	En osaa suomea.	Эн осаа суомэа.
Колькі табе гадоў? Мне 18 гадоў.	Kuinka vanha olet? Olen kahdeksantoista vuotta vanha.	Куйнка ванха олэт? Олэн кахдэксантайста вуотта ванха.
Мне 20 гадоў.	Olen kaksikymmentä vuotias.	Олэн каксікюммэнтя вуотіас.
Я беларус. А вы фін?	Olen valkovenäläinen. Oletteko suomalainen?	Олэн валковэняляйнэн. Олэтэко суомалайнэн?

Сям'я • Perhe

У Вас ёсць сям'я?	Onko Teillä perhe?	Онко Тэйлля пэрхэ?
Так, у мяне вялікая сям'я.	Kyllä, minulla on iso perhe.	Кюлля, мінулла он ісо пэрхэ.
Ці Вы жанаты/замужам?	Oletteko naimisissa?	Олэтэко наймісісса?
Так, я жанаты/замужам.	Kyllä, olen naimisissa.	Кюлля, олэн наймісісса
Так, у мяне ёсць муж/жонка.	Kyllä, minulla on mies/vaimo.	Кюлля, мінулла он міэс/ваймо.
У мяне двое дзяцей... адзін сын і адна дачка.	Minulla on kaksi lasta... yksi poika ja yksi tytär.	Мінулла он каксі ласта... юксі пойка я юксі тютяр.
Я жыву ў грамадзянскім шлюбе.	Olen avoliitossa.	Олэн аволіітосса.
Я не жанаты/не замужам.	En ole naimisissa.	Эн олэ наймісісса.
Я ў разводзе.	Olen erossa.	Олэн эросса.
Я ўдавец/удава.	Olen leski.	Олэн лэскі.
У вас ёсць браты/сёстры?	Onko Teillä sisaruksia?	Онко Тэйлля сісаруксія?

У мяне ёсць старэйшы(ая) брат/ сястра.	Minulla on vanhempi veli/sisar.	Мінулла он ванхэмпі вэлі/сісар.
У мяне ёсць малодшы(ая) брат/ся- стра.	Minulla on nuorempi veli/sisar.	Мінулла он нуорэмпі вэлі/сісар.
Ці жывыя Вашыя бацькі?	Ovatko vanhempanne elossa?	Оватко ванхэмпаннэ элосса?
Так/Не.	Kyllä/Ei.	Кюлля/Эй.
Маёй маці 60 гадоў.	Äitini on 60 (kuusikymmentä) vuotta vanha.	Яйтіні он куусікюммэнта вуотта ванха.
Майму бацьку 65 гадоў.	Isäni on 65 (kuusikymmentäviisi) vuotta vanha.	Ісяні он куусікюммэнтавіісі вуот- та ванха.
А колькі Вам гадоў?	Entä kuinka vanha olette?	Энта куйнка ванха олэттэ?
Мы амаль аднагодкі.	Olemme lähes samanikäisiä.	Олэмме ляхэс саманікяйсія.

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

бабуля	isoäiti	ісоайті
бабулька, бабулечка	mummo, mummi	муммо, муммі
бацька, тата, татачка	isä, isi, iskä, pappa	іся, ісі, іскя, паппа
бацькі	vanhemmat	ванхэммат
блізняты	kaksoset	каксосэт
брат	veli	вэлі
браты і сёстры	sisarukset	сісаруксэт
дачка	tytär	тютяр
дзіця	lapsi	лапсі
дзядулька	vaari, ukki	ваарі, уккі

дзядуля	isoisä	ісоіся
дзядзька (брат бацькі)	setä	сэтя
дзядзька (брат маці)	eno	эно
дзяўчына	tyttö	тюттё
зяць	vävy	вявю
жонка	vaimo	ваймо
маці, мам, мамачка	äiti, äiskä	яйтi, яйскя,
муж	mies	міэс
свакроўка/цешча	anoppi	аноппi
свёкар/цесць	appi/appiukko	аппi/аппіукко
стрыечны брат/сястра	serkku	сэркку
сын	poika	пойка
унук/унучка	lapsenlapsi	лапсэнлапсі
хлопчык	poika	пойка

Аэрапорт Хельсінкі знаходзіцца ў горадзе Вантаа на адлегласці 18 кіламетраў ад цэнтра фінскай сталіцы. Таму паўсюдна яго называюць аэрапорт Хельсінкі–Вантаа (*на-фінску Helsinki–Vantaan lentoasema і на-шведску Helsingfors–Vanda flygplats*).

Гэта сучасны кампактны аэрапорт. За адны суткі там прымаюць і адпраўляюць 500 рэйсаў 30 фінскіх і міжнародных авіякампаній, у тым ліку і Белавія. За год праз гэтую паветраную браму праходзяць больш за 17 мільёнаў пасажыраў. Аэрапорт Хельсінкі–Вантаа лічыцца адным з самых надзейных і «пунктуальных» аэравакзалаў. Тэхнічных збояў практычна не бывае, часам здараюцца затрымкі рэйсаў у сувязі з надвор’ем, але і гэта бывае не часта.

У аэрапорце два тэрміналы: **T1** для унутраных рэйсаў і **T2** для міжнародных рэйсаў. Яны знаходзяцца на адлегласці 250 метраў адзін ад аднаго і злучаюцца калідорам.

Дабрацца да аэрапорта з Хельсінкі можна на цягніках **I** і **P**, якія адыходзяць ад чыгуначнага вакзала Хельсінкі і падыходзяць да тэрміналаў T1 і T2. Час паездкі складае не больш 35 хвілін.

Першы цягнік I Helsinki-Tikkurila-Lentoasema-Myyrmäki-Helsinki адпраўляецца ад вакзала Хельсінкі ў 04:31 і прыбывае да першага тэрмінала T1 у 4:58, да другога T2 — у 05:00. Апошні цягнік адыходзіць у 23:31 і прыходзіць у Вантаа ў 23:58.

Першы цягнік P Helsinki-Myyrmäki-Lentoasema-Tikkurila-Helsinki адыходзіць ад вакзала Хельсінкі ў 05:11 і прыбывае да першага тэрмінала T1 у 05:43, да другога — праз дзве хвіліны. Апошні цягнік адыходзіць у 0:46 і прыходзіць у Вантаа ў 1:18.

Цягнікі прыходзяць да аэрапорта па тунэлю, заглыбленаму на 45 метраў. На паверхню да тэрміналаў пасажыры падымаюцца на ліфтах і эскалатарах.

Платформы і час адпраўлення цягнікоў указваецца на вялізным табло чыгуначнага вакзала Хельсінкі і ў залах аэрапорта.

Кошт білетаў — 5,50 еўра.

Дабрацца ў Вантаа можна і аўтобусамі № 415, 615 (уначы 620) і 617.

Аўтобус № 415 адыходзіць ад платформы 26 аўтобуснай станцыі «**Elielinaukio**» каля чыгуначнага вакзала. Першы аўтобус № 415 адыходзіць у 04:20 з Хельсінкі — і ў 05:12 у Ванце ля першага тэрмінала T1. Апошні — а першай гадзіне.

Аўтобус № 615 адыходзіць ад платформы 7 на прывакзальнай плошчы, якая знаходзіцца з другога боку вакзала, насупраць плошчы Elielinaukio. Першы аўтобус ідзе ў 04:10 з Хельсінкі — і ў 04:58 у Ванце каля першага тэрмінала T1, роўна а пятай — ля другога — T2. Апошні ў 03:40.

Аўтобус № 617 пачынае рэйсы з плошчы Хаканіемі (Hakaniemi) у 04:10. Але гэты аўтобус ходзіць толькі да 14 гадзін.

Кошт білетаў — 5,50 еўра.

Аўтобусамі шлях да аэрапорта займае не больш 35 хвілін.

Таксі ад чыгуначнага вакзала Хельсінкі каштуе 45–50 еўра. Шлях займае каля 30 хвілін.

У аэрапорце Хельсінкі–Вантаа можна памяняць валюту, узяць напрокат аўтамабіль у фірмах «Hertz» або «Avis» ды іншых, чые прадстаўніцтвы размяшчаюцца ў праходах на першым паверсе, непадалёку ад тэрміналаў. Там жа знаходзяцца і прадстаўніцтвы некаторых турыстычных фірмаў. Там можна вельмі танна купіць тур на тыдзень або два перад самым адлётам.

Побач з аэравакзалам маецца некалькі тысяч паркоўчаных месцаў, дзе можна пакінуць аўтамабіль за 29–39 еўра за тыдзень.

Непадалёку ад аэравакзала знаходзіцца некалькі атэляў, куды пастаяльцаў адвозіць бясплатны аўтобус, які праз кожныя 20 хвілін адыходзіць ад платформы 21 насупраць другога тэрмінала і платформы 10 насупраць першага тэрмінала. Вось некаторыя з іх:

Bonus Inn Airport Hotel (Elannontie 9, Vantaa, 01510, Finland),
ад 61 €/ноч

Бясплатны інтэрнэт, бясплатная аўтастаянка да двух тыдняў.

Cumulus Airport (Robert Huberin Tie 6, Vantaa, 01510, Finland),
ад 79 €/ноч

Бясплатны інтэрнэт, платная аўтастаянка 10 €/суткі.

Airport Hotel Pilotti (Veromaentie 1, Vantaa, 01510, Finland),
ад 73 €/ноч

Уключае снеданне, інтэрнэт-сувязь і аўтастаянку.

Holday Inn Helsinki-Vantaa Airport (Rälssitie 2, 01510 Vantaa, Finland),
ад 87 €/ноч

Уключае снеданне, якое пачынаецца з 05:00 гадзін, саўну і спартыўную залу, платная аўтастаянка. Сайт: airport.holidayinn@restel.fi.

Инфармацыйныя надпісы • Tiedotuskirjoituksia

Laskeutuminen	Прызямленне
Lentoasema	Аэрапорт
Lipuntarkastus	Рэгістрацыя
Lähtö	Вылет
Lähtöaika	Час вылету
Lähtöportti	Выход на пасадку
Löytötavarat (toimisto)	Бюро знаходак
Matkatavaroiden luovutus	Выдача багажу
Neuvonta (Info)	Бюро даведак
Passintarkastus	Праверка пашпартоў
Saapuminen	Прылёт
Siirretty	Адкладзены
Sisään	Уваход
Terminaali	Тэрмінал
Tulli	Мытня
Turvallisuuspalvelu	Служба бяспекі
Ulos	Выход

Фінскія надпісы часта дублююцца англійскімі надпісамі, а таксама сімваламі.

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Добры дзень!	Huvää päivää!	Хювяя паявяя!
Дзе можна купіць білеты на самалёт?	Mistä voisin ostaa lentolipun?	Місця войсін остаа лентоліпун?

Колькі каштуе білет да Мінска?	Paljonko maksaa matkalippu Minskiin?	Пал'ёнка максаа маткаліппу Мінскіін?
Калі адлятае самалёт да Мінска?	Milloin lähtee kone Minskiin?	Міллойн ляхтээ конэ Мінскіін?
На чым можна даехаць да аэропорта?	Miten voisin päästä lentoasemalle?	Мітэн войсін паястя лентоасэмаллэ?
А каторай гадзіне прылятае самалёт з...	Mihin aikaan saapuu lentokone...	Міхін айкаан саапуу лентоконэ...
- Мінска?	- Minskistä?	- Мінскісця?
- Лондана?	- Lontoosta?	- Лонтооста?
Ці можна забраніраваць білет да Мінска?	Voisinko varata lentolipun Minskiin?	Войсінко варата лентоліпун Мінскіін?
Колькі кілаграмаў багажу можна ўзяць з сабою?	Kuinka monta kiloa voin ottaa mukaani lentokoneeseen?	Куйнка монта кілоа войн оттаа мукаані лентоконэсэн?
Колькі каштуе вага звыш нормы?	Paljonko maksaa ylimääräinen paino?	Пал'ёнка максаа юлімярйяйнен пайно?
Які нумар рэйса?	Mikä on lennon numero?	Мікя он леннон нумэро?
Калі будзе наступны рэйс на Мінск?	Milloin lähtee seuraava kone Minskiin?	Міллойн ляхтээ сэўраава конэ Мінскіін?
А каторай гадзіне мы будзем на месцы?	Mihin aikaan olemme perillä?	Міхін айкаан олэмме пэрілья?
Вось мой білет.	Tässä lippuni.	Тяся ліппуні.
Вось мой пашпарт.	Tässä passini.	Тяся пассіні.
Вось замова атэля.	Tässä on hotellivaraus.	Тяся он хотэллівараус.
Я тут ў камандзіроўцы.	Minä olen työmatkalla.	Міня олэн туюматкалла.
Я тут у адпачынку.	Minä olen lomalla.	Міня олэн ломалла.
Я прыехаў на...	Olen tullut...	Олэн туллут...
- 5 дзён.	- viideksi päiväksi.	- віідэксі пйівяксі.
- на тыдзень.	- viikoksi.	- віікоксі.
- на тры тыдні.	- kolmeksi viikoksi.	- колмэксі віікоксі.
- на месяц.	- kuukaudeksi.	- куукаўдэксі.

Я спынюся...	Tulen asumaan...	Тулэн асумаан...
- у атэлі.	- hotellissa.	- хотэлісса.
- у сярброў.	- ystävieni luona.	- юстыявіені луона.
- у родзічай.	- sukulaisteni luona.	- сукулайстэні луона.
Я хацеў бы ўзяць з сабой гэтую сумку.	Haluaisin ottaa tämän käsilaukun mukamani.	Халуайсін отаа тямян кясілаўкун муканані.
Вось мая мытная дэкларацыя.	Tässä tulliilmoitukseni.	Тяся туллиілмойтуксені.
Мне нечага дэклараваць.	Minulla ei ole mitään tullattavaa.	Мінулла эй оле мітяян туллатаваа.
Гэта мае рэчы.	Tässä on matkatavarani.	Тяся он маткатаварані.
У мяне ёсць...	Minulla on...	Мінулла он...
- беларускія рублі.	- valkovenäjän ruplia.	- валковеняйян рупліа.
- долары.	- dollareja.	- долларэйя.
- фунты.	- puntia.	- пунтіа.
- еўра.	- euroja.	- эўройя.
- расійскія рублі.	- venäjän ruplia.	- веняйян рупліа.
- пара бутэлек гарэлкі.	- pari vodkapulloa.	- парі водкапуллоа.
Згубіўся мой багаж.	Matkatavarani katosi.	Маткатаварані катосі.
Мне патрэбен перакладчык.	Tarvitsen kääntäjän.	Тарвітсэн кянтяйян.
Патэлефануйце па нумару...	Soittakaa tähän numeroon...	Сойттакаа тяхян нумэро-он...
Зала чакання	Odotushalli	Одотусхаллі
Рэчы ў руках	Käsimatkatavarat	Кясімакатаварат
Багажная каляска	Tavarakärry	Таваракяррю
Талон на пасадку	Kontrollilippu	Контроллиппу
Віза	Viisumi	Віісумі
Зваротны білет	Paluulippu	Палуулиппу

Инфармацыйныя надпісы ў самалёце ● Tiedotuskirjoituksia lentokoneessa

Ei saa tupakoida	Курыць нельга
Hätäuloskäynti	Аварыйны выхад
Kiinnittää turvavyö	Замацаваць рамяні бяспекі
Uloskäynti	Выхад
WC	Туалет/Прыбіральня
Varaa	Вольны
Varattu	Заняты

Словы і фразы ● Sanoja ja lauseita

Пакажыце мне, калі ласка, маё месца.	Näyttäkää minulle paikkani, olkaa hyvä.	Няўттыкяя мінулле пайккани, олkaa хювя.
Бізнес-клас	Ensimmäinen luokka	Энсiммяйнэн луокка
Эканом-клас	Turistiluokka	Туристiлуокка
Праход	Käytävä	Кяўтвя
Спiнка сядзення	Selkänoja	Сэлкянойя
Вентыляцыя	Tuuletus	Туулетус
Сцюрдэса	Lentoemäntä	Лентоэмянтя
Ратавальная камiзэлька	Pelastusliivi	Пэлaстуслiивi
Дайце мне, калi ласка...	Antakaa minulle, olkaa hyvä...	Антaкаа мiнулле, олkaa хювя...
- падушку.	- tyyny.	- тююню.
- коўдру.	- peite.	- пэйтэ.
- (гiгiенiчны) пакет.	- (hygienia) paketti.	- (хюг'iенiа) пакеццi.

Дапамажыце мне, калі ласка...

- замацаваць рамяні.
- адкінуць спінку.

Дайце мне, калі ласка...

- мінералкі.
- соку.
- чаю.
- кавы.

Auttakaa minua, olkaa hyvä...

- kiinnittämään turvavyö.
- siirtämään selkänoja taaksepäin.

Antakaa minulle, olkaa hyvä...

- kivennäisvettä.
- mehua.
- teetä.
- kahvia.

Аўттакаа мінуа, олкая хювя...

- кіінніттямяян турвавюё.
- сіртямяян сэлкянойя тааксэпайн.

Антакаа мінулле, олкая хювя...

- ківеннайсвэття.
- мэхуа.
- тээтя.
- кахвіа.

Таксі ў Хельсінкі — хуткі, але далёка не танны від транспарту. Кожная машына мае таксометр, так што дамаўляцца з кіроўцам не трэба — не дамовіцеся. Але затое заплціце строга па таксометру, атрымаеце рэшту, а калі трэба для справаздачы, і квітанцыю, якую тут жа надрукуе касавы апарат. Таксісты ў Хельсінкі праходзяць адмысловыя курсы, таму працуюць кваліфікавана, ветліва і строга па правілах. Гэта значыць, што кіроўца павітаецца з вамі, адчыніць заднія дзверцы, выйдзе і дапаможа пагрузіць у багажнік вашыя рэчы і не возьме «на чай».

«Галасаваць» на вуліцы, каб спыніць таксі, не варта — не спыніцца. Лепей падысці, калі гэта ў межах бачнасці, да стаянкі пад жоўтай шылдай з чорным надпісам «**TAKSI**». А лепей за ўсё — патэлефанаваць у таксіцэнтр (taksikeskus) па нумары **0100 0700**. Адтуль па ўказанаму вамі адрасе накіруюць машыну, паведаміўшы вам нумар заказу. Адказаць могуць і па-англійску.

Але вам дастаткова паведаміць свой адрас. Праз некалькі хвілін машына будзе на месцы.

Ніжэй прыводзяцца цэны праезду на таксі па Хельсінкі. Трэба мець на ўвазе, што пры тым даводзіцца аплочваць так званую пасадку (perusmaksu). Працоўнымі днямі з шасці гадзін раніцы да васьмі гадзін вечара — гэта 5,90 €. Такая ж цана пасадкі застаецца напярэдадні царкоўных святаў, Дня незалежнасці і Першамая (Vappu), але з 6 раніцы да 16 адвячоркам. Ва ўсе іншыя часы пасадка каштуе 9 €. Калі машына мусіць чакаць вас, дык гэта абыйдзецца ў 45,90 € за адну гадзіну. Цана за адзін кіламетр залежыць ад колькасці пасажыраў і падзяляецца на чатыры тарыфныя класы.

Клас	Колькасць пасажыраў	Еўра/км
I	1–2	1,57
II	3–4	1,89
III	5–6	2,05
IV	больш 6	2,21

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Прабачце, але я не гавару па-фінску.	Anteeksi, minä en puhu suomea.	Антээксі, міня эн пуху суомэа.
Прышліце таксі па адрасе...	Lähetäkää taksi osoitteeseen...	Ляхэтцякяя таксі осойтээсэн...
Дзякуй, я чакаю.	Kiitos, minä odotan.	Кіітос, міня одотан.
Дзе знайсці таксі?	Mistä löydän taksin?	Містя лёўдьян таксін?
Не маглі б вы запрасіць для мяне таксі?	Voisitteko hankkia minulle taksin?	Войсіттэко ханккіа мінулле таксін?
Адвязіце мяне...	Viekkää minut...	В'іекая мінут...
- на чыгуначную станцыю.	- rautatieasemalle.	- раўтат'іеасэмалле.
- у атэль.	- hotelliin.	- хотэлліін.
- у цэнтр горада.	- kaupungin keskustaan.	- каўпунгін кескустаан.
- у аэрапорт.	- lentoasemalle.	- лентоасэмалле.
- па гэтым адрасе.	- tähän osoitteeseen.	- тяхян осойттеесэн.
На наступным рагу вуліцы павярніце направа/налева.	Kääntykkää seuraavassa kulmassa oikealle/vasemmalle.	Кьянтюкяя сэўраавасса кулмасса ойкэалле/васэмалле.
Едзьце прама.	Ajakaa suoraan eteenpäin.	Айякаа суоран этээнпайн.
Я спяшаюся.	Minulla on kiire.	Мінулла он кіірэ.
Я не спяшаюся.	Minulla ei ole kiirettä.	Мінулла эй оле кіірэття.
Не маглі б вы ехаць павольней?	Voisitteko ajaa hitaammin?	Войсіттэко айаа хітааммін?
Спыніцеся тут.	Pysähtykää tähän.	Пусяхтюкяя тяхян.
Пачакайце мяне тут.	Odottakaa minua täällä.	Одоттакаа мінуа тьялля.
Колькі мне заплаціць?	Paljonko maksan?	Пал'ёнко максан?
Квітанцыю, калі ласка.	Kuitti, olkaa hyvä.	Куйтті, олkaa хювя.
Дзякуй, да пабачэння.	Kiitos, näkemiin.	Кіітос, някеміін.

У Фінляндыі 79 000 км дзяржаўных дарог і каля 350 000 км — прыватных, якія вядуць да аддаленых паселішчаў, лесараспрацовак, лясных лецішчаў і г. д. Таму аўтобус у Фінляндыі — самы распаўсюджаны сродак грамадскага руху. Аўтобусныя лініі звязваюць сталіцу з самымі аддаленымі гарадамі і паселішчамі кшталту Торніа (Tornio, 738 км) або саамскай вёскі Утсйокі (Utsjoki, 1227 км). Па-большасці прыгарадныя і міжгароднія аўтобусы адыходзяць з цэнтральнай аўтастанцыі Камппі (Kamppi). Тэрмінал станцыі знаходзіцца на глыбіні каля шасці метраў пад гандлёвым цэнтрам Камппі на так званым паверсе К (K-kerros). Шматлікія інфармацыйныя табло паведамляюць аб адыходзе і прыходзе аўтобусаў. Білеты можна набыць у кіёску «Matkahuolto» або ў кіроўцы аўтобуса. На сайце арганізацыі «Matkahuolto» даецца расклад усіх аўтобусаў і кошт білетаў (адрас: www.matkahuolto.fi), інфармацыя даецца па-фінску, па-шведску і па-англійску.

Гарадскія аўтобусы адыходзяць галоўным чынам ад чыгуначнага вакзала. Сталіца ахоплена шчыльнай сеткай аўтобусных ліній. Апошнія апытанні паказваюць, што больш 90 % хельсінскіх жыхароў лічаць, што грамадскі рух у горадзе працуе выдатна. Гэта і сапраўды так, бо аўтобусы і трамваі ходзяць дакладна па раскладзе. Некаторыя збоі адбываюцца толькі ў час моцных снегападаў. На кожным прыпынку ёсць расклад, дзе паказваецца час прыходу аўтобуса або трамвая менавіта на гэты прыпынак. Апрача гэтага ўсталявана і электроннае табло, дзе паказваецца, колькі хвілін чакаць аўтобус або трамвай. Хельсінкі — горад частых прыпынкаў, таму гарадскім транспартам можна дабрацца ў любы канец без доўгіх блуканняў у пошуках аўтобуса. Білеты набываюць у кіроўцы. На ўсе віды транспарта ў Хельсінкі дзейнічае адзін білет. Гэта значыць, што на працягу адной гадзіны вы можаце перасаджвацца з аднаго аўтобуса на другі, на трамвай, на паром, які ходзіць да выспы-крэпасці Суоменлінна (Suomenlinna). Гарадскі білет, калі набываць яго ў кіроўцы, каштуе 3,20 €. На білеце пазначаны час, калі заканчваецца яго дзеянне. Гэта значыць,

што нават за пару хвілін да канца гэтага тэрміну вы можаце спакойна садзіцца і ехаць, хоць яшчэ гадзіну. Пры ўваходзе ў трамвай, метро, цягнік і на паром да Суоменлінны білет не паказваецца нікому. Вы можаце паехаць і без білета, але рызыкуеце атрымаць штраф у 80 €, таму што кантралёры ходзяць часта, і спрачацца з імі нельга. Вам дадуць цыдулку з нумарам рахунку, куды паслаць «сумленна зароблены штраф», а таксама з адрасам, куды паскардзіцца на бязлітаснага кантралёра. Прыгарадныя білеты каштуюць 5,50 € і дзейнічаюць на працягу 90 хвілін. Па ім можна ездзіць і на гарадскім транспарце, калі, напрыклад, вы набылі білет у аэрапорце Хельсінкі–Вантаа і ехалі да цэнтра Хельсінкі сорок хвілін. Значыць, білет дзейнічае яшчэ 50 хвілін у горадзе. А лепей за ўсё, калі вы думаеце пабыць і паездзіць па горадзе, набыць так званы сутачны білет. Вы з лішкам можаце ад'ездзіць гэтыя затраты, асабліва калі будзеце затрымлівацца ў музеях, у сяброў ці проста ў якім-небудзь іншым цікавым месцы, аддаленым ад вашага часовага прытулку ў фінскай сталіцы. Ніжэй прыводзіцца табліца кошту сутачных білетаў па Хельсінкі.

Тэрмін дзеяння Voimassaoloaika	Дарослы Aikuinen	Дзіцячы (7–16 г). Lapsi (7–16 v)
1 суткі/vuorokausi	9,00 €	4,50 €
2 сутак/vuorokautta	13,50 €	6,75 €
3 сутак/vuorokautta	18,00 €	9,00 €
4 сутак/vuorokautta	22,50 €	11,25 €
5 сутак/vuorokautta	27,00 €	13,50 €
6 сутак/vuorokautta	31,50 €	15,75 €
7 сутак/vuorokautta	36,00 €	18,00 €

Каб актывізаваць такі білет, Вы павінны толькі прыкласці яго да апарата, які счытвае дадзеныя. Тэрмін дзеяння білета пачынаецца з таго моманту, як вы прыкладаеце яго да чытальніка ў транспарце. Колькасць перасадак па гэтаму білету неабмежаваная. Уваход у гарадскія аўтобусы толькі праз пярэднія дзверы, выхад — праз сярэднія і заднія. У аўтобусы аранжавай лініі №№ 550 і 560 уваход праз пярэднія і сярэднія дзверы.

Выхад — толькі праз сярэднія і заднія. Білет паказваць не трэба. У трамвай ўваход і выхад — праз любыя дзверы.

Без дадатковай аплаты вы можаце ехаць у гарадскім аўтобусе з чамаданами, і нават не з адным. Тое ж тычыцца і дамашніх жывёл: вы можаце зайсці ў аўтобус як з маленькім кацянём, так і з вялізным догам.

Каб, стоячы на прыпынку, спыніць аўтобус, вам трэба «прагаласаваць» — выцягнуць наперад руку. Без таго аўтобус можа і не спыніцца. А каб выйсці на патрэбным прыпынку, трэба загадзя націснуць чырвоную кнопку на сталёвай стойцы. Такія стойкі ёсць каля кожнай першай пары сядзенняў у салоне.

Словы і фразы • *Sanoja ja lauseita*

Скажыце, калі ласка, дзе знаходзіцца аўтастанцыя?	Sanokaa missä on linja-autoasema?	Санокаа, місся он лін'я-аўтоасэма?
Дзе тут каса?	Missä on kassa?	Місся он касса?
Як часта ходзяць аўтобусы да...	Kuinka usein kulkee busseja...	Куйнка усэйн кулкээ буссэяя...
- Тампэрэ?	- Tampereelle?	- Тампэрээллэ?
- Турку?	- Turkuun?	- Туркуун?
- Рованіемі?	- Rovaniemeen?	- Рованіемээн?
Колькі каштуе білет да...	Paljonko maksaa lippu...	Пал'энко максаа ліппу...
- Тампэрэ?	- Tampereelle?	- Тампэрээллэ?
- Турку?	- Turkuun?	- Туркуун?
- Рованіемі?	- Rovaniemeen?	- Рованіемээн?
Мне патрэбен білет туды і назад.	Tarvitsen meno-paluu lipun.	Тарвітсэн мэно-палуу ліппуа.
Мне трэба рабіць перасадку?	Täytyykö minun vaihtaa bussia?	Тяўтуюкё мінун вайхтаа буссія?
На якім аўтобусе я даеду да гандлёвага цэнтра «Ітіс»?	Millä bussilla pääsen Itiksen kauppakeskukseen?	Мііла бусілла паясээн Ітіксэн каўппакескуксээн?

Колькі часу займае паездка?	Kuinka kauan matka kestää?	Куйнка каўан матка кестяя?
Ці можаце вы сказаць, калі мне выходзіць?	Voisitteko sanoa milloin minun pitää poistua? (Voisitteko sanoa milloin minun pitää jäädä pois?)	Войсіттэко саноа міллойн мінун пітяя пойстуа?
Я хачу выйсці на...	Haluaisin poistua (jäädä pois)...	Халуайсін пойстуа (яядя пойс)...
- Стакгольмскай вуліцы.	- Tukholmankadulla.	- Тукхолман кадулла.
- прыпынку «Хаканіемі».	- Hakaniemen pysäkillä.	- Хаканіемен пюсякілля.
Я хачу выйсці на наступным прыпынку.	Haluaisin poistua seuraavalla pysäkillä.	Халуайсін пойстуа сэўраавалла пюсякілля.
Гэты аўтобус ідзе да...	Meneekö tämä bussi...	Мэнээкё тямя буссіі...
- Піхлаймякі?	- Pihlajamäkeen?	- Піхлаймякээн?
- Сенацкай плошчы?	- Senaatin torille?	- Сэнаатін торіллэ?

Метро ў Хельсінкі — самы хуткі від грамадскага транспарту. Даўжыня яго зусім невялікая — 35 км. Усяго на лініі метро налічваецца 25 станцый, з якіх 16 падземных і 9 на паверхні зямлі. Цяпер метро злучае два гарады: Хельсінкі і Эспа. Апошняя хельсінкская станцыя ў заходнім кірунку — гэта «Койвусаары» (Koivusaari). Далей ідуць шэсць станцый у горадзе Эспа. Канцавыя станцыі там — «Матцінкюля» (Matinkylä) і «Тапіола» (Tapiola). Гэта самае паўночнае метро ў свеце. Карыстацца гэтым відам вельмі проста, бо ў ім усяго два кірункі: на ўсход і на захад. На схеме лініі метро маюць форму літары «Y». Паездка з канцавой станцыі на захадзе «Матцінкюля» (Matinkylä) да канцавой станцыі на ўсходзе «Вуасаары» (**Vuosaari**) займае прыкладна 41 хвіліну. А паездка ад станцыі «Тапіёла» (Tapiola) з Эспа да станцыі «Меллунмякі» (Melluntäki) на ўсходзе Хельсінкі зойме прыкладна 34 хвіліны. Аднаразовы білет на метро па Хельсінкі каштуе 3,20 еўра, па станцыям горада Эспа — 5,50 еўра. Білеты дзейнічаюць на ўсе віды грамадскага транспарту.

Лініі разыходзяцца на станцыі «Іцякескус» (Itäkeskus), адна з іх ідзе да канцавой станцыі «Меллунмякі» (Melluntäki), другая — да станцыі «Вуасаары» (Vuosaari). Такім чынам, на ўсходзе — дзве канцавыя станцыі: «Меллунмякі» і «Вуасаары», а на захадзе — адна «Матцінкюля» (Matinkylä). Існуе і прамежкава-канцавая станцыя на захадзе — «Камппі» (Kamppi). З захаду і з цэнтра да станцыі «Іцякескус» (Itäkeskus) цягнікі ідуць з інтэрвалам у 4 хвіліны, а пасля таго да станцый «Меллунмякі» і «Вуасаары» — з інтэрвалам у 8 хвілін.

У вестыбюлях станцый ёсць ліфты для пасажыраў з дзіцячымі калёскамі, інвалідаў і веласіпедыстаў. Вагоны метро аранжавага колеру. Хуткасць у сярэднім каля 80 км у гадзіну.

Турнікетаў ці нейкіх іншых прылад, перакрываючых доступ у метро, няма. Але вестыбюлі падзелены на дзве часткі палоскамі жоўтага колеру на падлозе. Перасякаючы такую рысу, вы трапляеце ў зону, дзе трэба мець білет. Перад гэтай палоскай стаяць прыборы, якія счытваюць вашы білеты.

Калі білет актывізаваны, можна праходзіць свабодна. Але без білета ехаць рызыкаўна — кантралёры ходзяць часта і тут жа выпісваюць штрафы ў 80 еўра. Білеты ў Хельсінкі дзейнічаюць на ўсе віды грамадскага транспарту: метро, аўтобус, трамвай, на элетрычку ў межах горада і на паром да крэпасці Суоменлінна.

Станцыі *Kamppi*, *Rautatientori*, *Itäkeskus* і *Vuosaari* звязаны гандлёвымі цэнтрамі. На станцыі *Kamppi* — аднайменны гандлёвы цэнтр з аўтавакзалам на ніжнім узроўні. Станцыя *Rautatientori* — гэта гандлёвы комплекс «**Asematunneli**» пад чыгуначным вакзалам, звязаны падземным тунэлем з наземным гандлёвым цэнтрам «**Forum**», супермаркетамі «**Sokos**» і «**Stockmann**», а таксама з трамвайнымі прыпынкамі на праспекце Манергейма. На станцыі *Itäkeskus* знаходзіцца самы вялікі гандлёвы цэнтр Скандынавіі — «**Itis**». На станцыі *Vuosaari* — гандлёвы цэнтр «**Columbus**».

Назвы станцый абвешчаюцца па-фінску і па-шведску, а таксама паказваюцца на табло ў вагоне. Аб тым, што дзверы зачыняюцца, паведамляе трохразовае «біп-біп-біп», голасам не папярэджваюць.

У вестыбулях метро ёсць вялікія інфармацыйныя табло, дзе паказваецца, праз колькі хвілін прыйдзе той або іншы цягнік. На платформах у метро таксама ёсць электронныя ўказальнікі, дзе паказваецца, праз колькі хвілін і да якой канцавой станцыі ідзе наступны цягнік.

На адлегласці каля шасцідзесяці сантыметраў ад края платформы праведзена так званая рыса бяспекі жоўтага колеру, заступаць за якую не рэкамендуецца. У канцы перона на падлозе можа быць надпіс «Цягнік тут не спыняецца» (**Metro ei pysähdy tässä**). Гэта значыць, што цягнік спыняецца не даходзячы надпісу, і чакаць яго там не трэба.

На ўваходы да станцый метро звонку ўказвае вялікая літара «**M**» белага колеру на чыроным фоне. Усе ўказальнікі ды інфармацыйныя надпісы ў метро робяцца белымі літарамі на чырвоным фоне. На перонах кожнай станцыі маюцца адмысловыя ручкі для аварыйнага спынення цягніка. Там жа ёсць і аварыйны тэлефон, звязаны з паліцыяй і ўратавальнымі службамі. У вагонах таксама ёсць ручка аварыйнага спынення і тэлефон для сувязі з машыністам. У вестыбулі кожнай станцыі маюцца бясплатныя туалеты.

Набыць білет можна ў аўтамаце, R-кіёсках або на пунктах абслугоўвання ў «**Asematunneli**» пад чыгуначным вакзалам і ў гандлёвым цэнтры «**Itäkeskus**».

Працоўнымі днямі цягнікі метро пачынаюць хадзіць з 5:30 уранні і заканчваюць — у 23:30 увечары. Па нядзелях і святочных днях — з 6:30 да 23:30.

Инфармацыйныя надпісы на платформах і ў вагонах метро • Tiedotuskirjoituksia metron laitureilla ja vaunuissa

Asiakaspalvelu	Абслугоўванне кліентаў
Asiaton oleskelu kielletty	Знаходзіцца без патрэбы забараняецца
Ei matkustajille	Не для пасажыраў = Пасадкі няма
Hissi	Ліфт
HSL:n palvelupiste	Пункт абслугоўвання і продажу білетаў
Hälytysovenaustus	Аварыйнае адчыненне дзвярэй
Hätäjarru	Аварыйны тормаз
Hätäkytkin	Аварыйнае аб'ястачванне станцыі
Hätäpuhelin	Трывожны тэлефон
Hätäpysäytys	Аварыйнае спыненне цягніка
Linja-auto	Да аўтобусаў
Pysäköinti	Да паркоўкі
Raidalla kulkeminen ehdottomasti kielletty	Хадзіць па рэйках строга забаронена
Raide	Каляя/пуць
Tupakointi kielletty	Паліць забараняецца
Ulos	Выход
Varatie	Аварыйны выход

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

станцыя	asema	асэма
перасадка	vaihto	вайхто
зрабіць перасадку	vaihtaa	вайхтаа
Дзе знаходзіцца бліжэйшая станцыя метро?	Missä on lähin metroasema?	Місся он ляхін мэтраасэма?

Дзе мне трэба зрабіць перасадку, каб даехаць да станцыі «Контула»?	Missä minun pitää vaihtaa, jotta pääsen Kontulan asemalle?	Місся мінун пітяя вайхтаа, йотэн пясээн Контулан асэмалле?
Па якой лініі я траплю ў Расцілу?	Millä linjalla minä pääsen Rastilaan?	Мілля лін'ялла міня пясээн Растілаан?
Цэнтральны чыгуначны вакзал наступны?	Onko seuraava pysäkki rautatieasema?	Онко сэўраава посяккі раўтат'еасэма?
Дзе мне трэба выйсці, каб трапіць у Форум?	Missä minun pitää poistua, jotta pääsen Forumiin?	Місся мінун пітяя поістуа йотэн пясээн форуміін?
Гэты цягнік ідзе да Кампі?	Meneekö tämä juna Kamppiin?	Мэнээкё тямя юна кампіін?

Цягнік • Juna

Даўжыня чыгункі ў Фінляндыі складае 5919 кіламетраў. Больш паловы — 3067 кіламетраў — электрыфікавана. Першая чыгуначная лінія звязала Хельсінкі з горадам Хямээнлінна ў 1862 годзе. Тады Фінляндыя ўваходзіла ў склад Расійскай імперыі, і таму шырыня чыгуначнай каляіны была такой жа, як і ва ўсёй Расіі. Такой яна засталася і да нашых дзён, што робіць зносіны з Масквой і Пецяярбургам лёгкімі і хуткімі, бо не даводзіцца мяняць калёсныя пары, як на беларуска-польскай мяжы.

Пасажырскія чыгуначныя перавозкі ажыццяўляе кампанія «Дзяржаўная чыгунка» (ValtionRautatiet), фірменны знак якой — — красуецца на вагонах, цэтліках персаналу і на ўсім, што належыць гэтай кампаніі.

Амаль усе гарады звязаныя чыгункай з Хельсінкі. А самы далёкі пункт, куды дасягае чыгунка — гэта станцыя «Колары» (Kolari) у Заходняй Лапландыі на мяжы са Швецыяй. Да яе крыху больш за 800 кіламетраў. На адлегласці больш за 90 кіламетраў ідуць дальнарэйсавыя цягнікі. Звычайна гэта InterCity ды Pendolino, дзе маюцца спальныя вагоны, вагоны-рэстараны і нават вагоны-аўтавозы.

Але самую вялікую колькасць пасажыраў перавозяць прыгарадныя або блізкасяжныя цягнікі.

На гэтых цягніках можна ехаць па агульнагарадскому білету да апошніх станцый у межах горада: «Пуйстала» (Puistola), «Пітяянмякі»

(Pitäjänmäki) і «Малмінкартана» (Malminkartano). Далей трэба набываць білет прыгараднай зоны. Білеты на прыгарадныя цягнікі можна набываць як у касах на вакзале, так і з аўтаматаў там жа. Штраф за безбілетны праезд складае 80 еўра.

Білеты да Масквы і на хуткасны цягнік «**Allegro**» Хельсінкі–Пецяярбург трэба набываць у касах. Лепей за ўсё гэта зрабіць загадзя. Папярэдні продаж білетаў робіцца праз агульныя касы за 60 сутак да адыходу патрэбнага вам цягніка.

Усе вагоны абсталяваныя кандыцыянерамі, таму там узімку цёпла, а ўлетку не спякотна.

Прыгарадныя цягнікі абазначаюцца літарамі, напрыклад, А, Е, І, К, L і гэтак далей — усяго 19 літар і 19 прыгарадных маршрутаў (гл. схему цягнікоў).

Асноўныя паслугі ў вагонах уключаюць магчымасць праезду з дзіцячымі каляскамі, інвалідаў у крэслах, правозу веласіпедаў і лыжаў. Перафразуючы старажытную прымаўку, можна сказаць, што ўсе чыгуначныя шляхі Фінляндыі вядуць да Цэнтральнага чыгуначнага вакзала Хельсінкі. Гэта самае ажыўленае месца горада. Праз вакзал, які прымае і адпраўляе 840 рэйсаў за суткі, праходзяць каля 240 тысяч чалавек. У вакзале можна перакусіць у кіёсках, выпіць піва і купіць што-небудзь у так званым «Гандлёвым праходзе» (Каупракіја), дзе размяшчаюцца невялікія крамы і рэстараны.

Залы чакання як такой няма. У касавай зале працуюць 12 акенцаў, таму нават у самыя гарачыя часы чакаць сваёй чаргі не надта доўга. Чарга рухаецца ў адпаведнасці з нумарамі, якія трэба ўзяць у аўтамаце (гл. спіс слоў ніжэй). Вам дапамогуць набыць патрэбныя білеты. А калі бывае перасадка, дык падбяруць самы аптымальны варыянт стыкоўкі цягнікоў на прамежкавай станцыі.

Вакзал адчынены з 5:00 да 2:00.

Інфармацыйныя надпісы ў вакзале, на платформах і ў вагонах • Tiedotuskirjoituksia rautatiasemalla, laitureilla ja vaunuissa

На інфармацыйных табло

Lähtevät lähijunat	Адыход прыгарадных цягнікоў
Määräasema	Станцыя прызначэння
Raide	Каляіна/пуць

На дзвярах і на сценах

Asema-aukio	Прываказальны сквер
Aukioloaika	Час працы
Ei lipunmyyntiä	Продажу білетаў няма
Kauppakuja	Гандлёвы праход
Laiturille	Да платформаў
Lasi	Для шкла
Lintujen ruokkiminen kielletty	Птушак карміць забаронена
Lipunmyynti	Продаж білетаў
Paperi	Для паперы
Raiteet	Пуці
Rautatientori	Прываказальная плошча
Sisään	Уваход
Työnnä	Ад сябе
Ulos	Выход
Vedä	Да сябе

На аўтамаце ў зале продажу білетаў

Kotimaan, Moskovan ja Pietarin liput	Білеты па краіне, да Масквы і Пецярбурга
Ota palvelunumero	Вазьмі нумар
Palvelunumerot	Нумары абслугоўвання
Valitse kieli	Выберы мову

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

цягнік	juna	юна
станцыя адпраўлення	lähtöasema	ляхтэасэма
канцавая станцыя	pääteasema	пяятэасэма
адпраўленне	lähtö	ляхтэ
час прыбыцця	saapumisaika, tuloaika	саапумісайка, тулоайка
чыгуначны вакзал	rautatieasema	раўтат'еасэма
білет	lippu	ліппу
білет у адзін канец	menolippu	мэноліппу
білет туды і назад	meno-paluulippu	мэно-палууліппу
вагон	vaunu	ваўну
прамы цягнік	suora juna	суора юна
хуткі цягнік	pikajuna	пікаюна
прыгарадны цягнік	lähijuna	ляхіюна
дальні цягнік	kaukojuna	каўкоюна
расклад	aikataulu	айкатаўлу
спальны вагон	makuuvaunu	макууваўну
вагон-рэстаран	ravintolavaunu	равінтолаваўну
Дзе знаходзіцца чыгуначны вакзал?	Missä on rautatieasema?	Місся он раўтат'еасэма?
Дзе тут...	Missä on...	Місся он...
- рэстаран?	- ravintola?	- равінтола?
- бюро знаходак?	- löytötavaratoimisto?	- лёўтэтаратоймісто?
- жаночая цырульня?	- kampaamo?	- кампаамо?
- мужчынская цырульня?	- parturi?	- партуры?
- туалет?	- WC?	- вээсээ?
- турыстычнае бюро?	- matkatoimisto?	- маткатоймісто?
- бюро даведак?	- neuvonta?	- нэўвонта?
- абмен валюты?	- valuuttavaihto?	- валуутанвайхто?

Калі адыходзіць цягнік на Тамперэ?	Milloin lähtee juna Tampereelle?	Міллойн ляхтээ юна Тампэрээлле?
Гэта хуткі цягнік?	Onko se pika juna?	Онко сэ піка юна?
Цягнік спазняецца?	Onko juna myöhässä?	Онко юна мюёхясса?
Калі прыходзіць цягнік з Пецярбурга?	Milloin saapuu juna Pietarista?	Міллойн саапуу юна П'етаріста?
Ці ёсць у цягніку вагон-рэстаран?	Onko junassa ravintolavaunu?	Онко юнасса равінтолаваўну?
Ці спыняецца цягнік у Лахці?	Pysähtyykö juna Lahdessa?	Пюсяхтююкё юна Лахдэсса?
Ад якой платформы адыходзіць цягнік на Турку?	Miltä laiturilta lähtee juna Turkuun?	Міля лайтурілта ляхтээ юна Туркуун?
Да якой платформы прыходзіць цягнік з Тамперэ?	Mille laiturille saapuu juna Tampereeltä?	Мілле лайтурілле саапуу юна Тампэрээлта?
Ці ёсць зніжка для дзяцей?	Onko lapsialennusta?	Онко лапсіаленнус?
Прабачце, можна прайсці?	Anteeksi, pääsenkö ohi?	Антээксі, пясенкё охі?
Ці вольнае гэта месца?	Onko tämä paikka vapaa?	Онко тямя пайкка вапаа?
Гэта павінна быць маё месца.	Tämän piti olla minun paikkani.	Тямян піті олла мінун пайккани.
Якая гэта станцыя?	Mikä asema tämä on?	Мікя асэма сэ он?
Колькі часу тут стаіць цягнік?	Kauanko juna seisoo tässä?	Каўанко юна сэйсёо тясся?
А якой гадзіне мы прыязджаем у Куопіа?	Mihin aikaan saavumme Kuopioon?	Міхін айкаан саавууммэ куопіоон?

Ніжэй падаецца схема цягнікоў на адлегласць да 120 кіламетраў ад Хельсінкі.

Lähijunaliikenne Närtågstrafik Commuter train services

Valittoyhteydet asemilla
Byttsförbindelser / Transfer links

Kaukoajonliikenne / Fjärrtågstrafik / Long distance trains

Metro

Raukkajoukkoliikenne / Slottningstjänst / Train bus route

HSL matkustusalue
HRT resområde
HSL fare zone

Lippu
Biljett
Ticket

Koko HSL-alue
Hela HSL-området
Whole HSL area
HSL-alue päättyy Helsinkiin
HSL area ends in Helsinki
HSL-alue sisältää seuraavat seutuliikennealueet:
HSL area including the following regions:
Helsinki, Espoo, Vantaa
Helsingfors, Esbo, Vanda
Helsingfors, Espoo, Vantaa

Yhdessä yhteistyökumppanin kanssa
Tillsammans med samarbetspartnern
Wittchen fare zone

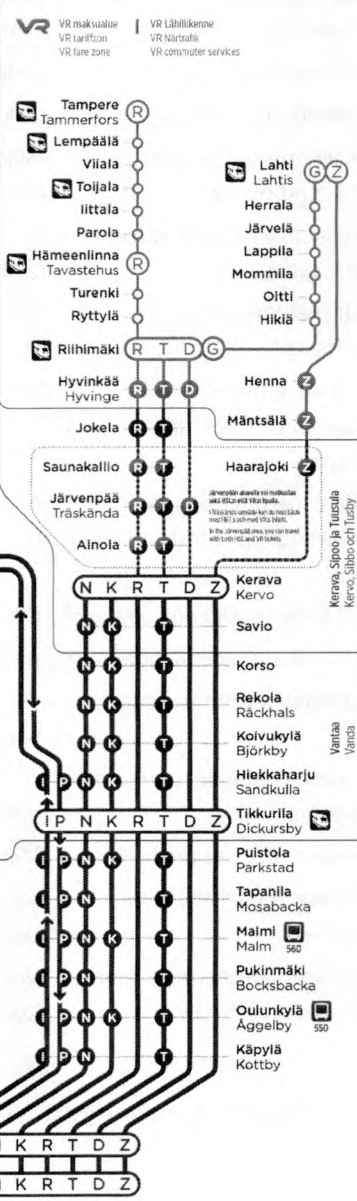
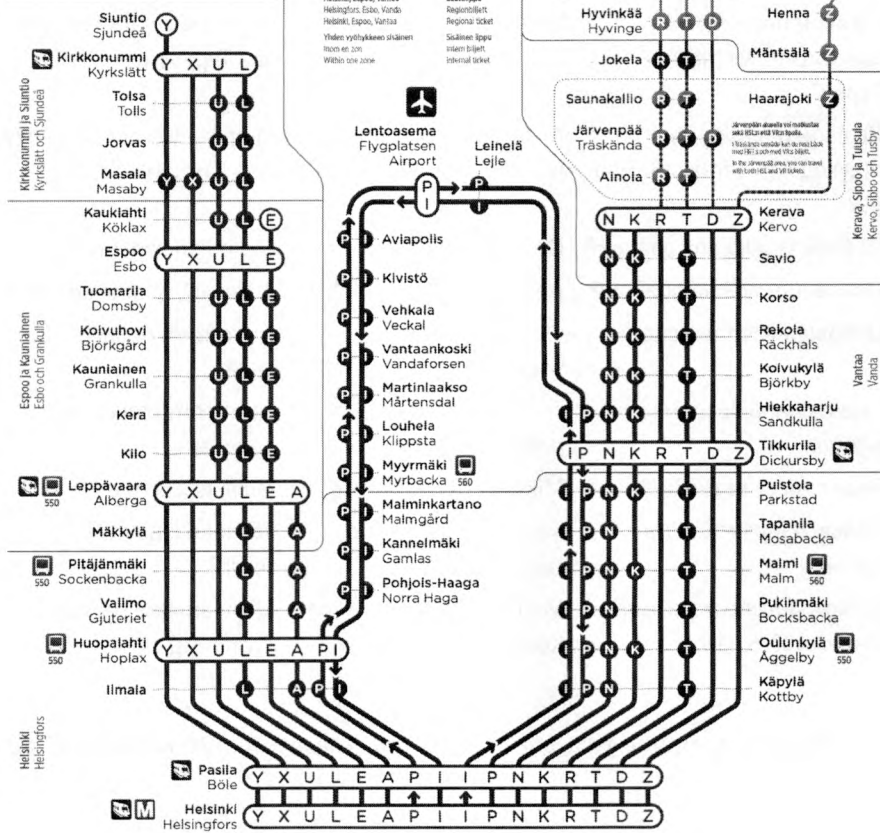
Lähiarasto 1
Närregion 1
Extended region 1
Lähiarasto 2
Närregion 2
Extended region 2

Suodalla
Regionbiljetter
Region tickets
Sukillinen lippu
sääntöjen mukaisesti
Intermodal ticket

Lentoasema
Flygplatsen
Airport

Leinälä
Lejle

АДЛЕГЛАСЦЬ ПАМІЖ НЕКАТОРЫМІ ГАРАДАМІ ФІНЛЯНДЫ

Ваалімаа — фінскі памежны пераход, з расійскага боку — Тарфянаўка

	Ваалімаа Vaalimaa	Вааса Vaasa	Куусама Kuusamo	Оулу Oulu	Рованіємі Rovaniemi	Тампэра Tampere	Торніа Tornio	Турку Turku	Хельсінкі Helsinki	Ювяскюля Jyväskylä
Ваалімаа Vaalimaa	000	519	746	620	840	280	748	345	188	279
Вааса Vaasa	519	000	533	318	541	244	448	348	419	282
Івала Ivalo	1129	829	408	511	288	1000	412	1145	1121	849
Іматра Imatra	95	529	657	527	748	310	656	401	260	247
Йоэнсуу Joensuu	298	494	459	393	550	394	524	549	438	245
Каяні Kajaani	500	367	246	181	338	466	310	620	558	314
Кеміяярві Kemijärvi	887	626	139	308	85	795	209	942	920	646
Котка Kotka	65	484	737	585	808	243	714	295	134	244
Кухма Kuhmo	502	467	271	257	387	498	386	654	590	348
Куопіа Kuopio	325	379	420	286	511	293	416	448	383	144
Куусама Kuusamo	746	533	000	212	191	702	315	848	804	553
Лаппеенранта Lappeenranta	60	501	684	551	776	275	682	364	223	219
Лахці Lahti	152	366	702	507	730	127	638	218	106	169

Міккелі Mikkeli	167	396	578	448	670	257	578	349	231	114
Наанталі Naantali	363	334	863	645	872	161	781	17	181	315
Оўлу Oulu	620	318	212	000	222	491	130	633	612	339
Порваа Porvoo	135	437	774	589	809	192	719	212	50	249
Раўма Rauma	409	241	771	557	778	142	686	92	246	292
Рованіемі Rovaniemi	840	541	191	222	000	712	124	856	832	561
Саванлінна Savonlinna	215	488	579	446	671	355	577	446	335	206
Соданкюля Sodankylä	969	669	248	351	128	840	252	985	961	690
Тампэрэ Tampere	280	244	702	491	712	000	620	153	174	151
Торніа Tornio	740	448	315	130	124	620	000	764	742	469
Турку Turku	345	348	848	633	856	153	754	000	166	304
Хаміна Hamina	39	479	731	582	801	240	711	308	147	240
Ханка Hanko	317	452	911	723	941	243	851	140	127	380
Хельсінкі Helsinki	188	419	804	612	832	174	742	166	000	272
Хямеенлінна Hämeenlinna	222	318	740	528	749	73	658	147	100	188
Ювяскюля Jyväskylä	279	282	553	339	561	151	469	304	272	000
Ямяс Jämsä	265	306	609	397	617	92	530	248	223	58

Трамвай — самы «старажытны» і танны сродак грамадскага транспарту. Першыя трамвай ў Хельсінкі з’явіліся ў 1891 годзе. Але «ветэран» эфектыўна працуе і па сённяшні дзень, перавозячы за год каля 57 мільёнаў пасажыраў. Агульная даўжыня трамвайных ліній Хельсінкі складае 91,2 км. Усяго ў горадзе дзесяць нумароў трамваяў: ад № 1 да № 10, але маршрутаў налічваецца 13, бо да звычайных нумароў дадаюцца літарныя індэксы А, В і Т.

Для праезду на трамвай прыдатны агульнагарадскі білет. Але, у адрозненне ад прыгарадных цягнікоў і аўтобусаў, набыць білет у вагонаважатага нельга. Такое правіла дзейнічае ў Хельсінкі з пачатку 2018 года. Уваходзіць і выходзіць можна праз любыя дзверы. Пры ўваходзе ў вагон паказваць білет кіроўцу не трэба. Білеты можна набыць з аўтамата, у R-кіёску і ў пунктах абслугоўвання на чыгуначным вакзале і ў гандлёвым цэнтры «Itis». Штраф за безбілетны праезд — 80 еўра.

Адлегласць паміж трамвайнымі прыпынкамі складае ўсяго нічога: 300–400 метраў. Трамвай ніколі не трапляе ў вулічныя заторы, якія у Хельсінкі наогул мала, але бываюць затрымкі аўтамабіляў на 10–15 хвілін. Трамвай вольны ад таго, бо аўтамабільны рух па трамвайных рэйках забаронены.

Каб спыніць трамвай, стоячы на прыпынку, «галасаваць» не абавязкова. Але ў вагоне, каб спыніць яго на патрэбным прыпынку, трэба націснуць чырвоную кнопку на адной з металічных стоек, якія ёсць каля кожнага сядзення. Каб адчыніць дзверы звонку або знутры, трэба націснуць вялікую кнопку, якая ў час прыпынку пачынае свяціцца на дзвярах.

Практычна ўсе маршруты пралягаюць праз цэнтр горада. Трамвай 2 і 3, а таксама 7А і 7В ходзяць па кальцу, таму на іх можна зрабіць невялікую экскурсію па гораду.

Па лініях ходзяць як новыя вагоны, цалкам зялёнага колеру з нізкай падлогай, так і старыя, але добра адрамантаваныя, у якіх абавязкова ёсць

1 або 2 пляцоўкі з нізкай падлогай для дзіцячых ды інвалідных калясак. Гэтыя вагоны афарбаваныя ў жоўты колер па верхняй частцы і ў зялёны — па ніжняй.

На кожным прыпынку ёсць расклад руху, а таксама электроннае табло, дзе паказваецца, праз колькі хвілін будзе наступны трамвай. Пры тым улічваецца і шчыльнасць пасажырскага патоку: у часы пік або па іншай патрэбе ўводзяцца дадатковыя маршруты ды скарачаюцца інтэрвалы руху.

Так, напрыклад, маршрут 4Т уводзіцца толькі падчас адыходу і прыходу караблёў «Viking Line» на лініі Хельсінкі–Стакгольм–Хельсінкі ад паромнага тэрмінала Катайянокка (Katajanokka terminaali). Трамвай дастаўляе і забірае пасажыраў менавіта ў гэты час. З гэтай жа мэтай уводзяцца рэйсы трамвая № 5 ад чыгуначнага вакзала да таго ж тэрмінала. Днём трамвай 4Т і 5 ходзяць з 10 да паловы дванацатай, каб забраць прыехаўшых са Стакгольма пасажыраў, а ўвечары — з 15 да 20 гадзін, каб падвезці людзей для рэгістрацыі на адыходзячыя караблі.

Да Алімпійскага тэрмінала (Olympiaterminaali), адкуль адыходзяць і куды прыбываюць караблі «Silja Line» Хельсінкі–Стакгольм–Хельсінкі, можна даехаць на трамвай 1А ўранні і ўвечары і на № 3 і 2 — пастаянна.

У Заходні порт (Länsi satama) або на Заходні тэрмінал (Länsi terminaali), адкуль ідуць караблі на Талін, можна дабрацца на трамваях 6Т і 9. Шосты Т ходзіць уранні і ўвечары, дзявяты — пастаянна.

Трамвайны рух у Хельсінкі дзейнічае з 05:00 гадзін раніцы да 23:30 з панядзелка па суботу ўключна. Па нядзелях: з 07:00 да 23:00. Па суботах і нядзелях трамвай 1А не ходзіць.

Інфармацыйныя надпісы • Tiedotuskirjoituksia

Aikataulu	Расклад
Lippuautomaatti	Аўтамат продажу білетаў
Ovi avautuu ja sulkeutuu automaattisesti	Дзверы адчыняюцца і зачыняюцца аўтаматычна
Pysäkki	Прыпынак
Raitiovaunu (Ratikka)	Трамвай (Трамвай (размоўнае))

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Дзе знаходзіцца бліжэйшы трамвайны прыпынак?	Missä on lähin ratikkapysäkki?	Місся он ляхін ратіккапясяккі?
Куды ідзе гэты трамвай?	Mihin menee tämä (ratikka) raitiovaunu?	Міхін мэнээ тямя (ратікка) райтіоваўну?
Ці даеду я да Алімпійскага тэрмінала?	Pääsenkö Olympia terminaaliin?	Пяясэнкё Олюмпіа тэрмінаалі?
Які наступны прыпынак?	Mikä on seuraava pysäkki?	Мікя он сэўраава пясяккі?
Гэта месца не занятае?	Onko tämä paikka vapaa?	Онко тямя пайкка вапаа?
Я хацеў бы даехаць да Атэнеўма.	Minä haluaisin päästä Ateneumiin.	Міня халуайсін пясята Атэнэуміін.
Я хачу даехаць да чыгуначнага вакзала.	Minä haluan päästä rautatieasemalle.	Міня халуан пясята раўтат'еасэмаллэ
Дзе мне зрабіць перасадку?	Missä minun täytyy vaihtaa?	Місся мінун тятютю вайхтаа?
У якія дзверы трэба выходзіць?	Mistä ovesta täytyy poistua?	Містя овэста тятютю пойстуа?
Як называецца гэты прыпынак?	Mikä on pysäkin nimi?	Мікя он пусякін німі?
Гэта цэнтр горада?	Onko se kaupungin keskusta?	Онко сэ каўпунгін кэкуста?
Дзякуй, я выходжу.	Kiitos, minä poistun.	Кійтос, міня пойстун.

Падарожнічаць па Фінляндыі на аўтамабілі прыемна і пазнавальна. Фінскія дарогі знаходзяцца ў выдатным стане, там ніколі не бывае так званага «ямачнага рамонт», ніколі не кладуць асфальт зімой, у восеньскую ды вясновую слоту і ў дажджлівыя летнія дні. А рамонт робіцца толькі тады, калі надыходзіць тэрмін, нягледзячы нават на добры стан дарожнага пакрыцця, і можна «засвоіць сродкі» ў іншых сферах. Кожны год Дарожнае ўпраўленне выпускае падрэзную карту рамонтных работ па ўсёй краіне з указаннем тэрмінаў работ, аб'ездаў і альтэрнатыўных шляхоў.

Уздоўж дарог размяшчаюцца шматлікія кавярні і АЗС. Выразна бачныя дарожныя знакі ды ўказальнікі робяць падарожжа бяспечным і зручным. На тэрыторыі Фінляндыі дзейнічаюць тыя ж правілы дарожнага руху, што і на Беларусі. Але ёсць і нюансы, якія неабходна ведаць, каб не трапіць у непрыемнае становішча:

- абавязкова трэба аформіць страхоўку на аўтамабіль, так званую «грын-карту», цана якой залежыць ад працягласці знаходжання ў Фінляндыі — ад 15 дзён да года;
- бліжняе святло фар павінна быць уключана пры яздзе як у цёмных, так і ў светлых часы сутак;
- на пераходах без святлафораў абавязкова прапускаць пешаходаў;
- калі няма спецыяльных знакаў, дык заўсёды трэба «берагчы правы бок», таму што транспарт, які ідзе справа, мае перавагу і яго трэба абавязкова прапускаць;
- катэгарычна забаронена абганяць мышыну, якая прапускае пешаходаў на пераходзе, гэта лічыцца крымінальным злачынствам;
- язда па трамвайных пуцях забараняецца;
- займаць паласу, адведзеную для грамадскага транспарту, можна толькі непасрэдна перад паваротам;
- на скрыжаваннях без святлафораў і дарожных знакаў абавязкова трэба прапускаць трамвай;

- ніякім чынам не замінаць праезду машын са спецсінналамі — маячкамі і сірэнамі (хуткая дапамога, паліцыя, уратавальнікі) — іначэй гэта цягне за сабой суд і вялікія штрафы;
- рамяні бяспекі павінны прышпільвацца як на пярэдніх, так і на задніх сядзеннях;
- не размаўляць па телефоне, калі няма прыстасавання «hands free».

Абавязкова трэба памятаць, што фіны ездзяць акуратна, паводзяць сябе на дарогах ветліва і няўкосна прытрымліваюцца правілаў руху. Вельмі строга караецца перавышэнне ўстаноўленай хуткасці. На тэрыторыі Фінляндыі дзейнічаюць такія абмежаванні хуткасці:

- 20 км/гадз. — у жылых і пешаходных зонах, на памежных станцыях;
- 30 км/гадз. — у жылых раёнах, у цэнтры горада, каля школаў, калі на дарозе маецца так званы «ляжачы паліцыянт» — спецыяльна зробленае ўзвышэнне асфальту ўпоперак вуліцы;
- 40 км/гадз. — максімальная хуткасць на пешаходных пераходах;
- 50 км/гадз. — хуткасць пры праездзе праз населеныя пункты, адкрытыя чыгуначныя пераезды і на скрыжаваннях без святлафора па-за межамі населеных пунктаў;
- 60 км/гадз. — максімальная хуткасць у гарадскіх раёнах, на скрыжаваннях з кругавым рухам, на пераходах з святлафорам, на прыстанях і развадных мастах;
- 80 км/гадз. — агульнае абмежаванне па-за гарадскімі раёнамі і на грунтовых дарогах;
- 100 км/гадз. — максімальная хуткасць на аўтамагістралях узімку;
- 120 км/гадз. — максімальная хуткасць на аўтамагістралях улетку.

Штрафы ў Фінляндыі падзяляюцца на фіксаваныя і падзённыя. Фіксаваныя штрафы (rikesakko) — гэта пакаранне за перавышэнне хуткасці да 20 км/гадз. Іх памер ад 170 да 200 еўра. Штраф меней сотні еўра лічыцца «несур'ёзным» і ў крымінальных архівах не ўносіцца.

Падзённы штраф (päiväsakko) выпісваецца за больш сур'ёзныя парушэнні. Яго памер залежыць ад цяжкасці парушэння і даходаў парушальніка. Так, у 2016 годзе фінскі мільярдэр атрымаў штраф у памеры 77 000 еўра, абагнаўшы другія машыны, якія стаялі каля перахода

і прапускалі пешаходаў. Падзённы штраф заносіцца ў крымінальныя архівы і можа мець для госьця сумныя наступствы: ад трох да пяці гадоў няўезду ў шэнгенскую зону.

Штрафы за перавышэнне хуткасці ў зоне абмежавання да 60 км/гадз.:

- на 15 км/гадз. — 170 еўра (фіксаваны);
- на 16–20 км/гадз. — 200 еўра (фіксаваны);
- на 25 км/гадз. — падзённыя штрафы.

Самыя суровыя пакаранні назначаюцца за язду ў нецвярозым стане: ад вялізных штрафаў да двух гадоў зняволення і пажыццёвага пазбаўлення вадзіцельскіх правоў. Замежным «гасцям» уезд у шэнгенскую зону можа быць забаронены назаўсёды.

Штрафуюць за непрышпіленыя рамяні бяспекі (70 еўра), за выключаныя фары — 50 еўра, за перавышэнне аплочанага часу паркоўкі на платных стаянках і за адсутнасць парковачнага гадзінніка на бясплатных — 40–80 еўра ў залежнасці ад горада і рэгіёна. Паркоўка забаронена там, дзе ёсць жоўтая лінія ўздоўж правага боку дарогі або знак, які забараняе паркоўку. Адмысловыя стаянкі ствараюцца каля музеяў, супермаркетаў, паліклінік ды іншых месцаў грамадскага карыстання.

Штрафы выпісваюць паліцэйскія і кантралёры парковок. Квітанцыі аб штрафе могуць аддавацца ў рукі парушальніку або пакідацца пад «дворнікам». У паперцы ўказваецца правіннасць, сума, тэрмін аплаты і нумар банкаўскага рахунку. З паліцэйскімі і кантралёрамі ў Фінляндыі не спрачаюцца і не таргуюцца, бо ў гэтай самай штрафной квітанцыі ўказана, куды падаваць скаргу на дзеянні службовых асоб, якія выпісалі штраф. Выехаць без аплаты не ўдасца, бо паліцыя перадае ў мытную і памежную службу звесткі аб парушальніках. Калі ўсё ж вы неяк зможаце выехаць, не заплаціўшы штраф, дык сума штрафу будзе павялічвацца, а вашыя шансы атрымаць шэнгенскую візу — імкнуцца да нуля.

На дарогах Фінляндыі паўсюдна стаяць камеры, якія фіксуюць парушэнні і перадаюць нумары аўтамабіля-парушальніка ў паліцыю.

Аўтакрэслы павінны быць для дзяцей меней 135 см ростам. Паліць у салоне, дзе едуць дзеці, строга забараняецца.

Адсочваецца таксама тэмпература паветра і дарожнага палатна, дзеля чаго ўстаноўлены адмысловыя электронныя табло. Калі тэмпература

паветра плюсавая, а дарогі — мінусавая — гэта падказвае кіроўцам, што дарога слізкая і трэба ехаць асцярожна.

Дзякуючы такім на першы погляд занадта суровым абмежаванням і пакаранням, ездзіць па дарогах Фінляндыі лёгка і бяспечна. А наколькі цяжка прытрымлівацца правілаў — гэта залежыць толькі ад вас.

Пры дарозе паўсюдна размяшчаюцца невялічкія кавярні, «кішэні», дзе вы можаце спыніцца і адпачыць. Можаце нават збочыць з вялікай дарогі ў лес і паласавацца ягадамі або сабраць грыбоў на вячэру, якую згатуеце самі ў кемпінгу. Рабіць гэта можна ў любым месцы, бо ў Фінляндыі дзейнічае так званае «натуральнае права кожнага чалавека». Паводле гэтага права любы чалавек можа збіраць грыбы і ягады, нягледзячы на прыналежнасць ляснога масіву: дзяржаўнага ці прыватнага. А вось ставіць палатку, начаваць або распальваць вогнішча можна толькі з дазволу гаспадара, а ў іншых выпадках — строга ў адведзеных месцах.

Арэнда аўтамабіляў — рэч не танная, але па ўсёй краіне працуюць філіялы кампаній, якія здаюць аўтамабілі ў арэнду. Можна ўзяць машыну з кіроўцам, але гэта будзе каштаваць яшчэ даражэй. Апрача таго трэба забяспечваць яго харчаваннем і начлегам, калі вы ўзялі машыну на некалькі дзён. У Фінляндыі працуюць наступныя пракатныя фірмы: «Hertz», «Avis», «Eurocar», «Budget», «Alamo» — ды шмат больш дробных фірмаў. Замову можна зрабіць па інтэрнэту. Многія фірмы працуюць з англійскай і рускай мовамі.

Інфармацыйныя надпісы на дарогах і вуліцах • Tiedotuskirjoituksia teillä ja kaduilla

Autohuolto	Аўтасервіс
Autokorjaamo	Аўтарамонтная майстэрня
Autopesu	Мыццё аўтамабіляў (звычайна на запраўках і сервісах)
Autonpesupaikka	Месца мыцця аўтамабіляў (самастойна, уручную)
Autovakuutus	Страханне аўтамабіля
Auton varaosat	Запасныя часткі для аўтамабіляў
Autovuokraamo	Пракат аўтамабіляў

Huoltoasema	Аўтазапраўка
Huomio!	Увага!
Jäätie	Галалёд
Kahvila, kahvio	Кавярня
Kielletty	Забаронена
Kiertotie	Аб'езд
Maksullinen pysäköinti	Платная стаянка
Moottoritie	Аўтабан, хуткасная дарога
Polkupyörätie	Дарожка для веласіпедыстаў
Pysäköinti	Паркоўка
Pysäköinti kielletty	Паркоўка забаронена
Pysäköintipaikka	Месца стаянкі
Tietyöt	Дарожныя работы
Umpikuja	Тупік
Vakuutus	Страхоўка
Varo!	Асцярожна!
Vuokraamo	Арэндная кантора

Фразы па тэме • Sanoja ja lauseita

Пракат аўтамабіля • Autovuokra

Дзе знаходзіцца бліжэйшая пракатная фірма?	Missä on lähin autovuokraamo?	Місся он ляхін аўтовоукраамо?
Я хацеў бы ўзяць машыну... - на два/тры дні. - на сёння. - на заўтра. - на тыдзень.	Haluaisin vuokrata auton... - kahdeksi/kolmeksi päiväksi. - täksi päiväksi. - huomiseksi. - viikoksi.	Халуайсін вуократа аўтон... - кахдэксі/колмэксі пйавяксі. - тьяксі пйавяксі. - хуомісэксі. - віікоксі.
Магу я азнаёміцца з умовамі арэнды?	Saanko tutustua vuokra ehtoihin?	Саанко тутустуа вуокра эхтойхін?

Якя ў вас ёсць аўтамабілі?	Millaisia automerkkejä teillä on?	Міллайсіа аўтомэркэйя тэйлля он?
Што вы мне параіце?	Mitä suositellette minulle?	Мітя суосітэллеттэ мінулле?
Колькі каштуе адзін дзень арэнды?	Paljonko maksaa yksi vuokrapäivä?	Пал'ёнко максаа юксі вуокрапайвя?
Ці ўваходзіць туды страхоўка?	Sisältyykö siihen autovakuutus?	Сісялтуукэ сііхэн аўтовакуутус?
Я хачу набыць страхоўку.	Haluaisin ostaa vakuutuksen.	Халуайсін остаа вакуутуксэн.
Вось...	Tässä on...	Тясса он...
- мае правы.	- ajokorttini.	- айокортніні.
- мой пашпарт.	- passini.	- пассіні.
- мая крэдытная картка.	- luottokorttini.	- луоттокортніні.

На аўтазаправачнай станцыі • Huoltoasemalla

Дзе знаходзіцца бліжэйшая запраўка?	Missä on lähin huoltoasema?	Місся он ляхін хуолтоасэма?
У вас самаабслугоўванне?	Onko teillä itsepalvelu?	Онко тэйлля ітсэпалвэлу?
Поўны бак, калі ласка.	Tankki täyteen, olkaa hyvä.	Танккі тятютээн, олkaa хювя.
Праверце, калі ласка...	Tarkistakaa, olkaa hyvä...	Таркістакаа, олkaa хювя...
- вадү і масла.	- öljyä ja vettä.	- ёл'ю я вэття.
- тармазную вадкасць.	- jarruneste.	- яррунэстэ.
- ціск у шынах.	- renkaiden ilmanpaine.	- рэнкайдэн ілмапайнэ.
- запаску.	- vararengas.	- варарэнгас.
Змяніце масла, калі ласка.	Vaihtakaa öljy, olkaa hyvä.	Вайхтакаа ёл'ю, олkaa хювя.
Ці можаце вы памяняць гэта калясо?	Voisitteko vaihtaa tämän renkaan?	Войсіттэко вайхтаа тямян рэнкаат?

Зарадзіце мой акумулятар.	Ladatkaa akkuni.	Ладаткаа аккумуля.
У вас ёсць дарожная карта?	Onko teillä seudun maantiekartaa?	Онко тэйлля сэўдун маан'екарттаа?
Я хацеў бы перакусіць.	Haluaisin haukata jotain.	Халуайсін хаўката йотайн.
Дайце мне... - марожанае. - мінеральнай вады. - цыгарэт. - запальнічку.	Antakaa minulle... - jäätelöä. - kivennäisvettä. - savukkeita. - sytytin.	Антакаа мінуллэ... - яятэля. - ківеннайсвэття. - савуккэята. - сютютін.
У вас ёсць дробныя грошы?	Onko teillä pikkurahaa?	Онко тэйлля піккурахаа?
Дзе туалет?	Missä on WC?	Місся он весээ?

На дарозе ● Maantiellä

Куды вядзе гэтая дарога?	Mihin tämä tie vie?	Міхін тямя т'е в'іе?
Дзе тут галоўная дарога?	Missä on päätie?	Місся он пяят'іе?
Як выехаць на аўтабан?	Miten pääsen moottoritielle?	Мітэн пясэн моотторіт'еллэ?
Ці доўга ехаць да... - Турку, - Тампэрэ, - Хельсінкі?	Kauanko kestää matka... - Turkuun, - Tampereelle, - Helsinkiin?	Каўанко кестяя матка... - Туркуун, - Тампэрээллэ, - Хельсінкіін?
Як праехаць да цэнтра горада?	Miten pääsen keskustaan?	Мітэн пясэн кэскустаан?
На гэтай вуліцы рух у адным кірунку.	Tässä on yhdensuuntainen liikenne.	Тясса он юхдэнсуутайнен ліікэннэ.

Там паварот, - аб'езд, - тупік.	Siellä on käännös, - kiertotie, - umpikuja.	Сіелля он кяяннёс, - кіертот'іе, - умпікуйя.
Ці можна тут паблізу пераначаваць?	Voiko täällä lähistöllä yöpyä?	Войко тялля ляхістёлля юёпяя?
Пакажыце на карце, дзе мы знаходзімся.	Osoittakaa kartalta missä me olemme.	Осойтакаа карталта місся мэ олэмме.

Паркоўка • Pysäköinti

Ці ёсць тут паблізу паркоўка?	Onko täällä lähellä pysäköinti paikkaa?	Онко тьялля ляхелля пясякёйнти пайккаа?
Ці можна мне прыпаркавацца тут?	Voisinko pysäköidä tähän?	Войсінко пясякёйдя тяхан?
Гэта бясплатная стаянка?	Onko tämä ilmainen pysäköintipaikka?	Онко тямя ілмайнен пясякёйнтипайкка?
Гэта платная паркоўка?	Onko tämä maksullinen pysäköinti?	Онко тямя максуллінэн пясякёйнти?
Дзе знаходзіцца падземная паркоўка?	Missä on maanalainen pysäköinti?	Місся он мааналайнэн пясякёйнти?
На які час я магу паставіць тут машыну?	Kuinka kauaksi saan pysäköidä tähän?	Куйнка каўаксі саан пясякёйдя тяхан?
Колькі каштуе адна гадзіна паркоўкі?	Paljonko maksaa pysäköintipaikka tunnissa?	Пал'ёнко максаа пясякёйнтипайкка туннісса?
Дзе аўтамат для аплаты паркоўкі?	Missä on pysäköinti maksu automatti?	Місся он пясякёйнти максу аўтоматті?
Прабачце, у вас ёсць дробязь для парковачнага аўтамата?	Anteeksi, onko teillä pikkurahaa pysäköinti automattia varten?	Антээксі, онко тэйлля пиккурахаа пясякёйнти аўтоматтіа вартэн?

Дарожная аварыя • Kolari

Тут здарылася аварыя.	Tässä tapahtui kolari.	Тяся тапахтуй коларі.
Хто-небудзь паранены?	Onko joku haavoittunut?	Онко йоку хаавойттунут?
Тут ёсць параненыя.	Tässä on haavoittuneita.	Тяся он хаавойттунэйтa.
Выклікайце хуткую дапамогу!	Kutsukaa nopeasti ambulanssi!	Кутсукаа нопэасті амбуланссі!
Выклікайце паліцыю!	Kutsukaa poliisi!	Кутсукаа поліісі!
Дапамыжыце мне выцягнуць яго з машыны!	Auttakaa minua saamaan hänet autosta ulos!	Ауттакаа мінуа саамаан хянэт аўтоста улос!

У аўтамайстэрні • Autokorjaamossa

У маёй машыне нешта сапсавалася.	Autossani on joku vika.	Аўтоссані он йоку віка.
Не заводзіцца рухавік.	Moottori ei käynnisty.	Моотторі эй кяюнністюю.
Я лічу, што не ў парадку старцёр.	Luulen, että käynnistin on epäkunnossa.	Луулэн, этта кяюнністін он эпякунносса.
Дзе тут бліжэйшая аўтамайстэрня?	Missä on lähin autokorjaamo?	Місся он ляхін аўтокор'яамо?
Вы можаце прыслаць механіка?	Voittekko lähettää mekaanikon?	Войттэко ляхеттця меканікоон?
Вы можаце прыслаць эвакуатар?	Voittekko lähettää hinausauton?	Войттэко ляхеттця хінаусаўто?
Вы можаце гэта паправіць?	Voittekko korjata tämän?	Войттэко кор'ята тямян?
Колькі часу зойме рамонт?	Kuinka kauan remontti kestää?	Куйнка каўан рэмонтті кэстця?
Колькі гэта будзе каштаваць?	Paljonko se maksaa?	Пал'ёнко сэ максаа?

Усё гатова?	Onko kaikki valmista?	Онко кайккі валміста?
Вялікі дзякуй за дапамогу!	Kiitoksia avustanne!	Кіітоксія авустаннэ!

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

акумулятар	akku	акку
багажнік	tavaratila	таваратіла
бакавое люстэрка	sivupeili	сівупэйлі
бампер	puskuri	пускурі
бензбак	tankki	танккі
бензін	bensiini	бенсііні
ветравая шыба	tuulilasi	тууліласі
дзверцы	ovet	овэт
задняе люстэрка	taustapeili	таўстапэйлі
запальванне	sytytys	сютыютус
запасныя часткі	varaosat	вараосат
заправачная станцыя	huoltoasema	хуолтоасэма
капот	moottorinvaippa	моотторінвайппа
кола	pyörä	пюёря
лямпачка	lamppu	ламппу
насос, помпа	pumppu	пумппу
нумарны знак	rekisterinumero	рэкістэрынумэро
паліва	polttoaine	полттоайне
паліўны фільтр	polttoainesiivilä	полттоайнэсіівіля
перадача	vaihde	вайхдэ
радыатар	jäähdytin	яяхдютін
руль	ohjauspyörä	ох'яуспюёря
рэгуляванне	säätö	сяятё

рэмень бяспекі	turvavyö	турвавюё
сістэма ахалоджвання	jäähdytysjärjestelmä	яяхдютюсярйэстэля
сядзенне	istuin	істуін
тармазная вадкасць	jarruneste	яаррунэстэ
тормаз	jarru	яарру
фара	lyhty	люхтю
шчотка	harja	хар'я
шына	rengas	рэнгас
электраабсталяванне	sähkölaitteet	сяхкёлайттээт

Фінляндыя — вялікая марская дзяржава. Уздоўж усяго ўзбярэжжа шмат гарадоў, парты якіх працуюць амаль круглы год. Узімку праводку па Балтыйскаму мору ажыццяўляе ледакольны флот Фінляндыі. Улетку некаторыя ледакольныя караблі працуюць па найму ў Арктыцы, астатнія стаяць на прыколе ў гавані Катайяночка. Там праводзяцца міжнародныя сустрэчы, прысвечаныя праблемам клімату і ледакольных флатоў, а таксама падрыхтоўка экіпажаў для зімняй працы.

Хельсінкі — найбуйнейшы порт Фінляндыі, адкуль наладжаны выдатныя марскія сувязі з Талінам, Стакгольмам, Санкт-Пецярбургам і нямецкімі гарадамі Любек і Ростак праз Травемюндэ. Порт Хельсінкі працуе круглы год. Таму зносіны з указанымі гарадамі ніколі не перарываюцца. Праўда, узімку рэйсы на Талін не такія частыя, а ўлетку іх колькасць дасягае трох дзясяткаў і больш за суткі. На Талін ходзяць паромы кампаній «Eckerö Line», «Tallink Silja Line», а таксама хуткасныя паромы кампаніі «Viking Line». Шлях ад Хельсінкі да Таліна займае паўтары-дзве з паловай гадзіны. Лепей за ўсё набываць білеты на так званы аднадзённы круіз, каб правесці ў сталіцы Эстоніі каля 7 гадзін і тым жа вечарам вярнуцца ў Хельсінкі. Ёсць магчымасць заказаць круіз з начлегам на караблі ў Таліне. Апрача таго, кожны дзень паром «Silja Europa» робіць так званы 22-гадзінныя круізы ў Талін.

Калі колькасць рэйсаў на Талін залежыць ад пораў года, дык рэйсы Хельсінкі–Стакгольм адбываюцца рэгулярна. Іх ажыццяўляюць дзве кампаніі: «Silja Line» і «Viking Line» — па аднаму рэйсу ў суткі.

З кампаніі «Silja Line» на Стакгольм ходзяць два вялізных паромы «Silja Synfonia» і «Silja Serenade», адзін з якіх адыходзіць у 17:30 ад Алімпійскага тэрмінала з Паўднёвага порта Хельсінкі і прыходзіць а палове дзясятай раніцы ў сталіцу Швецыі, а другі ў 17:30 адпраўляецца са Стакгольма і прыходзіць у Хельсінкі а палове дзясятай раніцы.

Кампанія «Viking Line» прадстаўлена паромамі «Gabriella» і «Mariella», адзін з якіх адыходзіць у 18:00 ад восьмага тэрмінала Катайяночка. Другі

ў такі ж час выпраўляецца са Стакгольма яму насустрач. Адпаведна і прыходзяць караблі ў Стакгольм і Хельсінкі ўранні, а дзясятай гадзіне.

Паромы «Gabriella» і «Mariella» адыходзяць з Хельсінкі ад тэрмінала Катайночка Паўднёвага порта.

Раней паромы «Viking Line» лічыліся больш прастанароднымі ў параўнанні караблямі «Silja Line». Але цяпер гэтая розніца сцёрлася. Паромы абедзвюх кампаній навывперадкі імкнуцца забяспечыць пасажырам якасць большы камфорт. На караблях ёсць рэстараны, крамы «Tax Free», саўны з басейнамі, дзіцячыя цэнтры і г. д. Цэны залежаць ад катэгорыі кают, г. зн. ад ніжэйшых беззаконных класа С да люксовых з балконамі. Ёсць білеты на палубныя месцы без кают. Яны, безумоўна, самыя танныя. Улетку імі карыстаюцца студэнты і моладзь.

У час плавання на караблях гэтых кампаній для пасажыраў наладжваюцца абед і снеданне ў выглядзе шведскага стала. На абед прапануецца вялікі выбар гарачых і халодных мясных, рыбных і мучных страў, салодкі десерт, а таксама белае і чырвонае віно ды піва. Маецца таксама вялікі выбар адмысловых дзіцячых страў. Колькасць абмяжоўваецца толькі фізічнымі магчымасцямі чалавека і часам, бо абед адбываецца ў дзве змены па паўтары гадзіны кожная. Уваход у абедзенную залу па купонах коштам каля 38 еўра. Лепей набыць такія купоны разам з білетамі.

Абедзве кампаніі арганізуюць аднадзённыя круізы ў Стакгольм. За час паміж прыходам і адыходам судна можна зрабіць вялікую экскурсію па горадзе на адмысловых аўтобусах, наведаць некаторыя музеі і гандлёвыя цэнтры. Абедзве кампаніі прапануюць і так званыя атэльныя пакеты, калі турыст хоча застацца на некалькі дзён у Стакгольме, а потым вярнуцца ў Хельсінкі: разам з пакупкай білета пасажыру браніруецца месца ва ўказаным ім атэлі. Паколькі разліковы час атэляў — гэта 12 гадзін мясцовага часу, запуск пасажыраў на борт карабля пачынаецца а першай гадзіне. Можна пакінуць рэчы ў каюце і некалькі гадзін яшчэ пабыць у горадзе.

Рэгістрацыя на ўсе рэйсы пачынаецца за 2 гадзіны і заканчваецца за 30 хвілін да адыходу судна.

Караблі кампаній «Eckerö Line» («Finlandia») і «Tallink Silja Line» («Star» і «Megastar») адыходзяць ад заходніх тэрміналаў 1 і 2 (Länsiterminaali 1, Länsiterminaali 2) Заходняга порта (Länsisatama) Хельсінкі. Дабрацца туды

з чыгуначнага вакзала можна на трамваі 6Т, які ходзіць па маршруце Arabia–Länsiterminaali — з 13:47 да 22:49, шлях ад вакзала да Заходняга тэрмінала займае 15–20 хвілін. Трамвай № 9 ходзіць па маршруце Pasila–Länsiterminaali з 5:14 да 1:43.

Больш падрабязна гл. www.eckeroline.fi/eckeroline.ee.

Караблі кампаніі «Viking Line» на Стагольм «Gabriella» і «Mariella» адыходзяць ад тэрмінала № 8 Катайянокка (Katajanokan laituri 8) Паўднёвага порта (Etelästama). Адтуль жа адыходзяць і хуткасныя караблі «Viking XPRS» і «Viking FSTR» на Талін. Дабрацца можна на трамваях № 4 і № 5, прычым трамвай 4 ходзіць з 5:14 па 1:56, а 5 — з 6:48 па 22:48.

Больш падрабязна гл. на сайце: www.vikingline.fi.

Паромы «Silja Synfonia» і «Silja Serenade» і круізы карабель «Silja Eurora» адыходзяць ад Алімпійскага тэрмінала (Olympian terminaali) з Паўднёвага порта (Etelästama). Дабрацца можна на трамваі № 2, які ходзіць з 5:53 да 1:50.

Больш падрабязна гл. на сайце: www.tallinksilja.com.

Апрача вялікіх круізных і рэйсавых паромаў з Паўднёвага порта ад прычалаў Гандлёвай плошчы (Kauppatori) ходзяць шматлікія экскурсійныя караблікі кампаній «Royal Line», «Helsinki Sightseeng» (Stromma) і «JT-Line». Экскурсіі праводзяцца па розным выспам прылеглых да Хельсінкі шхер, па пратоках, пад мастамі Хельсінкі і нават у суседні горад Порва (Porvoo). Працягласць экскурсій 1,5–2,5 гадзіны, у Порва — некалькі гадзін.

Больш падрабязна гл. на сайтах: www.royalline.fi; www.stromma.com; www.jt-line.fi.

Да крэпасці Суоменлінна (Suomenlinna) круглы год ходзіць невялікі паром. Працягласць паездкі ад Гандлёвай плошчы да выспы — 15 хвілін. Для праезду на ім дзейнічае агульнатранспартны гарадскі білет.

Апрача таго, ад прычала Гандлёвай плошчы (Kauppatori) ходзіць так званы водны аўтобус — невялічкі караблік — на выспу Коркеасаары (Korkeasaari), дзе знаходзіцца хельсінкскі заапарк. Гэты караблік ходзіць з пачатку чэрвеня да канца верасня.

Ад прычала Хаканіемі (Hakaniemi) на Коркеасаары ходзіць такі ж караблік, але толькі тры месяцы: чэрвень, ліпень, жнівень. Білеты на гарадскі транспарт не дзейнічаюць, аплочваць праезд даводзіцца на борце карабля.

Инфармацыйныя надпісы • Tiedotuskirjoituksia

Hytti	Каюта
Laivaan	Да карабля
Kansi	Палуба
Lipuntarkastus	Праверка білетаў
Lähtö	Адыход
Lähtöselvitys	Рэгістрацыя
Matkatavarat	Багаж
Määränpää	Порт прызначэння
Ryhmät	Групы
Sisään	Уваход
Tulo	Прыход
Ulos	Выхад

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Як мне дабрацца ў...	Miten pääsen...	Мітэн пясэн...
- Паўднёвы порт?	- Eteläsatamaan?	- Этэлясатамаан?
- Заходні порт?	- Länsisatamaan?	- Лянсісатамаан?
Я еду ў порт.	Menen satamaan.	Мэнэн сатамаан.
На тэрмінал Катайянокка, калі ласка!	Katajanokan terminaaliin, olkaa hyvää!	Катайянокан тэрмінааліін, олkaa хювяя!
На Алімпійскі тэрмінал, калі ласка!	Olympiaterminaaliin, olkaa hyvää!	Олюмпіатермінаалі, олkaa хювяя!
Які карабель ідзе на...	Mikä laiva menee...	Мікя лайва мэнээ...
- Талін?	- Tallinnaan?	- Таліннаан?
- Санкт-Пецяярбург?	- Pietariin?	- П'етаріін?
- Стакгольм?	- Tukholmaan?	- Тукхолмаан?
Калі адходзіць карабель на...	Milloin lähtee laiva...	Міллойн ляхтээ лайва...
- Стакгольм?	- Tukholmaan?	- Тукхолмаан?
- Талін?	- Tallinnaan?	- Таліннаан?

Калі прыходзіць паром са/з...	Milloin saapuu lautta...	Міллойн саапуу лаўта...
- Стакгольма?	- Tukholmasta?	- Тукхолмаста?
- Таліна?	- Tallinnasta?	- Таліннаста?
Ад якога прычалу адыходзіць...	Miltä laiturilta lähtee...	Міля лайтурилта ляхтээ...
- «Silja Serenade»/«Silja Symfonia»?	- Silja Serenade/Silja Symfonia?	- Сілья Серэнда/Сілья Сюмфонія?
- «Mariella»/«Gabriella»?	- Mariella/Gabriella?	- Маріэлла/Габріэлла?
На якой палубе знаходзіцца мая каюта?	Millä kannella on hyttini?	Мілля каннэлла он хюттіні?
Дзе тут...	Missä on...	Місся он...
- бар?	- baari?	- баарі?
- ліфт?	- hissi?	- хіссі?
- лекар?	- lääkäri?	- ляякярі?
- саўна і басейн?	- sauna ja uimaallas?	- саўна я уймааллас?
- рэстаран?	- ravintola?	- равінтола?
Гэта знаходзіцца...	Se on...	Сэ он...
- на карме.	- peräosassa.	- пэряосасса.
- у насавой частцы.	- keulaosassa.	- кеўлаосасса.
- у шостай палубе.	- kuudennella kannella.	- куудэннэлла каннэлла.
Калі мы прыбываем?	Milloin olemme perillä?	Міллойн олемме пэрілля?
Мы ўжо ў адкрытым моры?	Olemmeko jo avomerellä?	Олеммэко йо авомэрэлля?
Рэстаран адкрыты?	Onko ravintola auki?	Онко равінтола аўкі?
Калі пачынаецца абед?	Milloin alkaa päivällinen?	Міллойн алкаа пйявällінэн?
На якой палубе сталовая?	Millä kannella on ruokala?	Мілля каннэлла он руокала?

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

адкрытае мора	avomeri	авомэрі
акія	valtameri	валтамэрі
архіпелаг	saaristo	саарісто
бераг	ranta	ранта
брыз	merituuli	мэрітуулі
бухта	lahti	лахті
вецер	tuuli	туулі
высадка	maihinnousu	майхінноўсу
выспа	saari	саарі
гойданка	keinunta	кейнунта
затока	lahti	лахті
канат	köysi	кёюсі
каманда	miehistö	міэхістё
карабель	laiva	лайва
каюта	hytti	хютті
круіз	risteily	рістэйлю
лодка	vene	вэнэ
маяк	valotorni	валоторні
мора	meri	мэрі
палуба	kansi	кансі
паром	lautta	лаўтта
паўвыспа	niemi	ніемі
порт	satama	сатама
пратока	salmi	салмі
сцяг	lippu	ліппу
хваля	aalto	аалто
якар	ankkuri	анккүрі

Інфармацыя ў фінскіх гарадах стаіць на высокім узроўні. На вуліцах, у крамах і супермаркетах ды іншых грамадскіх месцах шмат інфармацыйных шыльдаў і надпісаў. Але фінская мова вельмі далёкая ад сваіх еўрапейскіх суседзяў. Практычна заўсёды фінскамоўныя надпісы дублююцца на шведскай мове, часам — на англійскай, а часам — на рускай. Але спадзявацца толькі на такое не варта. Таму ніжэй прыводзіцца спіс найбольш распаўсюджаных указальных надпісаў.

Інфармацыйныя надпісы • Tiedotuskirjoituksia

Ale	Зніжка
Alennus	Зніжка
Antikvariaatti	Букіністычная кнігарня
Antiikki, antiikkikauppa	Крама антыкварыята
Apteekki	Аптэка
Auki	Адчынена
Auton vuokra	Пракат аўтамабіляў
Avoinna	Адчынена
Baari	Бар
Ei läpiajoa	Праезду няма
Ei läpikulkua	Праходу няма
Elintarvikkeita	Харчовыя тавары
Ei pysäköintiä	Паркоўка забаронена
Ei saa koskea!	Рукамі не кратаць!
Ei saa tupakoida!	Паліць нельга!
Ei sisäänpääsyä	Уваходу няма
Hengenvaara!	Небяспечна для жыцця!
Henkilökunta	Персанал
Hotelli	Атэль

Huoltoasema	Аўтазапраўка
Huomio!	Увага!
Info	Інфармацыя
Infopiste	Бюро даведак
Järjestäjä	Адміністратар, арганізатар
Kampaamo	Жаночая цырульня
Kassa	Каса
Keskusta	Цэнтр горада
Kiinni	Зачынена
Kiinnittää turvavyöt	Прышпіліць рамяні бяспекі
Kirjoja	Кнігі
Kirkko	Царква
Koruja	Упрыгожванні (біжутэрыя, каштоўнасці)
Kosmetiikka	Касметыка
Kukat, kukkia	Кветкі
Kävelykatu	Пешаходная вуліца
Lasten vaatteet	Дзіцячая вопратка
Leluja, lelut	Цацкі
Loppuunmyynti	Распродаж
Lähtö	Адыход, адпраўленне
Lähetysten luovutus	Выдача паштовых адпраўленняў
Läpikulku kieleTTY	Праход забаронены
Löytö	Знаходка; у крамах: распродаж самых таных тавараў
M-miestenhuone, WC	Мужчынскі туалет
Matkatoimisto	Турыстычнае бюро
Matkatavaroita	Багаж; у крамах: тавары ў дарогу
Miesten vaatteet	Мужчынская вопратка
N-naistenhuone, WC	Жаночы туалет
Naistenvaatteet	Жаночая вопратка
Odotushalli	Зала чакання
Optikko	Оптыка
Palvelupiste	Пункт абслугоўвання
Pankki	Банк

Pantti	Заклад, ламбард
Parturi	Мужчынская цырульня
Pesula	Пральня
Poliisi	Паліцыя
Poliisiasema	Паліцэйскі пастарунак
Posti	Пошта
Pysäköinti	Паркоўка
Pääteasema	Канцавая станцыя
Saapuminen	Прыход, прыбыццё
Sairaala	Лякарня, бальніца
Sale	Распродаж
Sisustus	Інтэр'ер, тавары для інтэр'ера
Sisään	Уваход
Sovitus	Прымерка
Suljettu	Зачынена
Tupakointipaikka	Месца для палення
Työnnä	Ад сябе
Ulos	Выход
Urheilu	Спорт, спартыўныя тавары
Vain henkilökunta	Толькі для персаналу
Vapaa pääsy	Свабодны (бясплатны) уваход
Varattu	Занята
Varauloskäynti	Запасны выход
Vedä	Да сябе

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Я не размаўляю па-фінску.	En puhu suomea.	Эн пуху суомэа.
Вы не маглі б дапамагчы мне?	Voisitteko auttaa minua?	Войсіттэко аўттаа мінуа?
Мне трэба.../Я шукаю...	Minä tarvitsen.../Etsin...	Міня тарвітсэн.../Этсін...
- Нацыянальны музей.	- Kansallismuseoa.	- Кансаллісмусэа.
- Сенацкую плошчу.	- Senaatin toria.	- Сэнаатін торіа.

- чыгуначны вакзал. Я заблукаў. Вось карта Хельсінкі. Пакажыце, калі ласка, дзе мы знаходзімся. Мне трэба трапіць... - на Ліннанмякі. - у цэнтр горада. - у Заходні порт. Дзе тут бліжэйшая стаянка таксі? Я хацеў бы купіць білет на... - тры дні. - пяць дзён. - тыдзень. Як дабрацца да Гандлёвай плошчы? Дзе тут турыстычнае бюро? Колькі каштуе білет на экскурсію? Дзе прычал на Суоменлінна? Калі адыходзіць наступны паром? Дзе знаходзіцца бліжэйшы банк? Гэта далёка? Дзякуй за дапамогу!	- rautatieasemaa. Olen eksynyt. Tässä on Helsingin kartta. Voisitteko näyttää, missä me olemme? Minun täytyy päästä... - Linnanmäkeen. - keskustaan. - Länsisatamaan. Missä on lähin taksipysäkki? Haluaisin ostaa matkalipun... - kolmeksi päiväksi. - viideksi päiväksi. - viikoksi. Miten pääsen Kauppatorille? Missä on matkailutoimisto? Paljonko maksaa retkilippu? Missä on Suomenlinnan laituri? Milloin lähtee seuraava lautta? Missä on lähin pankki? Onko se kaukana täältä? Kiitos avustanne!	- раўтат'еасэмаа. Олен эксюнют. Тяся он Хелсінгін карта. Войсіттэко няюття, місся мэ олэмме? Мінун тяўтую паястя... - Ліннанмякээн. - кэскустан. - Лянсісатамаан. Місся он ляхін таксіпюсяккі? Халуайсін остаа маткаліпун... - колмэксі пяйвяксі. - віідэксі пяйвяксі. - віікоскі. Мітэн пясээн Каўпаторіллэ? Місся он маткайлутоймісто? Пал'ёнко максаа рэткіліппу? Місся он Суомэнліннан лайтурі? Міллойн ляхтээ сэўраава лаўтта? Місся он ляхін панккі? Онко сэ каўкана тьялтя? Кійтос авустаннэ!

У Фінлянды існуе шырокая сетка самых разнастайных атэляў — ад раскошных люксовых з сістэмай «All inclusive» да самых простых хостэлаў і кемпінгаў. У кошт аплаты трох- і больш зоркавых атэляў звычайна ўваходзіць сняданак, саўна, штодзённая прыборка пакояў і г. д.

Хостэлы — значна больш танныя прытулкі з агульнай кухняй, дзе можна прыгатаваць сабе ежу, з агульнай прыбіральняй і ракавінамі для ранішняга туалету. Асаблівы від прытулку для адпачынку ўяўляюць сабой так званыя mökki — хацінкі. Гэтыя маленькія домікі звычайна размяшчаюцца па берагах азёраў, рэчак ды іншых вадаёмаў. З выгляду — гэта звычайныя вясковыя хаткі, але ўнутры ёсць усё неабходнае: халадзільнік, мінікухня і ўсё патрэбнае начынне. Гэта від прытулкаў для аматараў адпачываць на прыродзе, падалей ад гарадскога тлуму.

Трэба памятаць, што разліковы час ва ўсіх атэлях — апрача mökki — 12 гадзін. У большасці фінскіх атэляў у якасці ключоў ужываюцца магнітныя карты, якія пры выхадзе не трэба здаваць дзяжурнаму адміністратару. Звычайныя ключы трэба пакідаць у рэсэпшане. А вярнуўшыся, вы павінны толькі назваць нумар пакоя. Прытым звычайна не называюць поўны лічэбнік, а прамаўляюць кожную лічбу асобна, напрыклад: не трыста дваццаць пяць, а тры, два, пяць.

Лепей за ўсё замовіць нумар у атэлі загадзя. Зрабіць гэта можна, напрыклад, па адрасе: www.tripadvisor.fi ды інш. Гэтыя сайты могуць быць на фінскай, англійскай і рускай мовах. Некаторыя адрасы, па якіх можна замовіць адпачынак у лясной хаціне: www.lomarengas.fi, <https://www.nettimokki.com>.

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Добры дзень, маё імя...	Huvää päivää, nimeni on...	Хювяя пайвяя, німэні он...
Я рабіў замову.	Olen tehnyt varauksen.	Олэн тэхнют варауксэн.

Мы замаўлялі...	Olemme varanneet...	Олэмэ вараннээт...
- два пакоі.	- kaksi huonetta.	- каксі хуонэтта.
- на аднаго і...	- yhden ja...	- юхдэн я...
- на два чалавекі.	- kahden hengen huoneen.	- кахдэн хэнгэн хуонээн.
Я вам пісаў на мінулым тыдні.	Kirjoitin teille viime viikolla.	Кірыотін тэйллэ віімэ вііколла.
Вось пацвярджэнне.	Tässä on vahvistus.	Тясяя он вахвістус.
Я хацеў бы...	Haluaisin...	Халуайсін...
- пакой на аднаго.	- yhden hengen huoneen.	- юхдэн хэнгэн хуонээн.
- пакой на дваіх.	- kahden hengen huoneen.	- кахдэн хэнгэн хуонээн.
Я хацеў бы пакой, дзе ёсць...	Haluaisin huoneen jossa on...	Халуайсін хуонээн йосса он...
- ванны пакой.	- kylpyhuone.	- кюльпюхуонэ.
- душ.	- suihku.	- суйхку.
- балкон.	- parveke.	- парвэкэ.
Я хацеў бы пакой з боку мора/ двара.	Haluaisin huoneen meren puolelta/pihan puolelta.	Халуайсін хуонээн мэрэн пуолэлта/піхан пуолэлта.
Ён павінен быць ціхім.	Sen täytyy olla rauhallinen.	Сэ тэўтюю олла раўхаллінэн.
Ці ёсць у пакоі...	Onko huoneessa...	Онко хуонеесса...
- кандыцыянер/ ацяпленне?	- ilmastointi/lämmitys?	- ілмастойнті/ ляммітүс?
- тэлевізар?	- telkkari?	- тэлккары?
- гарачая/халодная вада?	- kuuma/kylmä vesi?	- куума/кюлмя вэсі?
Якая цана за...	Paljonko hinta on...	Пал'йонко хінта он...

- адзін дзень?	- vuorokaudelta?	- вуурокаўдэлта?
- тыдзень?	- viikolta?	- вііколта?
- без харчавання?	- ilman aterioita?	- ілман атэрыіота?
Ці ёсць зніжка для дзяцей?	Onko lapsille alennus?	Онко лапсіллэ аленнус?
Ці ёсць у вас што-небудзь больш таннае?	Eikö teillä ole jotain halvempaa?	Эйкэ тэйлля олэ йотайн халвэмпаа?
Можна паглядзець пакой?	Voinko nähdä huoneen?	Войнко няхдэ хуонээн?
Не, мне гэты не падабаецца.	Ei, en pidä siitä.	Эй, эн підэ сііта.
Ён занадта...	Se on liian...	Сэ он ліян...
- гарачы/халодны.	- kuuma/kylmä.	- куума/кюля.
- шумны/цёмны.	- meluinen/pimeä.	- мэлуйнэн/пімэя.
Ці ёсць у вас нумары з лепшым краявідам?	Onko teillä huonetta josta on parempi näköala?	Онко тэйлля хуонэтта йоста он парэмпі някёала?
Гэты нумар добры. Бяру.	Se on hyvä huone. Otan sen.	Сэ он хювя хуонэ. Отан сэн.
Прышліце, калі ласка, у наш нумар...	Lähettaisittekö huoneeseemme...	Ляхэттаяісіттекё хуонээсээммэ...
- дзве кавы і	- kaksi kahvia ja	- каксі кахвія я
- два бутэрброды.	- kaksi voileipää.	- каксі войлэйпяя.
Ці можна сняданак у пакой?	Voisinko saada aamiaisen huoneeseeni?	Войсінко саада ааміайсэн хуонээсээні?
Дзе тут рэстаран?	Missä on ravintola?	Міссэ он равінтола?
Калі пачынаецца снеданне?	Koska alkaa aamiainen?	Коска алкаа ааміайнэн?
Можна мне яшчэ...	Saisinko lisää...	Сайсінко лісэя...
- масла?	- voita?	- войта?

- цукру?	- sokeria?	- сокэриа?
Прынясіце мне, калі ласка...	Voisitteko tuoda minulle...	Войсіттэко туода мінуллэ...
- талерку.	- lautasen.	- лаўтасэн.
- кубак.	- kupin.	- купін.
- лыжку.	- lusikan.	- лусікан.
- відэлец.	- haarukan.	- хаарукан.
Не працуе...	Ei toimi...	Эй тоймі...
- кандыцыянер.	- ilmastointi.	- ілмастойнті.
- вентыляцыя.	- tuuletus.	- туулэтус.
- ацяпленне.	- lämmitys.	- ляммітјус.
- кран.	- hana.	- хана.
Я згубіў ключ.	Olen kadottanut avaimen.	Олэн кадоттанут аваймэн.
Я пакінуў ключ у пакоі.	Olen jättänyt avaimen huoneeseeni.	Олэн яттыянут аваймэн хуонээсэні.
Я хацеў бы пакінуць гэты ў вашым сейфе.	Haluaisin jättää nämä tallelokeroonne.	Халауайсін яттыя нямя таллелокерооннэ.

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

абед	lounas	лоўнас
ад'езд	lähtö	ляхтэ
адпрасаваць	silittää	сіліття
багаж	matkatavarat	маткатаварат
будзіць	herättää	хэртяття
вада...	vesi...	вэсі...
- гарачая	- kuuma	- куума
- халодная	- kylmä	- кюлмя

выклікаць	kutsua	кутсуа
вячэра	illallinen	іллаллінэн
званіць	soittaa	сойттаа
ключ	avain	авайн
кандыцыянер	ilmastointilaite	ілмастойнтілайтэ
лямпа	lamppu	ламппу
ліфт	hissi	хіссі
непаладка	vika	віка
нумар (пакой)	huone	хуонэ
пакаёўка	kerrospalvelija	кэрроспалвэлія
пашпарт	passi	пассі
прас	silitysrauta	сілітүсраўта
рахунак...	lasku...	ласку...
- аплаціць рахунак	- maksaa lasku	- максаа ласку
рэгістрацыя	vastaanotto	вастаанотто
снеданне	aamiainen	ааміайнэн
халадзільнік	jääkaappi	яякааппі

У Фінляндыі цікавая кулінарная культура. У буйных гарадах мноства самых разнастайных рэстаранаў з шырокім дыяпазнам нацыянальных страў: ад непальскай кухні да кухні паўднёваамерыканскага племя майя, не кажучы ўжо аб кухнях еўрапейскіх народаў. Як паказваюць апошнія даследаванні, прапанова ўстаноў харчавання перавышае попыт. Аднак, нягледзячы на тое, візіт у рэстаран — справа даволі дарагая. Самыя танныя рэстараны — гэта кітайскія. Не вельмі дорага абыйдзеца абед у в'етнамсім рэстаране і ў піцэрыі. Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца так званыя шведскія сталы ў кітайскіх і в'етнамскіх рэстаранах, калі наведаць іх у пэўныя гадзіны. Звычайна такі час указваецца надпісам «Buffett» з тэрмінам дзеяння прапановы. Заплаціўшы 8–10 еўра, можна добра падсілкавацца. Піва ды іншыя падобныя напоі — за асобную плату.

Перакусіць можна і ў барах. Тыя, у сваю чаргу, падзяляюцца на ўстановы тыпа B-oikeudet з правам продажу толькі піва ды іншых слабаалкагольных напояў і ўстановы тыпа A-oikeudet з правам продажу як слабых, так і моцных алкагольных напояў. Звычайна кухні ў рэстаранах працуюць з 11:00 да 14:00 гадзін і з 16:00 да 20:00. Кухні азіяцкіх рэстаранаў працуюць з 10:00 да 21:00.

Апрача рэстаранаў і бараў паесці можна ў шматлікіх кавярнях, у «Hesburger», ва ўсюдыісным «McDonald's», у бутэрброднай «SubWay», сетка якіх ахоплівае практычна ўвесь горад.

У малых гарадках і паселішчах, асабліва ў Лапландыі, пануе сапраўдная патрыярхальная атмасфера. Там вам пададуць мясцовую страву, а гаспадар ці гаспадыня нават падыйдзе запытацца, ці смачная гэта ежа, ці падабаецца яна вам. І калі вы выкажаце незадавальненне, дык за тую ж плату пададуць што-небудзь другое.

Трэба памятаць, што на чай у фінскіх рэстаранах не бяруць. А кліент павінен паважна ставіцца да афіцыянтаў ды іншай абслугі ў рэстаранах і піўных, бо фіны лічаць, што кожны працаўнік заслугоўвае павагі.

Інфармацыйныя надпісы • Tiedotuskirjoituksia

A-oikeudet	Права гандляваць моцнымі алкагольнымі напоямі
B-oikeudet	Права гандляваць толькі слабаалкагольнымі напоямі
Aamiainen	Снеданне
Ateria	Ежа, страва
Avoinna/Auki	Адчынена
Baari	Бар
Bar	Бар
Buffetti	Шведскі стол (у пэўныя гадзіны)
Cafe/Café/Coffee	Кавярня
Kahvila/Kahvio/Kahvitupa	Кавярня
Oluthuone	Піўная
Oluttupa	Піўная
Pub	Піўная (з англ.), па-фінску прамаяўляецца «пуб».
Ravintola	Рэстаран
Ruokalista	Меню
Sisään	Уваход
Suljettu/Kiinni	Зачынена
Ulos	Выход
Varattu	Занята

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Я хачу есці.	Minulla on nälkä.	Мінулла он някя.
Я хачу піць.	Minulla on jano.	Мінулла он яно.
Дзе можна перакусіць?	Missä voisi haukata?	Місся войсі хаўката?
Дзе бліжэйшы...	Missä on lähin...	Місся он ляхін...
- кітайскі,	- kiinalainen,	- кііналайнэн,

- грэчаскі,	- kreikkalainen,	- крэйккалайнэн,
- іспанскі,	- espanjalainen,	- эспан'ялайнэн,
- в'етнамскі,	- vietnamilainen,	- в'етнамілайнэн,
- рускі,	- venäläinen,	- вэняляйнэн,
- італьянскі рэстаран?	- italialainen ravintola?	- італ'ялайнэн равінтола?
Я хацеў бы замовіць стол на гэты вечар на шэсць гадзін.	Haluaisin varata pöydän kello kuusi tänä iltana.	Халуайсін варата пёюдян кэлло куусі тыня ілтана.
Добры вечар! На маё імя зарэзерваваны стол на чацвярых.	Hyvää iltaa! Minun nimellä on varattu pöytä neljälle.	Хювяя ілтаа! Мінун німэлла он варатту пёютя нэл'яллэ.
Можна нам...	Voisimmeko saada...	Войсіммэко саада...
- стол у кутку?	- nurkkapöydän?	- нурккапёюдян?
- стол каля акна?	- ikkunapöydän?	- іккунапёюдян?
- стол на тэрасе?	- pöydän terassilta?	- пёюдян тэрасілта?
Прынясіце, калі ласка...	Voisitteko tuoda...	Войсіттэко туода...
- меню.	- ruokalistan.	- руокалістан.
- яшчэ адно крэсла.	- vielä yhden tuolin.	- в'еля юхдэн туолін.
- відэлец.	- haarukan.	- хаарукан.
- нож.	- veitsen.	- вэйтсэн.
- лыжку.	- lusikan.	- лусікан.
- сурвэтку.	- pöytäliinan.	- пёютяліінан.
Якія ў вас ёсць нацыянальныя стравы?	Minkälaiset kansalliset ruoat teillä on?	Мінкялайсэт кансаллісэт руоат тэйлля он?
Вы можаце абслужыць нас зараз жа? Мы спяшаемся.	Voisitteko tarjoilla meille heti? Meillä on kiire.	Войсіттэко тарйоілла мэйллэ хэті? Мэйлля он кіірэ.
Дзе тут мужчынскі/ жаночы туалет?	Missä on miesten/naisten huone?	Місся он міестэн/ найстэн хуонэ?

Якія ў вас ёсць салаты?	Mitä salaattia teillä on?	Міця салааттія тэйлля он?
Вы можаце парэкамендаваць якую- небудзь мясцовую страву?	Voisitteko suositella jotakin paikallista ruokaa?	Войсітко суосітэлла йотакін пайкаллиста руокаа?
Колькі каштуе сёння комплексны абед?	Paljonko päivän menu maksaa?	Пал'ёнко пяйвян меню максаа?
Што б вы мне параілі?	Mitä suosittelette?	Міця суосіттэлэттэ?
Якія мясныя стравы ў вас ёсць?	Mitä lihaa teillä on?	Міця ліхаа тэйлля он?
Я хацеў бы...	Haluaisin...	Халуайсін...
- свініны.	- sianlihaa.	- сіянліхаа.
- ялавічыны.	- naudanlihaa.	- наўданліхаа.
- бараніны.	- lampaanlihaa.	- лампаанліхаа.
Я хацеў бы дзічыны.	Haluaisin riistaa.	Халуайсін рійстаа.
Якія стравы з птушак у вас ёсць?	Mitä linturuokaa tarjoatte?	Міця лінтуруокаа тар'эаттэ?
Я хацеў бы яшчэ маленькі/вялікі бакал піва.	Haluaisin vielä yhden pienen/ison oluttuopin.	Халуайсін в'еля юхдэн п'енен/ісон олуттуопін.
Можна яшчэ дзве кавы?	Saammeko vielä kaksi kahvikuppia?	Саамекко в'еля каксі кахвікуппія?
Што ў вас ёсць на дэсерт?	Mitä teillä on jälkiruoaksi?	Міця тэйлля он ялкіруоаксі?
Ці ёсць у вас свежая садавіна?	Onko teillä tuoreita hedelmiä?	Онко тэйлля туорэйт хэдэлмія?
Рахунак, калі ласка.	Saisinko laskun.	Сайсінко ласкун.
Гэта агульны рахунак?	Sisältyykö tähän kaikki?	Сісялтыюкэ тяхан кайккі?
Мы будзем плаціць разам/паасобку.	Maksamme yhdessä/ erikseen.	Максамме юхдэсся/ эріксээн.

Нам вельмі
спадабалася. Дзякуй.

Pidimme siitä kovasti.
Kiitos.

Підімме сіця коваці.
Кіітос.

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

Агульнае • Yleistä

абед	päivällinen	п'яівяллінэн
абрус	pöytäliina	пёўцялііна
афіцыянт	tarjoilija	тар'ёйлія
бутэлька	pullo	пулло
відэлец	haarukka	хаарукка
вячэра	illallinen	іллаллінэн
графін	karahvi	карахві
дэсерт	jälkiruoka	ялкіруока
зубачыстка	hammastikkuja	хаммастіккуя
кубак	kuppi	куппі
куфаль	tuoppi	туоппі
лыжка	lusikka	лусікка
нож	veitsi	вэйтсі
паднос	tarjotin	тар'ётін
пачак	rasia	расіа
рахунак	lasku	ласку
сальніца	suolakko	суолакко
сняданак	aamiainen	ааміайнэн
сурвэтка	lautasliina	лаўтаслііна
талерка	lautanen	лаўтанэн
шклянка	lasi	ласі

Закускі • Alkupalat

аліўкі	oliiveja	оліўейя
вяндліна	kinkku	кінкку
грыбы	sienet	с'енет
- марынаваныя	- marinoidut	- марінойдут
ікра	mäti	мяті
- ласосевая	- lohenmäti	- лохэнмяті
- чорная	- musta mäti	- муста мяті
каўбаса	makkara	маккара
- вараная	- keitetty makkara	- кэйтэттю маккара
- вэнджаная	- savumakkara	- савумаккара
крабы	meriravut	мэріравут
крэветкі	katkaravut	каткаравут
ласось	lohi	лохі
- слабапасолены	- graavilohi	- граавілохі
салата	salaatti	салаатті
- з гародніны	- vihannessalaatti	- віханнэссалаатті
- грыбная	- sienisalaatti	- с'енісалаатті
- з крэветак	- katkarapusalaatti	- каткарапусалаатті
- мясная	- lihasalaatti	- ліхасалаатті
сыр	juusto	юусто
- мяккі	- pehmeä juusto	- пэхмэя юусто
- цвёрды	- kova juusto	- кова юусто
тварог	rahka	рахка
- без тлушчу	- rasvaton rahka	- расватон рахка
яйка (курынае)	kananmuna	кананмуна

Гародніна • Vihanneksia

агуркі	kurkut	куркут
баклажаны	munakoisot	мунакойсот
бульба	peruna	пэруна
буракі	punajuuret	пунаюурэт
гарбуз	kurpitsa	курпітса
гарох	herne	хэрнэ
- зялёны гарошак	- vihreät herneet	- віхрэят хэрнээт
кабачкі	kesäkurpitsat	кэсякурпітсат
капуста	kaali	каалі
морква	porkkana	порккана
памідоры	tomaatit	томаатіт
перац	pippuri	піппуры
пятрушка	persilja	пэрсілья
радыска	retiisi	рэціісі
рэпа	nauris	наўрыс
спаржа	parsa	парса
кроп	tilli	тіллі
фасоля	papu	папу
хрэн	piparjuuri	піпар'юуры
цыбуля	sipuli	сіпулі
чырвоны перац	paprika	папріка
шпінат	pinaatti	пінаатті

Садавіна, ягады, арэхі • Hedelmiä, marjoja, pähkinöitä

абрыкос	aprikoosi	апрыкоосі
авакада	avokado	авакадо

агрэст	karviainen	карвіайнэн
ананас	ananas	ананас
апельсіні	appelsiini	аппэлсііні
арбуз	vesimeloni	вэсімэлоні
арэхі	pähkinöitä	пяхкінёйтя
- грэцкія	- saksapähkinöitä	- саксанпяхкінёйтя
- фундук	- metsäpähkinöitä	- мэтсепяхкінёйтя
- міндаль	- manteli	- мантэлі
банан	banaani	банаані
брусніцы	puolukat	пуолукат
вінаград	rypäle/viinirypäle	рюпялэ/віінірюпялэ
вішні	kirsikat	кірсікат
груша	päärynä	пяярюня
грэйпфрут	greippi	грэйппі
дыня	meloni	мэлоні
журавіны	karpaloita	карпалойта
інжыр	viikuna	віікуна
лімон	sitruuna	сытрууна
манга	mango	манго
маліны	vadelma	вадэлма
мандарыні	mandariini	мандарііні
марошка	lakka/hilla	лакка/хілла
парэчка	herukka/viinimarja	хэрукка/віінімар'я
- чорная	- mustaherukka	- мустахэрукка
- чырвоная	- punainen viinmarja	- пунайнэн віінімар'я
слівы	luumut	луумут
чарніцы	mustikoita	мустікойта
яблык	omena	омэна

Супы • Keitot

бацвінне (суп з гародніны)	vihanneskeitto	віханнэскэйтто
булён	liemi	л'іемі
бульбяны суп	perunakeitto	пэрунакэйтто
гарошавы суп	hernekeitto	хэрнэкэйтто
рыбны суп	kalakeitto	калакэйтто
фаселевы суп	papukeitto	папукэйтто
шпінатны суп	pinaattikeitto	пінааттیکэйтто

Мясныя стравы • Liharuokia

антрэкот	välilylys	вялікюл'юс
бараніна	lampaanliha	лампаанліха
бекон	pekoni	пэконі
біфштэкс	pihvi	піхві
бройлэр	broileri	бройлэрі
гуляш	gulassi	гулассі
гусь	hanhi	ханхі
дзічына	riista	рііста
ласяціна	hirvenliha	хірвэнліха
катлета	kotletti	котлэтті
качка	ankka	анкка
парася	porsas	порсас
печань	maksa	макса
растбіф	paahtopaisti	паахтопайсті
свініна	sianliha	сіанліха
- смажаная	- paistettu sianliha	- пайстэтту сіанліха
фарш	jauheliha	яўхэліха

шніцаль	leike	лэйкэ
ялавічына	häränliha	хярянліха

Рыба і морапрадукты • Kalaruokia

акунь	ahven	ахвэн
амар	hummeri	хуммэрі
анчоўс	anjovis	ан'йовіс
вугор	ankerias	анкэріас
ікра	mäti/kaviaari	мяці/кавіаарі
камбала	kampela	кампэла
карась	ruutana	руутана
карп	karppi	карппі
краб	merirapu	мэрірапу
крэветкі	katkaravut	каткаравут
ласось	lohi	лохі
лешч	lahna	лахна
рак	rapu	рапу
селядзец	siili	сіілі
судак	kuha	куха
траска	turska	турска
тунец	tonnikala	тоннікала
фарэль, стронга	kirjolohi	кір'ёлохі
шпроты	sardiinit	сардіініт
шчупак	hauki	хаўкі

Дэсерт • Jälkiruoka

бісквіт	keksi	кекси
варэнне	hillo	хілло
кампот	hedelmäkeitto	хэдэлмякэйтто
мёд	hunaja	хунайя
марожанае	jäätelö	яятэлэ
садавіна	hedelmiä	хэдэлмія
халва	halva	халва
шакалад	suklaa	суклаа
ягады	marjoja	мар'ейя

Безалкагольныя напіткі • Alkoholittomat juomat

асвяжаючы напітак	virvoitus juoma	вірвойтус юома
вада	vesi	вэсі
- мінеральная вада	- kivennäisvesi	- ківэнняяісвэсі
гарбата (чай)	tee	тээ
- чорная/зялёная/ белая	- musta/vihreä/ valkoinen	- муста/віхрэя/валкой- нэн
- з травамі	- yrttitee	- юрттітээ
кава	kahvi	кахві
- чорная	- musta	- муста
- капучына	- cappuccino	- капусіно
- з вяршкамі	- kermakahvi	- кэрмакахві
- без цукру	- ilman sokeria	- ілман сокэрія
- з цукрам	- sokerin kanssa	- сокэрін кансса
квас	kotikalja	котікал'я
какава	kaakao	каакао
ліманад	limonaati, limsa	лімонааці, лімса
сок	mehu	мэху

Спiртныя напой • Alkoholijuomia

аперытыў	aperitiivi	апэрыііві
брэндзі	brandy	брандю
вермут	vermutti	вэрмутті
віно	viini	вііні
- белае	- valkoviini/valkkari	- валковііні/валккарі
- сухое	- kuiva	- куйва
- чырвонае	- punaviini/punkku	- пунавііні/пункку
- салодкае	- makea	- макэа
- сталовае	- pöytäviini	- пёўтавііні
- ігрыстае	- kuohuviini	- куохувііні
віскі	viski	віскі
гарэлка	viina/vodka	вііна/водка
каньяк	konjakki	кон'яккі
лікёр	likööri	лікее́рі
піва	olut/kalja	олут/кал'я
сідр	siideri	сідэрі

Фінляндыя — выдатнае месца для шопінгу, хаця і не самае таннае. Аднак шырокая сетка разнастайных крамаў — ад самых маленькіх мясцовых да гіганцкіх гіпермаркетаў і гандлёвых цэнтраў — цалкам задавальняе патрэбы турыстаў з рознымі кашалькамі і запытамі.

Крамы ў Фінляндыі звычайна адчыняюцца а дзевятай-дзясятай гадзіне, аднак такія гіпермаркеты, як «Prisma» і «K-citymarket», пачынаюць працаваць з сямі-васьмі гадзін раніцы, зачыняюцца толькі а восьмай гадзіне ўвечары і працуюць без выхадных дзён. Іншыя, апрача харчовых крамаў, у нядзелю звычайна зачыненыя. Але на працягу турыстычнага сезону па нядзелях адчыненыя практычна ўсе крамы. Па дзяржаўных і рэлігійных святах нахталт Дня незалежнасці, Калядаў або Купалля ўсе крамы зачыненыя. Толькі харчовыя адчыняюцца на некалькі гадзін.

Самыя дарагія і фэшэнебельныя гіпермаркеты — гэта «Stockmann», «Sokos» ды спецыялізаваныя буцікі ў цэнтры горада.

Больш танныя і папулярныя крамы — гэта «ТОКMANNI», дзе можна набыць як прамысловыя, так і харчовыя тавары. Іх налічваецца каля 150. Самыя ж танныя крамы «Saiturin pörssi» знаходзяцца толькі ў сталічным рэгіёне. Гэта гандлёвыя ўстановы па тыпу «тысячы дробязей».

Даволі папулярныя супермаркеты «Lidl», якія гандлююць адносна таннымі харчовымі таварамі. Невялікую долю продажу ў гэтых крамах займаюць таксама і прамысловыя вырабы. Па ўсёй Фінляндыі іх налічваецца каля 150.

Харчовымі з'яўляюцца ўсе крамы «Alepa», «K-market», «K-supermarket», «S-market».

На адзенні для ўсіх спецыялізуюцца супермаркеты «H&M», «KappAhl», «Seppälä», а ў краме «Dressmann» прадаюцца толькі мужчынскія рэчы. Гэтыя фірмы маюць па некалькі соцень крамаў у Фінляндыі ды іншых краінах Еўропы. Карыстаецца папулярнасцю фірма «Halonen», супермаркеты якой гандлююць абуткам і адзеннем.

На электроніцы і бытавой тэхніцы спецыялізуюцца супермаркеты «Gigantti», «Clas Ohlson», «Verkkokauppa».

Большасць крамаў і гіпермаркетаў працуюць па прынцыпу самаабслугоўвання. Але прадаўцы могуць прапанаваць вам сваю дапамогу. Калі такая не патрабуецца, трэба сказаць: «Ei, kiitos» (г. зн. падзякаваць і адмовіцца).

Рынкi ў Фінляндыі працуюць з 7:00 да 15:00 гадзін. Але ўлетку хельсінкскі рынак на Гандлёвай плошчы (Kauppatori) працуе да 20:00 гадзін, а па суботах і нядзелях — да 15:00 гадзін.

У крамах, дзе маецца надпіс «**Tax Free Shopping**» або значок , мож- на аформіць пакупку «Tax Free», гэта значыць зрабіць пакупку без падатку на дададзеную вартасць. Гэты падатак у Фінляндыі складае 22 %. Вярнуць могуць прыкладна 10–17 % пры выездзе за межы Еўразвяза. Для гэтага трэба, каб вам выпісалі квітанцыю на вяртанне падатку, прычым цана пакупкі павінна быць не менш за 40 еўра. У квітанцыі ўказваецца агульны кошт пакупкі, сума, якую належыць вярнуць пакупніку, ягоны адрас і колькасць упаковок. Карыстацца гэтымі таварамі на тэрыторыі Фінляндыі і Еўразвяза нельга. На мяжы прад'яўляюцца квітанцыі «Tax Free» і запакаваны тавар. Афармляць можна як прамысловыя, так і харчовыя тавары. Пункты абмену чэкаў «Tax Free» на грошы на памежных пераходах Фінляндыі працуюць з 9 да 22 гадзін па фінскаму часу. Калі ж вы не паспяваеце атрымаць грошы ва ўказаны час, дык трэба паказаць вашыя квітанцыі памежніку, і той паставіць штамп выезду або накіруе вас да мытніка, які зробіць тое самае. Тады можна атрымаць грошы ў адным з банкаў Санкт-Пецярбурга або ў Мінску. Можна атрымаць іх і ў Фінляндыі, калі наступны візіт адбудзецца не пазней за тры месяцы з моманту выезду за межы краіны.

Трэба мець на ўвазе, што таргавацца ў крамах і нават на рынках у Фінляндыі не прынята.

Інфармацыйныя надпісы • Tiedotuskirjoituksia

Ale	Зніжка
Alennus	Зніжка
Auki	Адчынена
Aukioloaika	Час працы

Avionna	Адчынена
Ei sisäänpääsyä	Уваходу няма
Elintarvikkeet	Харчовыя тавары
Hopea	Срэбра
Huonekalut	Мэбля
Jalkineet	Абутак
Kiinni	Зачынена
Kirjat	Кнігі
Kassa	Каса
Kauppa	Крама
Kauppaokeskus	Гандлёвы цэнтр
Kodinkoneet	Бытавая тэхніка
Korut	Упрыгожанні
Kulta	Золата
Kukat	Кветкі
Lasten vaatteet	Дзіцячая вопратка
Lelut	Цацкі
Loppuunmyynti	Канчатковы распродаж
Löytö	Распродаж самых танных тавараў
Miesten vaatteet	Мужчынская вопратка
Myymälä	Крама
Ostos	Пакупка
Ostoskeskus	Гандлёвы цэнтр
Sale	Распродаж
Sisustus	Тавары для інтэр'ера
Sisään	Уваход
Sovitus	Примерачная
Suljettu	Зачынена
Työnnä	Ад сябе

Ulos	Выхад
Urheilu	Спорт, спартыўныя тавары
Vaatteet	Адзенне
Vain henkilökunnalle	Толькі для персаналу
Vedä	Да сябе

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Дзе знаходзіцца...	Missä on...	Місся он...
- гандлёвы цэнтр «Стокманн»,	- ostoskeskus Stockmann,	- остоскэскус Стокман,
- гандлёвы цэнтр «Itis»,	- kaupakeskus Itis,	- каўппакэскус Itis,
- бліжэйшая ювелірная крама?	- lähin kultasepäniike?	- ляхін култасэпяніікэ?
Ці не маглі б вы дапамагчы мне?	Voisitteko auttaa minua?	Войсітэко аўтта мінуа?
Не, дзякуй, я пагляджу сам.	Ei, kiitos, minä katselen itse.	Эй, кіітос, міня катсэлэн ітэс.
Дзе можна набыць...	Mistä voidaan ostaa...	Містя войдаан остаа...
- чаравікі,	- kengät,	- кэнгат,
- джынсы?	- farkut?	- фаркут?
Пакажыце мне, калі ласка, тыя пальчаткі.	Voisitteko näyttää minulle nuo sormikkaat.	Войсітэко няўттыя мінуллэ нуо сорміккаат.
Які гэта памер?	Mikä koko se on?	Мікя коко сэ он?
Не, гэта занадта вялікі/ малы.	Ei, se on liian pieni/iso.	Эй, сэ он лііан піені/ісо.
Мой памер S/L/XL/XXL.	Minun koko on S/L/XL/ XXL.	Мінун коко он Яс/Ял/Экс Ял/Экс, экс Ял.
Мне гэта не пасуе.	Se ei sovi minulle.	Сэ эй сові мінуллэ.
Мне гэта не падабаецца.	Ei, en pidä siitä.	Эй, эн підä сіітя.

Гэта мне падабаецца.	Minä pidän siitä.	Міня пiдiян сiітiя.
Дзе тут прымерачная?	Missä on sovitus?	Мiсся он сoвiтyс?
Я бяру гэта.	Otan sen.	Отан сэн.
Колькі гэта каштуе?	Paljonko se maksaa?	Пал'ёнкo сэ максаа?
Калі адчыняецца ваша крама?	Mihin aikaan kauppanne avataan?	Мiхiн айкаан кaўппаннэ аватаан?
Калі зачыняецца крама?	Mihin aikaan se suljetaan?	Мiхiн айкаан сэ сул'етаан?
Ці адчынена крама ў нядзелю?	Onko kauppa auki sunnuntaina?	Онко кaўппа аўкi суннунтайна?

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

Адзенне • Vaatteet

блуза	pusero	пусэро
бязізна	alusvaatteet	алусвааттээт
бюстгальтар	rintaliivi	рiнталiівi
дамашні халат	aamutakki	аамутаккi
джынсы	farkut	фаркут
дзіцячае адзенне	lasten vaatteet	ластэн вааттээт
жаночае адзенне	naisten vaatteet	найстэн вааттээт
калготкі	sukkahousut	суккахоўсут
камiзэлька	liivi	лiівi
капялюш	hattu	хатту
касцюм	puku	пуку
кашуля	paita	пайта
кепка (фуражка)	lakki	лаккi
купальнік	uimapuku	уймапуку
купальны халат	kylpytakki	кюлпютаккi
куртка	takki	таккi

лазневы халат	saunatakki	саўнатаккі
майка (футболка)	T-paita	Тэ-пайта
мужчынскае адзенне	miesten vaatteet	міэстэн вааттээт
паліто	päälystakki	пяяллюстакіі
плашч (дажджавік)	sadetakki	садэтаккі
плаўкі	uimahousut	уймахоўсут
спадніца	hame	хамэ
сукенка	mekko/leninki	мэкко/лэнінкі
шапка (вязаная)	piipo	піпо
штаны	housut	хоўсут

* Фінскае слова *takki* мае шмат значэнняў, але агульнае — гэта любое верхняе адзенне накшталт курткі, паліто, пухавіка і г. д.

Абумак • Jalkineet

басаножкі	sandaalit	сандааліт
боты	saappaat	саappaат
- гумавыя	- kumisaappaat	- кумісаappaат
- жаночыя	- naisten saappaat	- найстэн саappaат
- мужчынскія	- miesten saappaat	- міэстэн саappaат
- скураныя	- nahkasaappaat	- нахкасаappaат
кеды	kangaskengät	кангаскэнгят
красоўкі	lenkkarit	лэнккаріт
чаравікі	kengät	кэнгят
- штодзённыя	- kävelykengät	- кявелюкэнгят
- святочныя	- juhla-kengät	- юхлакэнгят

Гадзіннікі • Kellot

батарэйка	paristo	парісто
бранзалет	rannerengas	раннэрэнгас

будзільнік	herätyskello	хэратюскэлло
наручны гадзіннік	rannekello	раннэкэлло
насценны гадзіннік	seinäkello	сэйнякэлло
настольны гадзіннік	pöytäkello	пёўтакэлло
швейцарскі гадзіннік	sveitsiläinen kello	свэйтсіляйнэн кэлло
японскі гадзіннік	japanilainen kello	япанілайнэн кэлло

Канцылярыскія тавары • Kansliatarvikkeet

аловак	kynä	кюня
аркуш	lehti	лэхті
запісная кніжка	muistio	муйстіо
каляндар	kalenteri	калэнтэрі
канверт	kirjekuori	кірйекуорі
папера	paperi	папері
сшытак	vihko	віхко
фламастэр	huopakynä	хуопакюня

Касметыка і догляд • Kosmetiikka ja kauneudenhoito

аловак для веяў	luomikynä	луомікюня
вадкась	neste	нэстэ
- для зняцця лаку	- kynsilakanpoistoaine	- кюнсілаканпойстоайнэ
- для зняцця макіяжу	- meikinpoistoaine	- мэйкінпойстоайнэ
гель	geeli	гээлі
- для душа	- suihkugeeli	- суйхкугээлі
грабенчык	kampa	кампа
дэзадарант	deodorantti/deo	дэодорантті/дэо
духі/парфума	hajuvesi	хайювэсі

зубная паста	hammastahna	хаммастахна
зубная шчотка	hammasharja	хаммасхар'я
касметычка	meikkilaukku	мэйккілаўкку
крэм	voide	войдэ
- ад сонца	- aurinkovoide	- аўрінковойдэ
- для галення	- partavoide	- партавойдэ
- для твару	- kasvovoide	- касвовойдэ
- для рук	- käsivoide	- кясівойдэ
- танальны	- sävyvoide	- сявявойдэ
лак для валасоў	hiuslakka	х'юслакка
лак для пазногцяў	kynsilakka	кюнсілакка
ласьён мужчынскі	partavesi	партавэсі
макіяж	meikki	мэйккі
мыла	saippua	сайппуа
памада	huulipuna	хууліпуна
пудра	puuteri	пуутэрі
туш вейкавая	ripsiväri	ріспівярі
цені для веяў	luomiväri	луомівярі
шампунь	sampoo	сампоо
фарба для валасоў	hiusväri	х'юсварі
фен	hiustenkuivain	х'юстэнкуывайн

Упрыгожанні • Korut

алмаз	timantti	тімантті
біруза	turkoosi	туркоосі
бранзалет	rannekoru	раннэкору
брошка	rintakoru	рінтакору
брыльянт	briljantti	бріл'янтті

бурштын	meripihka	мэріпіхка
завушніцы	korvakorut	корвакорут
золата	kulta	култа
калье	kaulakoru	каўлакору
кальцо	sormus	сормус
каштоўны камень	jalokivi	ялоківі
ланцужок	ketju	кэт'ю
пярсцёнак	jalokivisormus	ялоківтсормус
сапфір	safiiri	сафіірі
срэбра	hopea	хопеа
смарagd/ізумруд	smaragdi	смарagdі

Бытавая тэхніка ● *Kodinkoneet*

батэрэйка	paristo	парісто
вентылятар	tuuletin	туўлэтін
відэакамера	videokamera	відэокамэра
кавамашына	kahvinkeitin	кахвінкэйтін
камп'ютар	tietokone	т'етоконэ
кандыцыянер	ilmastointilaite	ілмастойнтілайтэ
кухонны камбайн	yleiskone	юлэйсконэ
маразільная шафа	pakastin	пакастін
мікрахвалявая печ	mikroaaltouni/mikro	мікраоалтоуні/мікро
пральная машына	pesukone	пэсуконэ
прас	silitysrauta	сіліт'юсраўта
пасудамыечная машына	astianpesukone	астіанпэсуконэ
халадзільнік	jääkaappi	яякаппі
электрычны чайнік	vedenkeitin	вэдэнкэйтін

Спартыўныя тавары • Urheilutarvikkeet

веласіпед	polkupyörä	полкупюёря
гімнастычнае трыко	voimistelupuku	воймістэлупуку
гарналыжныя чаравікі	monot	МОНОТ
клюшка/ракетка	maila	майла
канькі	luistimet	луйстімэт
лыжы	sukset	суксэт
мяч	pallo	палло
ролікі	rullaluistimet	руллалуйстімэт
спартыўны касцюм	urheilupuku	урхэйлупуку
шайба	kiekko	кйекко

Пошта Фінляндыі дзейнічае хутка і дакладна. Дастаўка паштовых адпраўленняў па краіне — адны, у крайнім выпадку, двое сутак. У паштовым аддзяленні вам дапамогуць напісаць адрас і аформіць адпраўленне належным чынам. Там жа можна набыць розных памераў канверты і ўпакоўкі для пасылак, а таксама паштовыя маркі і паштоўкі. Абслугоўванне адбываецца ў парадку электроннай чаргі. Дзеля таго трэба ўзяць з прыбора нумар з надпісам «Vuoronumerot» — нумары чаргі. Фірменны колер фінскай пошты — светла-аранжавы. Паштовыя аддзяленні вызначаюцца невялікімі аранжавымі шылдамі з белым надпісам «POSTI». Такого колеру і паштовыя скрынкі, якія звычайна ўстанаўліваюцца каля гандлёвых кропак і ў іншых шматлюдных месцах. Письмы вынімаюцца а 16-й гадзіне. Цэнтральны паштаміт Хельсінкі знаходзіцца ў цэнтры горада. У тым жа будынку знаходзіцца паштовы музей, сувенірная крама і «K-supermarket». Пошта Фінляндыі не прымае і не адпраўляе грашовыя пераводы. Гэта трэба рабіць праз банкі або «Western Union» ды іншыя падобныя ўстановы.

Паштовыя аддзяленні звычайна працуюць з 9:00 да 17:00 гадзін. Па выхадных і святочных днях — зачыненыя.

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Дзе тут бліжэйшае паштовае аддзяленне?	Missä on lähin postitoimisto?	Місся он ляхін постітоймісто?
Калі адчыняецца/зачыняецца аддзяленне?	Mihin aikaan posti avataan/suljetaan?	Міхін айкаан пості аватаан/сул'етаан?
Я хацеў бы набыць паштовых марак.	Haluaisin ostaa postimerkkejä.	Халуайсін оостаа постімерккэя.
Колькі каштуе гэтая паштоўка?	Paljonko maksaa tämä postikortti?	Пал'йонко максаа тямя постікортті?
Ці ўсе пасьмы ідуць авіяпоштай?	Kuljetetaanko kaikki kirjeet lentopostitse?	Кул'етэтаанко кайккі кір'еэт лэнтостітсэ?

Мне трэба адправіць гэтую пасылку.	Minun täytyy lähettää tämä paketti.	Мінун тэўтэю ляхэты тяман пакэцін.
Ці трэба запаўняць мытную дэкларацыю?	Pitääkö minun täyttää tulli-ilmoitus?	Пітаякэ мінун тэўттэя тулли-ілмойтус?
Напішыце, калі ласка, адрас.	Kirjoittaisitteko osoiteen.	Кір'ойттасіттэко осой-тээн.
Дзе тут паштовая скрынка?	Missä on postilaatikko?	Місся он постілаатікко?
Дзе знаходзіцца пошта да запатрабавання?	Missä on poste restante?	Місся он постэ рэстантэ?
Ці ёсць пошта для мне?	Onko minulle postia?	Онко мінулэ постіа?
Маё імя...	Nimeni on...	Німэні он...
Вось мой пашпарт.	Tässä on passini.	Тяся он пассіні.

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

аплат	maksu	максу
адрас	osoite	осойтэ
адрасат/атрымальнік	saaja	саайя
адпраўшчык	lähettäjä	ляхэтэяя
бандэроль	postipaketti	постіпакэтці
- заказная	- kirjattu postipaketti	- кір'ятту постіпакэтці
- каштоўная	- arvopostipaketti	- арвопостіпакэтці
- простая	- tavallinen postipaketti	- таваллінэн постіпакэтці
бланк	lomake	ломакэ
канверт	kirjekuori	кір'екуорі
квітанцыя	kuitti	куйтці
марка	postimerkki	постімэрккі
паштоўка	postikortti	постікортці
пісьмо (ліст)	kirje	кір'е

- да запатрабавання	- poste restante kirje	- постэ рэстантэ кір'е
- заказное	- kirjattu kirje	- кір'ятту кір'е
- тэрміновае	- pikakirje	- пікакір'е
папера	paperi	папэрі
пасылка	paketti	пакэтті
паштовая скрынка	postilaatikko	постілаатікко
подпіс	allekirjoitus	аллэкір'ійойтус

Турысты могуць разлічваць толькі на платнае медыцынскае абслугоўванне. Таму, выязджаючы ў Фінляндыю, трэба абавязкова набыць медыцынскую страхоўку — візіт да лекара без яе абыйдзеца нашмат даражэй. У дзяржаўнай бальніцы турыст можа апынуцца толькі на машыне хуткай дапамогі AMBULANSSI, але і ў гэтым выпадку страхоўка вельмі прыдасца.

Прыватныя медыцынскія ўстановы

Медыцынскі цэнтр «**Aava**» (Lääkärikeskus Aava). Запісацца можна па тэлефоне 010 380 38 38 або на сайце www.aava.fi. Адрас у Хельсінкі: Annankatu 32, 00100, Helsinki. Абслугоўванне на фінскай, шведскай і англійскай мовах.

Прыватная клініка «**Terveystalo**». Тэлефон: 030 60 00, падрабязней на www.terveystalo.com/fi/. Мае па Фінляндыі больш за сотню клінік. Абслугоўванне на фінскай, шведскай і англійскай мовах.

Адна з найбольш шырока распаўсюджаных прыватных медыцынскіх устаноў — фірма «**Mehiläinen**». Запісацца можна з 6 да 22 гадзін кожны дзень па тэлефоне 01 04 1400. Больш падрабязна на <https://www.mehilainen.fi/>. Клінікі Mehiläinen працуюць у сарака гарадах Фінляндыі. Абслугоўванне на фінскай, шведскай і англійскай мовах.

Выклікаць машыну хуткай дапамогі можна па тэлефоне **112**.

На прыёме ў лекара • Lääkärin vastaanotolla

Мне тэрмінова патрэбен лекар.	Tarvitsen lääkäriä nopeasti.	Тарвітсэн ляякярія нопэасті.
Вы можаце знайсці мне/нам лекара?	Voisitteko hankkia minulle/meille lääkäriin?	Войсіттэко ханккія мінуллэ/мэйллэ ляякярін?
Ці ёсць у атэлі лекар?	Onko hotellissa lääkäriä?	Онко хотэллісса ляякярія?

Неадкладна патэлефануйце лекару.	Soittakaa välittömästi lääkärille.	Сойттакаа вялітэмясті ляякяріллэ.
У якія гадзіны ідзе прыём?	Mitkä ovat vastaanottoajat?	Мітка оват вастааноттоайят?
Я дрэнна сябе адчуваю.	Tunnen itseni huonovointiseksi.	Туннэн ітсэні хуоновойнтісэксі.
Мяне ванітуе.	Minua oksettaa.	Мінуа оксэттаа.
У мяне...	Minulla on...	Мінулла он...
- баліць галава,	- päänsärkyä,	- паянсяркую,
- баліць спіна,	- selkäsärkyä,	- сэлкясаркую,
- баліць горла,	- kurkkukipua,	- курккукіпуа,
- астма,	- astama,	- астама,
- грып,	- flunssa,	- флунсса,
- тэмпература,	- kuumetta,	- куумэтта,
- насмарк,	- nuha,	- нуха,
- кашаль,	- yskä	- юскя,
- начныя сутаргі.	- yökramppeja,	- юёкрамппэя,
- дыарэя.	- ripuli.	- ріпулі.
Я прастудзіўся.	Olen vilustunut.	Олэн вілустунут.
Я хацеў бы, каб вы назначылі мне якія-небудзь лекі.	Haluaisin teidän määrävän jotakin lääkettä.	Халуайсін тэйдян мяярявян йотакін ляякэтты.
У мяне бяссонніца.	Minulla on unettomuus.	Мінулла он унэттомуус.
Я хацеў бы снатворнага.	Haluaisin unilääkettä.	Халуайсін уніляякэтты
Мне сняцца кашмары.	Näen painajaisunia.	Няэн пайнайяйсуніа.
Ці можаце назначыць мне...	Voisitteko määrätä...	Войсіттэко мяярятыя...
- лекі для супакаення,	- rauhoittavaa lääkettä,	- раўхойттаваа ляякэтты,
- лекі для прафілактыкі дэпрэсіі?	- masennusta ehkäisevää lääkettä?	- масэннуста эхкяйсэвя ляякэтты?

Колькі разоў у дзень мне прымаць гэта?	Montako kertaa päivässä minun on otettava sitä?	Монтако кэртаа пяй-вьяся мінун он отэттава сітя?
Калі прымаць гэтыя лекі?	Milloin minun on otettava tätä lääkettä?	Міллойн мінун он отэттава тятя ляякэття?
Да яды?	Ennen ruokaa?	Эннэн руокаа?
Пасля яды?	Ruoaan jälkeen?	Руоан йялкээн?
Іх трэба глытаць цалкам?	Onko ne nielaistava kokonaisina?	Онко нэ н'елайстава коконайсина?
Мне заплаціць зараз або вы прышлеце рахунак?	Maksanko nyt vai lähetätte laskun?	Максанко нют вай ляхэтяттэ ласкун?
Дзякуй за дапамогу, доктар.	Kiitos avustanne, tohtori.	Киітос авустаннэ, тохторі.

Зубны лекар ● *Hammaslääkäri*

Ці можаце вы парэкамендаваць добрага дантыста?	Voisitteko suositella hyvää hammaslääkäriä?	Войсіттэко суосітэлла хювяя хаммасляякярія?
У мяне баляць зубы.	Minulla on hammaski-pua.	Мінулла он хаммаскіпуа.
Баліць зуб...	Tätä hammasta särkee...	Тятя хаммаста сяркээ...
- уверсе,	- ylhäällä,	- юлхяялля,
- унізе,	- alhaalla,	- алхаалла,
- спераду.	- edessä.	- эдэсса.
Я не хачу выдаляць яго.	En halua, että se vedetään pois.	Эн халуа, эття сэ вэдэтяян пойс.
У мяне выпала пломба.	Hampaastani on pudonnut paikka.	Хампастані он пудоннут пайкка.
Вельмі баліць дзясна.	Ilen on hyvin kipeä.	Іэн он хвін кіпэя.

Лекар можа паставіць наступны дыягназ ● *Lääkäri voi tehdä seuraavan diagnoosin*

allergia	алергія
angiina	ангіна
appendisiitti	апендыцыт
flunssa	грып
haava	язва
infarkti	інфаркт
insultti/aivoinfarkti	інсульт
kasvain	пухліна
keuhkokatarri	бранхіт
keuhkokuume	запаленне лёгкіх
mahakatarri	гастрыт
murtuma	пералом
paise	нарыў
palovamma	апёк
punatauti	дызентэрыя
ripuli	дыярэя
ruokamyrkytys	харчовае атручванне
sijoiltaanmeno	вывіх
sydänkohtaus	сардэчны прыступ
tulehdus	запаленне
vesirokko	вятранка
vilustuminen	прастуда

Тэматычны слоўнік ● **Aihesanasto**

Агульнае ● *Yleistä*

абанянне	hajuaisti	хайюайсті
аналіз	analyysi	аналююсі

операцыя	leikkaus	лейккаус
боль	kipu/särky	кіпу/сяркю
бальніца	sairaala	сайраала
вакцына	rokote	рокотэ
востры/неадкладны	akuutti	акуутті
група крыві	veriryhmä	вэрырюхмя
доктар	tohtori/lääkäri	тохторі/ляякярі
дыета	dieetti	діээтті
жывы	elävä	элявя
захворванне	tauti/sairaus	таўті/сайраус
- інфекцыйнае	- tarttuva tauti	- тарттува таўті
- хранічнае	- krooninen tauti	- кроонінэн таўті
здараўе	terveys	тэрвэюс
зрок	näkö	някё
зубная клініка	hammashoitola	хаммасхойтола
імунітэт	vastustuskyky	вастустускюкю
інфекцыя	infektio	інфектіо
ін'екцыя	ruiske	руйскэ
кансультацыя	neuvola	нэўвола
кывацаёк	verenvuoto	вэрэнвуото
лекар	lääkäri/tohtori	ляякярі/тохторі
лячэнне	hoito	хойто
мёртвы	kuollut	куоллут
наркотык	huume	хуумэ
пералом	murtuma	муртума
прывіўка	rokotus	рокотус
прыступ	kohtaus	кохтаус
пульс	pulssi/syke	пульсі/сюкэ
слых	kuulo	кууло

сон	uni	уні
тэрмометр	kuumemittari	куўмэміттары
тулава	keho	кэхо
хвароба	sairaus/tauti	сайраус/таўті
хварэць	sairastaa	сайрастаа
хворы	sairas	сайрас
хранічны	krooninen	кроонінэн
цела	ruumis	рууміс
цяжарнасць	raskaus	раскаус
эпідэмія	epidemia	эпідэмія

Лекары • Lääkärit

акуліст	silmälääkäri	сілмалаякярі
акушэрка	kätilö	кятілё
гінеколаг	gynekologi	гюнекологі
дантыст/стаматолаг	hammaslääkäri	хаммаслякярі
дэрматолаг	ihontautilääkäri	іхонтаўтілякярі
неўрапатолаг	hermotautilääkäri	хэрмотаўтілякярі
педыятр	lastenlääkäri	ластэнлякярі
тэрапеўт	yleislääkäri	юлейслякярі

Сімптомы • Oireet

атручванне	myrkytys	мюркютюс
боль	kipu/särky	кіпу/сяркю
- востры	- viiltäväkipu	- віілтвякіпу
- у горле	- kurkkukipu	- курккукіпу
- у грудзях	- rintakipu	- рінтакіпу
- у жываце	- maha/vatsakipu	- маха/ватсакіпу

- у спіне	- selkäkipu	- сэлкякіпу
- у суставах	- nivelkipu	- нівэлкіпу
кашаль	yskä	юскя
- сухі	- kuiva	- куйва
- мокры	- limainen	- лімайнэн
насмарк	nuha	нуха
слабасць	heikkous	хэйккоус
тэмпература	kuume	куумэ
- высокая	- korkea kuume	- коркэа куумэ
ціск	veripaine	вэріпайнэ
- павышаны	- korkea veripaine	- коркэа веріпайнэ
- паніжаны	- alhainen veripaine	- алхайнэн вэріпайнэ

У Фінляндыі больш 900 аптэк і так званых аптэчных пунктаў. Усяго ў аптэках прадаецца 4000 розных лекаў. Прычым каля 3000 адпускаюцца толькі па рэцэптах фінскіх лекараў. Разам з надпісам «APTEEKKI» над памяшканнем заўсёды пазначаны сімвал: зялёны крыж з лекарскай чашай на ім. Супрацоўнікі не даюць кансультацый тыпу «што лепей ад галавы, а што — ад жывата». Ідучы ў аптэку, вы павінны дакладна ведаць, якія лекі вам патрэбны. Доступ да лекаў, якія адпускаюцца без рэцэпта, свабодны. Усе лекі раскладзеныя па паліцах. Дзяжурны ў зале работнік пакажа вам патрэбную. На паліцах маюцца інфармацыйныя надпісы, якія паведамляюць аб тым, якія лекі там знаходзяцца. Каб атрымаць лекі ў рэцэптурным аддзеле (**Reseptiosasto**), трэба ўзяць нумар з прыбора, на якім ёсць надпіс «**Vuoronumero**» — нумар чаргі. Аднак у Фінляндыі беларускія рэцэпты не прымаюцца. Таму лепей за ўсё, адпраўляючыся ў паездку па Фінляндыі, узяць патрэбныя лекі з сабой разам з рэцэптамі, таму што на мяжы могуць пацікавіцца, што за таблеткі ў вас. Лекі ў парашках і ампулах лепш не браць нават калі на іх ёсць адпаведны рэцэпт: могуць адбыцца непаразуменні на мяжы.

Інфармацыйныя надпісы ў аптэцы • Tiedotuskirjoituksia apteekissa

Надпісы на паліцах даносяць інфармацыю, часта называючы не лекі, а орган, для лячэння якога яны ўжываюцца, або для чаго ўжываюцца тыя ці іншыя лекі.

Allergia	Алергія
Apua arkeen	Тавары штодзённай дапамогі
Flunssa	Прастуда
Hygienia	Гігіена

Ihon hoito	Догляд за скурай
Intiimi	Тавары інтымнага ўжытку
Irti tupakasta	Тавары, якія пазбаўляюць ад тытунёвай залежнасці
Jalkojen ja käsien hoito	Догляд за нагамі і рукамі
Kalaöljyt ja hivenaineet	Рыбныя тлушчы і адпаведныя тавары
Korvat	Вушы
Lapset	Дзеці
Lääkevoiteet	Гаючыя крэмы
Monivitamiinit	Полівітаміны
Silmät	Вочы
Suu	Рот
Suun hoito	Догляд за ротавай поласцю
Sydän	Сэрца
Vatsa	Жывот

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Дзе тут бліжэйшая аптэка?	Missä on lähin apteekki?	Місся он ляхін аптээккі?
Ці прыдатны тут мой рэцэпт?	Käykö täällä reseptini?	Кяўкё таялля рэсэптіні?
Мне трэба...	Minä tarvitsen...	Міня тарвітсэн...
- лекі ад прастуды,	- flunssalääkettä,	- флунссалаякэття,
- аспірын,	- aspiriinia,	- аспіріініа,
- болесуцяшальнае,	- kipulääkettä,	- кіпуляякэття,
- кроплі для вачэй,	- silmätippoja,	- сілмятіппоя,
- кроплі ад насмарку.	- nuhalääkettä.	- нухалаяякэття.
Калі прымаць гэтыя лекі?	Milloin minun on otettava tätä lääkettä?	Міллойн мінун он отэт-тава тятя ляякэття?
Да яды?	Ennen ruokaa?	Эннэн руокаа?

Пасля яды?

Ruoan jälkeen?

Руоан йялкээн?

Колькі разоў на дзень?

Montako kertaa päivässä?

Монтако кэртаа пай-
вяся?

Колькі таблетак за адзін раз?

Montako tablettia keralla?

Монтако таблеттіа кэралла?

Колькі каштуюць гэты лекі?

Paljonko maksaa tämä lääke?

Пал'ёнко максаа тямя ляякэ?

Словы і фразы • Sanoja ja lauseita

Каторая гадзіна?	Paljonko kello on?	Пал'ёнко келло он?
Якое сёння чысло?	Monesko päivä tänään on?	Монэско пяйвя тянян он?
Калі ён/яна прыйдзе?	Koska hän tulee?	Коска хян тулээ?
Калі адыходзіць аўтобус?	Milloin bussi lähtee?	Міллойн бусси ляхтээ?
Калі пачынаецца канцэрт?	Koska konsertti alkaa?	Коска консэртти алкаа?
Колькі часу ён доўжыцца?	Kuinka kauan se kestää?	Куйнка каўан сэ кэстяя?
Давай сустрэнемся сёння апоўдні.	Tavataan tänään keskipäivällä.	Таватаан тянян кэскіпяйвялля.
Я заняты з 12 да 13.	Olen varattu kahdesta toista kolmeentoista.	Олэн варатту кахдэста тойста колмээнтайста.

Тэматычны слоўнік • Aihesanasto

Час сутак • Vuorokaudenajat

дзень	päivä	пяйвя
суткі	vuorokausi	вуурокаўсі
ранак, з 6 да 9	aamu, klo 6–9	ааму
першая палова дня, з 9 да 12	aamupäivä, klo 9–12	аамупяйвя
поўдзень	keskipäivä	кэскіпяйвя
адвечорак, з 14 да 17	iltapäivä, klo 14–17	ілтапяйвя

вечар	ilta	ілта
ноч	yö	юё
досвітак, з 3 да 6	aamuyö, klo 3–6	аамуюё

Дні тыдня • Viikon päivät

Пасля фінскіх назваў у дужках даюцца скарачэнні, якія заўсёды шырока ўжываюцца.

панядзелак	maanantai (ma)	маанантай
аўторак	tiistai (ti)	тіістай
серада	keskiviikko (ke)	кэсківіікко
чацвер	torstai (to)	торстай
пятніца	perjantai (pe)	пэр'янтай
субота	lauantai (la)	лаўантай
нядзеля	sunnuntai (su)	суннунтай
пачатак тыдня	alkuviikko	алкувіікко
канец тыдня/вікэнд	viikonloppu	вііконлоппу
будны дзень	arkipäivä	аркіпяйвя
выхадны/святочны дзень	pyhäpäivä	пюхяпяйвя

Месяцы і поры года • Kuukaudet ja vuodenaajat

студзень	tammikuu	таммікуу
люты	helmikuu	хэлмікуу
сакавік	maaliskuu	мааліскуу
красавік	huhtikuu	хухтікуу
май/травень	toukokuu	тоўкокуу
чэрвень	kesäkuu	кэсякуу
ліпень	heinäkuu	хэйнякуу

жнівень	elokuu	элокуу
верасень	syyskuu	сююскуу
кастрычнік	lokakuu	локакуу
лістапад	marraskuu	марраскуу
снежань	joulukuu	йоўлукуу
вясна	kevät	кэвят
лета	kesä	кэся
восень	syksy	сюксю
зіма	talvi	талві

Другія выразы аб часе • Muut ajanilmoituksia

будным днём	arkipäivänä	аркіпайвяня
гадзіна	tunti	тунті
заўтра	huomenna	хуомэнна
кожны дзень	joka päivä	ёка пайвя
летась/у мінулым годзе	viime vuonna	віімэ вуонна
на гэтым тыдні	tällä viikolla	тялля вііколла
на мінулым тыдні	viime viikolla	віімэ вііколла
на наступным тыдні	ensi viikolla	энсі вііколла
неадкладна/зараз жа	heti	хэці
пазаўчора	toissapäivänä	тойссапайвяня
паслязаўтра	ylihuomenna	юліхуомэнна
праз гадзіну	tunnin kuluttua	туннін кулуттуа
увесну/вясной	keväällä	кевяялля
увосень/восенню	syksyllä	сюксюлля
узімку/зімой	talvella	талвэлла
улетку/летам	kesällä	кэсялля
часам/час ад часу	jokus	ёскус
штодзённа/штодзень	päivittäin	пайвіттйян

ТУРЫСТЫЧНЫ ДАВЕДНІК • МАТКАОРАС

ДАЧКА БАЛТЫЙСКАГА МОРА

ITÄMEREN TYTÄR

Так фіны называюць сваю сталіцу. Хельсінкі — невялікая сталіца невялікай дзяржавы Фінляндыя, якая знаходзіцца на ўскрайку Еўропы, аднак не на задворках сусветнай палітыкі і культуры. На першае студзеня 2017 года плошча Хельсінкі складала 715,48 км². З іх суша займае 214,21 км², а затокі Балтыйскага мора, вакол якіх размяшчаецца горад, — 500,36 км². Унутраныя вадаёмы займаюць 0,91 км². Зялёныя пасадкі ў Хельсінкі займаюць каля 8500 гектараў. Гэта як прыродны лес, так і спецыяльна насаджаныя паркі. У горадзе 52 прыродаахоўныя зоны, на якіх строга забаронена будоўля і прамысловая дзейнасць. Прычым закон не дапускае ніякіх выключэнняў. Нават у самым цэнтры горада можна ўбачыць вавёрку, не кажучы ўжо аб розных птушках.

Цяпер у горадзе налічваецца каля 650 тысяч жыхароў. А ўзрасла гэтая «Дачка Балтыйскага мора» з маленькага паселішча каля вадаспада Гельсінгфорс (Helsingfors) у вусці ракі Ванты (Vantajoki), заснаванага па ўказе шведскага караля-рэфарматара Густава Вазы 12 чэрвеня 1550 года. Ад таго і пайшла шведская назва, якая ў фінскім вымаўленні ператварылася ў Хельсінкі. Кароль думаў пабудаваць новы горад, каб перабіць ганзейскі і рускі гандаль праз Рэвель, Рыгу і Дэрпт. Таму ў новае паселішча перасялялі купцоў з Порваа, Раўмы, Таммісаары ды Улвілы. Першапачаткова ў новым горадзе набралася каля 500 чалавек, улічваючы мужчын, жанчын і дзяцей. Аднак месца было выбрана няўдала: бухта адкрытая і мелкаводная. Гандаль ледзь ліпеў, людзі ехалі неахвотна, і праз пару гадоў наваўленныя хельсінцы атрымалі дазвол вярнуцца ў свае гарады. Жыццё ў маленькім Гельсінгфорсе ледзь цеплілася, і ў 1640 годзе каралева Хрысціна вырашыла перанесці горад з вусця Ванты на мыс пад назвай Віронніемі. Перанос сталіцы ажыццявіў выдатны дзяржаўны дзеяч і тагачасны генерал-губернатар Пэр Брагэ (Per Brahe). На тым месцы

і цяпер знаходзіцца цэнтр і Паўднёвы порт Хельсінкі. Новае месца было надвычай удалым: закрытая глыбокая бухта з добрымі для пагрузкі-разгрузкі берагамі. Аднак і там жыццё не вельмі ажывілася. Горад не адзін раз спусташалі эпідэміі чумы, ушчэнт вынішчалі пажары і шматлікія руска-шведскія войны так, што ў жывых заставалася 300–400 чалавек. Сапраўднае развіццё пачалося — калі ў 1748 годзе пад кіраўніцтвам графа Аўгустына Эрэнсварда (Augustin Ehrensvärd) шведы сталі будаваць марскую крэпасць Свеабарг (Суомэнлінна). Крэпасць і Паўднёвы порт сталі базай для шведскага каралеўскага флоту. Паступова горад ператвараўся ў сапраўдны гандлёвы цэнтр краіны. Але сталіцай Фінляндыі заставаўся горад Турку (у той час Åbo).

Пасля чарговай руска-шведскай вайны 1808–1809 гадоў уся Фінляндыя ўвайшла ў склад Расійскай імперыі. А ў 1812 годзе па ўказе Аляксандра I сталіца з Турку перанеслі ў Хельсінкі, таму што там былі больш зручныя стаянкі для рускага флоту, горад знаходзіўся бліжэй да Санкт-Пецярбурга і далей ад былой метраполіі — Стакгольма. У той час насельніцтва Хельсінкі было каля пяці тысяч чалавек. Аднак з тым пачалося і бурнае развіццё новай сталіцы аўтаномнага Вялікага княства Фінляндскага, чым вялікім князем быў расійскі імператар. А ў 1827 годзе пасля пажару, калі ў Турку практычна не засталася ніводнага будынка, у Хельсінкі перамясцілі і Обускую Акадэмію (Åbo Akademi) і перайменавалі ў Імператарскі Аляксандраўскі ўніверсітэт. Рускія імператары надавалі вялікую ўвагу Фінляндыі таму, што гэта быў заходні фарпост імперыі. Маленькі горад імкліва ператвараўся ў сапраўдны культурны і эканамічны цэнтр Фінляндыі. Забудову гарадскога цэнтра праводзілі архітэктары Й. А. Эрэнстрём і К. Л. Энгель. Архітэктурнае афармленне Сенацкай плошчы Хельсінкі зроблена ў стылі рускага ампіру і напамінае пабудовы Пецярбурга.

Часам пытаюцца, чым адрозніваўся статус Фінляндыі, калі яна была Вялікім герцагствам Фінляндскім у складзе Швецыі, ад становішча Вялікага княства Фінляндскага ў складзе Расійскай імперыі. У складзе Швецыі Фінляндыя была ўсяго толькі адной з правінцый Шведскага каралеўства. А Вялікае княства Фінляндскае было аўтаномнай адзінкай у Расійскай імперыі са сваімі ўласнымі, адрознымі ад імперскіх, законамі, са сваімі паліцыяй, поштай і грашыма. За тое і стаяць помнікі расійскім імператарам у Порваа, Турку і Хельсінкі. І дагэтуль не перайменаваныя вуліцы, якія но-

сяць імёны расійскіх прынцэс ды імператара Аляксандра I. З 1917 года Хельсінкі — сталіца незалежнай Фінляндыі.

Цяпер гэта сусветнаславуты культурны цэнтр, дзе кожны год праводзіцца мноства розных музычных фестываляў, выстаў і тэатральных конкурсаў. Горад густа «населены» музеямі: іх у Хельсінкі больш за 80, і яны размешчаны ў розных канцах фінскай сталіцы.

Каб бестурботна паспець у розныя часткі горада і наведаць адпаведныя мерапрыемствы ды музеі, лепей за ўсё набыць картку Хельсінкі — Helsinki Card. Гэтая картка бывае на 24 гадзіны, на 48 гадзін і на 72 гадзіны. Кошт яе складае адпаведна 46 еўра — на суткі, 56 еўра — на двое сутак, 66 еўра — на трое сутак. Дзецям да 16 гадоў робіцца зніжка на 50 %.

Картка на горад і рэгіён Хельсінкі каштуе даражэй: 50, 62, 72 еўра адпаведна. Яна дае права карыстацца транспартам і музеямі як у Хельсінкі, так і ў гарадах Вантаа, Каўніайнэн і Эспа. Дзіцячая зніжка — 50 %.

Найперш — гэта білет на ўсе віды грамадскага траспарту без абмежавання колькасці паездак. (Гарадскі разавы білет, калі яго набываць у аўтобусе, метро ці ў электрычцы, каштуе 3,20 еўра і дзейнічае толькі адну гадзіну.)

Па картцы Хельсінкі — Helsinki Card — можна зрабіць двухразовую экскурсійную паездку па горадзе на двухпаварховым аўтобусе з аўдыякаментарамі, наведаць музеі на выспах у марской крэпасці Суомэнлінна, заапарк на выспе Коркэасаары, музей мастацтваў Атэнеўм, Нацыянальны музей, Музей драўлянай архітэктуры пад адкрытым небам на выспе Сеўрассары, Ваенны музей, дом-музей Манергейма — усяго каля сарака турыстычных аб'ектаў фінскай сталіцы. Да карткі дадаецца праспект на пяці мовах, у якім падрабязна апісваецца, што можна наведаць бясплатна, а што — са значнай зніжкай.

Картку можна набыць у турыстычным бюро Хельсінкі, якое знаходзіцца ў цэнтры горада па адрасе Pohjoisesplanadi 19, у кіёску на Kauppatori (Рыначная плошча), на восьмым паверсе супермаркета «Stockmann». Картка прадаецца таксама ў атэлях «Hilton», «Holiday Inn», «Sokos», «Scandic», «Cumulus», «Best Western», а таксама ў хостэлах «Eurohoste» і «Diana Park». Рэгіянальная картка прадаецца ў аэравакзале Хельсінкі–Вантаа і ў кіёску на Рыначнай плошчы.

Напрыклад, маючы Helsinki Card не давядзецца плаціць указаня сумы за:

Музеі крэпасці Суоменлінна	€ 37.00
Экскурсію на аўтобусе «Panorama Sightseeing»	€ 32.00
Марскую экскурсію «Kaunis Kanavareitti-risteily»	€ 25.00
Кола агляду	€ 12.00
Акіянарыум «Sealife»	€ 16.50
Экскурсію на аўтобусе «Hop On Hop Off»	€ 28.00
Мастацкі музей «Ateneum»	€ 15.00
Мастацкі музей «Amos Anderson»	€ 14.00
Музей сучаснага мастацтва «Kiasma»	€ 12.00

Такім чынам, без Helsinki Card выдаткі складуць 184 еўра, плюс пла-та за праезд на гарадскім транспарце і на пароме да Суоменлінны (www.helsinkicard.fi)

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Агляд адметнасцей у Хельсінкі лепей за ўсё пачынаць з **Сенацкай плошчы (Senaatintori)**. Там стаяць будынкi Дзяржаўнай Рады — так называецца ўрад Фінляндыі — і Хельсінскага ўніверсітэта ў стылі рускі ампір XIX стагоддзя. Забудову праводзіў архітэктар Карл Людвіг Энгель. Па яго-наму праекту пабудаваны і **кафедральны сабор** евангелічна-лютэранскай царквы Фінляндыі. Беласнежны гмах царквы стаіць на высокай гары над плошчай. Раней сабор называўся Мікалаеўскім у гонар імператара Мікалая I, але потым яго сталі называць **Вялікая царква (SuurkirKKo)**. Храм асвяцілі 15 лютага 1852 года.

Звонку сабор па перыметру упрыгожваюць статуі 12 апосталаў, а знутры — скульптурныя выявы Мартына Лютэра, Піліпа Меланхтона і Мікаэля Агрыкалы.

Па святочных днях там праводзяцца экуменічныя богаслужэнні ў прысутнасці прэзідэнта, членаў урада ды іерархаў хрысціянскіх канфесій Фінляндыі. (вул. Unioninkatu 29; www.helsinginkirkot.fi)

Потым, абмінаючы помнік Аляксандру II, які стаіць пасярод Сенацкай плошчы, прайсці па вузенькай вуліцы Sofiankatu, якая збераглася са старых часоў у сваім першапачатковым выглядзе, нават з водаразборнай калонкай, і выйсці на **Рыначную плошчу (Kauppatori)**.

На плошчы да нашых дзён працуе гарадскі рынак. Над ім высіцца сямімятровая стэла, пастаўленая ў гонар жонкі Мікалая I, імператрыцы Аляксандры Фёдараўны, якая ў 1833 годзе наведала хельсінскі рынак, аб чым гаворыць надпіс па-латыні і па-фінску. Помнік вячае пазалочаны шар з двухгаловым арлом.

З плошчы адкрываецца чароўная карціна Паўднёвага порта. Улетку там бясконца прыходзяць і адыходзяць экскурсійныя караблікі, кожныя 15 хвілін ідуць паромы на Суомэнлінну. Велічна высіцца гіганцкія чырвона-белыя паромы фірмы «Viking Line» і бела-сінія — фірмы «Silja Line», якія штодзённа а палове шостай адыходзяць на Стакгольм.

Там жа стаіць статуя хельсінскай марской німфы **Хавіс Аманда (Havis Amanda)** работы скульптара Вілле Валгрэна. Кожны год напярэдадні 1 мая выпускнікі ўсіх хельсінскіх ліцэяў — у другіх перакладах гімназій — запружваюць плошчу і назіраюць, як два студэнты надзяваюць на галаву бронзавай дзяўчыны белую студэнцкую шапачку. А па завяршэнні дзеяння яны і самі пакрываюць галовы белымі шапкамі. З таго моманту яны ўжо пераходзяць у студэнцкае саслоўе, незалежна ад таго, будуць яны вучыцца далей у ВНУ ці не. З паўночнага боку Рыначнай плошчы праходзіць вуліца Паўночная эспланада (Pohjoisesplanadi), уздоўж якой, якраз насупраць Стэлы імператрыцы, знаходзяцца будынак шведскага пасольства, побач з ім з аднаго боку — Прэзідэнцкі палац, а з другога — мэрыя Хельсінкі. У холе мэрыі працуе выставачная зала «Virka-galleria», наведвальнікі могуць карыстацца бясплатнымі камп'ютарамі і Wi-Fi. (вул. Pohjoisesplanadi 11–13/Sofiankatu1; www.virka.fi)

Непадалёку, на высокай скале бачны велічны будынак з чырвонай цэглы — кафедральны **Успенскі сабор** праваслаўнай канфесіі Канстанцінопальскага патрыярхату. Службы там вядуцца на фінскай мове. Сабор адчынены для турыстаў і вернікаў з аўторка па пятніцу з 9:30 да 18:00, па суботах — з 10:00 да 15:00, па нядзелях — з 12:00 да 15:00. Сабор пабудаваны па праекце архітэктара А. М. Гарнастаева, будаўнічыя работы цягнуліся з 1862 года па 1868 год, калі храм быў асвечаны. (вул. Kanavakatu1: www.hos.fi)

Побач з лютэранскім кафедральным саборам на вуліцы Уніонінкату знаходзіцца царква **Святой Тройцы** праваслаўнага архібіскупства Фінляндыі, прыход якой адносіцца да Канстанцінопальскага патрыярхату. Службы там вядуцца на царкоўнаславянскай мове. Невялікі храм быў спланаваны і пабудаваны пад наглядам Карла Людвіга Энгеля. Асвечаны ў 1827 годзе. Гэта самы стары праваслаўны храм Фінляндыі. (вул. Unioninkatu 31)

I, напэўна, самая цікавая царква ў Хельсінкі — гэта **Скальная царква (Temppeliaukionkirkko)**. Храм пабудаваны па праекце фінскіх архітэктараў Ціма і Туома Суомалайнаенаў (Timo і Tuomo Suomalainen) у 1969 годзе. Скалу, што даволі высокая ўздымалася сярод горада, проста ўзарвалі і накрылі купалам, прашытым медным дротам. Глыбока ўтоплены ў скалу, ён напамінае лятучую талерку. Знутры здаецца, што вышыня храма незвычайна вялікая, але гэта не зусім так: усяго 12 метраў. Эфект дасягаецца тым, што паміж сценамі і купалам знаходзіцца 180 вокнаў. Ад таго ўнутры шмат святла. Натуральны неапрацаваны чырвоны, сіняваты і шэры граніт сцен дае выдатную акустыку. Царкоўны арган майстра Вейка Армаса Віртанена (Veikko Armas Virtanen) мае 43 рэгістравыя трубы. Штодзённа праводзяцца службы на фінскай і англійскай мовах (у 10:00 і 14:00). Часта выступаюць прафесійныя і самадзейныя ансамблі, адбываюцца канцэрты класічнай і арганнай музыкі. Таму царква **Temppeliaukionkirkko** карыстаецца вялікай папулярнасцю як сярод жыхароў Хельсінкі, так і сярод турыстаў. Адчынена: панядзелак, серада — з 10:00 да 17:00 гадзін; аўторак — 10:00–12:45 і 14:15–17:00; чацвер, пятніца — з 10:00 да 20:00 гадзін; субота — з 10:00 да 18:00 гадзін; нядзеля — 11:45–13:45 і 15:30–18:00. Уваход за плату ў 3 еўра. Бясплатны ўваход для прыхажан Тёёлё, непаўналетніх да 18 гадоў і па картцы Helsinki Card (вул. Lutherinkatu 3).

У сярэдзіне горада, каля гадлёвага цэнтра «Кампіі» стаіць незвычайны круглы будынак жоўтага колеру. Гэта **капліца Кампіі (Kampin kappeli)**, якую іначай называюць капліцай цішыні. Там не адбываюцца богаслужэнні і царкоўныя абрады. Капліца пабудавана менавіта для таго, каб чалавек мог зайсці ўнутр і правесці некаторы час ў цішыні і спакоі, пры жаданні ўзяць у рукі Біблію і забыцца на мітусню штодзённага жыцця. Вышыня галоўнай залы — 11,5 м. Увесь будынак зроблены толькі з драўніны розных парод: сцены абшытыя чорнай вольхай, фасады зроблены з гнутых

пад рознымі вугламі яловых рэек, простая мэбля — з масіўных ясеневых дошак. Адчынена у буднія дні з 8:00 да 20:00, у выхадныя — з 10:00 да 18:00. (Simonkatu 7, facebook.com/kampinkappeli)

Аб нацыянальнай і моўнай палітыцы Фінляндыі можна меркаваць па тым, што больш за 90 % фінаў і каля 6 % шведаў маюць свае школы і тэатры. Белы будынак **Шведскага тэатра (Svenska teatern)** знаходзіцца паміж вуліцамі Паўночная эспланада і Паўднёвая эспланада (Eteläesplanadi), зачынаючы бульвар Эспланада, дзе можна ўбачыць помнікі славутым паэтам Фінляндыі Эйна Лейна, Йоганесу Рунебергу і героям казак Захарыуса Тапеліуса. Сучасны будынак тэатра спраектаваны расійскім архітэктарам Мікалаем Бенуа. (Pohjoisesplanadi 2; www.svenskateatern.fi (сайт на шведскай ды фінскай мовах).)

Будынак Нацыянальнага фінскага тэатра знаходзіцца ў цэнтры Хельсінкі і зачынае прывакзальную плошчу. Тэатр спраектаваны фінскім архітэктарам Онні Тар'яннэ (Onni Tarjanne) у стылі нацыянальнага рамантызму і падобны да казачнага замка сярод сучаснага горада. (Läntinen Teatterikuja 1; www.kansallisteatteri.fi (сайт на фінскай і англійскай мовах).)

У стылі нацыянальнага рамантызму выкананы і будынак **Нацыянальнага музея Фінляндыі (Kansallismuseo)**: высокая вежа з вострым шпілем ды вузкімі вокнамі-байніцамі. Музей знаходзіцца непадалёку ад парламента на галоўнай вуліцы горада — праспекце Манергейма. Конкурс на стварэнне музея праводзіўся ў 1905 годзе. Яго выйгралі тры фінскія архітэктары: Гезелліус, Саарынен і Ліндгрэн. Будаўніцтва закончылася ў 1910 годзе, і яшчэ шэсць гадоў працягвалася стварэнне экспазіцыі музея. Для публікі дзверы музея адчыніліся ў 1916 годзе. Складзеныя фэа ўпрыгожаны фрэскамі славутага фінскага мастака Акселя Гален-Калелы на калевальскія сюжэты. Экспазіцыя музея прадстаўляе ўсю гісторыю Фінляндыі ад каменных сякераў да высокатэхналагічных тавараў «Нокіі» ды іншых фінскіх фірмаў. З дзецьмі будзе цікава наведаць інтэрактыўную майстэрню «Вінтці», дзе яны могуць змалоць зерне, пасядзець на кані або зрабіць драўляны зруб. З аўторка па нядзелю музей адчынены з 11:00 да 18:00 гадзін, у панядзелак — зачынены. Уваход: дарослыя 10 еўра, дзеці да 18 гадоў і па Helsinki Card — бясплатна. Свабодны ўваход кожную пятніцу з 16:00 да 18:00 гадзін. (Mannerheimintie 34; www.kansallismuseo.fi/fi/kansallismuseo (сайт на фінскай, шведскай і англійскай мовах).)

Дзяржаўны мастацкі музей Фінляндыі (Valtion taidemuseo) уяўляе сабой комплекс трох мастацкіх музеяў. Найперш — гэта **Атэнеум (Atheneum)**, які валодае самай вялікай у Фінляндыі калекцыяй твораў мастацтва, якая налічвае больш за 20 тысяч экспанатаў: карцін, скульптур, графікі і малюнкаў з сярэдзіны XVIII і да сярэдзіны XX стагоддзяў. Знаходзіцца ў самым цэнтры горада насупраць прывакзальнай плошчы. (Kaivokatu 2; <http://www.ateneum.fi> (сайт на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах).)

Музей сучаснага мастацтва К'ясма (Nykytaiteen museo Kiasma) знаходзіцца ў цэнтры горада непадалёку ад помніка маршалу Манергейму. Фонды музея налічваюць больш 5000 прадметаў сучаснага мастацтва. (Mannerheiminaukio 2; <http://www.kiasma.fi/> (сайт на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах).)

Мастацкі музей Сінебрухава (Sinebrychoffin taidemuseo) — адзіны ў Фінляндыі музей, у чые калекцыі ўваходзяць творы толькі старых еўрапейскіх мастакоў XIV–XIX стагоддзяў. (Bulevardi 40; <http://www.sinebrychoffintaidemuseo.fi/> (сайт на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах).)

Ва ўсе тры галерэі бясплатны ўваход па картцы Helsinki Card.

На паўночна-заходнім ускрайку Хельсінкі знаходзіцца выспа-музей **Сэўрасаары (Seurasaari)**. Гэта музей драўлянай архітэктуры пад адкрытым небам. Там знаходзяцца тыповыя сялянскія дамы, падвор'і заможных людзей, паштовыя станцыі, кузні, стайні, ветракі і г. д. Самы стары будынак на востраве — царква з прыходу Каруна пабудовы 1686 года. Уся экспазіцыя знаходзіцца ў лесапарку. Там жыве безліч амаль ручных вавёрак, таму трэба запасацца кормам для гэтых цікаўных і бяскрыўдных звяркоў. Выспу з мацерыком звязвае прыгожы белы масток, пад якім плаваюць лебедзі. Ездзіць па выспе на аўтамабілях і веласіпедах забаронена. Дабрацца можна на аўтобусе № 24, які ідзе ад прыпынку Эраттая (Errottaja) у цэнтры горада або на трамваі № 4 да канца ў кірунку Мунккініемі (Munkkiniemi). На выспе апрача асобных пікнікоў у адмыслова абсталяваных месцах праводзіцца шмат розных грамадскіх мерапрыемстваў. Самае папулярнае з іх — Купалле, калі святкаваць яго з'язджаюцца тысячы людзей. (<http://www.kansallismuseo.fi/en/seurasaari-openairmuseum> (сайт на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах))

Восем невялікіх выспаў пільна сцерагуць уваход ва ўтульную бухту Паўднёвага порта. Шведы ацанілі гэта, і ў 1748–1772 гадах пад кіраўніцтвам графа Эрэнсварда была пабудавана марская крэпасць Свеабарг (Sveaborg), што значыць Шведская крэпасць. Аднак нельга сказаць, што яна пакрыла сябе вялікай баявой славай. Двойчы яна практычна без бою здавалася рускім войскам. А ў 1809 годзе там канчаткова стаў рускі гарнізон. Аднак называць крэпасць рускай не сталі, а пакінулі шведскае найменне. Фіны ж, калі атрымалі незалежнасць, перайменавалі яе ў Фінскую крэпасць — **Суоменлінна (Suomenlinna)**. Цяпер яна абвешчана помнікам сусветнай культурнай спадчыны і ператворана ў музейны комплекс. Ад Рыначнай плошчы туды кожныя 15 хвілін адыходзіць невялікі паром. Падарожжа займае 15–20 хвілін. На выспах можна правесці некалькі гадзін, а то і цэлы дзень, што часта робяць як хельсінцы, так і турысты. Там працуюць 6 музеяў: нахштальт музея «Суоменлінна», музей каменданта Эрэнсваода, Мытны музей, Ваенны музей і музей у падводнай лодцы «Весікка» (Vesikko), а тасаму нечакана мірны ў ваеннай крэпасці Музей цацак. Над востравам Ісо-Мустасаары ўзвышаецца высокая вежа царквы, якая адначасова служыць і маяком. Спачатку гэта была гарнізонная праваслаўная царква, потым яе ператварылі ў лютэранскую. Царква стаіць на пагорку, акружаная агароджай з таўшчэзных якарных ланцугоў, а замест слупоў стаяць старажытныя літыя гарматы. Можна паблукаць па змрочных казематах у таўшчэзных каменных сценах, пабываць на берагавой батарэі, дзе стаяць магутныя гарматы і зберагліся артылерыйскія дворыкі, наведаць кафэ і рэстараны, а то проста размясціцца на траве і ўчыніць свой уласны пікнік.

Падрабязней на сайце крэпасці-музея www.suomenlinna.fi (сайт працуе на фінскай, шведскай, англійскай, рускай, французкай, іспанскай, японскай і кітайскай мовах).

Імя **Карла Густава Эміля Манергейма** непарыўна звязана з незалежнасцю Фінляндыі. Таму фіны збераглі дом, дзе з 1924 па 1951 гады жыў адзіны фінскі маршал і прэзідэнт краіны 1944–1946 гадоў. Свайго ўласнага жылля Манергейм ніколі не набываў, таму гэты дом падараваў яму горад Хельсінкі ў знак прызнання заслуг барона ў барацьбе за самастойнасць Фінляндыі. Цяпер там знаходзіцца музей Манергейма. Ён адчынены па пятніцах, суботах і нядзелях з 11:00 да 16:00 гадзін. Дарослым уваход

12 еўра, дзецям да 12 гадоў — бясплатна, пенсіянерам і студэнтам — 10 еўра; па Helsinki Card — бясплатна. (Kallioliinnantie 14; <http://www.mannerheim-museo.fi/> (сайт на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах).)

Больш падрабязную інфармацыю аб музеях ды іншых турыстычных аб'ектах Хельсінкі можна атрымаць у турыстычным бюро па адрасе Pohjoisesplanadi 19, на сайтах <http://www.visithelsinki.fi> ды www.visitfinland.com (працуюць на некалькіх мовах).

Рэстараны • Ravintoloita

Па-фінску практычна кожная ўстанова харчавання носіць адну назву: ravintola. Равінтолай можа быць і самая непатрабавальная піўнуха, і самы шыкоўны рэстаран.

У Хельсінкі маецца больш за 500 рэстаранаў на любы густ і кашалёк. Гэта рэстараны фінскай кухні, рыбных страў, нацыянальныя рэстараны — калі падыходзіць геаграфічна — ад японскіх да іспанскіх. Даволі дарагія — гэта скандынаўскія, рускія і французскія.

У пераважнай большасці хельсінскіх рэстаранаў маецца адмысловае вегетарыянскае меню, а таксама стравы без глютэна і лактозы.

«**Kappeli**» — рэстаран у парку Эспланада непадалёку ад Хавіс Аманды і Рыначнай плошчы, існуе з 1867 года. Улетку, седзячы за вулічнымі столікамі, можна слухаць як прафесійных, так і самадзейных музыкаў, што выступаюць на летняй эстрадзе насупраць. Адметная рыса — піва, зваранае тут жа ў рэстаране. (Eteläesplanadi 1; www.kappeli.fi)

Рэстаран «Zetor» — сапраўдная фінская ежа і фінскі дух. Інтэр'ер рэстарана створаны ў сялянскім стылі, з трактарам «Zetor» ды іншымі сельскагаспадарчымі машынамі і прыладамі. Існуе з 1991 года. Апрача смачных страваў прапануецца добры настрой ад фінскіх хітоў поп- і рок-музыкі. (Mannerheimintie 3-5; www.zetor.fi)

Рэстаран «Lasipalatsi» — самы вядомы рэстаран у цэнтры горада непадалёку ад чыгуначнага вакзала і гандлёвага цэнтра «Камппі». Апрача класічнай фінскай кухні ў рэстаране прапануюцца і самыя папулярныя стравы сезона. (Mannerheimintie 22-24; www.ravintolalasipalatsi.fi)

Рэстаран «Kasvisbaari» знаходзіцца непадалёку ад станцыі метро «Sörnäinen», таму да яго вельмі лёгка дабрацца. На ваш выбар абед на

шведскім стале с гарачымі стравамі і салатамі, сэндвічы з сырам і тофу. (Kaikukatu 4 B; <http://www.kruska.fi/kasvisbaari/>)

Рэстаран «OmNam» месціцца ў самым цэнтры Хельсінкі, побач са станцыяй метро «Kamppi» і аднайменным гандлёвым цэнтрам. (Annankatu 29 B; <http://omnam.fi/>)

Падрабязна пазнаёміцца з рэстаранамі Хельсінкі і прыгарадаў можна на сайце <http://www.kattaakaupungin.fi/>, які дае інфармацыю на фінскай, англійскай і рускай мовах.

Такую ж інфармацыю можна атрымаць і з сайта www.restaurantshelsinki.fi на тых жа мовах.

Апрача таго, у турыстычным бюро Хельсінкі на вуліцы Паўночная Эспланада 19 (Pohjoisesplanadi 19) ёсць бясплатныя інфармацыйныя праспекты на розных мовах накшталту «Hel Yeah!» або «Helsinki this week».

Пражыванне ● Majotus

У Хельсінкі шмат атэляў рознай «зоркаваасці». Цэны залежаць ад сезона, наплыву турыстаў, месцазнаходжання, паслуг і г. д. Але ўсе атэлі як у сталіцы, так і ў самых далёкіх кутках краіны чыстыя, ахайныя і з ветлівым персаналам. Плануючы паездку ў Хельсінкі на некалькі дзён, трэба загадзя замаўляць месцы ў атэлях. Тады можна быць упэўненым, што без начлегу не застанецеся. Замова: набраць у любой пошукавай сістэме, напрыклад «Google», «Атэлі ў Хельсінкі» або «Hotels in Helsinki», і адкрыецца шмат прапануў. Ніжэй — некаторыя атэлі Хельсінкі на розныя густы і кашалькі.

Hotel Kamp 5* (Pohjoisesplanadi 29, Хельсінкі); ад **235 €/ноч**

Знаходзіцца ў цэнтры горада. Сняданак па жаданні, Wi-Fi, трансфер да аэрапорта Хельсінкі-Вантаа, трэнажорная зала, спа, абмен валюты. Рэгістрацыя заезду з 15 гадзін, выезду — з 12.

Hotel Haven 5* (Unioninkatu 17, Хельсінкі); ад **184 €/ноч**

Знаходзіцца на адлегласці 400 метраў ад Рыначнай плошчы і прэзідэнцкага палаца. Нумары з відам на мора. У пакоях Wi-Fi, міні-бар, ванны пакой у стылі спа, тэлевізар. Рэгістрацыя заезду з 15:00 гадзін, выезду — з 11:00.

Rivoli Jardin Hotel 3* (Kasarminkatu 40, Хельсінкі); ад **126 €/ноч**

Каля дзесяці хвілін няспешнай хады да Рыначнай плошчы і парка Эспланада. Кавярня, трэнажорная зала, у пакоях кандыцыянер, Wi-Fi, тэлевізар, душ.

Hotel Finn 2* (Kalevankatu 3b, Хельсінкі); ад **91 €/ноч**

Невялікі двухпавярховы атэль з Wi-Fi, душам, прасам і тэлевізарам у пакоях.

Асаблівай папулярнасцю сярод студэнтаў ды маладых падарожнікаў-турыстаў карыстаюцца так званыя атэлі-турбазы, кемпінгі і хостэлы.

Rastila Camping 5* (Karavaanikatu 4, Хельсінкі); тэл. +358 9 310 78517, факс +358 9 310 36659, rastilacamping@hel.fi.

Кемпінг размяшчаецца на беразе мора ў некалькіх хвілінах ад цэнтра Хельсінкі на метро ў кірунку Вуасаары (Vuosaari), станцыя «Расціла» (Rastila). Можна арэндаваць катэдж, маецца каля 80 месцаў на газоне для палатак, адведзена месца для караванаў, ёсць саўна і пляж. У летні сезон, які доўжыцца з 01.05 па 30.09, максімальны час пражывання — 2 тыдні.

Здаюцца катэджы люкс; цэны ў летні час:

- на 6–8 чалавек, два спальныя пакоі: **240 €/суткі, 1200 €/тыдзень;**
- на 4–6 чалавек: **195 €/суткі, 975 €/тыдзень.**

Хаты з бярвенняў: **170 €/суткі, 875 €/тыдзень.**

Сямейныя хацінкі: **120 €/суткі, 600 €/тыдзень.**

Кемпінгавыя хаціны: **85 €/суткі, 425 €/тыдзень.**

Туалеты і душ кемпінгавых хацінак знаходзяцца ў асобным будынку на адлегласці 100 метраў.

У астатніх жа поўны сучасны сэрвіс.

Летні хостэл «Karavaani» знаходзіцца на тэрыторыі кемпінга «Расціла»; hostelkaravaani@hel.fi, тэл. +358 9 310 71441. Гэта сучасны сямейны хостэл, дзе маюцца асобныя пакоі або спальныя месцы ў агульных пакоях на 12 чалавек. Агульныя памяшканні: туалет, кухня, гасціны пакой, пляцоўка і пакоі для дзіцячых гульняў. Пражыванне з дамашнімі жывёламі забаронена. Пастаяльцы хостэла маюць права карыстацца ўсімі паслугамі на тэрыторыі кемпінга.

Цэны:

- пакой на 1 месца: **37 €/ноч;**
- пакой на 2 месцы: **63 €/ноч;**
- пакой на 3 месцы: **83 €/ноч;**

- пакой на 4 месцы: **99 €/ноч**;
  - пакой на 5 месцаў: **109 €/ноч**;
  - ложка у пакоі на 12 месцаў: **22 €/ноч**;
  - сямейны пакет: **78 €/ноч** (макс. 2 дарослых, 3 дзяцей).
- У зімні сезон цэны значна больш нізкія.

Eurohostel (Linnankatu 9, Хельсінкі); ад **39 €/ноч**, eurohostel@eurohostel.fi, тэл.: +358 9 622 0407.

Знаходзіцца на выспе Катаянокка (Katajanokka) непадалёку ад тэрміналаў «Viking Line». З цэнтра горада — некалькі прыпынкаў на трамвай № 4. Пакоі на два-чатыры ложка. Wi-Fi, рэстаран, агульныя душавыя памяшканні і туалеты, уранні саўна, шведскі стол.

Hostel Suomenlinna (Suomenlinna C 9, Хельсінкі); ад **28 €/ноч**, hostel@suokki.fi; тэл.: +358 9 684 7471. Знаходзіцца ў марской крэпасці Суоменлінна. Дабірацца паромам ад Рыначнай плошчы, які ходзіць праз 15 хвілін да 01:00 гадзіны ночы. У нумарах Wi-Fi, агульная кухня, душавыя пакоі і туалеты.

Вольны час ● *Vapaa aika*

Апрача музеяў, супермаркетаў ды рэстаранаў у Хельсінкі ёсць магчымасць адпачыць ад усяго гэтага стандартнага турыстычнага набору. У першую чаргу гэта тычыцца саўны. Саўна — гэта неад’емная частка побыту фінаў. Саўна ёсць у атэлях, у спартыўных комплексах, ніводзін плавальны басейн не пабудаваны без саўны, без яе не абыходзіцца ніводзін фінскі пляж. Апрача таго, у Хельсінкі функцыянуюць некалькі прыватных саўнаў, якія таксама можна наведаць. Там кліента папараць, зрабяць масаж, пачастуюць безалкагольнымі напоямі.

Культурная саўна Kulttuurisauna (Hakaniemenranta 17, Хельсінкі; www.kulttuurusauna.fi; тэл.: +358 40 5169690)

Грамадская саўна з асобнымі аддзяленнямі для мужчын і жанчын. Працуе з 16:00 да 21:00. Без групавых наведванняў, без алкагольных напояў. Спецыяльныя замовы не прымаюцца. Кошт: дарослыя 15 еўра, навучэнцы і пенсіянеры 12 еўра. Працягласць наведвання 1,5–2 гадзіны.

Sauna Arla (Kaarlenukatu 15, Хельсінкі; sauna@arlsauna.net, тэл.: +358 9 719 218). Адчынена: серада–пятніца з 15:00 да 21:30; субота–нядзеля з 14:00 да 21:30. Уваход 12 еўра.

Sauna Hermanni (Hämeentie 63, Хельсінкі); <http://www.saunahermanni.fi>; +3587012424. Асобныя мужчынскія і жаночыя аддзяленні, якія змяшчаюць адпаведна 30 і 20 чалавек. Цана: дарослыя 10 еўра, пенсіянеры, навучэнцы і беспрацоўныя 8 еўра, дзеці 3 еўра.

Па некалькі саўнаў працуюць пры спартыўных комплексах «Kontula», «Myllypuro», «Vuosaari», «Tapanila», «Itäkeskus», «Mäkelärinne».

У Хельсінкі ёсць 16 грамадскіх крытых плавальных басейнаў. Улетку, з паловы чэрвеня да першых дзён жніўня амаль усе яны зачыняюцца на рамонт.

Самы стары грамадскі басейн у самым цэнтры Хельсінкі на вуліцы **Yrjönkatu 21 b**. Для мужчын і жанчын устаноўлены асобныя дні. Цана: дарослыя 5,50 еўра, дзеці 2,50 еўра, пенсіянеры, навучэнцы, беспрацоўныя 3 еўра.

Самыя лёгка дасягальныя спартыўныя комплексы з басейнамі — гэта «**Vuosaari**» ды «**Itäkeskus**»: на метро да аднайменных станцый. У комплексах працуюць па чатыры саўны, з іх адна турэцкая, добры гідрамасаж, дзіцячыя горкі і вышкі для скачкоў у ваду. Адчыненыя гэтыя басейны з 6:00 да 20:00 гадзін. Цэны: дарослыя 5,60–6,70 еўра, дзеці, студэнты, беспрацоўныя і пенсіянеры 3–3,30 еўра.

Летам працуюць адкрытыя басейны на Алімпійскім стадыёне і басейн у лясным масіве раёна Кумпула (Kumpula).

У спартыўныя і трэнажорныя залы ўваход па білетах коштам 6,5–8,5 еўра.

Больш падрабязна можна паглядзець на сайце urheiluhallit.fi.

Не меней дня патрабуе і луна-парк «**Ліннанмякі**» (**Linnanmäki**), што ў перакладзе значыць «Замкавая гара». У парку больш за сорак атракцыёнаў на ўсе ўзросты і густы. Там жа знаходзіцца і акіянарыум «Sea Life». З вежы панарамнага агляду адкрываецца краявід Хельсінкі са шматлікімі затокамі, лясамі і пералескамі. Працуе тэатр «Peacock Teatteri», славыты сваімі музычнымі прадстаўленнямі.

Уваход бясплатны, але доступ толькі на 10 атракцыёнаў і 4 дзіцячыя пляцоўкі. На ўсе астатнія трэба набываць білеты ў кантралёраў. Нашмат танней будзе набыць кантрольны бранзалет за 39 еўра, таму што разавы білет толькі на адзін атракцыён каштуе 8 еўра. Могучь быць абмежаванні па росту. Маларослыя дзеці (меней 1 м) у такіх выпадках дапускаюцца толькі з дарослымі.

Сезон на «Ліннанмякі» пачынаецца 23 красавіка і заканчваецца 22 кастрычніка. Працуе парк наступным чынам.

З 9 мая па 26 чэрвеня — у будныя дні з 11:00 да 21:00, па суботах з 13:00 да 21:00, па нядзелях з 13:00 да 20:00.

З 27 чэрвеня па 31 ліпеня кожны дзень з 11:00 да 21:00.

З 1 па 14 жніўня па выхадных з 13:00 да 2:00, а буднымі днямі з 11:00 да 21:00.

З 15 па 28 жніўня — з панядзелка па суботу з 13:00 да 21:00, а ў нядзелю з 13:00 да 20:00.

З 29 жніўня па 11 верасня — буднымі днямі з 16 да 21, па суботах з 13:00 да 21:00, а па нядзелях з 13:00 да 20:00.

З 12 верасня па 2 кастрычніка парк адчынены толькі па суботах з 13:00 да 21:00, а з 3 па 9 кастрычніка — па суботах і нядзелях з 13:00 да 22:00. Апрача таго, з 10 па 16 кастрычніка: з серады па пятніцу з 16:00 да 22:00 і па суботах ды нядзелях з 13:00 да 22:00, а таксама з 17:00 па 23:00 кастрычніка: з 16 да 22 буднымі днямі ды з 13:00 да 22:00 па суботах.

Галоўны ўваход парка «Ліннанмякі» знаходзіцца па адрасе Tivolikuja 1. Дабрацца можна на трамваях №№ 3, 8 і 9, а таксама на аўтобусе № 23.

На захад ад Хельсінкі знаходзіцца горад Эспа — другі па велічыні горад краіны.

На першае студзеня 2017 года ў горадзе Эспа налічвалася 276 087 жыхароў, а плошча складала 528,03 км². З іх суша займае 312,29 км², марская тэрыторыя — 197,80 км². Унутраныя вадаёмы займаюць 17,94 км². Горад Эспа ўяўляе сабой кангламерат некалькіх невялікіх паселішч і гарадкоў, самыя буйныя з іх — гэта Леппяваара, Тапіола, Матцінкюля і Эспанлахці. Першыя паселішчы на месцы цяперашняга горада з’явіліся ў XII–XIII стагоддзях, але першы раз афіцыйна Эспа ўпамінаецца ў 1431 годзе. Статус горада Эспа атрымаў у 1972 годзе. Цяпер у горадзе знаходзіцца так званы ўніверсітэт Аалта (Aalto-yliopisto), які аб’ядноўвае чатыры вышэйшыя навучальныя ўстановы. Названы так таму, што будынкі былі спраектаваныя славытым фінскім архітэктарам Алвара Аалта (Alvaro Aalto). Апрача таго, у горадзе знаходзіцца шмат вялікіх прадпрыемстваў і штаб-кватэр буйных кампаній накшталт «Нокія» (Nokia), «Нэстэ» (Neste), «Фортум» (Fortum) ды іншых.

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Самы старажытны будынак горада Эспа — гэта **каменная царква (ki-vikirkko)**, пабудаваная ў канцы XIV стагоддзя. Спачатку гэта быў каталіцкі храм, але ў XVI стагоддзі пасля рэформаў караля Густава I Вазы стала лютэранскай царквой. Храм рэстаўраваны ў 1929 годзе. Шматгадовая рэстаўрацыя закончылася толькі ў 1982 годзе, зроблены новыя вітражы, адноўлены інтэр’ер.

Музеі выставачнага цэнтра «WeeGee» (Ahertajantie 5, Espoo)

Музей сучаснага мастацтва «EMMA» быў заснаваны ў 2002 годзе і знаходзіцца ў выставачным цэнтры «WeeGee». Гэта самы вялікі мастацкі музей Фінляндыі плошчай каля пяці тысяч квадратных метраў. Тут можна ўбачыць карціны, скульптуры, інсталяцыі, мультымедыяныя ролікі фінскіх і замежных мастакоў.

Апрача музея «EMMA» ў тым жа выставачным цэнтры знаходзіцца музей горада Эспа «**KAMU**». Экспазіцыі музея паказваюць увесь шлях горада ад старажытнага паселішча да нашых дзён. У музеі «KAMU» можна не толькі разглядаць экспанаты, але і кратаць іх рукамі. Выставы мяняюцца і бываюць прысвечаныя не толькі фінскім, але і зарубежным тэмам.

Там жа размяшчаецца і **Фінскі музей гадзіннікаў і вымярэння часу (Suomen kellomuseo)**. Музей заснавалі ў 1944 годзе на базе Фінскай школы гадзіннікавых майстроў.

У калекцыі музея налічваецца больш шасці тысяч гадзіннікаў рознай даўнасці, безліч прыладаў ды інструментаў з майстэрняў розных часоў і краін.

Музей цацак будзе цікавы як для дзяцей, так і для дарослых. У экспазіцыі музея прадстаўлены як старадаўнія народныя цацкі, так і вырабы сучасных майстроў. Некаторыя з іх з'яўляюцца сапраўднымі мастацкімі творами.

У цэнтры размяшчаюцца таксама музейная крама, рэстаран і своеасаблівы **Дом будучага (Futuro House)** у выглядзе лятучай талеркі.

Для ўваходу ў выставачны цэнтр дзейнічае адзіны білет для ўсіх музеяў і выставаў. Кошт білетаў: дарослыя 12 еўра, студэнты, пенсіянеры і беспрацоўныя 10 еўра, дзеці да 18 гадоў і асобы старэйшыя за 70 гадоў — бясплатна. Кожную сераду з 18:00 да 20:00 гадзін уваход бясплатны. Адчынена: аўторак, чацвер, пятніца 11:00–18:00, серада з 11.00 да 20.00, субота–нядзеля з 11:00 да 17:00. Да прыпынку выставачнага цэнтра «**WeeGee**» ў Эспа ад платформаў Камппі ідуць аўтобусы 106, 106Т, 110, 110Т, 110ТА, 194, 194А і 194N. У самім Эспа туды ходзяць гарадскія аўтобусы №№ 10, 10К, 15, 18 і 18Z.

У мясцовасці **Тарваспя (Tarvaspää)** знаходзіцца дом-музей слава тага фінскага мастака Аксэлі Галлен-Каллела (**Akseli Gallen-Kallela**). Дом атэлье пабудаваны ў 1911 годзе па праекце, распрацаванаму самім мастаком. Будынак у нацыянальна-рамантычным стылі «югенд» спалучае рысы сярэднявечнага замка з італьянскай архітэктурай эпохі Адраджэння. Цяпер там знаходзяцца работы самога мастака і праводзяцца выставы сучаснага мастацтва ды фатаграфіі. Адрас музея: Gallen-Kallelantie 27, Эспа. Вэб-сайт: www.gallen-kallela.fi. Улетку музей адчынены кожны дзень з 11:00 да 18:00 гадзін, а ў астатні час зачынены па панядзелках. Білет каштуе 9 € / 8 € / 7 € / 5 €, дзецям да 18 гадоў — бясплатна.

З цэнтра Хельсінкі туды ідзе трамвай № 4 у кірунку Munkkiniemi да прыпынку «Munkkiniemen puistotie», адтуль каля двух кіламетраў пешшу праз парк «Munkinpuisto».

Таксама дабрацца можна ад тэрмінала каля станцыі метро «Камппі» (Kamppi) да прыпынку «Tarvaspääntie» на аўтобусе № 502 або на аўтобусе № 206 ад чыгуначнага вакзала з плошчы (Elielin aukio) з боку Галоўнага паштамта да гэтага ж прыпынку. Потым каля аднаго кіламетра пешшу.

Тапіёла (Tapiola) з'яўляецца культурным цэнтрам горада Эспа. Там знаходзяцца музеі выставачнага цэнтра «WeeGee», гарадскі тэатр, гарадская бібліятэка і спартыўна-аздраўляльны цэнтр з крытым і адкрытым басейнамі, тэніснымі пляцоўкамі і спартыўным паркам. Беласнежныя жылыя дамы і грамадскія будынкi, аточаныя лесапаркам, утвараюць непаўторны архітэктурна-ландшафтны комплекс.

Найбуйнейшы ў Паўночнай Еўропе **аквапарк «Serena» (vesipuisto Serena)** знаходзіцца ў Эспа на адлегласці каля 20 кіламетраў ад Хельсінкі па адрасе Tornimäentie 10.

Памяшканне высечана ў скале. Унутры знаходзяцца некалькі басейнаў, горкі, патокі, штучныя хвалі, гарачая і халодная крыніцы, гідрамасаж, рэстараны, бары, кіёскі, дзе можна набыць купальныя прыналежнасці, а ў рэстараны пускаюць і ў купальніках. Звонку таксама ёсць горныя патокі, вадаспады, трубы і горкі, па якіх наведвальнік імкліва нясецца ўніз. Для малых дзяцей як унутры, так і звонку ёсць адмысловыя неглубокія і цёплыя басейны. Вулічная частка аквапарка працуе з чэрвеня па жнівень.

Аквапарк мае тры рэжымы работы: вясенні, летні і асенні. У вясенні сезон «Serena» працуе так: з 25 красавіка па 1 мая — толькі па выхадных днях, з 2 па 8 мая — па выхадных днях, чацверах і пятніцах, з 9 па 29 мая — па выхадных днях. Ва ўсе дні адчынена з 11:00 да 19:00 гадзін.

У летні сезон рэжым работы наступны: з 30 мая па 5 чэрвеня — толькі па выхадных днях, з 6 чэрвеня па 14 жніўня — усе сем дзён у тыдзень, а вось з 15 па 28 жніўня — толькі па выхадных днях. З 28 жніўня па 16 кастрычніка зачынена на тэхнічныя работы. Адчынена ва ўсе дні летняга сезону з 11:00 да 20:00 гадзін.

У асенні сезон з 17 па 23 кастрычніка аквапарк працуе ў чацвер, пятніцу, суботу і нядзелю, а з 31 кастрычніка па 18 снежня — толькі па суботах і нядзелях. З 26 па 31 снежня адчынены кожны дзень. Рэжым работы з 11:00 да 19:00 гадзін.

Кошт білетаў:

- вычайны білет (з 11 да 19) — 25,50 €;
- вячэрні білет (з 16 да 19) — 21,50 €;
- сямейны білет для 2 дарослых і 2 дзяцей — 98,00 €;
- білет на два дні запар — т. зв. «Happy Pass» — 35,50 €;
- дзецям да 4 гадоў — бясплатна.

З Хельсінкі дабрацца можна ад станцыі метро «Кампі» — на аўтобусе № 339.

Турыстычны сайт горада Эспа <http://www.visitespoo.fi> працуе на фінскай, шведскай, англійскай, рускай і кітайскай мовах.

Пошук атэляў у Эспа лепей за ўсё рабіць праз сістэму trivago.com, дзе кошт указваецца ў еўра/ноч. На сайце ў пошукавым акенцы трэба набраць «Espoo» — прапануецца некалькі дзясяткаў атэляў на любы густ і кашалёк.

Вантаа, чацвёрты па велічыні горад Фінляндыі, знаходзіцца ў 19 кіламетрах на поўнач ад сталіцы. Як і Эспа — гэта не кампактны горад з адзінай тэрыторыяй, а агламерат вялікіх і малых населеных пунктаў. У 2017 годзе колькасць жыхароў дасягнула 220 908 чалавек. Плошча горада 240,34 км², з іх 238,37 км² — суша і 1,97 км² займаюць унутраныя вадаёмы. Назву горад атрымаў ад ракі Вантаанйокі. Але шведы, якія прышлі сюды ў XI стагоддзі, называлі яе Хельсінге. Першае ўпамінанне гэтай назвы сустракаецца ва ўказе караля Магнуса Эрыксона ад 15 мая 1351 года, калі манахам эстонскага цыстэрыянскага манастыра Падзісэ было падаравана права лоўлі ласосяў на парогах рэчкі, якая цяпер называецца Вантаанйокі. Такім чынам кароль Магнус хацеў паставіць трывалы заслон уплыву праваслаўнай царквы, а дакладней — старадаўнім супаратам шведаў — наўгародцам. Цяпер 15 мая ў Вантаа штогод адзначаецца як дзень горада. А фінскі прыход Хельсінге, падпарадкаваны епіскапу горада Турку, утварыўся ў канцы XIV стагоддзя, пасля чаго ў 1428 годзе эстонскіх цыстэрыянцаў пазбавілі права рыбных промыслаў. Доўгі час Хельсінге быў сельскім прыходам. Праз тэрыторыю сучаснага горада Вантаа пралягала Каралеўская дарога (Kuninkaantie) — важнейшы па тых часах шлях зносін, па якому на ўсход ішлі шведскія палкі, па якому кур'еры ў самы кароткі тэрмін дастаўлялі звесткі з Турку і Выбарга ў Стакгольм. Дарогу тую некалі праклалі яшчэ вікінгі. У наш час ад яе збярогся адрэзак, які вядзе з Эспа (Esroo) да мястэчка Сіпаа (Sipoo).

Статус горада сельскаму прыходу Хельсінге быў нададзены толькі ў 1974 годзе. Тады ж замацавалася і сучасная назва горада — Вантаа. Цэнтрам новага гарадскога муніцыпальнага ўтварэння стаў горад Tikkurila. З Хельсінкі датуль каля 25 хвілін на электрычцы. У горадзе знаходзіцца муніцыпальная ўправа, размяшчаюцца шматлікія офісы фінскіх і міжнародных кампаній. Асабліва бурнае развіццё пачалося з пабудовай міжнароднага аэрапорта Хельсінкі–Вантаа. Цяпер аэрапорт звязаны са сталіцай чыгуначнымі і аўтобуснымі лініямі.

Падрабязна паветраныя вароты Фінлянды апісаны ў раздзеле «Аэрапорт».

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Галоўнай адметнасцю горада Tikkurila з'яўляецца навукова-музейны **комплекс «Эўрыка» (Heureka)**. Музей размяшчаецца ў будынку, спраектаваным фінскімі архітэктарамі Міккам Хейккіненым (Mikko Heikkinen), Маркку Комоненым (Markku Komonen) і Лаўры Анцілам (Lauri Anttila). Яны і прапанавалі назву «Эўрыка» (Heureka). Адкрыццё адбылося 28 красавіка 1989 года. Цяпер гэта галоўны навуковы музей Скандынавіі. Музей займае плошчу ў 8200 м², з якіх каля 2500 м² займаюць розныя выставы. Мэтай стварэння такога навукова-музейнага цэнтра было даходліва расказаць аб дасягненнях сучаснай навукі і, па меры магчымасці, растлумачыць іх сутнасць. Кожны наведвальнік можа прыняць удзел у навуковым эксперыменце і паглядзець у планетарыі фільм, які стварае поўную ілюзію прысутнасці гледача ў прасторах Сусвету. Спачатку комплекс складаўся з трох будынкаў. А ў 2007 годзе адкрыўся вонкавы навуковы парк «Галілей», які з'яўляецца пляцоўкай для навуковых гульняў. Механізм пад назвай Архімедаў вінт наглядна дэманструе, як з ніжняга басейна вада перапампоўваецца ў верхні. Вонкавы парк «Галілей» працуе толькі ўлетку. У цыліндрычным павільёне размяшчаецца галоўная экспазіцыя, лабараторыі, у якіх дзеці могуць праводзіць доследы пад наглядам дарослых інструктараў. Там жа знаходзіцца дзіцячая «Эўрыка» з папулярным баскетболам пацукоў і тэатр «Мінерва». Класіка музея «Эўрыка» — гэта калонны павільён з экспанатамі-ілюзіямі, дыван-самалёт, які рухаецца з дапамогай спрэсаванага паветра, паветраныя гарматы, сістэма блокаў, з дапамогай якой любы наведвальнік здолее падняць аўтамабіль.

Маецца таксама калекцыя мінералаў Фінлянды, сад камянёў, дзе размешчаны больш за сто ўзораў фінскіх скальных парод. У лесапарку прадстаўлены хваёвыя пароды паўночнага паўшар'я. А класіфікацыя раслін, якую сістэматызаваў шведскі навуковец Карл Лінней, наглядна дэманструецца ў парку ягонага імя.

Комплекс «Эўрыка» працуе па панядзелках, аўторках, серадах і пятніцах з 10 да 17 гадзін, па чацвергах — з 10:00 да 20:00 гадзін, а па суботах і нядзелях — з 10:00 да 18:00 гадзін.

«Эўрыка» знаходзіцца на адлегласці каля 500 метраў ад чыгуначнай станцыі «Tikkurila». Практычна праз тры-чатыры хвіліны ад вакзала Хельсінкі адыходзяць пазначаныя літарамі **I, P, N, K, R** і **T** цягнікі, якія спыняюцца на станцыі «Tikkurila».

Афіцыйны сайт музея <http://www.heureka.fi> працуе на фінскай, шведскай і рускай мовах.

Царква святога Лаўрэна (Pyhän Laurin kirkko) — самы стары каменны будынак у Вантаа. Храм названы так дзеля ўшанавання памяці вялікапакутніка Лаўрэна Рымскага, які прыняў жahlівую смерць у 258 годзе, калі імператар Валерыў разгарнуў пераслед і вынішчэнне хрысціян. Яе пабудова датуецца 1460 годам. Царкву доўга будавалі і перабудоўвалі, а канчатковае асвячэнне храма адбылося ў 1494 годзе. Спачатку гэта быў каталіцкі храм, але пасля рэформаў караля Густава I Вазы царква стала лютэранскай. Кароль канфіскаваў самыя каштоўныя прадметы царкоўнай прыналежнасці, матывуючы гэта тым, што яны былі занадта шыкоўныя і ўвесь час напаміналі старую веру. Да 1893 года царква зберагалася ў сваім першаствораным выглядзе. Але тым годам здарыўся вялікі пажар, які знішчыў у царкве ўсё, што толькі магло гарэць. Ацалелі толькі старажытныя сцены і скляпенні ды статуі Дзевы Марыі і Хрыста. Але ў 1894 годзе храм аднавілі, пашырылі вокны-вітражы, ад чаго ў царкве сярэднявечная змрочнасць змянілася лепшым асвятленнем. І тады ж адсвяткавалі 400-годдзе храма, а праз сто гадоў, у 1994 — пяцісотгоддзе. У наш час гэты храм з'яўляецца кафедральным саборам і самым папулярным месцам вячэння маладых фінаў.

Царква адчынена з панядзелка па пятніцу з 9:00 да 20:00 гадзін, у суботу–нядзелю з 9:00 да 15:00.

Музей горада Вантаа (Vantaan kaupunginmuseo) (Hertaksentie 1, Vantaa) размяшчаецца ў будынку старога чыгуначнага вакзала Tikkurila пабудовы 1862 года. Экспазіцыя музея адлюстроўвае гісторыю развіцця горада Вантаа ад каменнага веку да нашых дзён. Там можна ўбачыць і макет старажытнай вёскі, і гарпун з ласіных касцей, і прадметы побыту сялян у сярэдняй вякі, і яшчэ шмат чаго цікавага. У музеі зберагаюцца шматлікія архіўныя дакументы, экспануюцца фотаздымкі і працуе мультымедычная частка. Пры яе дапамозе наведвальнік можа прасачыць развіццё горада ад сялянскіх марскіх промыслаў да эпохі індустрыялізацыі і стварэння чыгункі.

Уваход бясплатны. Музей працуе з 10:00 да 17:00 гадзін з аўторка па пятніцу і з 11 да 16 гадзін па суботах і нядзелях.

Музей авіяцыі Фінляндыі (Suomen Ilmailumuseo) (Tietotie 3, Ван-таа) — гэта два вялізных ангараў без ацяплення. Музей знаходзіцца непадалёку ад славага аэрапорта Хельсінкі–Вантаа. Экспазіцыя з 80 ваенных і цывільных самалётаў, верталётаў і планераў ілюструе развіццё ваенна-паветраных сіл Фінляндыі. Выстаўлены таксама і самалёты фінскіх авіяканструктараў. Яшчэ больш 9000 экспанатаў — гэта рухавікі, бартвая электроніка, навігацыйныя прыборы, радыёлакацыйнае абсталяванне, макеты і мадэлі розных марак самалётаў. Музей адчынены кожны дзень з 11:00 да 18:00 гадзін. Зачынены толькі на Каляды 24–25 снежня і напярэдадні Новага года 31 снежня.

Уваход 6 еўра, дзецям да 7 гадоў — бясплатна. У музеі ёсць кавярня і невялікая сувенірная крама.

Ёсць бясплатная паркоўка.

Пражыванне ● Majotus

Цэны могуць змяняцца ў залежнасці ад наплыву пастаяльцаў і сезонаў.

Airport Hotel Bonus Inn 3,5* (Elannontie 9, Vantaa), ад **61 €/ноч**

Бясплатны інтэрнэт, бясплатная аўтастаянка да двух тыдняў.

Cumulus Resort Airport Congress Center 3* (Robert Huberin Tie 6, Vantaa), ад **79 €/ноч**

Унутраны басейн з саўнай, бясплатны інтэрнэт, платная аўтастаянка — 10 €/суткі.

Airport Hotel Pilotti 3,5* (Veromaentie 1, Vantaa), ад **73 €/ноч**

Уключае снеданне, інтэрнэт-сувязь і аўтастаянку.

Holiday Inn Helsinki-Vantaa Airport 4* (Rälssitie 2, Vantaa), ад **87 €/ноч**

Уключае снеданне, якое пачынаецца а пятай гадзіне раніцы, саўну і спартыўную залу; платная аўтастаянка. Сайт: airport.holidayinn@restel.fi.

Original Sokos Hotel Vantaa 4* (Hertaksentie 2, Vantaa), ад **122 €/ноч**

Непадалёку ад станцыі Tikkurila і комплекса «Эўрыка». Wi-Fi, тэлевізар, харчаванне ў пакоі па заказе загадзя — 15,5 €/на аднаго, ванны пакой з фенам, душам і ваннай.

На адлегласці прыкладна 50 кіламетраў усходней Хельсінкі знаходзіцца горад Порваа (Porvoo). Насельніцтва яго складае 50 142 чалавекі, плошча без марской тэрыторыі — 654,42 км², унутраныя вадаёмы займаюць 10,11 км². Porvoo часта называюць старым горадам зусім не таму, што ён самы старажытны ў Фінляндыі, а таму, што гэта было другое паселішча, якое ў 1380 годзе атрымала статус горада. А назву горад атрымаў ад рэчкі, якая па-фінску называецца Порваанйокі, але першапачатковая назва была (дый засталася для шведаў) шведскай Borgå, што азначае горад або крэпасць каля рэчкі (шведск. borg — крэпасць, å — рэчка). У фінскім вымаўленні Borgå ператварылася ў Porvoo. У XIII–XIV стагоддзях ішла актыўная каланізацыя фінскіх зямель наўгародцамі і шведамі. Жыхароў прымусова прывозілі на караблях з розных шведскіх правінцый і пасялялі ў Фінляндыі. Праўда, ім давалі некаторую суму грошай, дробную дамашнюю скаціну і на чатыры гады вызвалялі ад падаткаў. Тады шведы заснавалі шэсць гарадоў, і Порваа быў адным з іх. Гэтыя паселішчы атрымлівалі правы гарадоў і гублялі іх. Порваа страціў правы горада ў другой палове XVI стагоддзя, калі па ўказе караля Густава I Вазы жыхары старых гарадоў мусілі перасяляцца ў толькі што заснаваны Гельсінгфорс. Перасяленне ішло вяла, Гельсінгфорс не апраўдаў стратэгічна-гандлёвых спадзяванняў, і ў 1602 годзе Порваа зноў атрымаў правы горада. Праз яго ішоў асноўны паток пушніны ў Рэвель (суч. Талін). А ў 1723 годзе пасля таго, як Выбарг апынуўся пад уладай Рассі, Порваа стаў і духоўным цэнтрам: там размясцілася кафедра епіскапа. Горад шмат разоў руйнаваўся дацкімі піратамі і войскамі ў бясконцых войнах. Некалькі разоў пажары выпальвалі горад дашчэнту. Апошні, які цалкам знішчыў горад, здарыўся ў 1760 годзе. Але ў 1830 годзе імператар Мікалай I загадаў рабіць забудову паквартальнай імперскай планіроўкі з каменнымі будынкамі і шырокімі вуліцамі. Пры гэтым адначасова і забараніў знішчаць Стары горад. А ў гісторыю Фінляндыі маленькі горад увайшоў, дзякуючы вялікай гістарычнай падзеі: саслоўнаму сейму 1809 года. Гэтым

годам закончылася апошняя вайна паміж Швецыяй і Расіяй. Фінляндыю далучылі да Расійскай імперыі, надаўшы ёй шырокую аўтаномію. Дзеля гэтага ў кафедральным саборы Порваа быў скліканы саслоўны сейм, на якім Аляксандр I абвясціў утварэнне Вялікага княства Фінляндскага і абяцаў зберагчы ўсе старадаўнія законы, звычкі і лад жыцця фінляндаў.

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Сабор, дзе нарадзілася фінская дзяржаўнасць, лічыцца вялікай гістарычнай каштоўнасцю ўсёй краіны. Першы драўляны будынак на высокім узгорку пасярод старадаўняга горада пабудавалі ў XIII стагоддзі, потым яго замянілі каменным саборам Святой Дзевы Марыі. За час свайго існавання сабор некалькі разоў палілі і рабавалі так, што заставаліся толькі абгарэлыя каменныя сцены. У 1941 годзе ў сабор трапіла савецкая бомба, а ў 2006 годзе яго падпаліў 18-гадовы фінскі атэіст. Аднак згарэў толькі дах, інтэр'ер застаўся непашкоджаным. На аднаўленне ўбранства ў першасным выглядзе пайшло амаль два гады. Сабор працягнуў дзейнасць у 2008 годзе. Кожную нядзелю а дзясятай гадзіне ідуць богаслужэнні на фінскай мове, апоўдні — на шведскай, таму што больш за 33 % жыхароў горада — фінскія шведы, і горад Porvoo/Vorgå — сапраўды горад двухмоўны. Улетку кожны чацвер а восьмай гадзіне вечара там адбываюцца канцэрты, а 25 жніўня праводзіцца ноч музыкі. Інтэр'ер сабора аформлены ў марскім стылі, бо да нашага часу Порваа з'яўляецца важным марскім портам Фінляндыі.

І як напамінак аб першапачатковым марскім гандлі ў горадзе непасрэдна над ракой збярогся **шэраг складскіх памяшканняў**, куды прама з караблёў выгружалі прывезеныя тавары і грузілі ў адыходзячыя караблі. Будынкі складаў пафарбаваныя, як і шмат гадоў таму, у бардовы колер, іх здымкі сталі візітнай карткай старога горада. А над складамі па схілах саборнага ўзгорку ўпарта караскаюцца старадаўнія драўляныя домікі з утульнымі дварамі, утвараючы вузкія вулачкі. Там можна пасядзець у кавярні, палюбавацца выглядам сярэднявечнага горада. Але гэта не толькі музейная забудова. Там дагэтуль жывуць людзі сваім звычайным жыццём.

А галоўны **музей горада (Porvoon museo/Borgå museum)** размяшчаецца ў двух будынках: у Старой ратушы (Jokikatu 45) і Доме купца Холма (Välrikati 11).

Экспазіцыя ў Старой ратушы адлюстроўвае гісторыю рэгіёна і яго развіцця. Выстаўлена шмат экспанатаў фінскага прыкладнага мастацтва ды іншых мастацкіх і жывапісных твораў.

У Доме купца Холма расказваецца аб побыце купцоў канца XVIII стагоддзя. Адчынена: серада–нядзеля з 12:00 да 16:00 гадзін. У летні сезон, які доўжыцца з 2 мая па 31 жніўня, музей працуе: панядзелак–субота з 10:00 да 16:00, нядзеля з 11:00 да 16:00 гадзін. Кошт білета для дарослых складае 8 еўра, для пенсіянераў, беспрацоўных і студэнтаў — 6 еўра, дзецям да 17 гадоў — бясплатна. Адзін білет дае магчымасць наведаць абедзве часткі музея.

Музей цацак (Lelumuseo) (Jokikatu 14) прапануе вялікую калекцыю самых незвычайных цацак і лялек за перыяд 1800–1990 гадоў. Маюцца цацкі, зробленыя пісьменніцай Тувэ Янсан. Адчынены толькі з 1 чэрвеня па 18 жніўня: панядзелак–нядзеля з 10:00 да 15:00 гадзін. Дарослым 3 еўра, дзецям з 2 да 11 гадоў — 2 еўра. У астатні час — толькі па папярэдніх заяўках, дый то калі група не меней 20 чалавек.

Дом-музей Й. Л. Рунеберга (J. L. Runebergin koti) (Aleksanterinkatu 3). Дом, у якім жыў паэт шведскага паходжання Йохан Людвіг Рунеберг (1804–1877), аўтар фінскага гімна. Праз пяць гадоў пасля смерці паэта там быў створаны першы ў Фінляндыі дом-музей. Памяць вялікага паэта ўшаноўваюць як фінскія шведы, так і самі фіны, бо ён хоць і пісаў па-шведску, паважаў фінскую мову нароўні са шведскай. Музей працуе ў летні сезон з 2 мая па 30 верасня: панядзелак–нядзеля з 10:00 да 16:00 гадзін; з 1 кастрычніка па 30 красавіка: серада–нядзеля з 10:00 да 16:00 гадзін. Для дарослых 6 еўра, для дзцей з 7 да 17 гадоў 3 еўра, для груп (мін.10 чал.) 5 еўра з чалавека.

Сын паэта стаў славытым скульптарам. Да найбольш вядомых работ адносяцца помнік бацьку скульптара, паэту Рунебергу на Эспланадзе ў Хельсінкі, статуя Аляксандра I у кафедральным саборы Порваа і фігуры на п'едэстале помніка Аляксандру II на Сенацкай плошчы ў Хельсінкі. Усяго ж у **калекцыі Вальтэра Рунеберга** выстаўляецца 140 работ скульптара, шматлікія партрэты і гіпсавыя выявы. Калекцыя знаходзіцца непадалёку

ад дома-музея паэта па адрасе Aleksanterinkatu 5. Адчынена: з 1 мая па 31 жніўня аўторак–нядзеля з 10:00 да 16:00 гадзін; з 1 верасня па 30 красавіка серада–нядзеля з 10:00 да 16:00 гадзін. Уваход дарослым каштуе 6 еўра, дзецям з 7 да 17 гадоў — 3 еўра, групам (мін.10 чал.) — 5 еўра з чалавека. Па гэтаму ж білету можна наведаць і Дом-музей Йохана Рунеберга.

Сама прагулка па старому Порваа пакідае ўражанне, што жыццё ў старадаўнім горадзе — гэта магутная велічная плынь, непадуладная часу.

Пражыванне ● Majotus

Hotel Haikko Manor & Spa 4* (Haikkoontie 114, Porvoo), **ад 178 €/ноч**

Атэль размяшчаецца ў старадаўнім парку дваранскага маёнтка і знаходзіцца каля мора на адлегласці 6 кіламетраў ад цэнтра Порваа. У распараджэнні пастаяльцаў спа-зоны, басейны і саўны. Адметная асаблівасць: крыя-саўна ад мінус 110, пасля чаго гарачы басейн або саўна. Бясплатныя снеданне і паркоўка на тэрыторыі сядзібы. У пакоях Wi-Fi, тэлевізар, міні-бар, купальны халат, пантофлі, душ, фен. Дэкор рэстарана ў стылі дваранскіх пакояў XIX стагоддзя. Без папярэдняй аплаты. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, пасля чаго даюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Hotel Sparre 3* (Piispankatu 34, Porvoo), **ад 120 €/ноч**

Атэль знаходзіцца ў цэнтры горада, але ў ціхім раёне, хаця і непадалёку ад цэнтра горада і аўтобуснай станцыі. Wi-F, снеданне, без папярэдняй аплаты. Вечарамі саўна для пастаяльцаў. Нумары з ваннай і душам, тэлевізарам і кававаркай. Снеданне ўваходзіць у аплату. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, пасля чаго даюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Stranda Apartment 3* (Werner Söderströminkatu 22, Porvoo), **ад 70 €/ноч**

Стары Порваа знаходзіцца на адлегласці 1,8 кіламетра ад атэля. Wi-Fi, бясплатная паркоўка, сад навокал з месцам і прыладамі для барбекю, агульная кухня. У пакоі ванна і душ, фен, чайнік/кававарка, тэлевізар. Снеданне за 10 еўра. Без папярэдняй аплаты. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, пасля чаго даюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Porvoo Hostel (Linnankoskenkatu 1, Porvoo), ад 55 €/ноч

Хостэл знаходзіцца на адлегласці каля 700 метраў ад гарадскога аўтавакзала. Магчыма пражыванне з дамашнімі жывёламі. Wi-Fi і бясплатная прыватная паркоўка. Нумары на адно, два, шэсць месцаў, сямейныя нумары да шасці чалавек. У пакоях тэлевізар, агульныя ванны пакой, агульная кухня. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, пасля чаго даюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Soltorp Eco Lodge (Humlebergintie 26, Porvoo), ад 35 €/ноч

Міні-атэль «Soltorp Eco Lodge» знаходзіцца на адлегласці 2,8 кіламетра ад аўтобуснай станцыі горада. Да пляжа каля 12 хвілін хадзі. Wi-Fi, бясплатная прыватная паркоўка, агульная кухня і агульныя ванны пакой. Нумары на адзін, два ложка. Сямейныя нумары. Без папярэдняй аплаты. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, пасля чаго даюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Рэстараны • Ravintoloita**Рэстаран «Wanha Laamanni»** (Vuorikatu 17, Porvoo)

Знаходзіцца ў цэнтры старога горада і размяшчаецца ў старадаўнім драўляным доме XVIII стагоддзя. Славу тым, што гатуе стравы, якія падаваліся на ўрачыстым абедзе ў гонар Аляксандра I, калі той адкрываў і закрываў пасяджэнні першага фінскага сейма ў 1809 годзе. Зімой зала рэстарана абаграваецца камінамі, што стварае пачуццё спакою і ўтульнасці.

Рэстаран «Hanna Maria» (Välikatu 6, Porvoo)

Па будным дням з 10:30 да 16:30 падаецца танны бізнес-ланч коштам ад 9 да 15 еўра. Мясныя і рыбныя стравы каштуюць 10–13 еўра, салаты — 7,5 еўра. Улетку рэстаранчык адчынены з панядзелка па суботу з 8:00 да 17:00 гадзін, у нядзелю з 10:00 да 17:00 гадзін. У астатнія сезоны «Hanna Maria» адчынена да 16:00 гадзін.

Кавярня «Helmi» (Välikatu 7, Porvoo)

Славіцца тым, што для наведвальнікаў гатуюць славетны торт па рэцэпце Рунеберга. У абедзенны час прапануецца шведскі стол коштам 10 еўра. Адчынена з панядзелка па пятніцу з 10:30 да 17:00 гадзін, у нядзелю з 11:00 да 17:00 гадзін.

Начны клуб «Seurahovi Night» (Rauhankatu 27, Porvoo)

Працуе з 23:00 да 04:00 гадзін раніцы з серады па суботу. Кожны чац-

вер для наведвальнікаў караоке. Абмежаванне ўзросту: доступ з 18 гадоў. Пры ўваходзе могуць папрасіць пасведчанне, каб упэўніцца, што вы не маладзей за 18. Спрацаца не трэба — не дапаможа.

Паб «Walters» (Rauhankatu 27, Porvoo)

Размяшчаецца ў адным будынку з начным клубам **«Seurahovi Night»**. Але працуе штодзённа з 10:00 да раніцы. Там можна паглядзець спартыўную перадачу, пагуляць у бильярд і нават добра паесці. З нядзелі па чацвер паб працуе да 02:00 гадзін ночы, а ў пятніцу і суботу — да 04:00 гадзін раніцы.

Вольны час • Vapaa aika

Для дзяцей больш за ўсё падыдзе парк **«HopLop»** (Ratsumestarinkatu 6, Porvoo).

Разнастайныя горкі, тунэлі, батуты — усё для жвавых і рухомых дзяцей. Замест білетаў для ўваходу ў парк выкарыстоўваюцца папяровыя бранзалеты. Дзеці абавязкова павінны суправаджацца дарослымі.

Кошт: дарослым — бясплатна, дзецям 1–2 года — 7,50 еўра, дзецям з 3 да 17 гадоў — 12 еўра.

Парк працуе з панядзелка па суботу з 10:00 да 20:00 гадзін, у нядзелю — з 10:00 да 18:00 гадзін.

І дзецям, і дарослым можна добра правесці час у **гарадскім крытым басейне** (Linnankoskenkatu 2–6). Практычна гэта своеасаблівы міні-аквапарк, дзе маецца 25-мятровы басейн на пяць дарожак, адмысловы басейн з вышкай у 1, 3 і 5 метраў, трамплінамі, асобны басейн з цёплай вадой для самых маленькіх, горка, гідрамасажы, джакузі і хвалі, якія ўтвараюцца адмысловым механізмам. Комплекс працуе з панядзелка па пятніцу з 7:00 да 21:00, у суботу і нядзелю — з 10:30 да 18:00 гадзін. Кошт для дарослых — 5 еўра, для дзяцей, пенсіянераў, беспрацоўных і студэнтаў — 3,5 еўра.

У межах горада знаходзіцца лыжны цэнтр **«Kokonniemi»** (Kokonniementie 17, Porvoo). Вышыня сопкі «Коконніеми» — 57 метраў, чатыры схілы па 250–400 метраў, пяць пад'ёмнікаў. Перапад вышыні 50 метраў. Кошт білета на дзень (10:00–18:00) — 23 еўра, на вечар (17:00–21:00) — 17 еўра. На 1 гадзіну — 14 еўра.

Спартыўны комплекс «**Kokonhalli**» (Jääkiekkotie 3, Porvoo). Спартыўная зала (33x45 м), трэнажорная зала, саўна па замове, кавярня. Комплекс працуе з панядзелка па пятніцу з 8:00 да 22:00 гадзін. У суботу — з 8:00 да 18:00 гадзін, у нядзелю — з 8:00 да 20:00 гадзін.

Інфармацыйная турыстычная служба горада Porvoo:

Läntinen Aleksanterinkatu 1, 06100 Porvoo; тэл. +358 40 489 9801, tourist.office@porvoo.fi.

Працуе: пн-пт 9:00–18:00, сб 11:00–16:00, у нядзелю зачынена. Знайсці звесткі можна на сайце горада www.porvoo.fi. Сайт www.visitporvoo.fi таксама дае шмат цікавай інфармацыі. Сайты звычайна працуюць на фінскай, шведскай, англійскай, рускай ды іншых мовах.

На выспе ў пратоцы Кюрёнсалмі, якая злучае два возеры, узвышаецца магутны замак. Заснаваў яго ў 1475 годзе дацкі рыцар Эрык Аксельсон Тотт для абароны ўсходняй маскоўска-шведскай мяжы. У гонар святога Олафа яго назвалі Олафсборг — замак святога Олафа. Цяпер ён носіць фінскую назву Олавілінна, што азначае тое ж самае. Вакол крэпасці ўзнікла паселішча пад назвай Нюслот — новая крэпасць. Як любая памежная крэпасць, яна неаднаразова пераходзіла з рук у рукі, пажары і войны знішчалі пасяленне і выпальвалі ўнутраныя пабудовы замка. Правы горада мястэчка атрымала ў 1639 годзе. А пасля чарговай і апошняй вайны паміж Швецыяй і Расіяй крэпасць канчаткова перайшла пад уладу расійцаў і перастала быць памежнай, а таму страціла сваё ваеннае значэнне. Як і любы сярэдневяковы замак, Олавілінна мае сваю змрочную легенду. Нібыта дачка аднаго з камендантаў крэпасці закахалася ў рускага афіцэра і адчыніла яму вароты замка. Напад удалося адбіць, афіцэр загінуў, а здрадніцу-дачку камендант загадаў замураваць у сцяне замка. Кажуць, нібыта яе прывід дагэтуль начамаі ходзіць па крэпасці і аплаквае свой злы лёс. Пасля таго як Фінляндія набыла незалежнасць, гарадок вакол замка атрымаў назву Саванлінна (Savonlinna). Цяпер у горадзе налічваецца 34 983 жыхароў, плошча яго складае 3597,70 км², з якіх 1359,32 км² прыпадае на водную паверхню. А магутнае ваеннае ўмацаванне ператварылася ў самую мірную ўстанову: там з 1912 года праводзяцца оперныя фестывалі, у якіх удзельнічаюць калектывы з многіх краін. Опернае свята Саванлінны збірае дзясяткі тысяч гледачоў.

Такім чынам, галоўнай адметнасцю горада з'яўляецца **крэпасць святога Олафа**. Непадалёку ад яе стаіць помнік гераічнаму **чорнаму барану**, які нібыта выратаваў замак ад рускіх войскаў. Легенда апавядае, што ў гарнізоне крэпасці быў звычай у дзень святога Олафа (20 ліпеня) гатаваць страву з адмыслова выгадаванага чорнага барана. Але аднойчы баран збег і заскочыў на дах замка. А рускія войскі, пакуль шведы рыхтаваліся да свята, кінуліся на штурм. Але баран так страшна загукаў,

што ворагі адступілі. За тое жывёле ў 1964 годзе паставілі помнік. Існуе павер'е, што дзеля ўдачы трэба паглядзіць бок бронзавай жывёлы. У гонар пяцісотгоддзя славутага замка, у 1975 годзе паставілі помнік яго заснавальніку — рыцару Эрыку Аксельсону Тотту.

Галоўным храмам горада з'яўляецца **кафедральны сабор** пабудовы 1878 года (Kirkkokatu 17, Savonlinna), які адчынены кожны дзень з 11:00 да 19:00 гадзін.

На выспе Рыйхісаары (Riihisaari) знаходзіцца краязнаўчы музей, які размяшчаецца ў былым свірне, і Цэнтр прыроды ды культуры Саймы. Каля прычала стаіць і музейны карабель «Салама», доступ на які адбываецца з мая па верасень. Там можна пазнаёміцца з гісторыяй рэгіёна і развіцця судходства па Сайменскай азёрнай сістэме. Адчынены: ліпень–жнівень кожны дзень з 11 да 17 гадзін. Сайт www.savonlinna.fi/riihisaari/yhteystiedot/maakuntamuseo працуе на фінскай, нямецкай, рускай, англійскай і шведскай мовах.

Прама з цэнтра горада ад прычала на вуліцы Satamakatu з мая па жнівень адыходзяць старадаўнія параходы ў круізы па Сайменскай азёрнай сістэме. Круіз працягваецца 1,5–2 гадзіны. Кошт: дарослым — 16 еўра, дзецям ад 5 да 17 гадоў — 8 еўра.

На адлегласці каля 17 кіламетраў ад Саванлінны ў сяле Керымякі знаходзіцца самая вялікая ў свеце драўляная царква пабудовы 1844 года. Лавы, на якіх сядзяць вернікі, маюць агульную даўжыню 1670 метраў, на іх можна пасадзіць больш 3000 чалавек.

Прыроднай адметнасцю з'яўляецца і марэнная града **Пункахар'ю (Punkaharju)** на адлегласці 20 км ад Саванлінны. Там размяшчаецца цэнтр адпачынку і аквапарк «Кесямаа» (Краіна лета). На тэрыторыі аквапарка маюцца саўны, душавыя, сем дзіцячых водных горак, батутныя атракцыёны, міні-гольф, штучныя вадаёмы для забаў на чоўнах і цёплыя басейны. Там жа размешчаны і кемпінг «Ломакескус» (Lomakeskus), дзе могуць размясціцца каля сотні жылых караванаў. Месцы абсталяваныя электрычнымі разеткамі. Маюцца саўна, туалеты, кухня, дзіцячы пляж, спартыўная пляцоўка, альтанка для грыля ды іншыя гаспадарчыя будынкі. Кошт: стаянка — 14 еўра/суткі, электрычнасць улетку — 7 еўра, узімку — 13; дарослым — 5 еўра, дзецям — 2,5 еўра,

Пражыванне ● Majotus

Original Sokos Hotel Seurahuone Savonlinna (Kauppatori 4-6, Savonlinna), ад 127 €/ноч

Не больш 6 хвілін няспешнай хады да пляжа на возеры Сайма. Паркоўка. У атэлі ёсць некалькі саўнаў, рэстаран на даху з выглядам на возера, танцавальная зала і начны клуб. Снеданне ўваходзіць у цану. Да чыгуначнага вакзала сто метраў. У нумарах Wi-Fi, ванны пакой з душам, міні-бар, тэлевізар. Без папярэдняй аплаты. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, потым прадстаўляюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Spahotel Casino 3* (Kylpylaitoksentie 7, Savonlinna), ад 89 €/ноч

Спа-атэль «Казіно» знаходзіцца на прыватнай выспе на возеры Сайма на адлегласці 500 метраў ад цэнтра горада і 1,5 км ад замка Олавілінна. Паркоўка, Wi-Fi, спа-цэнтр, фітнэс-цэнтр. Для пастаяльцаў бясплатны басейн, трэнажорная зала і саўна. Снеданне ўключана ў цану за нумар. Без папярэдняй аплаты. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, потым прадстаўляюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Hotel Pietari Kylläinen (Olavinkatu 15, Savonlinna), ад 77 €/ноч

У непасрэднай блізкасці ад пляжа на возеры Сайма, да замка Олавілінна ўсяго 600 метраў. Бясплатная паркоўка, Wi-Fi, саўна, 5 дарожак боўлінга. Снеданне ўключана ў цану за нумар. У нумарах ванны пакой з душам, фен, туалет, кандыцыянер, халадзільнік. Без папярэдняй аплаты. Браніраваць праз Booking.com, указаўшы назву атэля, потым прадстаўляюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Рэстараны ● Ravintoloita

Рэстаран «Маякка» (Satamakatu 11, Savonlinna)

Еўрапейская кухня, пераважна рыбныя стравы. Меню на фінскай, англійскай і рускай мовах. Адчынена: панядзелак–чацвер з 11:00 да 22:00 гадзін, пятніца з 11:00 да 23:00, субота з 12:00 да 23:00, нядзеля з 12:00 да 21:00.

Кавярня «Kahvila Saima» (Linnankatu 11, Savonlinna)

Кавярня побач з Крэпасцю Олавілінна. Інтэр'ер у старадаўнім стылі. Уласная свежая выпечка. Не надта таннае месца. Працуе толькі да 17:00 гадзін.

Street Bar & Restaurant Sarastro (Linnankatu 10, Savonlinna)

Еўрапейская і скандынаўская кухні. Магчыма для вегетарыянцаў. У зямні час не працуе. Адчыняецца ўвесну з мая.

Kalastajan Koju Savonlinna (Каурра Tori (Гарадскі рынак))

Рэстаран рыбных страў. Напалову самаабслугоўванне: чарга рухаецца да касы, дзе робіцца замовы і аплата, кліенту выдаецца нумар, і афіцыянты па гэтаму нумару прыносяць страву на стол. Можна паесці нават за 10 еўра, порцыі вялікія. Адчынена: панядзелак–чацвер з 11:00 да 18:00 гадзін, пятніца–субота з 11:00 да 18:00, нядзеля з 11:30 да 18:00.

Піўны рэстаран «Olutravintola Sillansuu» (Verkkosaarenkatu 1, Savonlinna)

Вялікі піўны асартымент як на разліў, так і ў бутэльках. Сідр і віскі. Стравы гатовыя, падаграваюцца ў мікрахвалевай печы. Спартыўныя перадачы па тэлевізары. Адчынена: у панядзелак з 14:00 да 00:00, з аўторка па суботу з 14:00 да 02:00 гадзін, у нядзелю з 14:00 да 00:00 гадзін.

Больш інфармацыі можна знайсці на сайце www.visitsavonlinna.fi, які працуе на фінскай, нямецкай, англійскай і рускай мовах.

Турыстычнае бюро Savonlinna: Travel Ltd. Puistokatu 1. FI- 57100 Savonlinna. Тэл.: +358 (0)15 517 510; факс: +358 (0)15 517 5123. E-mail: info@savonlinnatravel.com; savonlinna@touristservice-svl.fi

На вялікім возеры з цікавай назвай Весіярві — Вадзяное возера — знаходзіцца шосты па велічыні горад Фінляндыі — Лахці, што ў перакладзе азначае «затока». Упершыню вёска з такой назвай упамінаецца ў 1445 годзе, а запіс ад 1558 года ў пазямельнай кнізе Тавастланда (цяпер гістарычная правінцыя Хямэ) указваў, што вёска складаецца з 24 дамоў. Статус горада Лахці атрымаў у 1905 годзе, калі там налічвалася крыху больш за тры тысячы жыхароў. Такім чынам, Лахці стаў самым «новым» горадам з так званых «старых гарадоў» Фінляндыі. На 31 студзеня 2017 года ў горадзе налічвалася 119 438 жыхароў, яго плошча складае 517,63 км², з якіх 459,47 км² прыпадае на сушу і 58,16 км² — на вадаёмы. Цяпер горад Лахці — важны прамысловы цэнтр, але славіцца больш культурнымі і спартыўнымі мерапрыемствамі, якія штогод праходзяць там. Напрыклад, гэта фестывалі арганнай і джазавай музыкі, музыкі хіп-хоп і рэгі, на якія збіраюцца дзясяткі тысяч аматараў з усяго свету. Славіцца і фестываль «Ночы Лахці» (Lahden Yöt), калі на цэнтральнай плошчы ладзяцца выступленні розных аркестраў і музыкаў. Раз на два гады ўлетку праходзіць сусветны семінар паэтаў, журналістаў і пісьменнікаў у маёнтку Муккула, што знаходзіцца на тым жа Вадзяным возеры (Vesijärvi) у пяці кіламетрах ад цэнтра горада. Гэты семінар адметны яшчэ і тым, што апоўначы 22 чэрвеня адбываецца футбольны матч паміж камандамі літаратараў Фінляндыі і ўсяго астатняга свету.

Міжнародную славу гораду таксама прынеслі спаборніцтвы па лыжных відах спорту. Асабліва славіцца так званыя «Гульні Селпаўссэля» (фінск. Salpausselan kisat, англ. Lahti Ski Games), якія праводзяцца з 1923 года. Спартыўны комплекс пабудаваны непадалёку ад цэнтра горада і складаецца з трох лыжных трамплінаў, некалькіх басейнаў і стадыёнаў. Трампліны зрабіліся своеасаблівым сімвалам горада Лахці.

Практычна кожны горад Фінляндыі мае свой краязнаўчы або гістарычны музей.

Лахці ў гэтым выпадку — не выключэнне.

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Усе апісаныя ніжэй музеі маюць аднолькавы графік працы і кошт білетаў.

Адчыненыя: аўторак–пятніца з 9:00 да 17:00 гадзін, субота–нядзеля з 11:00 да 16:00; панядзелак — зачыненыя.

Кошт білетаў: дарослым — 9 еўра, групам (не меней 10 чал.) — 6 еўра з кожнага; пенсіянерам — 5 еўра, групам пенсіянераў (не меней 10 чал.) — 3 еўра з кожнага; дзецям з 8 да 17 гадоў — 3 еўра; дзецям да 7 гадоў — бясплатна.

Гістарычны музей Лахці (Lahden historiallinen museo) (Lahdenkatu 4). Размяшчаецца ў памяшканні старога маёнтка, пабудаванага ў канцы XIX стагоддзя. Экспазіцыя музея адлюстроўвае гісторыю горада і развіцця рэгіёна. Музей праводзіць шмат тэматычных выставак.

Мастацкі музей Лахці (Lahden taidemuseo) (Vesijärvenkatu 11 A). Музей пачаў працаваць у 1950 годзе. Выставы музея прысвечаныя галоўным чынам мастацтву рэгіёна і горада Лахці. Але часта праводзяцца і адмысловыя выставы сусветнаведомых мастакоў. Пры гэтым музеі створаны і адмысловы **Музей плакатаў**, дзе сабраны больш 60 000 узораў плакатнага мастацтва ды самых разнастайных этыкетак, экслібрысаў і копія гравюр. Раз на два гады тут праводзіцца прэстыжны конкурс плакатаў, удзел у якім бяруць мастакі з розных краін свету.

Лыжны музей (Hiihtomuseo) (Urheilukeskus, Salpausselänkatu 8). Музей быў адкрыты ў 1974 годзе. Першыя экспазіцыі, прысвечаныя развіццю лыжнага спорту наогул і славутым «Гульням Селпаўссэлкя» ў прыватнасці, размяшчаліся ў будынку саўны пры лыжным клубе. Цяпер музей знаходзіцца ў новым будынку непадалёку ад сусветнаведомых лахцінскіх лыжных трамплінаў. Асаблівая адметнасць заключаецца ў тым, што наведвальнік пры дапамозе сімулятара можа сам перажыць і адчуць усё тое, што адчувае «лятаючы лыжнік», калі імчыцца ўніз з трампліна.

Музей радыё і тэлебачання (Radio- ja tv-museo) (Radiomäki). Музей радыё і тэлебачання Лахці знаходзіцца на Радыёгорцы (Radiomäki), дзе стаяць мачты па 140 метраў вышынёй, пабудаваныя ў 1927 годзе. Яны былі першымі антэнамі фінскага радыё і перадаючай кампаніі «YLE». У музеі знаходзіцца больш 10 000 экспанатаў, каля 5000 здымкаў, кніг і часопісаў.

Ёсць шмат інтэрактыўных праграм, калі наведвальнік можа сам зрабіць і паслухаць радыё- або тэлеперадачу. Музей носіць назву «Mastola», ад фінскага слова masto — мачта.

Больш інфармацыі аб музеях горада Лахці і рэгіёна можна знайсці на сайтах www.visitfinland.com; <http://terve-suomi.com>; <http://www.lahdenmuseot.fi>; <http://visitlahti.fi/>.

Браніраваць нумары можна праз сістэму Booking.com, указваюшы назву атэля, потым прадстаўляюцца дадзеныя для прамой сувязі.

Пражыванне ● Majotus

Solo Sokos Hotel Lahti Seurahuone 4* (Aleksanterinkatu 14, Lahti), ад 156 €/ноч

Знаходзіцца ў цэнтры горада, каля 10 хвілін хадзі да чыгуначнага вакзала. Паркоўка — 12–16 €/суткі, бясплатны Wi-Fi, канферэнц-зала, італьянскі рэстаран, снеданне ўваходзіць у кошт нумара, у якім ёсць ванны пакой і кандыцыянер.

Scandic Lahti 4* (Vesijärvenkatu 1, Lahti), ад 121 €/ноч

Атэль знаходзіцца на адлегласці 60 метраў ад чыгуначнага вакзала. Паркоўка — 8 €/суткі. Бясплатны Wi-Fi, на снеданне прапануецца «шведскі стол» (уключаны ў кошт), ёсць дзве бясплатныя саўны, крыты плавальны басейн, фітнэс-цэнтр і трэнажорная зала. Рэстаран, бар. У нумарах міні-бар, тэлевізар і ванны пакой. Магчыма замовіць снеданне ў нумар.

Forenom Aparthotel Lahti City (Rauhankatu 14, Lahti), ад 82 €/ноч

Знаходзіцца побач з аўтобуснай станцыяй горада Лахці і ў 10 хвілінах хадзі ад чыгуначнага вакзала. Самастойная рэгістрацыя, бясплатны Wi-Fi, у нумарах ванны пакой, тэлевізар, фен, кавамашына.

Guesthouse Little Tundra (Moisionkatu 4 B), ад 69 €/ноч

Хостэл знаходзіцца ў дзвюх хвілінах хадзі да чыгуначнага вакзала. Бясплатная паркоўка, бясплатны Wi-Fi. Агульныя ванныя пакоі і кухня. Без палярэдняй аплаты.

Рэстараны • Ravintoloita

Рэстаран «Aleksin Pipuri» (Hämeenkatu 10, Lahti)

Турэцкі кебаб. За 6–7 еўра можна атрымаць вялікую піццу або не меншую порцыю кебаба. 3 напоймі абед абыдзецца каля 10 еўра. Працуе: панядзелак–суббота з 10:30 да 20:00, у нядзелю з 12:00 да 20:00 гадзін.

Рэстаран «Hua Du» (Rautatiekatu 11, Lahti)

Кітайская кухня. Так званы буфет, іначай, «шведскі стол»? буднымі днямі каштуе 8,5 еўра і дзейнічае з 10:30 да 17:00 гадзін, у суботу і нядзелю — 11 еўра з 12:00 да 18:00. Адчынены: з панядзелка па суботу з 10:30 да 21:00 гадзін, у суботу з 12:00 да 21:00, у нядзелю з 12:00 да 19:00 гадзін.

Рэстаран «Rosso» (Aleksanterinkatu 16, Lahti)

Італьянская кухня. Цэны па фінскіх мерках невысокія: ад 25 еўра за абед. Адчынены: нядзеля–чацвер з 11 да 12, пятніца–субота з 11:00 да 23:00 гадзін.

Вольны час • Vapaa aika

У летні сезон — з мая па верасень — з трох азёрных партоў Лахці штодзённа адыходзяць круізныя караблі. Круізы бываюць рознай працягласці, і кошт — ад 7 еўра для дарослых за 1,5–2 гадзіны і да 96, уключаючы ноч у атэлі ў Лахці або ў Ювясюля. Арганізацыяй круізаў займаюцца кампаніі «Päijänne-Risteilyt Hildén Oy» (сайт <https://www.paijanne-risteilythilden.fi/>) і «Lahden Järvimatkailu Oy» (сайт www.lahdenjarvimatkailu.fi).

На адлегласці 8 кіламетраў ад горада Лахці знаходзіцца гарналыжны цэнтр «Мессіля». Перапад вышыні 111 метраў, 13 пад'ёмнікаў на 14 спускаў, самы даўгі з іх — 800 метраў, 10 спускаў асветленыя, даўжыня лыжны для паходаў — каля 70 км. Ёсць дзіцячы схіл. Там жа можна спыніцца ў кемпінгу, пагуляць у міні-гольф і падсілкавацца ў адным з трох рэстаранаў.

Турыстычнае бюро горада Лахці «Visitlahti-info» размяшчаецца па адрасе: Aleksanterinkatu 18, 15140, Lahti, тэл: +358 0300 472 222. Адчынена з панядзелка па пятніцу: 10:00–17:00, у суботу: 9:00–16:00, у нядзелю зачынена. Там можна атрымаць карты горада і наваколля, патрэбныя праспекты, а таксама набыць білеты на розныя мерапрыемствы. Сайт <http://visitlahti.fi/matkailuneuvonta> вядзецца на фінскай, англійскай і рускай мовах.

Тампэрэ — трэці па колькасці жыхароў горад Фінляндыі — знаходзіцца паміж двума прыгожымі азёрамі — Нясяярві і Пюхярві. Перапад вышыні паміж азёрамі — 18 метраў. Яны злучаюцца кароткай рэчкай Таммэркоскі (945 м) з вадаспадамі і парогамі. Насельніцтва горада складае 228 942 жыхароў, яго плошча — 689,59 км², з якіх на сушу прыпадае 524,91 км², водная паверхня займае 164,68 км²: на тэрыторыі камуны Тампэрэ знаходзіцца 160 азёр.

У 1175 годзе на беразе ракі Таммэркоскі па ўказе шведскага караля Густава III узнікла гандлёвае паселішча Таммэрфорс, якое праз чатыры гады атрымала статус вольнага горада. Любы чалавек мог перабрацца на жыхарства ў наваствораны горад і займацца любой дзейнасцю. Калі ў 1809 годзе Фінляндыю далучылі да Расійскай імперыі, у Таммэрфорсе — так называўся горад да 1917 года — было менш за тысячу жыхароў.

У 1820 годзе шатландзец Джэймс Фінлейсон заснаваў тут мануфактуру па выпуску машын для баваўнянай пражы, але ў 1836 годзе мусіў прадаць яе расійскім прадпрыемствам. З таго і пачаўся рост прамысловасці. Славутая фірма «Нокія» пачынала сваю дзейнасць у Тампэрэ. У 1960 годзе туды перавялі з Хельсінкі Вышэйшую школу грамадскіх навук, якая праз 6 гадоў набыла статус універсітэта. У Тампэрэ знаходзіцца і Тэхналагічны ўніверсітэт, і шмат іншых навучальных устаноў. Цяпер горад уяўляе сабой буйны цэнтр прамысловасці і культуры. У горадзе размяшчаецца больш 40 разнастайных музеяў, сярод якіх ёсць і надзвычай рэдкія.

Музей шпіянажу (Vakoilumuseo) (Satakunnankatu 18, Тампэрэ). Экспазіцыі музея прысвечаны спецслужбам розных краін. Там экспануюцца шпіёнскія прылады: падслухоўваючыя прыборы, мікрафотакамеры, выбуховыя і атрутныя прылады, зброя, замаскаваная пад прадметы самага мірнага ўжытку і штодзённага побыту, радыёстанцыі ды іншае абсталяванне, неабходнае ў шпіёнскай працы. Шмат расказваецца аб дзейнасці такіх гігантаў, як савецкі КДБ, ізраільскі Масад, амерыканскае ЦРУ і брытан-

ская выведка MI-6. Усталяваныя нават некалькі дэтэктараў хлусні, на якіх наведвальнік можа прайсці адпаведны іспыт. А самае цікавае — гэта тэст агента, на працягу якога наведвальніку даецца восем заданняў накшталт узлому кодаў, абароны ад нападу з дапамогай лазернага пісталета, працы з металадэтэктарам, выяўлення падслухоўваючых прыбораў, выяўлення і пазбаўлення ад назірання і г. д. Займае гэтая працэдура каля 45–50 хвілін. Пасля таго наведвальніку выдаецца дыплом-рэкамендацыя з указаннем, для якой спецслужбы ён найбольш прыдатны. Кошт білетаў: дарослым — 9 еўра, дзецям, студэнтам і беспрацоўным — 6 еўра; тэст агента — 5 еўра. У зімні сезон з верасня па май музей адчынены: пн-сб: з 12:00 да 18:00 гадзін, ндз: з 11:00 да 17:00 гадзін. У летні сезон з чэрвеня па жнівень: пн-сб з 10:00 да 18:00, ндз: з 11:00 да 17:00 гадзін.

Не меней рэдкі і экзатычны музей — гэта **музей Леніна** (Hämeenpuisto 28). Музей размяшчаецца ў доме, дзе на Таммерфорскай партыйнай канферэнцыі ў 1905 годзе ўпершыню сустрэліся Ленін і Сталін. Там экспануюцца цікавыя гістарычныя дакументы, у прыватнасці Пастанова СНК Расіі аб незалежнасці Фінляндыі, падпісаная Леніным, Троцкім, Сталіным ды іншымі наркомамі. Можна не толькі пазнаёміцца з жыццём Леніна, але і даведацца аб тым, як падзеі расійскай рэвалюцыі паўплывалі на жыццё фінаў. Гэта адзіны за межамі Расіі музей Леніна. Цяпер музей абноўлены, ёсць інтэрактыўныя экспазіцыі, можна сфатаграфавання з Леніным і Сталіным, паслухаць іх выступы на з'ездах і па радыё. Кошт білетаў: дарослым — 8 еўра, студэнтам, пенсіянерам, беспрацоўным — 6 еўра, дзецям да 18 гадоў — бясплатна. Адчынены з аўторка па нядзелю з 11:00 да 17:00 гадзін. У панядзелак — зачынены.

Музей паліцыі (Poliisimuseo) (Vaajakatu 2) знаходзіцца ў Вышэйшай школе паліцыі. Уваход бясплатны. Галоўная экспазіцыя музея называецца «900-гадовая гісторыя фінскай паліцыі» і адлюстроўвае развіццё паліцэйскай службы ў Фінляндыі ад сярэдніх вякоў да нашых дзён. У музеі сабраныя каля тысячы разнастайных фільмаў, прысвечаных паліцыі, каля 60 тысяч дакументаў і здымкаў, а таксама прадметаў абсталявання і ўзбраення, звязаных з працай паліцыі. Музей вядзе таксама вялікую даследчую працу для павышэння якасці паліцэйскай службы Фінляндыі. Ёсць і адмысловы Дзіцячы паліцэйскі пастарунак, дзе малы можа пабыць як арыштантам, так і паліцэйскім.

Маюцца і цэлыя музейныя комплексы накшталт квартала працоўных з тампэрэўскіх заводаў «**Амуры**», які збырогся з канца XIX стагоддзя, былога завода «**Фінлейсон**» або музейнага цэнтра «**Vaprikki**», дзе размяшчаюцца цікавыя музеі горада Тампэрэ.

Яшчэ большую цікавасць для дзяцей уяўляе **музей «Даліна муітроляў»**, які размяшчаецца ў гарадской бібліятэцы па адрасе Hämeenpuisto 20. Там дзеці могуць спаткацца з забаўнымі і прыветнымі героямі кнігі фінскай пісьменніцы Тувэ Янсан (Tove Jansson). Працуе з аўторка па пятніцу з 9:00 да 17:00 гадзін, у суботу і нядзелю з 10:00 да 18:00 гадзін, а ўлетку і па панядзелках — з 9:00 да 17:00 гадзін. Дарослы білет каштуе 7 еўра, дзіцячы — 2 еўра. Сямейны білет (двое дарослых з дзецьмі) — 15 еўра. Рабіць здымкі ў час прагляду экспазіцыі не дазваляецца.

Аднак самым прывабным месцам для дзяцей з’яўляецца «**Парк забаваў Сяркянніэмі**» (**Särkänniemi**), дзе можна пабачыць выступленні дэльфінаў, наведаць планетарый, у акварыуме паназіраць за жыццём рыб ды іншых марскіх жыхароў, а ў заалагічным садзе пабачыць жывёл, якія жывуць на зямлі. А галоўнае — пакатацца на амерыканскіх горках, пабываць у замку з прывідамі, праехаць праз увесь свет у лялечным павільёне і г. д. А потым падняцца на вежу Нясіннэўла, вышыня якой 168 метраў, пасядзець з дзецьмі ў рэстаране, што павольна паварочваецца вакол вежы, і палюбавацца незвычайна прыгожым краявідам горада Тампэрэ і наваколля.

Атракцыёны і заапарк працуюць толькі ў летні сезон. Дэльфінарый, акварыум і планетарый дзейнічаюць увесь год. Аб’екты маюць розныя часы працы і кошт наведвання, таму больш дакладныя звесткі можна атрымаць з сайта www.sarkanniemi.fi, які вядзецца на фінскай, англійскай і рускай мовах. Паркоўка каштуе 5 еўра на цэлы дзень.

Ад гарадскіх прычалаў на азёрах Нясяярві і Пюхярві ўлетку па некалькі разоў на дзень адыходзяць круізныя караблі. Круізы могуць быць кароткія (па дзве гадзіны) з абедам на борце або без яго. Самае даўгое падарожжа — гэта плаванне на старадаўнім параходзе «**Tarjanne**» з Тампэрэ ў Хямээнлінну, працягласцю каля сотні кіламетраў. У час круізаў наведваюцца выспы на азёрах, маленькія ўзбярэжныя гарадкі — адбываецца знаёмства з жыццём глыбіннай Фінляндыі. Кошт білетаў — у дыяпазоне ад 12 да 90 еўра дарослым і ад 6 да 50 еўра дзецям, у залежнасці

ад працягласці круізу і харчавання на борце. Расклад жа можа змяняцца, таму ўдакладняць усё можна і трэба на сайце <https://www.horealinjat.fi>, на якім ужываюцца фінская, англійская, шведская, нямецкая, руская і кітайская мовы.

Інфармацыя аб атэлях ды ўмовах пражывання даецца пры бра-ніраванні праз сістэму Booking.com.

Пражыванне ● Majotus

Dream Hostel & Hotel Tampere (Åkerlundinkatu 2 A, Тампэрэ), ад 52 €/ноч

Хостэл непадалёку ад чыгуначнага вакзала Тампэрэ. Паркоўка, бясплатны Wi-Fi, снэданне. У нумарах ёсць ванны пакой, фен, прас. Без папярэдняй аплаты.

Атэль «Lapland Tampere» 4* (Yliopistonkatu 44, Тампэрэ), ад 115 €/ноч

Да чыгуначнай станцыі ўсяго 350 метраў, некалькі хвілін няспешнай хады да канцэртнай залы «Тампэрэ-Хол» і музея мумітроляў. Бясплатны Wi-Fi, снэданне, паркоўка. У нумарах кандыцыянер, ванны пакой, тэлевізар, у некаторых і саўна. Рэстаран лапландскай кухні. Без папярэдняй аплаты.

Omena Hotel Tampere 3* (Hämeenkatu 7, 33100 Тампэрэ), ад 53 €/ноч

Атэль размяшчаецца ў цэтры горада, у 200 метрах ад чыгуначнага вакзала і гэтулькі ж да гандлёвага цэнтра «Koskikeskus». Бясплатны Wi-Fi. У нумарах тэлевізар, мікрахвалевае печ, халадзільнік, ванны пакой з душам і фенам. Папярэдняе аплата крэдытнай карткай.

Атэль «Forenom Aparthotel Tampere City» 2* (Hämeenkatu 28, Тампэрэ), ад 60 еўра/ноч

Знаходзіцца непадалёку ад аўтавакзала Тампэрэ. Сучасныя апартаменты з уласнай кухняй, тэлевізарам, бясплатным Wi-Fi і міні-халадзільнікам. Апрача таго, маецца агульная кухня з кавамашынай, электрычным чайнікам і мікрахвалевай печкай. Паркоўкі пры атэле няма.

Турыстычнае бюро «Visit Tampere» знаходзіцца па адрасе: Hämeenkatu 14b33100 Tampere, Finland, тэл. +358 03 5656 6800; сайт www.visittampere.fi працуе на фінскай, англійскай, нямецкай і рускай мовах. У офісе можна атрымаць карту горада, праспекты з апісаннямі тых або іншых адметнасцей, атэляў, рэстаранаў і г. д.

Турку — буйны эканамічны, прамысловы, транспартны і культурны цэнтр Фінляндыі. Па дадзеных на 31.01.2017 года ў горадзе налічвалася 187 637 жыхароў, плошча яго складае 306,36 км², з якіх 245 км² прыпадае на сушу, 57,24 км² — на марскую тэрыторыю ды 3,45 км² — унутраныя вадаёмы. Турку займае вельмі зручнае геаграфічнае становішча. Горад размяшчаецца на ўзбярэжжы Архіпелагавага мора ў вусці ракі Аўрайокі, адкуль недалёка да Аландскіх выспаў і Стакгольма — былой метраполіі. Адтуль пралягалі марскія гандлёвыя шляхі ў Эстляндыю, Польшчу і Германію. Таму з даўняй пары там пачалі сяліцца людзі. Шведы таксама ўпадабалі тое месца і заснавалі горад Аба (Åbo, што па-шведску вымаўляецца «Обу», але мы будзем прытрымлівацца традыцыйнай назвы). Фіны сталі называць яго Турку, утвараючы назву ад слова «torg», што па-шведску гучыць як «тург». Існуе гіпотэза, што такая назва паходзіць і ад старажытнаславянскага слова «търгъ». З цягам часу горад зрабіўся сталіцай правінцыі, потым — Вялікага герцагства, а потым — і Вялікага княства Фінляндскага. 23 студзеня 1229 года Папа Рымскі Рыгор IX даў дазвол перанесці рэзідэнцыю фінляндскага біскупа з мястэчка Ноўсіайнэн у гандлёвае паселішча Корайнен. Пазней горад перамясціўся бліжэй да вусця ракі Аўрайокі. Упершыню назва Åbo (паселішча ля ракі) упамінаецца ў 1270 годзе. Статус горада паселішча атрымала ў 1290-х гадах. З тае пары і да 1812 года Турку (Аба) быў сталіцай Фінляндыі. У тым годзе Аляксандр Першы сваім указам перанёс сталіцу ў Гельсінгфорс-Хельсінкі, дзе тады налічвалася ўсяго каля пяці тысяч жыхароў. Але гэты горад быў бліжэй да сталіцы Расійскай імперыі і далей ад Стакгольма — сталіцы Швецыі, ненадзейнай напярэдадні вайны з Напалеонам.

Як і ўсе старадаўнія гарады, Турку не адзін раз гарэў і руйнаваўся чужынскімі войскамі. У 1318 годзе наўгародцы дашчэнту зруйнавалі і абрабавалі горад, а датчане зрабілі гэта двойчы: у 1509 і 1522 гадах. Аднак людзі ўпарта вярталіся на папалішчы, і жыццё аднаўлялася.

Больш таго, у горадзе размясціўся фактычны свецкі і духоўны валадар, архіепіскап фінляндскі, у канцы XIII стагоддзя быў пабудаваны і асвечаны кафедральны сабор, які і ў наш час з'яўляецца галоўным лютэранскім храмам Фінляндыі. Для абароны горада шведы ў XIII стагоддзі пабудавалі на выспе ў вусці ракі ўмацаванне, якое стала магутным Абаскім замкам (шведск. Åbo slott, фінск. Turun linna), але мора адыйшло, і цяпер замак стаіць на мацерыку. У 1409 годзе Турку (Аба) нават чаканіў свае грошы, адрозныя па каштоўнасці ад грошай метраполіі. А ў 1640 годзе па ўказе каралевы Хрысціны ў Аба заснавалі першы фінляндскі ўніверсітэт пад назвай Каралеўская Акадэмія Аба (Kungliga Akademien i Åbo). Гэта быў важны культурны і адукацыйны цэнтр Фінляндыі. Адукацыя была на шведскай і лацінскай мовах, але менавіта там зарадзіўся рух фенаманаў, якія дамагаліся раўнапраўя шведскай і фінскай моваў. А пагроза існаванню фінскай мовы і фінскай нацыі была вельмі вялікая. Яшчэ ў сярэдзіне XVIII стагоддзя на поўным сур'ёзе абмяркоўвалася праграма татальнай забароны фінскай мовы і высылцы ўсіх фінаў у Лапландыю. Аднак фенаманы, якія, дарэчы, насілі шведскія прозвішчы і былі этнічнымі фінскімі шведамі, змаглі не дапусціць таго. У 1827 годзе здарыўся апошні і самы вынішчальны ў гісторыі Турку (Аба) пажар, калі згарэў літаральна ўвесь горад за выключэннем замка, кафедральнага сабора і квартала рамеснікаў на Манастырскаяй горцы. У агні загінулі ўсе гарадскія, царкоўныя і акадэмічныя архівы. Пасля таго па ўказе імператара Мікалая Першага Акадэмія перамясцілася ў Гельсінгфорс і атрымала назву Імператарскі Аляксандраўскі ўніверсітэт. Намаганнямі мецэнатаў Акадэмія ў Турку аднавіла сваю дзейнасць толькі ў 1918 годзе, а дзяржаўны статус набыла толькі ў 1981 годзе. Аднак, страціўшы сталічны статус, Турку застаўся культурнай і духоўнай сталіцай Фінляндыі, своеасаблівым аберагальнікам старадаўніх традыцый, якім застаецца і ў наш час. Напрыклад, напярэдадні Калядаў, 24 снежня апоўдні, на галоўнай плошчы Турку збіраюцца тысячы людзей, каб паслухаць, як гарадскі сакратар у прысутнасці святароў усіх канфесій абвяшчае Калядны спакой па ўсёй Фінляндыі. У час святаў дзейнічае поўны спакой, і самыя дробныя парушэнні, не кажучы ўжо аб злачынствах, караюцца амаль утрая больш строга, чым у звычайныя дні. І нават цяпер злачыннасць, якая і без таго невысокая ў Фінляндыі, у час святаў імкнецца да нуля. Цяпер Турку — важны прамысловы і транспартны цэнтр і вельмі прывабны го-

рад для турыстаў. Каб паглядзець хаця б галоўныя адметнасці і наведаць галоўныя музеі, лепей за ўсё набыць турыстычныя карткі: «Food Walk», «Museum Walk», «Culture Walk», па якіх можна з вялікай зніжкай паабедаць ў некалькіх рэстаранах, бясплатна наведаць шмат музеяў і культурных мерапрыемстваў, а таксама бясплатна карыстацца гарадскім транспартам. Набыць карткі можна ў турыстычным бюро, якое знаходзіцца па адрасе: Aurankatu 2, 20100 Turku; тэл. +358-2-2627-444. Сайт <http://visitturku.fi/visit-turku/matkailijalle/matkailuneuvonta> працуе на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах. Бюро працуе: улетку (01.04–30.09) пн–пт 8:30–18:00 і сб–ндз 9:00–16:00; узімку (01.10–31.03) пн–пт 8:30–18:00 і сб–ндз 10:00–15:00.

Картка «Turku Food Walk» дае права наведаць пяць рэстаранаў з дзесці, якія пералічваюцца ў картцы. Апрача таго, можна атрымаць у наступных рэстаранах:

- «Brahen Kellari»: закуску «Смак Турку»;
- «Café Art»: кубак кавы або чаю і пірожнае па выбару;
- «Cafe Brahe»: 1/2 батона, ёгурт або сок, а таксама кубак кавы або чаю;
- «di Trevi»: закускі тапас;
- «Grill it! Marina»: дамашні бургер са свінаінай;
- «Panimoravintola Koulu»: кілбасную талерку з гарнірам на выбар;
- «Pinella»: вытанчаны дэсерт;
- «Smör»: штодзённую закуску па сезону;
- «Svarte Rudolf»: бутэрброд з курыцы пад соўсам з блакітнага сыру.

Карта дзейнічае на працягу трох дзён з моманту яе першага выкарыстання. Кошт карткі — 44 еўра.

Картка «Museum Walk» дае права па аднаму разу наведаць кожны з 12 музеяў Турку. Гэта:

- Біялагічны музей;
- Музей Aboa Vetus & Ars Nova (Старажытны Турку і Новае мастацтва);
- Аптэчны музей;
- Ett Hem;
- Forum Marinum;
- Музей турмы Какола;
- Музей рамёстваў на Луастарынмякі (Luostarinmäki);
- Музей Сібеліуса;

- Музей Кафедральнага сабора;
- Замак Турку;
- Мастацкі музей Турку;
- Музей Вяйне Аалтонена.

Карта дзейнічае на працягу трох дзён з часу яе першага выкарыстання. Кошт карткі — 38 еўра.

Апрача бясплатнага ўваходу па картцы даюцца зніжкі ў прымузейных крамах.

Картка «Culture Walk» — дае магчымасць адправіцца ў пешаходныя экскурсіі па самых цікавых месцах. Праграма экскурсій распрацавана студэнтамі ўніверсітэта Турку. Лепей за ўсё спалучыць гэтую картку з карткамі «Museum Walk» і «Food Walk».

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Кафедральны сабор Турку (Tuomiokirkkokatu 1, Turku; тэл.: +358-2261-7100)

Галоўны лютэранскі сабор Фінляндыі і адна з найважнейшых адметнасцей старажытнага горада. Вежа вышынёй 101 метр увенчвае пабудову. Унутры сабора размешчаны пахаванні славутых людзей Фінляндыі часоў шведскага панавання. Найбольш вядомыя аб'екты — гэта надмагільны помнік каралева Катарыне Монсдоттэр (Katarina Månsdotter), якая прабыла на троне ўсяго 88 дзён, і Святому Генрыху. Гэта фігуры таямнічыя, акружаныя вэлюмам рамантычных легенд. Катарына Монсдоттэр — стакгольмская прасталюдзінка, у якую закахаўся кароль Эрык XIV, зрабіў яе сваёй фаварыткай, а праз некаторы час узвёў на трон. Але знаць паўстала супраць простаі жанчыны, ды яшчэ і вядзьмаркі: тая магла ўтаймоўваць шалёны гнеў караля і здымаць боль пасля такіх прыпадкаў. А самая галоўная прыкмета вядзьмарства, на думку прыдворных, крылася ў тым, што нястомны бабнік Эрык XIV некалькі гадоў зберагаў вернасць сваёй каханцы і нават не глядзеў на іншых лёгкадумных прыгажунь. Калі караля зверглі з трона, а потым атруцілі, яе адправілі ў Фінляндыю, дзе зноў жа яна паказала сваё вядзьмарства: у час сялянскага паўстання, так званай Доўбнявай вайны (Nuijasota, 1596–1597), калі не ацалеў ніводзін дваранскі род і ніводзін маёнтак, у яе памесці паўстанцы не стапталі ніводзін колас.

Постаць Святога Генрыха яшчэ больш таямнічая. Удзельнік першага крыжовага паходу на бязбожных фінаў-тавастаў, першы хрысціцель Фінляндыі, пакутнік, забіты за веру сваю раз'юшаным паганцам Лаллі. Але ўсё ягонае жыццё даецца ў апісанні са словам «нібыта», таму што многія навукоўцы лічаць гэтую постаць міфічнай, аб якой практычна нічога не вядома. Нават у кафедральным саборы знаходзіцца не захаванне Святога, а кенатаф — помнік над магілай без нябожчыка і без дамавіны. Існуе думка, што мошчы Святога, зноў жа нібыта, вывезлі рускія ў час Вялікага ліхалецця — Паўночнай вайны. Але ў пятроўскай кунсткамеры яны не знайшліся, хаця шукаліся старанна і легальна, з дазволу расійскіх імператараў — спадкаемцаў Пятра.

Доступ у сабор адчынены штодзённа з 9:00 да 18:00 гадзін. У час богаслужэнняў музей не працуе. Кошт білетаў: у сабор — уваход свабодны, у музейнае аддзяленне дарослым — 2 еўра, дзецям 1–17 гадоў — 1 еўра. Сайт <http://www.visitturku.fi> вядзецца на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Замак Турку (Linnankatu 80, Turku; тэл.: +358 2 262 0300)

За стагоддзі існавання замак Турку пабыў і суровым воінам, і бліскучым палацам, і вязніцай. Росквіт замка прыпадае на час, калі там жыў будучы шведскі кароль Юхан III, які ў 1556–1563 гадах быў толькі герцагам фінляндскім. Стыль і раскоша ў стылі Рэнэсанса ўсталявалася ў замку дзякуючы намаганням Катарыны Ягеллонкі, з якой герцаг Юхан ажаніўся на суперак жаданнем свайго брата, караля Эрыка XIV. Тады ў замку ладзіліся вясельныя забавы для фінскай знаці, рыцарскія турніры і спаборніцтвы бардаў. Раз'юшаны непаслушэнствам брата кароль Эрык XIV узяў замак штурмам, герцага з жонкай пасадыў у вязніцу і нават мерыўся пры жывым мужы аддаць Катарыну Ягеллонку замуж за маскоўскага цара Івана IV. Але арыстакраты ўчынілі пераварот, караля Эрыка пасадылі ў той жа замак Аба, а потым па загадзе брата яго пачаставалі гарохавым супам з мыш'яком. Такім чынам, першым зняволеным замка-вязніцы стаў кароль Эрык XIV. Потым замак прыйшоў у заняпад і паступова разбураўся. А з 1881 года старое ўмацаванне стала гістарычным музеем. У час Другой сусветнай вайны замак быў моцна пашкоджаны бомбамі савецкай авіяцыі, і толькі пасля шматгадовай рэстаўрацыі (1946–1961) музей зноў пачаў прымаць наведвальнікаў. Асноўныя экспазіцыі музея адлюстроўваюць

гістарычнае развіццё Фінляндыі і яе старажытнай сталіцы. Для дзяцей там ладзяць «Турнір маленькіх рыцараў», у прасторным двары замка праводзяцца канцэрты для дарослых і прадстаўленні для дзяцей. З 1979 года там ладзяцца ўрачыстыя мерапрыемствы ў гонар герцага Юхана і ягонай жонкі Катарыны Ягеллонкі, ролі якіх выконваюць славуць фінскія артысты.

Летняй парой, з 6 чэрвеня па 4 верасня музей адчынены штодзённа, у другі час — з аўторка па нядзелю з 10 да 18 гадзін. Кошт білетаў: дарослым — 9 еўра, дзецям 7–15 гадоў — 5 еўра, 4–6 гадоў — 2 еўра. У час мерапрыемстваў цэны крыху ўзрастаюць.

Больш падрабязная інфармацыя размешчана на сайце <http://www.visitturku.fi>, які вядзецца на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Археалагічны музей і музей сучаснага мастацтва (Aboa Vetus & Ars Nova) (Itäinen Rantakatu 4–6, Turku; тэл. +358 20 7181 640)

Музей складаецца з дзвюх частак. Першая — **Aboa Vetus (Стары Аба-Турку)** — гэта дамы і вуліцы Манастырскага квартала, дзе па сённяшні дзень вядуцца археалагічныя раскопкі. Экспазіцыя адлюстроўвае жыццё і побыт Сярэдніх вякоў ў Фінляндыі. Другая частка — **Ars Nova (Новае мастацтва)** — калекцыя мастацкіх твораў XX стагоддзя, якая ўтрымлівае больш 500 твораў фінскіх і замежных мастакоў. Для дзяцей і падлеткаў у музеі прапануецца «Экскурсія прыгод», удзельнікі якой становяцца рыцарамі ў баявых шаломах і вытанчаных паненак у раскошных капаляюшах з прыгожымі пер’ямі. Ім выдаюць карты, кіруючыся якімі рыцары ды іхнія дамы выпраўляюцца ў паход па сярэдневяковым вуліцам на пошукі скарбу. Хто першы знойдзе яго, той можа адчаканіць уласную манету.

Музей працуе штодзённа з 11:00 да 19:00 гадзін. Кошт білетаў: дарослым — 9 еўра, дзецям 7–15 гадоў — 5,5 еўра, дзецям да 7 гадоў — бясплатна. Групам больш 20 чалавек — 6 еўра з кожнага, сямейны білет (2 дарослых і 2 дзяцей) — 24 еўра.

Больш падрабязныя звесткі можна знайсці на сайце <http://www.visitturku.fi>, які вядзецца на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Музей рамёстваў (Luostarinmäki) (Vartiovuorenkatu 2 Turku; тэл. +358-2262-0350)

Пажар 1827 года вынішчыў практычна ўвесь горад Турку. Але квартал рамеснікаў на Манастырскай горцы (Luostarinmäki) ацалеў. Цяпер там

знаходзіцца музей пад адкрытым небам. Усе ацалелыя хаціны закансерваваныя і зберагаюцца ў тым выглядзе, які яны мелі больш 200 гадоў таму. Прычым гэта дзеючы музей. Апошнія жыхары пакінулі квартал у сярэдзіне XX стагоддзя. Унікальнасць музея заключаецца ў тым, што ніводзін прадмет побыту, ніводзін інструмент рамеснікаў не прывазныя, а менавіта тыя, што ўжываліся гаспадарамі на працягу многіх гадоў. У канцы жніўня там праводзіцца сусветнавадомы Тызень народных промыслаў.

Музей працуе з 10:00 да 18:00 гадзін. Кошт білетаў: дарослым — 6 еўра, дзецям 7–15 гадоў — 4 еўра, дзецям 4–6 гадоў — 1 еўра, да 4 гадоў — бясплатна. Калі праходзіць Тызень народных промыслаў, цэны ўзрастаюць.

Больш падрабязная інфармацыя размешчана на сайце <http://www.visitturku.fi>, які вядзецца на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах, а таксама на сайце <http://www.turku.fi/en/handicraftsmuseum>.

Марскі цэнтр (Forum Marinum) (Linnankatu 72, Turku; тэл. +358-2267-9511)

Фінляндія — вялікая марская дзяржава, якая славіцца сваім флотам мірнага прызначэння. **Forum Marinum** — адзін з самых буйных музеяў горада. Сталыя экспазіцыі распавядаюць аб караблекрушэннях, гісторыі мараплаўства, аб развіцці марскога флоту Фінляндыі. У калекцыях музея выстаўлены мадэлі розных караблёў, прадметы побыту сярэднявечных мараплаўцаў, вайсковая тэхніка, марскі жывапіс і шмат чаго іншага. Тут налічваецца больш сотні маламерных лодак і караблікаў, а таксама каля дзясятка ваенных і цывільных караблёў. Наведвальнікі могуць падняцца на палубы старадаўніх ветразевых караблёў, пабываць у каюце аднаго з сучасных круізных лайнераў. Наведваць ваенныя і цывільныя караблі можна з пачатку чэрвеня да канца жніўня.

Музей працуе: у зімні сезон (01.09–22.05) з нядзелі па аўторак з 11:00 да 19:00 гадзін. Улетку — кожны дзень. Музейныя караблі даступныя для наведвання штодзённа з 11:00 да 19:00 гадзін у перыяд 21.05–28.08. Кошт білетаў: выставы — 8/5 еўра, музейныя караблі — 6/4 еўра на кожнае судна паасобку.

Сайт www.forum-marinum.fi працуе на фінскай, шведскай і англійскай мовах, http://www.visitturku.fi/ru/forum-marinum_ru-0 — на рускай мове.

Больш падрабязная інфармацыя аб усіх музеях Турку размешчана на сайтах <http://www.turunmuseot.fi/> (фінская, шведская, англійская

мовы); <https://www.turku.fi/museo> (фінская, шведская, англійская мовы); а таксама <http://www.visitturku.fi/> (фінская, шведская, англійская, руская і нямецкая мовы).

Вольны час ● *Vapaa aika*

Ruisrock — фестываль, які праводзіцца штогод на пачатку ліпеня. У 2017 годзе ён праводзіўся 48-мы раз. Звычайна збірае каля 100 000 гледачоў. Падрабязнейшая інфармацыя ёсць на сайце <http://www.ruisrock.fi> (на фінскай і англійскай мовах).

Down by the Laituri — гарадскі фестываль, які з 1991 года праводзіцца на пачатку жніўня. Шматлікія групы выступаюць як у парках, так і ў клубных памяшканнях горада. Падрабязная інфармацыя размешчана на сайце https://visitturku.fi/down-laituri_ (фінская, шведская, англійская, руская і нямецкая мовы).

Turku Jazz — фестываль джазавай музыкі, які праводзіцца штогод у жніўні. Сайт фестываля вядзецца на фінскай і англійскай мовах: <http://www.turkujazz.fi>.

The Medieval Market — сярэднявекавы кірмаш у Турку. Праводзіцца апошнімі выхаднымі днямі. Сярэднявекавая вопратка, музыка, танцы і забавы. У 2017 годзе за тры дні (29.06–02.07) кірмаш наведалі 163 000 чалавек. Сайт <http://en.keskiaikaismetmarkkinat.fi> вядзецца на англійскай мове.

Аквапарк «Caribia» (Kongressikuja 1, Turku) знаходзіцца ў адзіным комплексе з атэлем «**Holiday Club Caribia**». Працуе ўвесь год. Адкрыты басейн падаграваецца. Функцыянуюць басейн з халоднай вадой, два басейны з джакузі, фітнес-басейн, спа-аддзяленне. Для дзяцей і дарослых некалькі горак рознай — ад 25 да 117 метраў — даўжыні. Працуе з 10:00 да 21:00, у нядзелю — з 10:00 да 22:00 гадзін. Для пастаяльцаў атэля з 8:00 гадзін адчынены плавальны басейн і ранішняя саўна. Наведванне каштуе з панядзелка па чацвер уключна — 14,50 еўра. Дзецям, студэнтам і пенсіянерам — 9,50 еўра. Сямейны білет (2 дарослых і 2 дзіцёнка) — 43 еўра. У перыяд пятніца–нядзеля кошт узрастае на 2 еўра (сямейнага білета — на 8 еўра).

Пражыванне • Majutus

Best Western Hotel Seaport 3* (Toinen Poikkikatu 2, Turku), ад 98 €/ноч

Атэль размяшчаецца ў будынку старой мытні на адлегласці каля 3 кіламетраў ад цэнтра горада. Затое непадалёку знаходзіцца старажытны замак, марскі цэнтр «Forum Maritum» і выставачны цэнтр Турку. У нумарах бясплатны хуткасны Wi-Fi, кабельнае TV, туалет і ванны пакой з душам. Пастаяльцам прапануецца бясплатны сняданак, саўна і зона для дзіцячых гульняў. Да паслуг наведвальнікаў бар і рэстаран. Тэлефон: +358-2283-3000; факс: +358-2283-3100.

Guesthouse Kupittaa (Lemminkäisenkatu 36, Turku), ад 69 €/ноч

Бясплатная паркоўка, Wi-Fi. Агульны ванны пакой і туалет. Без папярэдняй аплаты.

Laivahostel Borea — hostel 2* (Linnankatu 72, Turku), ад 62 €/ноч

Атэль уяўляе сабой пасажырскі лайнер «Borea». Знаходзіцца на адлегласці 2,5 км ад цэнтра горада. Нумары атэля — гэта каюты карабля, у якіх маецца ванна/душ. Wi-Fi і тэлевізар знаходзяцца ў публічных месцах. Бясплатная паркоўка, саўна ўранні. Снеданне. Без папярэдняй аплаты.

Hesehotelli 3* (Läntinen Pitkäkatu 1, Turku), ад 55 €/ноч

Атэль знаходзіцца ў цэнтры горада. У нумарах Wi-Fi, тэлевізар, кандыцыянер, халадзільнік, ванны пакой, фен. Снеданне каштуе 6 еўра. Без папярэдняй аплаты. На тэрыторыі рэстаран хуткага харчавання «Hesburger», у якім адбываецца рэгістрацыя заезду-выезду.

Турыстычнае бюро горада Турку знаходзіцца па адрасе: Aurankatu 2, 20100 Turku; тэл. +358-2-262-7444. Сайт <http://visitturku.fi/visit-turku/matkailijalle/matkailuneuvonta> працуе на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах. Бюро працуе: улетку (01.04–30.09) з панядзелка па пятніцу з 8:30 да 18:00 і ў суботу і нядзелю з 9:00 да 16:00; узімку (01.10.–31.03.) з панядзелка па пятніцу з 8:30 да 18:00 і ў суботу і нядзелю з 10:00 да 15:00.

Раўма — маленькі горад з вялікай гісторыяй. Размешчаны на ўзбярэжжы Батнічнай затокі, горад да нашых дзён застаўся важным цэнтрам марскога транспарту. У Раўме на 31 жніўня 2017 года налічвалася 39 612 жыхароў. Плошча горада складае 1110,13 км², з якіх на долю сушы прыпадае 495,73 км², на марскую тэрыторыю — 600,60 км² і 13,80 км² — на ўнутраныя вадаёмы. На карце тагачаснай Швецыі горад з’явіўся 17 красавіка 1442 года пад шведскай назвай Raumo. Гэта былі часы Кальмарскай уніі, калі на чале Даніі, Швецыі і Нарвегіі стаяў дацкі кароль Крыстофер III Баварскі. Ад яго імя намеснік Карл Кнутсан напісаў: «Я, рыцар Карл Кнутсан, гэтай граматай сведчу, што ад імя і з ласкі майго літасцівага гаспадара, караля Крыстофера, надаецца абывацелям і купцам Raumo права займацца разнастайным гандлем гэтак жа сама, як абывацелі Åbo тое робяць... Напісана ў замку Åbo красавіка сямнаццатага дня, года 1442 ад нараджэння Хыстовага, і маёй уласнай пячаткай зацверджана».

Дзякуючы выгаднаму знаходжанню горад хутка ператварыўся ў важны порт. Але на пачатку XVI стагоддзя пачалася эпідэмія чумы, і горад практычна вымер. Праз некаторы час жыццё зноў ажывілася, але не надоўга. Шведскі кароль Густаў I Ваза ў 1550 годзе загадаў жыхарам Раўмы перасяляцца ў толькі што заснаваны Гельсінгфорс. Горад зноў апусцеў і толькі праз сем гадоў зноў пачаў ажываць. Не мінавала Раўму і насланне сярэднявечных гарадоў — пажары. Некалькі разоў Раўма выгараў дашчэнту. Апошні спусташальны пажар адбыўся ў 1682 годзе, пасля чаго ў горадзе больш не здаралася падобных катастрафічных выпадкаў. Дзякуючы гэтаму Стары горад захаваўся ў тым выглядзе, які быў больш 200 гадоў таму. Драўляныя дамы двухсотгадовай даўніны зберагаюцца да нашых дзён, прычым не як нешта музейнае, а як звычайныя жылыя дамы, з утульнымі дварамі і невысокімі агароджамі. Стары горад занесены ў спіс UNESCO як каштоўная спадчына чалавечай культуры. У Старым горадзе налічваецца каля 600 старых будынкаў, дзе дагэтуль жывуць больш тысячы чалавек.

Плошча Старога горада 28 гектараў. На гэтым адносна малым участку знаходзіцца каля 200 крамаў, дзе прадаюцца старадаўнія рэчы.

А паколькі горад быў і застаўся важным портам, на працягу стагоддзяў у ім утварыўся асаблівы дыялект, які самі жыхары Раўмы лічаць паўнапраўнай мовай на той падставе, што фіны не разумеюць раўмаскай гаворкі. Гэта і сапраўды нейкі кангламерат з шведскай, англійскай, французскай, рускай, нямецкай і эстонскай моваў. Трэба заўважыць, што раўмаская гаворка ўважліва вывучалася і вывучаецца, маюцца слоўнікі, граматычныя даведнікі і нават мастацкая літаратура.

Славіцца Раўма і мастацтвам пляцення карунак. Вязець карункі ў Раўме пачалі яшчэ ў XVIII стагоддзі. У Раўме з 1971 года штогод у канцы ліпеня праводзіцца Тыдзень карунак, калі майстры саборнічаюць і ладзяць кірмашы. На гэты незвычайны фестываль заўсёды з'язджаецца шмат людзей з усіх куткоў Фінляндыі і з-за мяжы.

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyyks ja museo

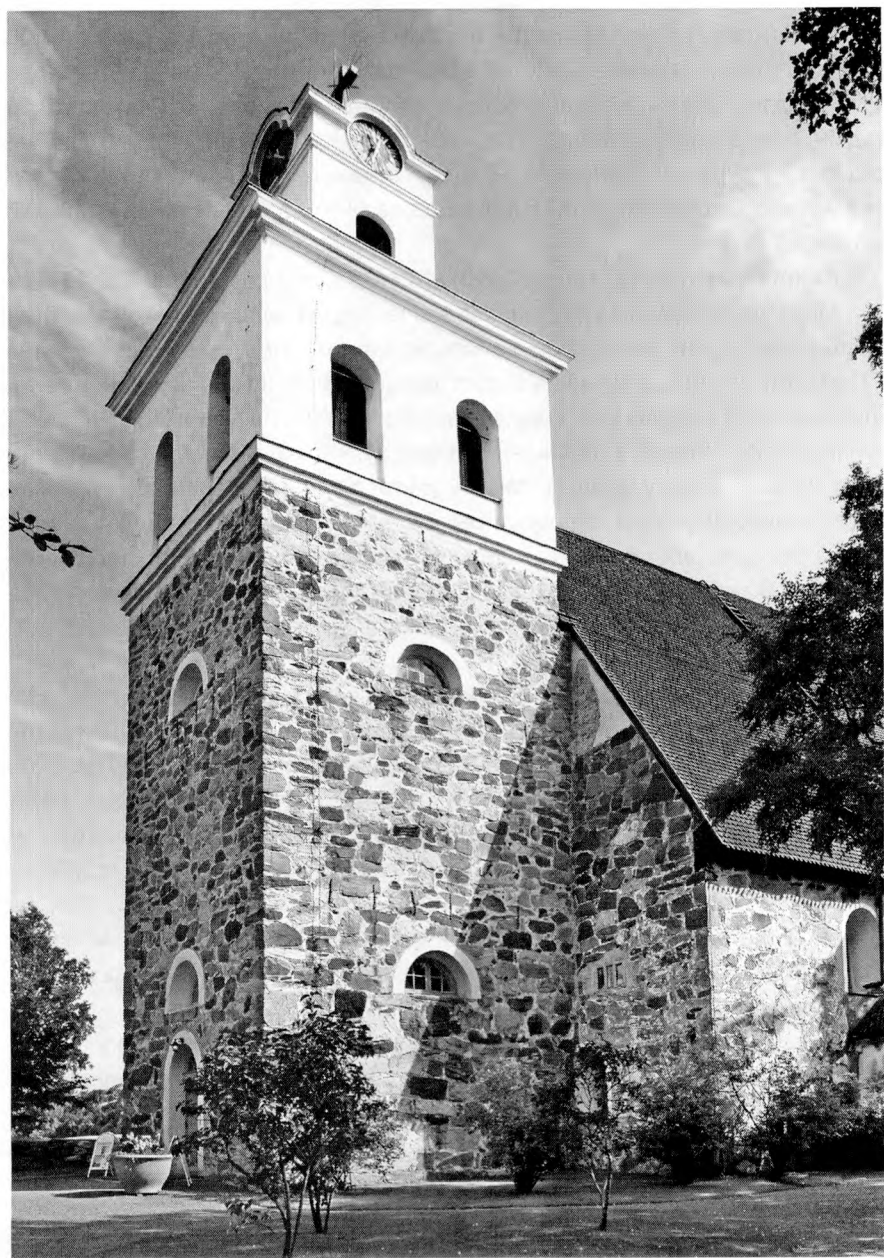
Rauma Art Museum (Kuninkaankatu 37, Rauma)

У 1962 годзе мясцовыя мастакі стварылі Таварыства садзеяння развіццю мастацтва ў горадзе. А ў 1970 годзе адкрыўся Мастацкі музей Раўмы. Музей размяшчаецца ў старым будынку пабудовы 1795 года. Гэта самы стары дом каменнай пабудовы. У экспазіцыі музея галоўнае месца належыць мастакам Балтыйскіх краін. Цікаваць прадстаўляе і своеасаблівае электрычнае мастацтва, пры дапамозе якога дэманструецца сувязь мастацтва і тэхналогій.

Музей працуе: аўторак–чацвер з 10:00 да 18:00, пятніца з 10:00 да 16:00, субота–нядзеля з 11:00 да 16:00. Летнім сезонам, з 1 чэрвеня па 31 жніўня адчынена і ў панядзелак з 10 да 18 гадзін. Кошт білетаў для дарослых 6 еўра, для дзяцей да 18 гадоў, студэнтаў і пенсіянераў — 3 еўра. Сайт музея <http://www.raumantaidemuseo.fi> вядзецца на фінскай і англійскай мовах.

Lönström Art Museum (Valtakatu 7, 26100 Rauma)

Мастацкі музей Лёнстрёма знаходзіцца ў цэнтры горада. Галоўнае яго прызначэнне — мастацкая адукацыя народа. Таму там часта праводзяцца тэматычныя выставы, майстар-класы, чытаюцца лекцыі і арганізоўваюцца семінары па мастацкай тэматыцы.

Музей працуе з імняй парой, верасень–май: аўторак і серада з 11:00 да 16:00 гадзін; чацвер з 11:00 да 20:00 гадзін; пятніца–нядзеля з 12:00 да 16:00 гадзін. Улетку, чэрвень–жнівень: аўторак–чацвер з 10:00 да 18:00 гадзін; панядзелак, пятніца з 12 да 16 гадзін. Кошт білетаў 5 еўра для дарослых і 3 еўра для дзяцей да 18 гадоў, студэнтаў і пенсіянераў. Сайт музея www.lonnstrommuseums.fi вядзецца на фінскай, шведскай і англійскай мовах.

Rauma Maritime Museum (Kalliokatu 34, Rauma; тэл. +358 2 822 4911)

Мараплаўства мела і мае вялікае значэнне для маленькага горада. Таму экспазіцыя музея адлюстроўвае ўсю культуру і гісторыю мараплаўства Раўмы. Музей будзе прывабны для дзяцей, таму што, у адрозненне ад іншых музеяў, там экспанаты можна мацаць рукамі. Аб тым кажуць надпісы па-англійску: «Please, touch!» — і па-фінску: «Koske tähän». Але найбольшую цікавасць як у дзяцей, так і ў дарослых наведвальнікаў выклікае карабельны сімулятар «Jenny», пры дапамозе якога можна адчуць сябе капітанам карабля і як пралажыць кабатажны маршрут, так і спраграмаваць далёкае плаванне да аўстралійскага Сіднэя. Прытым карабель сабе можна спраграмаваць любы: ад маленькага кацера да 340-мятровага танкера або сухагруза.

Музей працуе: у зімні сезон (верасень–красавік) па нядзелях з 12:00 да 16:00 гадзін; у маі панядзелак–пятніца, нядзеля з 12:00 да 16:00 гадзін; улетку (чэрвень — пачатак жніўня) адчынена кожны дзень з 11:00 да 17:00 гадзін; у жніўні — аўторак–пятніца, нядзеля з 12:00 да 16:00 гадзін. Кошт білетаў: дарослым — 9 еўра, дзецям да 16 гадоў — 3 еўра, пенсіянерам — 7 еўра, студэнтам — 6 еўра. Сямейны білет (2 дарослых і 3 дзяцей) — 21 еўра. Групам ад 10 чалавек — 7,50 еўра з кожнага. Экскурсія на англійскай мове працягласцю да 45 хвілін каштуе 70 еўра. Сайт музея <https://www.rmm.fi/> вядзецца на фінскай, рускай і англійскай мовах.

Гарадскі музей «Rauma Museum» (Kauppakatu 13, Rauma)

Музей прысвечаны гісторыі горада і размяшчаецца ў будынку старой ратушы пабудовы 1776 года. У экспазіцыі музея дакументы, мадэлі старых караблёў, вырабы рамеснікаў і карункі, якімі славіцца стары горад Раўма. Адчынены: у зімні сезон 02.01–15.05 і 01.09–31.12 аўторак–пятніца з 12:00 да 17:00, субота з 10:00 да 14:00, нядзеля з 11:00 да 17:00 гадзін, у панядзелак зачынены; у летні сезон 15.05–30.06 і 01.08–31.08 аўторак–нядзе-

ля з 10:00 да 17:00 гадзін, у панядзелак зачынены; з 01.07 па 31.07 кожны дзень з 10:00 да 17:00 гадзін. Кошт: дарослым — 5 еўра, пенсіянерам — 3,50 еўра, студэнтам — 2,5 еўра, дзецям да 18 гадоў уваход бясплатны. Сайт музея <https://www.rauma.fi/museo/> вядзецца на фінскай і англійскай мовах.

Важнай адметнасцю горада з’яўляецца царква **Святога Крыжа**, асвечаная ў 1512 годзе пры францысканскім манастыры. Пасля царкоўных рэформаў Густава Вазы францысканскі манастыр ліквідавалі, а храм стаў лютэранскім. У царкве зберагліся старажытныя фрэскі. Над храмам узвышаецца званіца, якая ў старыя часы служыла арыенцірам для караблёў.

Можна яшчэ адзначыць драўляную вежу **Кіікаторні (Kiikartorni)** (Suvitie 10, Rauma), якая раней служыла для назірання за прыбыццём караблёў. Цяпер — гэта турыстычны аб’ект. З вежы адкрываецца цудоўны краявід мора і выспаў. Можна пасядзець у кавярні і набыць сувеніры. Працуе кожны дзень з 12:00 да 18:00 гадзін. Калі дзверы будуць замкнутыя — ключ можна ўзяць у жоўтым будынку побач з вежай. Уваход свабодны. Кошт экскурсіі па замове 30 еўра. Больш падрабязна ўсю інфармацыю можна знайсці на сайтах <https://www.visitrauma.fi/> (фінская, англійская мовы) і www.visitfinland.com (фінская, шведская, англійская, руская, іспанская, французкая, італьянская, кітайская і японская мова).

Інфармацыя аб атэлях ды ўмовах пражывання даецца пры браніраванні праз сістэму Booking.com.

Пражыванне • Majutus

Hotel Kuntosumppu (Karjalankatu 29, Rauma), ад 90 €/ноч

Атэль знаходзіцца на адлегласці аднаго кіламетра ад старога горада. Для пастаяльцаў трэнажорная зала, саўна, сквош-корт, бясплатная паркоўка. У нумарах бясплатны Wi-Fi, халадзільнік, тэлевізар і ванны пакой з душам. Снеданне ўваходзіць у кошт пражывання. Без папярэдняй аплаты.

Hotel Kalliohoivi 3* (Kalliokatu 25, Rauma), ад 98 €/ноч

Атэль знаходзіцца ў цэнтры горада. Бясплатная паркоўка, бясплатны Wi-Fi, саўна. У нумарах ванны пакой з душам і міні-бар. Снеданне ўключана ў кошт пакоя. Без папярэдняй аплаты.

Hotel Raumanlinna 3* (Valtakatu 5, Rauma), ад 100 €/ноч

Знаходзіцца непадалёку ад драўлянай забудовы Старога горада. Бясплатная паркоўка, Wi-Fi. У нумарах душ, ванны пакой, туалет. Снеданне ўваходзіць у кошт пакоя. Без папярэдняй аплаты.

Рэстараны • Ravintoloita**Рэстаран «Osteria da Filippo»** (Kauppakatu 20, Rauma)

Даволі танны рэстаран італьянскай кухні. Wi-Fi, разетка каля столікаў. Рэжым работы: нядзеля–панядзелак зачынены; аўторак з 11:00 да 21:00; серада–чацвер з 11:00 да 22:00; пятніца–субота з 11:00 да 23:00 гадзін. Кошт страваў ад 12 еўра. Вялікія порцыі.

Піцэрыя «Jubu-Pizza» (Vähäkirkkokatu 10, Rauma)

Танны рэстаран з Wi-Fi і ціхай музыкай. Вялікія піцы з рознымі напаўняльнікамі коштам ад 8 еўра. Адчынены: панядзелак–пятніца з 11:00 да 21:00; субота–нядзеля з 12:00 да 21:00 гадзін. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць з сайта www.visitrauma.fi, які працуе на фінскай і англійскай мовах, а таксама з сайта <https://www.tripadvisor.com>, які дае інфармацыю на розных мовах.

Горад Хямээнлінна ўзнік каля заснаванага ў 1249 годзе славытым шведскім дзеечам Ярлам Біргерам замка Тавастборг падчас чарговага крыжовага паходу супраць загрузлых у паганстве ўпартых тавастаў (так па-шведску называецца фінскае племя хямэ-емь старажытных наўгародскіх летапісаў). Па-шведску ён называўся і называецца Тавастэхус — Замак тавастаў, але пасля таго, як Фінляндыя стала незалежнай, горад атрымаў фінскую назву Хямээнлінна, якая азначае замак Хямэ. У 1639 годзе па прапанове шведскага каралеўскага намесніка ў Фінляндыі Пэра Брагэ паселішча атрымала статус горада. Пазней, ужо ў XVIII стагоддзі, паселішча перанеслі на больш прасторнае месца, дзе горад знаходзіцца і цяпер. У наш час горад Хямээнлінна займае плошчу ў 2031,53 км², з якіх на долю сушы прыпадае 1785,05 км², а на долю ўнутраных вадаёмаў — 246,48 км². Па дадзеных на жнівень 2017 года ў горадзе налічвалася 67 600 жыхароў. У XIX стагоддзі горад быў буйным цэнтрам адукацыі і культуры. Там былі як дзяржаўныя, так і прыватныя навучальныя ўстановы, дзе выкладанне вялося на фінскай мове. Горад з таго ж стагоддзя звязаны чыгункай з Хельсінкі, водным шляхам па каналах сістэмы азёр Ванайявэсі — Пюхярві — з Тампэрэ, аўтобусамі — як з Хельсінкі, так і іншымі гарадамі Фінляндыі.

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Безумоўна, галоўнай адметнасцю Хямээнлінны з'яўляецца аднайменны замак. Тут трэба заўважыць, што па-фінску назвы горада і замка гуцаць аднолькава, але пішуцца па-рознаму: горад — Hämeenlinna, а крэпасць — Hämeen linna — крэпасць Хямэ. Замак абараняў паселішча ад набегаў наўгародцаў і карэлаў. Наўгародскія летапісы ўказваюць, што пры паходзе на емь у 1311 годзе тры дні ў аблозе было нейкае ўмацаванне Ванай. Найбольш верагодна, што гэта і быў замак Тавастгус, але наўгародцы называлі яго, як возера Ванайявэсі. Гэта была адзіная аблога крэпасці. Ва

ўсіх астатніх руска-шведскіх войнах умацаванне пераходзіла з рук у рукі без асаблівых цяжкасцей. Ад пабудаванага ў XIII стагоддзі замка да нашага часу зберагліся толькі падмурак ды сцены першага паверху. Пазней, у XVIII стагоддзі, умацаванне дабудавалі да трох паверхаў, абнеслі сценамі, валам і выкапалі равы на подступах да крэпасці. Двор замка на здзіўленне невялікі. Адтуль можна прайсці ў памяшканні рознага прызначэння: кухня, капліца, крэпасная вязніца. Пазней памяшканні гаўптвахты пашырылі і ператварылі ў жаночую турму, якая функцыявала з 1837 па 1972 гады. На другім паверсе знаходзіцца краязнаўчы музей, на трэцім — рыцарская і каралеўская залы. Пасля рэстаўрацыйных работ замак ператвораны ў нацыянальны музей, які працуе з 1988 года. У замку штогод наладжваюцца сярэднявечныя кірмашы і турніры, джазавыя фестывалі і купальскія святы.

Музей працуе штодзённа: узімку (студзень–май) з 10:00 да 16:00 гадзін; улетку (1 чэрвеня–14 жніўня) з 10:00 да 17:00 гадзін. Кошт білетаў складае 9 еўра для дарослых, 7 еўра для пенсіянераў і 4,5 еўра для дзяцей. Сайт музея <http://www.kansallismuseo.fi/fi/hameen-linna> працуе на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Музей «Militaria» (Vanhankaupunginkatu 19, Hämeenlinna) знаходзіцца непадалёку ад замка Хямэ на беразе возера Ванайявэсі. Гэта ваенна-гістарычны музей, дзе расказваецца аб артылерыйскіх, інжынерных войсках і войсках сувязі Фінлянды ад сярэдніх вякоў і да нашых дзён. Музей заснавалі ў 1977 годзе, і размяшчаўся ён у вясковай школе каля артылерыйскага гарнізона. Пазней пры дапамозе добраахвотных памагатых адрамантавалі старую замкавую казарму і ў 1997 годзе адкрылі Артылерыйскі музей, які з 2013 года носіць назву «**Museo Militaria**». У музеі ёсць экспанаты, з дапамогай якіх наведвальнік можа папрацаваць на тэлеграфі, зрабіць наводку гарматы або абясшкодзіць супрацьтанкавую міну. У музеі таксама дэманструюцца ваенна-дакументальныя фільмы.

Частка экспазіцыі знаходзіцца на вуліцы. Там размешчаны гарматы ад 1870 да 1980 гадоў. У гарматнай зале знаходзяцца самыя каштоўныя гістарычныя ўзоры розных гармат. Непадалёку знаходзіцца і Танкавы музей. Пры музеі працуе сувенірная крама «**Militaria Shop**» і рэстаран «**Lou-nasravintola Militaria**», размешчаны ў галоўным будынку.

Музей працуе: з 01.01 па 30.04 аўторак–нядзеля 11:00–17:00; з 01.05 па 31.08 панядзелак–нядзеля 10:00–17:00; з 01.09 па 20.12 аўторак–нядзеля 11:00–17:00. Кошт білетаў: агульны білет Замак — Музей «Militaria» — Танкавы музей дарослым — 12 еўра, дзецям з 7 да 17 гадоў — 4 еўра, сямейны білет — 18 еўра, групавы (не меней 10 чал.) — 6 еўра з кожнага. Экскурсія па замове — 40 еўра, праводзіцца на фінскай, шведскай і англійскай мовах. Сайт музея <http://www.museomilitaria.fi/> працуе на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Музей-турма (Kustaa III katu 8, Hämeenlinna) знаходзіцца ў той жа музейнай зоне, што і вышэйапісаныя адметнасці. Будынак старой турмы, пабудаваны па праекце фінскага архітэктара Л. І. Ліндквіста ў 1871 годзе, служыў па прызначэнню да 1993 года, пасля чаго там адкрылі музей пенітэнцыярнай сістэмы Фінляндыі. Шмат у чым усё застаецца ў тым стане, як было некалі. Напрыклад, у перасыльных камерах зберагаюцца наскенныя надпісы зняволеных, якіх этапіравалі праз гэтую турму. Тры камеры зберагаюцца ў тым жа выглядзе, у якім засталіся пасля таго, як апошнія зняволеныя былі пераведзены ў іншыя турмы. Гэты музей з’яўляецца часткай Гістарычнага музейнага комплексу Хямээнлінны.

Працуе: аўторак–нядзеля с 11:00 да 17:00 гадзін. Кошт аднаразавага білета для дарослых 9 еўра, для дзяцей — 4,4 еўра. Сайт <http://www.hameenlinna.fi/Kaupunki-info/-/> працуе на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Дом-музей Сібеліуса (Sibeliuksen syntymäkotі) (Hallituskatu 11, Hämeenlinna)

Дом-музей сусветнаславутага фінскага кампазітара Яна Сібеліуса. Поўнае імя кампазітара выглядае так: Johan Julius Christian Sibelius — Юхан Юліус Хрысціян Сібеліус. У іншых мовах яго імя падаецца як Жан Сібеліус. Але ў фінскай мове гуку «Ж» няма. Таму — Ян Сібеліус (1865–1957). Першыя дваццаць гадоў свайго жыцця кампазітар правёў менавіта ў гэтым доме, які належыў ягонай бабулі. Экспазіцыя дома-музея расказвае аб розных этапах жыцця і творчасці славутага кампазітара. Захоўваюцца шмат дакументаў і рэчаў, якія належылі Сібеліусу, можна паслухаць музыку фінскага творцы.

Музей адчынены: у летні сезон (02.05–31.08) панядзелак–нядзеля 10:00–16:00; у зімні сезон (01.09–30.04) — 12:00–16:00. Кошт білетаў для

дарослых 5 еўра, для пенсіянераў, студэнтаў, салдат і беспрацоўных — 4 еўра, для дзяцей 7–17 гадоў — 2 еўра. Сайт <https://hmlmuseo.fi/kohteet/sibeliuksen-syntymakoti/> працуе на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Пражыванне ● Majotus

Інфармацыя аб атэлях ды ўмовах пражывання даецца пры бра-ніраванні праз сістэму Booking.com.

Cumulus City Hämeenlinna 3* (Raatihuoneenkatu 16–18), ад 66 €/ноч

Атэль размяшчаецца на адлегласці пары соцень метраў ад цэнтра го-рада. Да замка Хямэ 15 хвілін няспешнай хады. У атэлі ёсць рэстаран, паб і начны клуб. Бясплатная паркоўка. У нумарах бясплатны Wi-Fi, міні-бар, тэлевізар, ванны пакой з фенам. Снеданне — «шведскі стол», па просьбе можна ў любы час замовіць пакунак на вынас. Бясплатныя пральня, крыты плавальны басейн і саўна. Заезд пасля 14 гадзін, выпіска ў 12 гадзін.

Cumulus Resort Aulanko 4* (Aulangontie 93, Hämeenlinna), ад 98 €/ноч

Гэты атэль знаходзіцца на адлегласці каля чатырох кіламетраў ад цэн-тра горада Хямээнлінна. Бясплатныя паркоўка і Wi-Fi. У нумарах тэлевізар, рабочы стол, афармленне ў класічным стылі. Да паслуг пастаяльцаў спа-цэнтр на тры гадзіны ў суткі, боўлінг з 7 дарожкамі, фітнес-цэнтр, саўна (усяго 7), гідромасаж, крыты і адкрыты басейны, водныя горкі, міні-аквапарк для дзяцей. Снеданне — «шведскі стол», начны клуб. На адлегласці каля паловы кіламетра знаходзіцца поле для гольфа «Aulanko». Заезд з 15:00, выпіска ў 12:00 гадзін.

Original Sokos Hotel Vaakuna (Possentie 7, Hämeenlinna), ад 113 €/ноч

Атэль размяшчаецца непадалёку ад цэнтра горада. Платная паркоўка 11 €/суткі. Саўна, джакузі. У нумарах бясплатны Wi-Fi, халадзільнік, тэлевізар, сейф, ванны пакой з душам, фенам і бідэ, а таксама набор для прыгатавання гарбаты і кавы. Рэстаран і лобі-бар. Маюцца крыты і адкры-ты басейны. Заезд з 14:00, выпіска ў 12:00 гадзін.

Рэстараны • Ravintoloita

Апрача рэстаранаў і кавярняў у атэлях шмат іншых месцаў, дзе можна паесці смачна і танна або проста добра прабавіць час.

Рэстаран «Piparkakkutalo» (Kirkkorinne, 2) працуе па панядзелках і чацвяргах з 11:00 да 23:00 гадзін, па пятніцах і суботах — з 12:00 да 00.00 гадзін. Адна гарачая страва ў межах 14–21 еўра. Дарэчы, пастаяльцам атэля «**Emilia**» аўтаматычна робіцца зніжка на 10 %.

Ірландскі бар «O'Maggie's» знаходзіцца ў тым жа самым будынку на Kirkkorinne, 2. Працуе — з 16:00 да 00.00 гадзін па панядзелках і аўторках; з 16:00 да 02:00 гадзін па пятніцах, суботах і нядзелях.

Інфармацыя для турыстаў у турыстычным бюро Хямээнлінны

Matkailuneuvonta, Raatihuoneenkatu 11. Тэл.: +358-3-621-3373. Працуе: з 9:00 да 17:00 з панядзелка па пятніцу, у суботу — з 10:00 да 14:00 гадзін. Там можна атрымаць праспекты для адметнасцей як Хямээнлінны, так і наваколля горада.

Вольны час • Vapaa aika

Тут найперш трэба згадаць нацыянальны парк **Аўланка (Aulanko)** (Aulangon Puistometsä, 13210 Hameenlinna). Гэта рэкрэацыйная зона плошчай у 152,5 га размяшчаецца на ўскрайку горада паміж азёрамі Аўлангонярві і Ванайявэсі. Нацыянальны парк Аўланка заснаваў у сваім маёнтку «Карлберг» прадпрымальнік палкоўнік Хуга Стэндэршэльд (Hugo Standertskjöd) у 1883 годзе. У лесапарку растуць рэдкія пароды дрэў, водзіцца шмат звяроў. Пракладзены таксама і лыжныя трасы. У парку ён пабудаваў дом у стылі ракако, казачны замак і шмат рамантычных альтанак, а на 120-мятровым ўзвышшы — панарамную вежу вышынёй 33 метры, з якой адкрываецца цудоўны краявід на горад, азёры і лясы. Каб падняцца туды, трэба адолець больш 200 прыступак. Але па дарозе можна перадыхнуць у альтанцы каля невялічкага Лебядзінага возера (Joutsenlampi), праз некаторы час — у другой, каля Ляснога азярка (Metsälampi). Потым можна адпачыць у кавярні і сфатаграфавання з каменнымі мядзведзямі ля ўваходу ў Мядзведжую пячору (Karhuluola). На тэрыторыі парка ёсць палі для гольфа, веласіпедныя дарожкі, на ўскрайку парка — кемпінг. Можна

ўзяць напрат лодку, веласіпед або размясціцца ў спа-атэлі **«Rantasipi Aulanko»** (4*, ад 119 €/ноч). Аўланка абвешчаны нацыянальным набыткам, будаўніцтва чаго б там ні было забаронена, як і ва ўсіх заповедных лясах і нацыянальных парках. Больш падрабязна можна паглядзець на сайце <http://www.gotavastia.fi/ru/uslugi/nacionalnyy-park-aulanko>, які вядзецца на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

На адлегласці каля 30 кіламетраў ад Хямээнлінны знаходзіцца самы вялікі ў Фінляндыі цэнтр сямейнага адпачынку **«Пуухамаа» (Puuhamaa)** (Vähikkäläntie 11, 12400 Tervakoski). Ён уключае ў сябе больш 60 розных аб'ектаў для адпачынку. Гэта каруселі, канатны шлях Тарзана, таксама можна паскакаць на батутах, пакатацца на велатрэку і аўтадроме, пагуляць у паветраную шайбу, пастрэляць з лука і г. д. У вялізным аквапарку ёсць некалькі басейнаў як для дарослых, так і для дзяцей, розныя горкі, вадапад «Вікторыя», вадзяны тунэль, кальцавая 120-мятровая рэчка. Абавязкова — саўна і гідромасаж. На тэрыторыі аквапарка ёсць піцэрыя і кавярня. Аматы могуць самі прыгатаваць абед на грылі. Для таго пастаўлены ўтульныя альтанкі.

Парк «Пуухамаа» працуе: 4–17 чэрвеня з 10:00 да 17:00 гадзін; з 18 чэрвеня да 12 жніўня з 10:00 да 19:00 гадзін. Кошт білетаў складае: на ўвесь дзень, з доступам на ўсе атракцыёны і ўавапарк 21,50 еўра, дзецям да 3 гадоў — бясплатна. Білет на два дні запар каштуе 31 еўра. Сайт парку «Пуухамаа» www.puuhamaa.fi вядзецца на фінскай, шведскай, англійскай і рускай мовах.

Галоўная адметнасць акругі Куусама — гэта прырода. Тыя мясціны здаўна вабілі да сябе даследчыкаў сваёй дзікай першабытнай прыродай і мастакоў сваёй незвычайнай прыгажосцю. У 1956 годзе гэта мясцовасць была абвешчана нацыянальным паркам. Статус нацпарка азначае, што ніякіх лесапавалаў, ніякіх будоўляў ці паляванняў дзеля забаў і задавальнення каго-небудзь не дазваляецца. Такія пытанні не маюць права вырашаць нават самыя высокапастаўленыя чыноўнікі. Парк пашыраўся двойчы: у 1982 і 1989 гадах. Цяпер яго плошча складае 270 км². Парк займае плошчу ў камунах Куусама і Салла.

Тэрыторыю парка перасякаюць бурныя парожыстыя рэкі, утвараючы глыбокія каньёны і вузкія даліны. Самай вялікай ракой з'яўляецца Оўланкайоки даўжынёй 135 кіламетраў (105 па Фінляндыі і 30 па Карэліі) са шматлікімі парогамі і вадаспадамі. Напрыклад, парог Кіўтакёнгяс (Kiutaköngäs) мае даўжыню больш 325 метраў і перапад вышыні 13,5 метраў, а таму практычна непраходны для аматараў рачных сплаваў. У парку спакойна жывуць многія віды жывёл і растуць расліны, якія ў астатнім свеце ўжо зніклі або знаходзяцца пад пагрозай вынішчэння. Асноўную раслінную масу складаюць рэліктавыя сасновыя лясы. Жывёльны свет прадстаўлены мядзведзямі, ласямі, зайцамі, лісамі, рысямі і расахамі. У рэчках водзіцца самая рэдкая рыба — кумажа. Лавіць яе забараняецца. Рыбная лоўля на простую вуду дазволена ў рэках АVENTOЙОКИ (Aventojoki), САВІНАЙОКИ (Savinajoki), МААНИНКАЙОКИ (Maaninkajoki) і ОЎЛАНКАЙОКИ (Oulankajoki) за выключэннем асобных прыродаахоўных зон. Можна лавіць рыбу і ў шматлікіх азёрах, за выключэннем АVENTАЛАМПІ (Aventolampi), САВІЛАМПІ (Savilampi) і ХААРАЛАМПІ (Haaralampi). Грыбы і ягады можна збіраць у адпаведнасці з «натуральным правам кожнага чалавека».

Сотні тысяч турыстаў з розных канцоў свету наведваюць нацыянальны парк Оўланка, каб палюбавацца некранутаю дзікай прыродай, прахо-

дзячы пешаходнымі маршрутамі, сплаўляючыся па бурных рэчках, змагаючыся з непагодай і марозамі. Турыстычныя паслугі аказвае прыродны візіт-цэнтр «Оўланка», ад якога пачынаюцца многія турыстычныя маршруты. У офісе цэнтра можна атрымаць падрабязную інфармацыю аб усіх маршрутах, набыць карты і ліцэнзіі на рыбную лоўлю, а таксама даведацца аб правілах знаходжання ў нацыянальным парку. Яны простыя і разумныя. Распальваць вогнішчы можна толькі ў строга адведзеных месцах, дзе маюцца запасы дроў і спецыяльныя жароўні. Але часам, калі стаіць засушлівая і пажаранебяспечная пара, распальваць вогнішчы нельга нават там. Турысты абавязаны прыбіраць за сабой усё смецце. Для таго ёсць спецыяльныя кантэйнеры. Выгульваць дамашніх жывёл дазваляецца толькі на павадках. Ужываць транспартныя сродкі — толькі па ўказаных на карце дарогах. За парушэнні гэтых правіл выпісваюцца драконаўскія штрафы, а неграмадзяне Еўразвяза могуць атрымаць і некалькі гадоў няўезду на шэнгенскую тэрыторыю. Што ж тычыцца актыўнага адпачынку, дык у парку «Оўланка» турыстам прапануюцца пешаходныя маршруты на розныя адлегласці і час. Найперш гэта так званы **«Мядзведжы круг» (Karhunkierros)** — маршрут даўжынёй 80 кіламетраў, разлічаны на чатыры-шэсць дзён. Але можна прайсці толькі якую-небудзь частку. Вандруючы па «Мядзведжаму кругу», трэба перайсці шэсць вісячых мастоў, некалькі кладак праз ручаі і расколіны, падняцца па лесвіцах і спусціцца па старых прыступках. На маршруце існуе некалькі домікаў з пячым ацяпленнем для адпачынку пасля дзённага пераходу. Павеці ад дажджу сустракаюцца значна часцей. Улетку рэкамендуецца браць з сабой палаткі, бо ў доміках стацыянарнага размяшчэння месца можа і не быць. Вада з рэчак лічыцца прыдатнай для піцця. Лепшы час — верасень: менш турыстаў і пачынаецца «guska», калі лясы ўбіраюцца ў палымяную асеннюю лістоту.

Так званы **«Малы мядзведжы круг» (Pieni Karhunkierros)** — маршрут значна карацейшы — усяго 12 кіламетраў. Тры вісячыя масты, некалькі лесвіц і кладак, пляцоўкі для прывалаў з грылямі і месцамі для вогнішчаў.

Кальцавы маршрут «Выгляд каньёна» (Kanjonin kurkkaus) мае даўжыню шэсць кіламетраў і пралягае па ўзгорках і ярах паўночнай часткі нацыянальнага парка.

Сцяжына да парога Kiutaköngäs мае працягласць два кіламетры ўздоўж ракі Оўланкайокі і вядзе да бурнага парога. Можна любавання ш-

лёным віраваннем вады і захапляцца магутнасцю прыроды. Распрацаваны некалькі маршрутаў на снегаступах даўжынёй ад 2 да 26 кіламетраў. Найбольш складаны маршрут — гэта паход «**Oulangan erämaareitti**» (**Паход па пустыні «Оўланка»**) даўжынёй 26 кіламетраў.

Больш падрабязную інфармацыю можна знайсці на сайтах <http://www.luontoon.fi/oulanganluontokeskus> (на некалькіх мовах), <http://www.nationalparks.fi/en/oulanganp> (на фінскай, шведскай, рускай і англійскай мовах), <http://www.luontoon.fi> (на фінскай, шведскай, нарвежскай, дацкай, рускай, англійскай і кітайскай мовах).

Фінская правінцыя Лаппі — вялізная, амаль бязлюдная прастора, якая займае прыкладна траціну ўсёй тэрыторыі Фінляндыі. Плошча яе складае каля 100 тысячаў квадратных кіламетраў, што крыху больш за тэрыторыю Андоры, Венгрыі, Ліхтэнштэйна, Люксембурга ды Манака разам узятых. Але ў тых краінах людзі жывуць у неверагоднай цеснаце: ад 170 да 17 000 чалавек на квадратны кіламетр. Затое ў Лапландыі поўнае прыволле: усяго два чалавекі на адзін квадратны кіламетр. Значыць там жыве ўсяго толькі каля 200 000 чалавек, што складае тры працэнты ад агульнафінскага насельніцтва. Такая статыстыка можа стварыць змрочнае ўяўленне аб Лапландыі. Асабліва, калі прыслухацца да апісанняў непрагляднага змроку палярнай начы, якая пакрывае гэты край на працягу некалькіх месяцаў. Гэта Гіпербарэя старажытнага свету, таямнічая краіна Туле, Біармія ды інш. Доўгі час у Еўропе панавала думка, што фіны ўсе пагалоўна валодаюць нядобрымі чарамі. Што яны могуць наводзіць сурокі, напускаць морак, адводзіць вочы ды тварыць шмат іншых паскудстваў. Толькі таму хрыстальюбныя шведскія ды наўгародскія войскі цярпелі паразу за паразай у сваіх заваёўных паходах. Аднак элітай фінскіх чарадзеяў ды ведзьмакоў лічыліся лапландцы, гэтакі чарадзеіны «спецназ». Чаму так? А каго яшчэ магла нарадзіць гэтая цёмная, таямнічая краіна?

Слава лапландскіх чараўнікоў дажыла і да нашага часу. І сёння сотні апантаных дзівакоў упарта шукаюць у Лапландыі «энергетычныя антэны», «астральныя праходы», «псіхамагнітныя прабоі» ды набіраюцца мудрасці ў саамскіх чараўнікоў-нойдаў.

А цяпер давайце сур'ёзна спытаемся: а што ж такое гэта самая Лапландыя? У працах самых старажытных і не надта старажытных аўтараў яе называлі ўсяк: Скіфіннія, Сэрдэфіннія, Сідэфіннія, Скрыфіннія, Скрыдэфіннія, Лапонія — і нарэшце спыніўся на Лапландыі. Так называлі і пазначалі тэрыторыю на поўначы Швецыі, Нарвегіі ды Расіі. Дзяржавы пад назвай Лапландыі ніколі не было. А ў нашыя дні такая назва збераглася толькі за адной правінцыяй ў Фінляндыі.

Тут трэба сказаць, што карэнных жыхароў, саамаў, у фінскай Лапландыі жыве каля 6 тысяч. Яны маюць кніжкі на саамскай мове і могуць карыстацца ёю ў афіцыйных дакументах. Нават надпісы ў месцах, дзе пражывае больш саамаў, чым фінаў — паводле закону аб мовах — робяцца спярша па-саамску, а потым па-фінску. Этнічная сталіца саамаў — пасёлак Інары каля аднайменнага возера — Інарыярві.

Турызм і аленегадоўля — асноўныя крыніцы прыбыткаў для жыхароў Лапландыі. Пра аленяў можна сказаць адно: іх тут вельмі шмат. Яны тут самыя карэнныя жыхары. Таму трэба ўважліва сачыць за дарожнымі знакамі ды ўказальнікамі. Для занадта нецярплівага кіроўцы або аматара хуткай язды — гэта гарантаванае ДТЗ. Для нармальнага чалавека — проста большая ці меншая затрымка, бо дарэмна націскаць на сігнал — ніводзін алень і вухам не павядзе і не паспяшаецца ачысціць дарогу. На першы погляд, усе алені, якія без кірунку і пастухоў блукаюць па тундры, тут дзікія і нічыйныя. Але гэта не так. У вушах кожнага звера красуецца асабістае кляймо ўладальніка статка. Аленяў у Лапландыі крыху больш, чым пастаянных жыхароў: каля трохсот тысяч.

А турыстаў у Лапландыі больш, чым аленяў ды іхніх гаспадароў. За год гэты паўночны край наведваюць каля двух мільёнаў турыстаў. Для іхняга актыўнага адпачынку тут ёсць усё. Узімку — гэта сотні кіламетраў лыжных трас, сотні гарналыжных спускаў рознай працягласці ды складанасці, а значыць, і розных магчымасцей выдатна прабавіць час. Тут вам арганізуюць гонкі і на снегаходах, і на аленях, і на сабаках ды яшчэ безліч розных не меней захапляючых і стамляючых заняткаў. А пасля таго, як вы канчаткова закатуеце сябе адпачынкам амаль да беспрытомнасці — саўна або аквапарк. Вы ляжыце сярод ласкавых вадзяных струменяў гідромасажу, стукаюцца ў шкляную сцяну сняжыкі, недзе ў далечыні бачныя водблескі ці то палярнага ззяння, ці то дыскатэкі, дзе нястомна адпачываюць госці з розных краін. Вас агортвае прыемная стома, пачуцці прыходзяць у гармонію з існаваннем, вы амаль знайшлі сэнс жыцця на гэты кароткі момант і абяцаеце сабе, што больш ніколі не пацягнуцеся ў неразумныя бязмэставыя блуканні па тундры, не станеце немаведама за чым караскацца на стромкія сопкі і больш не будзеце дражніць лёс, кідаючыся адтуль уніз на злом галавы. А назаўтра будзе новы дзень, і ўсё зноў паўтарыцца: ад шалёных гонак на снегаходах — да рэлакса ў саўне.

Летні адпачынак не менш цяжкі і захапляючы. Гэта зноўку сотні кіламетраў пешых маршрутаў, сплаў на чаўнах і плытах па бурным і не вельмі бурным лапландскім рэчкам, вядома ж, абавязковы гольф і яшчэ больш абавязковая рыбная лоўля. Прычым усялякіх відаў і спосабаў, на любы густ і выбар. Калі карыстацца звычайнай вудай без катушкі, бляшанай ды штучнай прынады, тады можна вольна лавіць рыбу на любым возеры, на любой рэчцы. А вось для лоўлі на спінінг з бляшнёй, мушкай ці яшчэ якой непрыроднай прынадай, трэба купляць ліцэнзію, у якую ўваходзіць дзяржаўная пошліна на аднаўленне рыбных запасаў і рэгіянальны збор за карыстанне спінінгам. Ліцэнзіі можна набыць у кіёсках з надпісам **«R-kioski»**. Гэтае правіла тычыцца ўсіх рыбакоў ад 18 да 64 гадоў.

Кажучы аб розных відах рыбалоўства, я маю на ўвазе рыбакоў-рэвалюцыянераў, якія хочуць усё, шмат і адразу. Для такіх ёсць асобныя рыбныя гаспадаркі пад назвай «Вэнджаная рыба» (Savustettu kala). Звычайна гэта невялічкая сажалка, дзе сеткай адгароджаны кут з галоднымі ласосямі. Вам бясплатна дадуць вуду і нешта падобнае да цеста. З садка тут жа выпускаць агаладалых рыбін, і яны прагна накінуцца на вашу прынаду. Вы можаце злавіць колькі захочаце, але тут ужо дзевяцецца заплаціць за кілаграмы вашай здабычы. Калі захочаце, вам яе тут жа завэндзяць, гэта зойме хвілін сорок. А могуць прапанаваць такой жа вагі рыбіну толькі што з капцільні. І вы, вядома ж, «кльюнец» на спакусу запіць гарачую рыбку півам, а можа, нават у суправаджэнні чаго і больш моцнага. Калі ж вам недаспадобы камфартабельныя, але шматгалосыя і некалькі тлумлівыя цэнтры адпачынку накшталт «Рука» ці «Салла», вы можаце адасобіцца ў якой-небудзь хацінцы на беразе возера або рэчкі і бавіць час у ціхай самоце. Такіх хатак па берагах незлічоных фінскіх азёраў ды рэчак — адпаведна незлічоная колькасць. Векавечна вяскковы выгляд гэтых хацінак можа спачатку выклікаць недавер і расчараванне. Гаспадар будзе велічна прыветны і абсалютна праўдзівы. Ён распавядзе вам не толькі аб вартасцях ды выгодах, але і аб недахопах гэтага ляскога прытулку. Ён апіша вам увесь дыяпазон цэн і забаў. І вы не зможаце ўстаяць перад спакусай мірнага існавання цэлы тыдзень або месяц — на колькі хопіць вашага цярпення і кашалька. За невялічку плату гаспадар дасць вам човен, вуды-спінінгі ды іншыя рыбацкія прылады. А дазвол-ліцэнзію

на рыбную лоўлю — як сказана вышэй — таксама давядзецца купіць. Ліцэнзія — гэта індывідуальны дакумент, і перадаваць яе каму-небудзь другому нельга.

Строгія правілы турыстычных паходаў забараняюць любыя адхіленні ад пракладзенага маршруту, распальванне вогнішчаў дазваляецца толькі ў пэўных месцах. Часам гэта выклікае бурны пратэст вальналюбных турыстаў — тых, каму законы не пісаны. Але сістэма драконаўскіх штрафаў, забароны на ўезд на працягу двух-пяці гадоў, неадкладная дэпартацыя парусальнікаў без кампенсацыі аплачаных тураў — усё гэта халодным душам дзейнічае на гарачыя галовы. Менавіта таму ў Фінляндыі не бывае лясных пажараў, якія прымалі б маштаб нацыянальнага бедства.

У ліпені пачынаецца збор ягад. Многія сотні людзей — і не толькі з Фінляндыі — едуць у Лапландыю падзарабіць грошай, таму што там дзейнічае выдатна настроеная сістэма прыёму і аплаты сабраных «дароў леса». Назбіраныя за дзень ягады здаюць прыёмшчыкам у дамоўленых месцах. І атрымліваюць за гэта грошы, прычым легальна і без падаткаў ды абавязковага на іншых работах дазволу на працу. Грошы выплачваюцца тут жа, у рукі. Ягады, як гэта ні дзіўна, прымае фірма пад назвай «Lappin liha» («Лапландскія мясанарыхтоўкі»). Усё афіцыйна.

Перад наступленнем доўгай палярнай ночы-зімы прырода паказвае свету сваю незвычайную развітальную прыгажосць. Сопкі і тундра раптам становяцца пранізліва жоўтымі і чырвонымі з сотнямі розных адценняў — ад радасных лёгка-залацістых да трывожна-барвовых. І нават самы сучасны фотаапарат не ў стане перадаць усю тонкасць гэтых пераліваў. Гэта трэба пабачыць на свае вочы. І тысячы турыстаў з розных канцоў свету едуць у Лапландыю, каб палюбавацца на гэтую небывалую вакханалію фарбаў.

Як бачыце, Лапландыя сёння ўжо не тая змрочная Пох'ёла, дзе валадарыць злосная чарадзеяка, «рэдказубая старая» Лоўхі, якая мела шкодную звычку насылаць на людзей розныя хваробы ды сурокі. Цяпер гэта крыніца бадзёрасці ды здароўя для турыстаў і немалых даходаў у бюджэт Фінляндыі.

Сталіца Лапландыі горад Рованіемі (Rovaniemi) знаходзіцца па суседстве з Паўночным палярным кругам на зліцці рэк Кемійокі ды Оўнайсюкі. Пасля аб'яднання горада з некаторымі сельскімі муніцыпалітэтамі колькасць яго жыхароў дасягнула 62 037 чалавек. Плошча горада складае 8016 км², з якіх 7581,73 км² прыпадае на сушу, а 435,02 км² — на вадаёмы. Людзі пачалі сяліцца там у незапамятныя часы, але стала паселішча з'явілася там недзе ў XII–XIII стагоддзях. Рэгіён засяляўся фінамі з розных куткоў краіны, беламорскімі карэламі, шведамі, нарвежцамі ды немцамі. Так утварыўся адмысловы паўночны дыялект, у якім змяшаліся розныя гаворкі і нават мовы. Аднак засяленне адбывалася вельмі павольна, і нават ў XVI стагоддзі там налічвалася ўсяго 200 жыхароў разам з саамамі і прамымі нашчадкамі пасяленцаў каменнага веку. Першы раз гэтая мясцовасць упамінаецца дакументамі ў верасні 1453 года. Але да XVIII стагоддзя месца насіла назву Коркала. Па перапісу 1725 года ў Рованіемі налічвалася 459 жыхароў, а праз сто гадоў — ужо 2500 чалавек. Дзякуючы ўдаламу размяшчэнню на двух сплаўных рэках, паселішча стала важным транспартным пунктам і атрымала статус гандлёвага мястэчка. Пазней, калі наладзілася сталая сетка дарог, мясцовыя жыхары пачалі ажыўлены гандаль футрамі палярных звяроў. А ў 1938 годзе мястэчка стала цэнтрам губерні Лаппі.

Па ўмовах перамір'я 1944 года фінская армія павінна была выбіць нямецкую Лапландскую вайсковую групоўку. Адступаючы, былыя хаўруснікі вынішчылі ўсе паселішчы ў Лапландыі. У тым ліку і Рованіемі. У гэтым горадзе, ды і ў другіх лапландскіх гарадах практычна даваенных будынкаў. Вялікімі намаганнямі ўсёй краіны Рованіемі аднавілі, і ў 1960 годзе ён атрымаў статус горада. Асноўныя пабудовы і планіроўка горада выкананы славутым фінскім архітэктарам Алварам Аалта. Цяпер гэта вялікі гандлёвы і культурны цэнтр фінскай Поўначы. У 1979 годзе пачаў дзейнасць Лапландскі ўніверсітэт, дзе навучаецца больш пяці тысяч студэнтаў і аспірантаў. Каля чатырох тысяч студэнтаў навучаюцца ў Вышэйшай

прафесіянальнай школе, па тры тысячы — у спартыўным і тэхнічным каледжах. Праводзяцца некалькі музычных фестываляў. У горадзе дзейнічаюць чатыры тэатры і некалькі музеяў.

Адметнасці ды музеі • Muutama nähtävyys ja museo

Arktikum (Pohjoisranta, Rovaniemi) — галоўная адметнасць лапландскай сталіцы, размяшчаецца ў арыгінальным будынку. Гэта музей, дзе расказваецца аб гісторыі і жыцці Лапландыі, побыце саамаў, прыродзе Лапландыі і народных промыслах. У музеі не толькі сталыя экспазіцыі, але ёсць таксама інтэрактыўныя стэнды. Адначасова там праводзіцца навуковая праца супрацоўнікамі Лапландскага ўніверсітэта па арктычнай тэматыцы, перыядычна праводзяцца выставы, прысвечаныя гісторыі і мастацтву сучаснасці фінскай поўначы.

З 1 чэрвеня да 31 жніўня «**Arktikum**» адчынены кожны дзень з 9:00 да 18:00 гадзін, у снежні — з 10:00 да 18:00, астатнім часам — усе дні, апрача панядзелка, — з 10:00 да 18:00. Кошт білетаў для дарослых 12 еўра, для дзяцей — 5 еўра, для пенсіянераў і студэнтаў — 8 еўра. Дзецям да 7 гадоў — бясплатна. На часовыя выставы білет каштуе 5 еўра. Кавярня пры «**Арктыкуме**» адчынена ў панядзелак з 11:00 да 14:00, з аўторка па пятніцу з 11:00 да 16:00, у суботу–нядзелю зачынена. У краме можна набыць розныя памятныя падарункі для сяброў і сувеніры для сябе. Адчынена: з 1 па 11 студзеня кожны дзень з 10:00 да 18:00; з 12.01 па 31.05 з 10:00 да 18:00 кожны дзень, за выключэннем панядзелка; з 1 чэрвеня па 31 жніўня кожны дзень з 9:00 да 18:00 гадзін; з 1 верасня па 30 лістапада з 10:00 да 18:00 кожны дзень, за выключэннем панядзелка; з 1 па 31 снежня кожны дзень з 10:00 да 18:00, але на Каляду і Каляды зачынена. Сайт музея: <http://www.arktikum.fi/>.

Мастацкі музей Рованіемі (Rovaniemen taidemuseo) (Lapinkävijäntie 4)

Мастацкі музей Рованіемі размяшчаецца ў будынку былога дэпо паштовых аўтамабіляў. Будынак, дзе пад адным дахам знаходзяцца музей, гарадскі Дом культуры і турыстычнае бюро, носіць паэтычную назву «**Карунд**» (**Korundi**). У калекцыях музея сабрана больш за паўтары тысячы карцін розных мастакоў. Часта праводзяцца перасоўныя выставы як традыцыйнага, так і сучаснага мастацтва. Музей адчынены: аўторак, се-

рада, пятніца, субота, нядзеля з 11:00 да 19:00 гадзін. У чацвер — з 11:00 да 20:00 гадзін. Кошт білетаў для дарослых складае 8 еўра, для дзяцей 7–15 гадоў — 4 еўра, для пенсіянераў і студэнтаў — 6 еўра. Дзецям да 7 гадоў — бясплатна. Можна набыць агульны для «Арктыкума», «Карунда» і музея «Пілке» білет за 20/10 еўра. Сайт музея: <http://www.korundi.fi/>.

Навуковы цэнтр Пілке (Tiedekeskus Pilke) (Ounasjoentie 6)

Выставы ў цэнтры адлюстроўваюць гісторыю развіцця лесаводства і лясной прамысловасці. Ёсць шмат інтэрактыўных інсталяцый, калі можна самому змяніць праграмы і нават пакратаць рукамі. Там жа вядуць навуковую і даследчую працу лесаводы. У краме «Пілке» прапануецца шырокі выбар разнастайных драўляных вырабаў. Цэнтр-музей адчынены з аўторка па пятніцу з 9:00 да 18:00 гадзін, у субботу і нядзелю з 10:00 да 18:00 гадзін, у панядзелак зачынены. Кошт білетаў для дарослых 7 еўра, для дзяцей, пенсіянераў і студэнтаў — 5 еўра. Дзецям да 7 гадоў — бясплатна. Сайт музея: <https://www.tiedekeskus-pilke.fi>.

Музей лесу Лапландыі (Lapin metsämuseo) (Metsaemuseontie 7)

Музей лесу Лапландыі — гэта месца, дзе зберагаецца, даследуецца і прадстаўляецца гісторыя лапландскіх лясоў, лясной гаспадаркі ды ўсё, звязанае з культурай і жыццём лапландскіх лесарубаў, пlyingагонаў, паляўнічых і звералоўаў. Фактычна гэта адзіны ў свеце музей, прысвечаны гэтай тэматыцы. Размяшчаецца ён пад адкрытым небам на адлегласці тры з паловай кіламетры ад цэнтра Рованіемі на беразе возера Салліярві (Sallijärvi) і ўяўляе сабой невялікі пасёлак лесарубаў. Хаціны ды іншыя гаспадарчыя пабудовы прывезены з розных куткоў Лапландыі. Для дзяцей найбольшую цікавасць уяўляюць шматлікія інтэрактыўныя гульні. Музей працуе толькі летам у аўторак–нядзелю з 11:00 да 17:00 гадзін. Кошт білетаў для дарослых 6 еўра, для дзецей (7–16 гадоў), пенсіянерам і студэнтам — 4 еўра. Дзецям да 7 гадоў — бясплатна. Шматмоўны сайт музея: <http://www.lapinmetsamuseo.fi>.

Пражыванне ● Majotus

Santa's Hotel Rudolf (Koskikatu 41–43, Rovaniemi), ад 67 €/ноч

Атэль знаходзіцца непадалёку ад чыгуначнага вакзала Рованіемі. Да сядзібы Йоўлупуккі прыкладна 8 хвілін язды. Бясплатныя паркоўка, Wi-Fi. У

атэлі няма персаналу, рэгістрацыю заезду (з 15:00 гадзін) і выезду (з 11:00 гадзін) трэба рабіць у атэлі «Santa's Hotel Santa Claus» (Korkalonkatu 29), які знаходзіцца непадалёку. Там жа падаецца сьнеданне па сістэме «шведскі стол». Агульная кухня атэля «Santa's Hotel Rudolf» знаходзіцца на першым паверсе. Кухня абсталявана мікрахвалевай печкай, у нумары — электрычны чайнік, халадзільнік, тэлевізар. Пры выездзе трэба проста апусціць ключ у скрынку каля ўваходу. Браніраванне праз сістэму Booking.com.

Hotelli Aakenus 3* (Koskikatu 47 Rovaniemi), ад 90 €/ноч

Атэль знаходзіцца блізка ад цэнтра — усяго 400 метраў да галоўнай вуліцы Ровакату. Бясплатная паркоўка, Wi-Fi, сьнеданне, вячэрняя саўна. Рэстаран і лобі-бар. У нумарах маецца халадзільнік, тэлевізар, душ, туалет. Заезд з 15:00, выписка з 12:00 гадзін. Браніраванне праз сістэму Booking.com.

Guesthouse Borealis 2* (Asemieskatu 1, Rovaniemi), ад 90 €/ноч

Гэты гасцявы дом знаходзіцца ў цэнтры горада. Бясплатная паркоўка, Wi-Fi. У нумарах ванны пакой з душам і добра абсталяваная кухня. Заезд з 14:00 гадзін, выписка з 10:00 гадзін. Браніраванне праз сістэму Booking.com.

Santasport Hostel 2* (Hiihtomajantie 2 Rovaniemi), ад 106 €/ноч

Хостэл знаходзіцца на адлегласці каля двух кіламетраў ад цэнтра горада. Бясплатная паркоўка, Wi-Fi, сьнеданне. Да паслуг пастаяльцаў крыты басейн, саўна, рэстаран і агульная кухня. У нумарах кандыцыянер, ванны пакой, тэлевізар. Спальная бялізна ўключана ў кошт нумара. За асобную плату боўлінг, настольны тэніс, міні-гольф. Можна ўзяць напрокат веласіпед. Заезд з 15:00 гадзін, выписка з 7:00 да 12:00. Браніраванне праз сістэму Booking.com.

Вольны час • Vapaa aika

Гарналыжны комплекс «Оўнасваара» (Ounasvaara) знаходзіцца непадалёку ад цэнтра горада Рованіемі. Вышыня сопкі Оўнасваара — 200 метраў, перапад вышыні — 140 метраў. Самы доўгі спуск — 600 метраў. Дзесяць схілаў рознай складанасці даюць усе магчымаасці для занятку сноўбордам і горнымі лыжамі як для прафесійных лыжнікаў, так і для пачаткоўцаў, нават для дзяцей. Пракладзена каля двухсот кіламетраў

лыжных трас, 50 кіламетраў з іх асветленья. На вяршыню лыжнікаў дастаўляюць два пад'ёмнікі. Комплекс адчынены з 10:00 да 19:00 гадзін на працягу тыдня; па суботах і нядзелях з 10:00 да 17:00 гадзін. Адпачыць і падсілкавацца можна там жа ў рэстаране «Alpenjäger» і снэк-бары «Vohvela». Кошт білетаў на пад'ёмнік («скі-пас»): 1 гадзіна — 20 еўра, 2 гадзіны — 30 еўра, тры гадзіны — 33,5 еўра для ўзроста 12–64 гады. Меней 12 гадоў і больш 64 адпаведна 17/21/25 еўра. На адзін дзень 38/29 еўра. На два дні 74/49 еўра; на тры дні 96/60,5 еўра. На тыдзень (сем дзён) 141/100 еўра.

Шматмоўны сайт комплексу: <http://ounasvaara.fi/ru/>.

Сайты горада Рованіемі: www.rovaniemi.fi/; www.visitrovaniemi.fi — вядуцца на некалькіх мовах.

У еўрапейскай культуры Санта Клаўс не мае сталага месца жыхарства. Перад Калядамі ён узнікае ніадкуль, а потым і знікае ў нікуды. А ў фінаў ёсць Йоўлупуккі — Калядны казёл. Гэтае імя — адгалосак старажытных вераванняў фінаў і беларусаў, дзе казёл быў сімвалам урадлівасці і аквітнасці. Аб тым гаворыцца ў беларускай каляднай песеньцы:

*Дзе каза ходзіць,
там жыта родзіць.
Дзе каза рогам,
там жыта стогам.
Дзе каза нагой,
там жыта капой.*

У адрозненне ад Санта Клаўса, фінскі Йоўлупуккі — асоба сур'ёзная, а таму «прапісаўся» ў Лапландыі. У даведніках пішуць, што месціцца ён на сопцы Корватунтуры (Вушастая сопка) недзе ў глыбіні Лапландыі, непадалёку ад мяжы з Расіяй. Але фіны — народ разважлівы, а таму вырашылі, што такой папулярнай асобе, як Йоўлупуккі, жыць недзе ў дзікіх нетрах няма сэнсу. І вызначылі яму месца для жылля паблізу лапландскай сталіцы — горада Рованіемі. З уласцівай фінскай грунтоўнасцю каляднаму працаўніку зладзілі вялізную сялібу, а лепей сказаць, утульны маёнтак, дзе ёсць ўсё: і пошта, і калядны музей, і крама сувеніраў, і гатэль, і рэстараны, і бары, і кавярні. Маецца там нават высокая вежа для аматараў аглядаць наваколлі. Аб такой экзотыцы, як алени, нартавыя запрэжкі, ездавыя сабакі, і казаць не даводзіцца: заплаціў — і катайся да душы.

Часцей за ўсё думаюць, што Йоўлупуккі працуе толькі на Каляды. Гэта зусім не так: ён працуе ўвесь час. За год паселішча Йоўлупуккі наведваюць сотні тысячаў турыстаў. І ўсе яны хочуць сфатаграфавацца з ім, купіць

сувенір, пакатацца на аленях або сабаках, пасядзець у калядным бары ці рэстаране. І — што не менш важна — набыць прыгожа аформленае пасведчанне аб перасячэнні Палярнага круга і пераходзе ў лапландскае Запаляр’е. Пераход у Запаляр’е адбываецца звычайна так: аўтобус нумар восем ад вакзала Рованіемі вязе турыстаў прыкладна паўгадзіны і спыняецца перад высокай аркай. Гід тлумачыць, што перад імі Паўночны палярны круг і перасякаць яго трэба пешкі. Прапусціць гэты ўрачысты момант немагчыма, бо ўпоперак дарогі праведзена белая паласа з надпісам па-фінску, па-англійску і па-руску, якая паведамляе, што гэта і ёсць той самы Паўночны палярны круг. Пасля чаго можна смела кіравацца па пасведчанне аб сваім запалярным падарожжы. І не толькі за тым. Йоўлупуккі ўвесь год атрымлівае пісьмы ад дзяцей з усяго свету. І ніводны ліст не застаецца без адказу. Таму ў маёнтку пад назвай «**Майстэрня Йоўлупуккі**» (**Joulupukin Pajakylä**) бесперапынна працуе адмысловая паштовая служба. Адказы даюцца на 11 мовах. Дзеці могуць пісаць па адрасе **Joulupukki, 96930 Arctic Circle, Finland**. Сам Йоўлупуккі штодзень прыходзіць у свой офіс і прымае наведвальнікаў з 9:00 да 18:00 гадзін. Перад Калядамі да яго стаіць вялікая чарга.

У 1998 годзе побач з вёскай Йоўлупуккі на глыбіні 50 метраў пад зямлёй для яго пабудавалі яшчэ адну рэзідэнцыю, так званы «Санта Парк» (Santa Park). Там дзеці могуць наведаць школу эльфаў, дзе ім адкрыюць старажытныя сакрэты гэтых дзівосных істотаў. Навучэнцам выдаюць прыгожыя адмысловыя дыпламы. Можна стаць двойчы запалярнікам, перасякаючы Паўночны палярны круг на глыбіні 50 метраў. Аб тым таксама выдаецца адмысловае пасведчанне, дзе ўказваецца, што ў Запаляр’е яго ўладальнік пранік пад зямлёй.

Для наведвальнікаў арганізуюцца разнастайныя праграмы і экскурсіі. Найперш — гэта сафары на ездавых сабаках хаскі і паўночных аленях працягласцю ад 500 метраў да 2,5 кіламетраў і коштам ад 15 да 79 еўра для дарослых і ад 14 да 45 — для дзяцей. У вёсцы Йоўлупуккі працуе некалькі рэстаранаў, дзе можна паспытаць тыповыя лапландскія стравы з аленіны, грыбоў і мясцовую выпечку. У некаторых рэстаранах выдзяляецца час на абеды тыпу «шведскі стол». Тыповае меню ў такіх выпадках выглядае так: мясцовая выпечка, разнастайныя салаты, смажанка з аленіны, індычаціны ці ласасіны з гарнірам з гародніны, кава, гарбата, какава з салодкімі

булачкамі. Кошт такога комплекснага абеду складае 24 еўра для дарослых і 12 еўра для дзяцей. Можна заказаць дэлікатэсныя стравы «**Royal Menu**» накшталт супу з ракамі, смажанай рыбы, аленіны і г. д. Такая вячэра абыйдзеца дарослым у 65 еўра, дзецям — у 32,5 еўра.

Пражыванне ● *Majutus*

Вялікую цікавасць для турыстаў уяўляюць ледзяныя атэлі.

Snowman World Igloo Hotel цалкам пабудаваны са снегу. Але гэта паўнацэнны атэль з рэстаранам, барам, ледзянымі скульптурамі і спальным пакоем, дзе пастаяльцам выдаецца ўцеплены спальны мяшок. Кошт адной ночы **ад 102 €**.

Snowman World Glass Resort — люксовы атэль, сцены і столь якога шкляныя. Кожны люксовы нумар плошчай не меней 40 м² абсталяваны міні-кухняй, вялікім ложкам і ўласнай саўнай, а таксама джакузі на тэрасе. Кошт адной ночы **ад 150 €**.

У абодвух атэлях бясплатны Wi-Fi, бясплатная паркоўка, працуе лядовы рэстаран «**Ensilumi**».

Santa Claus Holiday Village 4* — катэджны пасёлак Каляднай вёскі; **ад 280 €/ноч**

Бясплатная паркоўка, Wi-Fi, сьнеданне. У кожным доміку ёсць саўна, міні-кухня і тэраса. Персанал можа дапамагчы арганізаваць сафары на аленях, на сабаках ці снегаходах, улетку — на лодках і веласіпедах. Тут жа можна ўзяць напратат і рыштунак для рыбнай лоўлі. Для пастаяльцаў працуе рэстаран-кавярня «**Christmas House**», дзе гасцей частуюць стравамі лапландскай і еўрапейскай кухні. Заезд з 16:00 гадзін, выписка — з 12:00.

Дабрацца да рэзідэнцыі Йоўлупуккі вельмі лёгка, хоць яна і знаходзіцца на адлегласці каля дзевяцісот кіламетраў ад фінскай сталіцы. Некалькі разоў на дзень авіякампаніі «**Finnair**» і «**Norwegian**» ажыццяўляюць палёты Хельсінкі–Рованіемі. Кошт білетаў вагаецца ад 117 да 300 еўра. Палёт доўжыцца 1 гадзіну 20 хвілін. Аэрапорт знаходзіцца ў двух кіламетрах ад гэтага цудоўнага маёнтка.

Больш танна дабірацца ад Хельсінкі да Рованіемі цягніком Дзяржаўнай чыгункі (**VR**). З Хельсінкі на Рованіемі цягнікі адпраўляюцца некалькі

разоў на дні. Працягласць падарожжа ад 7,5 да 11,5 гадзін. Кошт білетаў да 80 еўра.

Аўтобусныя рэйсы абслугоўвае кампанія «**Matkahuolto**». Шматмоўны сайт: <https://www.matkahuolto.fi/>.

Больш падрабязна прачытаць аб тым, як працуе і якія праграмы прапануе турыстам Йоўлупуккі, можна паглядзець на шматмоўных сайтах:

- www.santapark.fi;
- www.santaclausvillage.info/fi;
- www.santaclausreindeer.fi;
- www.visitrovaniemi.fi.

ЛІТАРАТУРА ДЫ ІНТЭРНЭТ-РЭСУРСЫ

Баршчэўскі, Л. П. Беларуска-польскі размоўнік-даведнік / Л. П. Баршчэўскі. — Мінск : Радыёла-плюс ; ІП Сіўчыкаў Ул., 2011.

Вся Финляндия : справочник. — Вантаа : Новомедиа ЛТД, 1996 / 1997 / 2001.

Каллиомяки, Т. П. Русско-финский разговорник / Т. П. Каллиомяки, Я. Я. Лапатка. — Минск : Родиола-плюс, 2003.

Лазарева, Е. И. Русско-финский разговорник / Е. И. Лазарева. — М. : Астрель, 2011.

Лазарева, Е. И. Шведский разговорник / Е. И. Лазарева. — М. : Астрель, 2006.

Митина, И. Е. Русско-английский разговорник / И. Е. Митина. — СПб. : КАРО, 2016.

Міхневіч, А. Я. Англа-беларускі размоўнік / А. Я. Міхневіч, Н. М. Навічэнка. — Мінск : Навука і тэхніка, 1992.

Русские в Финляндии. Путеводитель. — Vakaut Oy & 12 Chairs Oy, 2014.

Саймингтон, Э. Финляндия / Э. Саймингтон, Ф. Парнелл. — М. : Эксмо, 2013.

Семенова, Н. М. Три книги в одной / Н. М. Семенова. — М. : АСТ, 2014.

Финляндия на автомобиле. Справочник. — М. : Эксмо, 2011.

Шишкина, Т. А. Русско-финский разговорник / Т. А. Шишкина. — М. : Вече, 2012.

Яшкова, Т. В. Популярный русско-английский разговорник / Т. В. Яшкова. — М. : Центрополиграф, 2005.

Matkailijan Suomi–tuhat parasta nähtävyyttä; Valitut Palat, 1997.

Berlitz Kreikkaa matkailijoille. — Switzerland, 1983.

Berlitz Ranskaa matkailijoille. — Tampere, 1998.

Hämäläinen, E. Kiva juttu / E. Hämäläinen, L. Silfverberg / — Finn Lectura, 2009.

Gérard Hérin Ranska matkasanakirja. — WSOY, 2008.

Korpi, L. Venäjä–Soumi kieliopas / L. Korpi, I. Nieminen. — Art House, 2015.

Korhonen, P. Suomea jokaiseen päivään / P. Korhonen, D. Kunzelmann. — Finn Lectura, 2008.

Portrayting Finland. — Otava, 2008.

Taioale, A. Matkaopas Suomeen / A. Taioale. — Otava, 2006.

<http://www.finavia.fi/fi/helsinkivantaa/>

<http://fi.hotels.com>

<http://www.finavia.fi/fi/lentomatka/lentoasemalla/lahtoselvitys/>

http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsinki-Vantaan_lentoasema

<http://aikataulut.reittioapas.fi/linjat/fi/bus.html>

<http://www.hsl.fi/>

<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kartat-ja-liikenne/joukkoliikenne/bussiliikenne/>

<http://www.matkahuolto.fi/>

<http://www.visithelsinki.fi/fi/tule/liikkuminen-helsingissa>

<http://www.pienimatkaopas.com/helsinki/liikkuminen.html>

<http://www.hel.fi/www/hkl/fi/metrolla/>

http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_metro

<http://nerdyfunctions.com/reviews/metro-helsinki.com>

<http://loma.salla.fi/fi/>

<http://e-finland.ru/rest/skiing/gornolyzhnyyi-kurort-salla-salla.html>

<http://www.sallareindeerpark.fi/fi/>

<http://www.holidayclubresorts.com/fi/tarjoukset/iltakylpy>

<http://loma.salla.fi/fi/majoitus/mokit/lomatahdet/>

Даведачнае выданне
Серыя «Беларускія ЕўраРазмоўнікі»

Лапатка Якуб (Якаў Якаўлевіч)

**БЕЛАРУСКА-ФІНСКІ
РАЗМОЎНІК-ДАВЕДНІК**

Выданне падаецца ў аўтарскай рэдакцыі

У кнізе змешчаны фотаздымкі:
Петаявесі (с. 3), Олавенлінна ў горадзе Саванлінна (с. 120), бібліятэка ў Турку (с. 166),
горад Раўма (с. 175), Йоўлупуккі — фінскі Дзед Мароз (с. 198).

Адказы за выпуск *У. М. Сіўчыкаў*

Падпісана да друку 23.07.2018.
Фармат 60×84/16. Папера афсетная. Друк афсетны.
Ум. друк. арк. 6,84. Ул.-выд. арк. 6,28.
Наклад 120 ас. Замова №2363.

Індывідуальны прадпрымальнік Сіўчыкаў Уладзімір Мікалаевіч.
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/325 ад 24.04.2014.
Пр. Незалежнасці, 72–12, 220012, Мінск.

Надрукавана ў друкарні ТАА «Палікрафт».
Вул. Кнорына, 50, г. Мінск.
Ліц. №02330/466 ад 21.04.2014 г.

Беларускія
ЕўраРазмоўнікі

ISBN 978-985-7030-45-3

9 789857 1030453

Я. ЯННАТКА БЕЛЛАРХ-ОИНОККИ ПАЭМОУНИК-ДАВБЕДИНИК

